

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

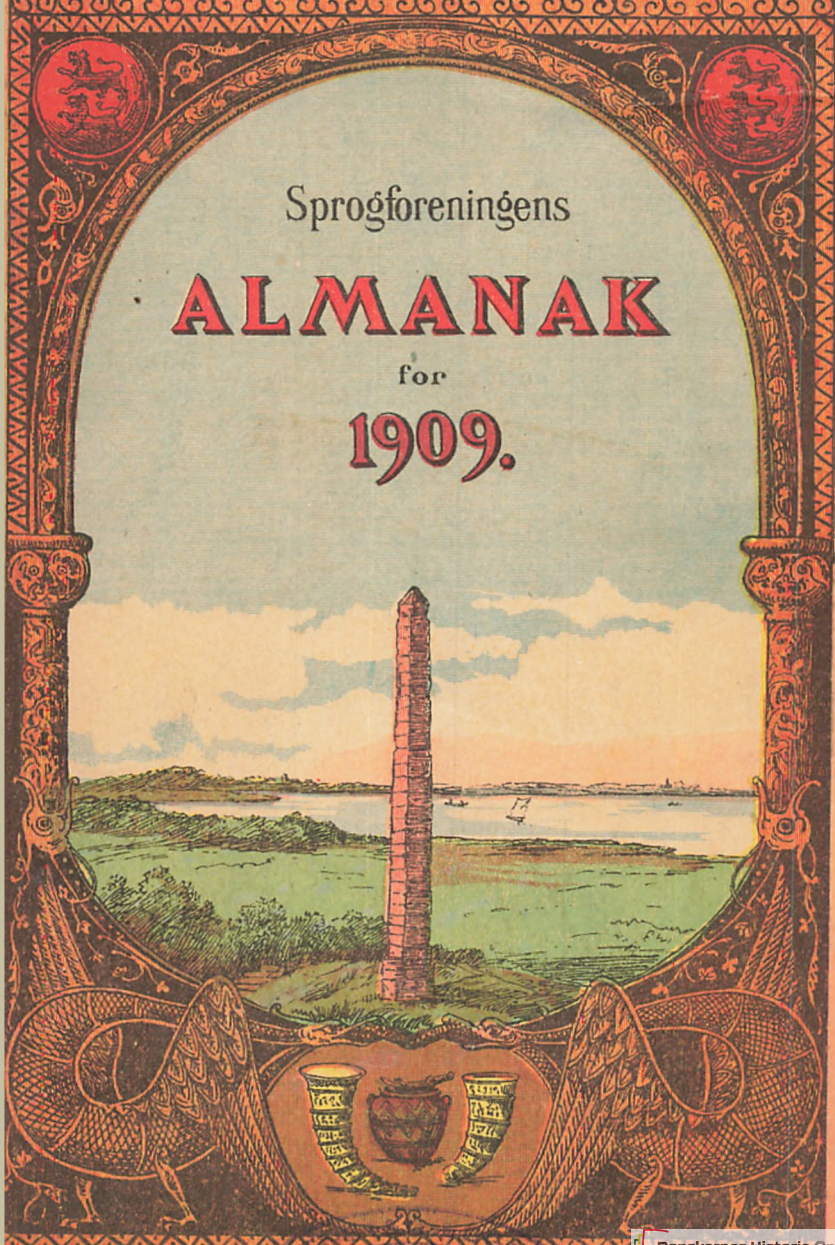
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1909.

Sprogforeningens

Almanak

for

* * 1909 * *

16de A r g a n g.

Udgiver: M. Andresen, Rabenraa.

—, 22. —

Rabenraa.

Trykt i „Sejndals“ Trykkeri.

Nærværende Aar

regnes efter Kristi Fødsel 1909.

Efter Verdens Stabelse	5876
Siden Reformationen	392
" Indførelsen af den Julianiske Kalender	1954
" " " " Gregorianiske "	327
" " " " forbedrede "	209
" Bogtrykkerkunstens Opfindelse	469

Formørkelser.

I Aaret 1909 finder der 2 Solførørkelser og 2 Maaneformørkelser Sted, af hvilke imidlertid kun den første Maaneformørkelse vil være synlig hos os.

1. En hos os synlig fuldstændig Maaneformørkelse den 4. Juni fra Kl. 12.43 til 4.15 om Morgenen. Den vil være synlig i det sydvestlige Asien, paa det indiske Ocean, i Europa, Afrika, paa det atlantiske Ocean, i Sydamerika og den sydvestlige Halvdel af Nordamerika. Hos os vil Maanen gaa ned et Kvarters Tid før Formørkelens Afslutning.

2. En hos os nysynlig fuldstændig Solførørkelse fra den 17. Juni Kl. 10 Aften til den 18. Juni Kl. 2.37 Morgen. Den begynder ved Kinas Østkyst (Formosa), strækker sig over den nordøstlige Halvdel af Asien, den nordligste Del af Europa, de nordlige Polarregne og Nordamerika. Den fuldstændige Formørkelse vil være synlig i den nulemste Del af Sibirien og det sydlige Grønland.

3. En hos os usynlig fuldstændig Maaneformørkelse den 27. November fra Kl. 8.11 til 11.38 om Formiddagen. Den vil være synlig i det nordvestlige Europa, paa Nordvestkysten af Afrika, paa Atlantehavet, i Amerika, paa det stille Ocean og i den østlige Halvdel af Asien og Australien. Hos os gaar Maanen netop ned, naar Formørkelsen begynder.

4. En hos os usynlig delvis Solførørkelse den 12. December fra Kl. 6.57 til 10.33 om Aftenen. Den vil kun være synlig ved Sydøstkysten af Australien, i den sydlige Halvdel af Ny-Seeland og i de sydlige Polarhave.

Imellem Jul og Fastelavn er der 8 Uger 2 Dage,
og imellem Pinse og Advent er der 26 Uger.

Festregning og Hørdtiderne 1909.

Føraaret begynder d. 21. Martz.
Sommeren " d. 22. Juni.
Efteraaret " d. 23. September.
Vinteren " d. 23. December.
 Det gyldne Tal er **10**. Spalten 8.
 Søndagsbogsstavet er **C**. Solcirkelen 14.

Fastelavns Søndag d. 21. Februar.
Paasfedag d. 11. April.
Pinsedag d. 30. Maj.
Første Advent d. 28. November.
Danskt Bededag d. 7. Maj.
Preussisk Bededag d. 17. November.

Højvandet ved Nordslesvigs Bestkjyst.

Højvandet er udregnet paa Grundlag af Flodtabelterne i den af det tyske Indenrigsministerium udgivne „Nautisches Jahrbuch“ og egne Jagttagelser.

De for hver Dags Formiddag og Etermiddag anførte Klokketallet angiver Højvandet ved Romo Havn og Ballum „Korssted“. For at finde Flodtiden ved Skærbæk Brohoved maa man lægge 20 Minutter, ved Odden paa Nordland Romo omtrent 10 Minutter og ved Søjer Sluse 50 Minutter til.

Lavvandet indtræder $6\frac{3}{4}$ —7 Timer efter Højvandet.

Beregningerne er udiørte af **Thade Petersen**, Haderslev.

Bemærkninger vedrørende Kalenderen.

Dagen begynder kl. 12 om Natten; alle Tiderne fra Midnat til Middag regnes til Morgenen, og alle Tiderne fra Middag til Midnat til Aften. Klokketallet angiver den mellemeuropæiske Tid.

Festtabel.

De foranderlige Fester bestemmes alle efter Paaske.

År	Paaske	Pinsje	1. Advent	Antal af Ephania's, Trinitat's- Søndage.	
1909	11. April	30. Maj	28. Novbr.	4	24
1910	27. Martz	15. Maj	27. Novbr.	2	26
1911	16. April	4. Juni	3. Decbr.	5	24
1912	7. April	26. Maj	1. Decbr.	4	25
1913	23. Martz	11. Maj	30. Novbr.	1	27
1914	12. April	31. Maj	29. Novbr.	4	24
1915	4. April	23. Maj	28. Novbr.	3	25
1916	23. April	11. Juni	3. Decbr.	6	23
1917	8. April	27. Maj	2. Decbr.	4	25
1918	31. Martz.	19. Maj	1. Decbr.	2	26
1919	20. April	8. Juni	30. Novbr.	5	23
1920	4. April	23. Maj	28. Novbr.	3	25

Januar 1909.

D. C. N.

31 Dage

Se Num. 3. E.
Søjnande

		Eftm.	Form.		Im. ¹	Em. ²
1. Uge. Kristi Omførelse. Luk. 2, 21.						
F.	1 Nytaar	1.14	2.41		9½	10½
L.	2 Abel	1.32	4.03		10½	11½

2. Uge. Da Herodes var død. Matth. 2, 19 til Enden.						
S.	3 S. c. Nytaar	1.54	5.24	Enoch. Sol. Jord. nærm.	11½	—
M.	4 Methusalem	2.23	6.43		12½	12½
Ti.	5 Simeon	3.03	7.53	Sol op 8.49, ned 4.09	1½	1½
D.	6 S. 3 Konger	3.55	8.52	Insmørket varer 52'	2½	2½
F.	7 Knud Hertug	4.56	9.38	☉ f. M. 3 Eftm.	3	3½
F.	8 Erhard	6.04	10.12		3½	3½
L.	9 Julianns	7.16	10.38		4½	4½

3. Uge. Da Jesus var 12 Aar gammel. Luk. 2, 42 til Enden.						
S.	10 S. c. h. 3 Kong.	8.28	10.57	Paul Eremit	4½	5
M.	11 Hyginus	9.40	11.13	Maanen Jorden fjærn.	5½	5½
Ti.	12 Meluhold	10.50	11.25	Præs. Marie's Fødselsd.	6	6½
D.	13 Hilarius	Morg.	11.37	Sol op 8.44, ned 4.20	6½	6½
				Insmørket varer 50'		
F.	14 Felix	12.01	11.48	☉ i. Rv. 7 Aften	7½	7½
F.	15 Maurus	1.12	12.00		8	8½
L.	16 Marcellus	2.26	12.16		8½	9½

4. Uge. Brylluppet i Kana. Joh. 2, 1 til 11.						
S.	17 S. c. h. 3 Kong.	3.44	12.34	Antonius	9½	10½
M.	18 Briëca	5.04	12.59		10½	11½
Ti.	19 Pontianus	6.23	1.34	Sol op 8.36, ned 4.32	12	—
D.	20 Fab. og Sebast.	7.37	2.26	Insmørket varer 49'	12½	1
F.	21 Agnes	8.36	3.35		1½	2
F.	22 Vincensius	9.21	5.00	☉ u. M. 1 Morgen	2½	2½
L.	23 Emerentius	9.53	6.32	Maanen Jorden nærm.	3½	3½

5. Uge. Da Jesus gif ned af Bjærget. Matth. 8, 1 til 13.						
S.	24 S. c. h. 3 Kong	10.16	8.05	Timotheus	4	4½
M.	25 Pauli Omvend.	10.34	9.35		4½	5½
Ti.	26 Potycarpus	10.50	11.03	Kejs. Vilhelm II.s Fj. d.	5½	6
D.	27 Chrysostomus	11.05	Morg.	Sol op 8.26, ned 4.46	6½	6½
				Insmørket varer 47'		
F.	28 Carol. Magn.	11.20	12.23	☉ i. Rv. 4 Eftm.	7½	7½
F.	29 Valerius	11.37	1.52		8	8½
L.	30 Lovije	11.58	3.14		9	9½

6. Uge. Jesus gif ud i Skibet. Matth. 8, 23 til 27.						
S.	31 S. c. h. 3 Kong	12.25	4.33	Vigilius	10	10½

¹) Eben fra 12½, Nat til 12 Middag. ²) Eben fra 12½, Middag til 12 Nat.

Februar 1909.

L. C. N.

28 Dage.

Se Ann. 3. S.
Dagbude

		Eftm.	Form.		Im. ¹	Em. ²
M.	1 Brigida	1.01	5.45		11½	11½
Ti.	2 Kyndelmisje	1.48	6.47	} Sol op 8.14, ned 5.01	—	12½
D.	3 Blasius	2.46	7.37		1	1½
T.	4 Veronica	3.52	8.15	} Tusmorket varer 46'	1½	2½
F.	5 Agathe	5.02	8.42		2½	3
L.	6 Dorothea	6.15	9.02	☉ i. Maane 9 Form.	3½	3½

7. Uge. Arbejderne i Vingaarden. Matth. 20, 1 til 16.

E.	7 Septuagesima	7.27	9.18	Richard	4	4½
M.	8 Corinthia	8.37	9.32	Maanen Jorden fjærnest	4½	4½
Ti.	9 Apollonia	9.48	9.43	} Sol op 8.00, ned 5.15	5	5½
D.	10 Scholastika	10.58	9.55		5½	5½
T.	11 Euphrosyne	Morg.	10.07	} Tusmorket varer 45'	6	6½
F.	12 Eufalia	12.10	10.20		6½	7
L.	13 Venignus	1.25	10.36	☾ i. Kv. 2 Eftern.	7½	7½

8. Uge. De fire Slags Sædejord. Luk. 8, 4 til 15.

E.	14 Sexagesima	2.42	10.57	Valentinus	7½	8½
M.	15 Faustinus	4.00	11.26	} Sol op 7.45, ned 5.30	8½	9½
Ti.	16 Juliane	5.14	12.08		10	10½
D.	17 Findanus	6.20	1.07	} Tusmorket varer 43'	11½	12
T.	18 Concordia	7.12	2.24		—	12½
F.	19 Ammon	7.49	3.53	} ☉ n. Maane 12 Midb.	1½	1½
L.	20 Eucharinus	8.16	5.28		Maanen Jorden nærm.	2½

9. Uge. Kristi Daab. Matth. 3, 13 til Enden.

E.	21 Fastefavn	8.37	7.04	} Samuel	3	3½
M.	22 Peders Stol	8.54	8.36			
Ti.	23 Hvide Tirsdag	9.08	10.06	} Eftomihj	3½	4½
D.	24 Afte-Dusdag	9.24	11.34	} Matthias	4½	5
T.	25 Victorinus	9.41	Morg.			
F.	26 Zuger	10.01	1.00	} Tusmorket varer 42'	5½	5½
L.	27 Leander	10.26	2.22			
				☾ i. Kv. 4 Morg.	6½	7½

10. Uge. Jesus fristes af Djævelen. Matth. 4, 1 til 11.

E.	28 1. S. i Fasten	11.00	3.37	} Ellegaard	8½	8½
				Innocentius		

¹⁾ Riben fra 12½, Nat til 12 Midbag. ²⁾ Riben fra 12½, Midbag til 12 Nat.

Marts 1909.

L. C. N.

31 Dage.

Se Num. 1. S.
Søjvande

		Form.	Form.		Ant. ¹	Ent. ²
M.	1 Albinnus	11.41	4.43	Kunigunde Sol op 7.12, ned 5.59 Tusmørket varer 42'	9½	10
Ti.	2 Simplicius	12.38	5.36		10½	11½
D.	3 Tamperdag	1.42	6.17		12	—
N.	4 Adrianus	2.51	6.47		12½	1
F.	5 Theophilus	4.03	7.09		1½	2
L.	6 Gotfred	5.15	7.25		2½	2½

11. Uge. Den kanaanæiske Kvinde. Matth. 15, 21 til 28.

S.	7 2. S. i Fasten	6.26	7.40	Perpetua. Memoriscere C i. M. 4 Morgen Maanen Jorden sjævn. Sol op 6.55, ned 6.14 Tusmørket varer 42'	3	3½
M.	8 Beata	7.37	7.52		3½	3½
Ti.	9 10 Ribdere	8.48	8.03		4	4½
D.	10 Edel	9.59	8.14		4½	4½
F.	11 Thala	11.13	8.27		5	5½
N.	12 Gregorius	Morg.	8.41		5½	5½
L.	13 Macedonius	12.29	8.59	6	6½	

12. Uge. Jesus drev en Djævel ud. Luk. 11, 14 til 28.

S.	14 3. S. i Fasten	1.45	9.23	Eutychius. Lenti C i. Nv. 5 Morgen Sol op 6.37, ned 6.27 Tusmørket varer 42'	6½	7
M.	15 Zacharias	3.00	9.59		7	7½
Ti.	16 Gudmund	4.07	10.18		8	8½
D.	17 Gertrud	5.03	11.55		9½	10
F.	18 Alexander	5.46	1.18		10½	11½
N.	19 Joseph	6.16	2.49		—	12½
L.	20 Gordius	6.39	4.24	1	1½	

13. Uge. Jesus bejviser 5000 Mand. Joh. 6, 1 til 15.

S.	21 Midfaste	6.56	5.58	Benedictus. Lactare Maanen Jorden nærm. C u. M. 9 Aften Soraarets Begyndelse Jævndøgn Sol op 6.19, ned 6.11 Tusmørket varer 42'	1½	2½
M.	22 Paulus	7.12	7.32		2½	3½
Ti.	23 Tidelis	7.28	9.04		3½	4
D.	24 Africa	7.44	10.34		4½	4½
F.	25 Mariæ Vebud.	8.01	Morg.		5	5½
N.	26 Gabriel	8.25	12.02		5½	6
L.	27 Castor	8.55	1.24	6½	6½	

14. Uge. Engelen Gabriel udsendes. Luk. 1, 26 til 38.

S.	28 5. S. i Fasten	9.37	2.36	Eustachius. Judica C i. Nv. 6 Efterm Sol op 6.01, ned 6.55 Tusmørket varer 42'	7	7½
M.	29 Jonas	10.29	3.34		7½	8½
Ti.	30 Evirinus	11.31	4.20		8½	9½
D.	31 Balsbina	12.40	4.53		10	10½

¹) Tidens fra 12½, Nat til 12 Middag. ²) Tidens fra 12½, Middag til 12 Nat.

April 1909.

D. C. N.

30 Dage.

Se Anm. 3. S.
Opjvanke

		Eftm.	Form.		Jm. ¹	Em. ²
I.	1 Hugo	1.52	5.16		11½	12
J.	2 Theodosius	3.04	5.34		—	12½
L.	3 Nicetas	4.16	5.49	Maanen Jorden fjærnest	14	14

15. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem.** Matth. 21, 1 til 9.

S.	4 Palmesøndag	5.26	6.01	Ambrosius	2	24
M.	5 Frene	6.38	6.12	☉ i. M. 9 Aften	2½	24
Ti.	6 Sixtus	7.49	6.23	} Sol op 5.44, ned 7.08 Tusmørket varer 43'	3	34
D.	7 Egesippus	9.03	6.34		3½	34
I.	8 Startorødag	10.19	6.48	Janus	4	44
J.	9 Vaugfredag	11.35	7.04	Procopius	4½	44
L.	10 Ezechiel	Morg.	7.26		5	54

16. Uge. **Kristi Opstandelse.** Mart. 16, 1 til 7.

S.	11 Paaske dag	12.51	7.56	Leo	5½	6
M.	12 2. Paaske dag	2.01	8.39	Julius	6½	6½
Ti.	13 Justinus	3.00	9.39	☉ i. Kv. 4 Efterm.	6½	7½
D.	14 Tiburtius	3.45	10.53	} Sol op 5.26, ned 7.22 Tusmørket varer 45'	7½	8½
I.	15 Olympia	4.18	12.19		94	10
J.	16 Mariane	4.42	1.50		10½	11½
L.	17 Nicetus	5.01	3.23		12	—

17. Uge. **Jesús kom ind ad Lukke Døre.** Joh. 20, 19 til Enden.

S.	18 1. S. c. Paaske	5.17	4.55	} Eleutherius. Ovasimodo Maanen Jorden nærm.	12½	1
M.	19 Daniel	5.31	6.27		1½	2
Ti.	20 Danil Flytted.	5.46	8.00	Sulpicius. ☉ u. M. 6 Morg.	24	24
D.	21 Florentius	6.03	9.30	} Sol op 5.10, ned 7.35 Tusmørket varer 47'	3	3½
I.	22 Cajus	6.24	10.59		3½	44
J.	23 Georgius	6.51	Morg.		4½	4½
L.	24 Albertus	7.27	12.18		5	5½

18. Uge. **Jesús er den gode Hyrde.** Joh. 10, 11 til 16.

S.	25 2. S. c. Paaske	8.16	1.26	} Marcus Misericordia Domini	5½	6½
M.	26 Cletus	9.16	2.18		6½	6½
Ti.	27 Ananias	10.24	2.55	☉ i. Kv. 10 Form.	7½	7½
D.	28 Vitalis	11.37	3.22	} Sol op 4.54, ned 7.49 Tusmørket varer 48'	8½	8½
I.	29 Peter Martyr	12.50	3.42		9½	10½
J.	30 Severus	2.02	3.57		11	11½

1) Tiden fra 12¼ Nat til 12 Middag. 2) Tiden fra 12¼ Middag til 12 Nat.

Maj 1909.

D. C. N.

31 Dage

Se Anm. 3. S.
Døjbaude

		Eftm.	Forn.			Jm. ¹	Jm. ²
L.	1 Phil. og Jacob	3.13	4.10	Maanen Jorden fjærnest		12	—
19. Uge. Kristi Vortgang til Faderen. Joh. 16, 16 til 23.							
G.	2 S. e. Vaaste	4.25	4.22	Athanasius. Jubilate		12½	1
M.	3 Korsmisje	5.36	4.32			14	1½
Ti.	4 Florian	6.50	4.42	} Sol op 4.38, ned 8.02		2	24
D.	5 Gothard	8.06	4.55			2½	27
L.	6 Joh. a. Port.	9.23	5.10	} i. M. 1 Eftm.		3	34
F.	7 Daufl Vedeb.	10.41	5.30			3½	37
L.	8 Stanislaus	11.55	5.57	} De lyse Nætter begynder		4	44
20. Uge. Den Helligaands Sendelse. Joh. 16, 5 til 15.							
G.	9 A. S. e. Vaaste	Morg.	6.36	Caspar. Cantate		47	5
M.	10 Gordianus	12.58	7.30			54	5½
Ti.	11 Mamertus	1.47	8.40	} Sol op 4.24, ned 8.15		6	6½
D.	12 Pancratius	2.22	10.01			6½	74
L.	13 Jugenus	2.48	11.28	} i. Kv. 11 Aften		7½	81
F.	14 Kristian	3.07	12.58			9	9½
L.	15 Sophie	3.23	2.27		10½	11	
21. Uge. Beder i Jesu Navn! Joh. 16, 23 til 28.							
G.	16 S. e. Vaaste	3.38	3.57	} Sara. Rogate		11½	—
M.	17 Bruno	3.52	5.27			12½	12½
Ti.	18 Erit	4.07	6.57	} Sol op 4.12, ned 8.27		14	14
D.	19 Pontentiana	4.24	8.28			2	24
L.	20 Stimmelfartid.	4.48	9.53	} i. n. M. 3 Eftm.		27	3
F.	21 Helene	5.19	11.08			3½	37
L.	22 Castus	6.01	Morg.		4	4½	
22. Uge. Naar Trosteren kommer. Joh. 15, 26 til 16, 4.							
G.	23 S. e. Vaaste	6.59	12.09	Desiderius. Grandi		47	51
M.	24 Esther	8.06	12.55			54	57
Ti.	25 Urbanus	9.19	1.26	} Sol op 4.02, ned 8.39		6	6½
D.	26 Veba	10.33	1.48			6½	74
L.	27 Lucian	11.46	2.05	} i. Kv. 2 Morgen		7½	84
F.	28 Wilhelm	12.58	2.18			87	94
L.	29 Magiminius	2.09	2.30	Maanen Jorden fjærnest		10	10½
23. Uge. Hvo mig elsker. Joh. 14, 23 til Enden.							
G.	30 Vinsedag	3.20	2.40	Vigand		114	117
M.	31 2. Vinsedag	4.33	2.51	Petronella		—	124

1) Tiden fra 12½, Nat til 12 Middag. 2) Tiden fra 12½, Middag til 12 Nat.

Juni 1909.

D. C. N.

30 Dage

Se Num. 3. S.
Sojvaande

		Eftm.	Form.		Em. ¹	Em. ²
Ti.	1 Mikomeles	5.49	3.03	Marcellinus Sol op 3.54, ned 8.48 Tusmørket varer 63'	12½	1
D.	2 Tamperdag	7.06	3.16		1½	1½
T.	3 Erasimus	8.25	3.34	Frederik VIII.s Fødsdg.	2	2½
F.	4 Optatus	9.42	3.58	☉ f. N. 2 Morgen Ejnlig Maanemørk.	2½	2½
L.	5 Bonifacius	10.51	4.33		Grundlovsdag	3½

24. Uge. **Kristus og Nifodemus.** Joh. 3, 1 til 15.

G.	6 Trinitatis.	11.45	5.23	Norbertus	3½	4
M.	7 Jeremias	Morg.	6.29		4½	4½
Ti.	8 Medardus	12.26	7.48	Sol op 3.48, ned 8.56 Tusmørket varer 66'	5½	5½
D.	9 Primus	12.55	9.14		6½	6½
T.	10 Symphrus	1.15	10.43	☉ i. Kv. 4 Morgen Maanen Jorden nærmest	7½	8
F.	11 Barnab. Apost.	1.31	12.11		8½	9½
L.	12 Basilius	1.46	1.39			

25. Uge. **Den rige Mand.** Luk. 16, 19 til Enden.

G.	13 I.S.e. Trinitat.	1.59	3.06	Thyrillus	10	10½
M.	14 Rufinus	2.13	4.33		11½	11½
Ti.	15 Vitus	2.29	6.01	Sol op 3.46, ned 9.01 Tusmørket varer 68'	—	12½
D.	16 Tycho	2.50	7.28		12½	1½
T.	17 Botolphus	3.16	8.47	☉ u. N. 12 Midnat Ejnlig Solformørkelse	1½	2
F.	18 Leontius	3.53	9.55		2½	2½
L.	19 Gervajus	4.43	10.47		3½	3½

26. Uge. **Den store Nadvere.** Luk. 14, 16 til 24.

G.	20 I.S.e. Trinitat.	5.46	11.25	Eylverius	3½	4½
M.	21 Albanns	6.58	11.52	Solhverv	4½	4½
Ti.	22 10,000 Mart.	8.13	Morg.	Marets længste Dag Sommerens Begyndelse	5½	5½
D.	23 Paulinus	9.28	12.11	Sol op 3.46, ned 9.03 Tusmørket varer 68'	5½	6½
T.	24 St. Dansdag	10.41	12.25		6½	6½
F.	25 Prosper	11.53	12.37	☉ i. Kv. 8 Aften Maanen Jorden fjærnest	7½	7½
L.	26 Befagius	1.03	12.48		8	8½

27. Uge. **Det fortabte Faar.** Luk. 15, 1 til 10.

G.	27 I.S.e. Trinitat.	2.15	12.58	Sjovoverdag	9	9½
M.	28 Eleonora	3.29	1.10		10	10½
Ti.	29 Petr. og Paul	4.45	1.22	Sol op 3.49, ned 9.03 Tusmørket varer 67'	11	11½
D.	30 Lucina	6.04	1.38		12	—

¹⁾ Elben fra 12½, Nat til 12 Midtag. ²⁾ Elben fra 12½, Midtag til 12 Nat.

Juli 1909.

D. C. N.

31 Dage

Se Num. 3. E.
Søjvande

		Eftm. Form.			Jm. ¹ Em. ²	
L.	1 Theobaldus	7.22	1.59		12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$
F.	2 Maria Bejog.	8.35	2.29		1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$
L.	3 Cornelius	9.38	3.12	☉ i. M. 1 Efterm.	2	2 $\frac{1}{2}$

28. Uge. **Været barmhjertige!** Luk. 6, 36 til 42.

S.	4 1. S. c. Trinitat.	10.25	4.13	Ulricus. Sol. Jord. fjærn.	3	3 $\frac{1}{2}$
M.	5 Anshelmus	10.58	5.31		3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
Ti.	6 Dion	11.21	6.58	{ Sol op 3.55, ned 8.59 Tusmørket varer 65'	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
D.	7 Billebaldus	11.39	8.28		5	5 $\frac{1}{2}$
L.	8 Kjeld	11.54	9.57	{ Maanen Jorden nærm.	5 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$
F.	9 Sostrata	Morg.	11.26		6 $\frac{1}{2}$	7
L.	10 Knud Konge	12.07	12.52	☾ i. Kv. 8 Form.	7 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$

29. Uge. **Jesús lærer af Skibet.** Luk. 5, 1 til 11.

S.	11 5. S. c. Trinitat.	12.21	2.18	Joida	8 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$
M.	12 Henrik	12.36	3.45		9 $\frac{1}{2}$	10
Ti.	13 Margarethe	12.54	5.11	{ Sol op 4.04, ned 8.53 Tusmørket varer 61'	10 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$
D.	14 Bonaventura	1.17	6.32		11 $\frac{1}{2}$	—
L.	15 Apostl. Delling	1.50	7.43		12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$
F.	16 Susanne	2.34	8.41		1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$
L.	17 Alexius	3.32	9.23	☉ u. M. 12 Middag	2 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$

30. Uge. **Farisæernes Retfærdighed.** Matth. 5, 20 til 26.

S.	18 6. S. c. Trinitat.	4.40	9.53	Arnolphus	3	3 $\frac{1}{2}$
M.	19 Juita	5.55	10.15		3 $\frac{1}{2}$	4
Ti.	20 Elias	7.10	10.31	{ Sol op 4.14, ned 8.43 Tusmørket varer 59'	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
D.	21 Evemus	8.24	10.44		5	5 $\frac{1}{2}$
L.	22 Maria Magdl.	9.37	10.55	{ Maanen Jorden fjærn. Dundebagene begynder	5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$
F.	23 Apollinaris	10.47	11.05		6	6 $\frac{1}{2}$
L.	24 Christina	11.59	11.16		6 $\frac{1}{2}$	7

31. Uge. **Jesús besøger 4000 Mand:** Mark. 8, 1 til 9.

S.	25 7. S. c. Trinit.	1.11	11.27	{ Jacobus	7 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$
M.	26 Anna	2.24	11.41	{ ☉ i. Kv. 1 Efterm.	8	8 $\frac{1}{2}$
Ti.	27 Martha	3.42	11.59	{ Sol op 4.25, ned 8.42 Tusmørket varer 56'	8 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$
D.	28 Aurelius	5.00	Morg.		10	10 $\frac{1}{2}$
L.	29 Dufj	6.15	12.24		11	11 $\frac{1}{2}$
F.	30 Abdon	7.23	1.02		—	12 $\frac{1}{2}$
L.	31 Germanus	8.17	1.55		12 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Tiden fra 12 $\frac{1}{2}$, Nat til 12 Middag. ²⁾ Tiden fra 12 $\frac{1}{2}$, Middag til 12 Nat.

August 1909.

D. C. N.

31 Dage

Se Anm. 3. E.
Højvande

		Eftm.	Form.	Fm. ¹ Em. ²		
32. Uge. De falske Profeter. Matthy. 7, 15 til 21.						
E.	1 S. e. Trinit.	8.56	3.07	{ Beders Fængsel ☉ f. M. 10 Aften Sol op 4.37, ned 8.19 Tusmørket varer 53' Maanen Jorden nærmest	13	2
M.	2 Hannibal	9.24	4.31		23	3
Ti.	3 Mikodemus	9.44	6.03		33	33
D.	4 Dominicus	10.00	7.36		4	4½
T.	5 Osvaldus	10.14	9.08		13	5½
F.	6 Kristi Forklar.	10.28	10.37		53	6
L.	7 Donatus	10.42	12.05		6½	6½

33. Uge. Den utro Hudsoged. Luk. 16, 1 til 9.						
E.	8 D. S. e. Trinit.	10.58	1.32	{ Anth ☉ f. Kv. 1 Efterm. De lyse Nætter ophører Sol op 4.50, ned 8.05 Tusmørket varer 50'	7	7½
M.	9 Romanns	11.20	2.59		73	8½
Ti.	10 Laurentius	11.49	4.21		83	94
D.	11 Herman	Morg.	5.34		10	10½
T.	12 Clara	12.30	6.36		11½	11½
F.	13 Hippolytus	1.23	7.22		—	12½
L.	14 Eusebius	2.27	7.56		1	1½

34. Uge. Jesus græder over Jerusalem. Luk. 19, 41 til Enden.						
E.	15 10. S. e. Trinit.	3.40	8.20	{ Mariae Himmelfart ☉ u. M. 1 Morgen Sol op 5.03, ned 7.49 Tusmørket varer 48' Maanen Jorden fjærnest	2	2½
M.	16 Rodus	4.55	8.37		23	3
Ti.	17 Anastatius	6.09	8.51		33	33
D.	18 Agapetus	7.23	9.03		4	4½
T.	19 Sebaldus	8.34	9.13		4½	4½
F.	20 Bernhard	9.45	9.23		5	5½
L.	21 Salomon	10.58	9.31		5½	5½

35. Uge. Farisæeren og Tolderen. Luk. 18, 9 til 14.						
E.	22 11. S. e. Trinit.	12.09	9.46	{ Symphorian Hundedagene ender ☉ f. Kv. 5 Morgen Sol op 5.16, ned 7.33 Tusmørket varer 46'	6	6½
M.	23 Zachæus	1.24	10.02		6½	7
Ti.	24 Bartolomæus	2.40	10.23		73	7½
D.	25 Ludvig	3.56	10.54		73	81
T.	26 Frenæus	5.06	11.37		83	9½
F.	27 Gebhardus	6.06	Morg.		101	10½
L.	28 Augustinus	6.51	12.39		11½	—

36. Uge. Den Dove og Stumme. Mark. 7, 31 til Enden.						
E.	29 12. S. e. Trinit.	7.23	1.59	{ Johannes' Halskuggelse ☉ f. M. 6 Morgen	12½	12½
M.	30 Benjamin	7.46	3.29		13	13
Ti.	31 Bertha	8.04	5.03		24	24

¹⁾ Tiden fra 12%, Nat til 12 Ribdag. ²⁾ Tiden fra 12%, Ribdag til 12 Nat.

Septbr. 1909.

D. C. R.

30 Dage

Se Num. 3. S.
Søjvanbe

		Eftm.	Form.		Fnt. ¹	Em. ²	
D.	1	Egidius	8.19	6.38	Sol op 5.29, ned 7.16 Tusmørket varer 44' Maanen Jord. nærmest	3	3½
T.	2	Elisa	8.33	8.12		3½	4½
F.	3	Scrapphia	8.47	9.34		4½	5
L.	4	Theodosia	9.03	11 14		5½	5½

37. Uge. Samaritaneren og Leviten. Luf. 10, 23 til 37.

G.	5	13. S. e. Trinit.	9.24	12.41	Regina	6	6½
M.	6	Magnus	9.50	2.10	C i. Kv. 9 Aften	6½	7
Ti.	7	Robert	10.27	3.28	Sol op 5.42, ned 6.58 Tusmørket varer 43'	7½	7½
D.	8	Marie Fødsel	11.16	4.33		8½	8½
T.	9	Gorgonius	Morg.	5.24		9½	10½
F.	10	Burchhardt	12.18	6.01		11	11½
L.	11	Hillebert	1.28	6.23		—	12½

38. Uge. De 10 Syedalske. Luf. 17, 11 til 19.

G.	12	14. S. e. Trinit.	2.42	6.45	Guido	12½	1½
M.	13	Cyprianus	3.57	6.59		1½	2
Ti.	14	† Dphojelse	5.11	7.11	☉ n. M. 4 Eftm.	2½	2½
D.	15	Tamperdag	6.22	7.21	Sol op 5.55, ned 6.40 Tusmørket varer 43'	3	3½
T.	16	Euphemea	7.34	7.32	Maanen Jorden fjærnest	3½	3½
F.	17	Lambertus	8.45	7.41		4	4½
L.	18	Titus	9.57	7.52		4½	4½

39. Uge. Ingen kan tjene to Herrer. Matth. 6, 24 til Enden.

G.	19	15. S. e. Trinit.	11.11	8.06	Constantia	5	5½
M.	20	Tobias	12.26	8.24		5½	5½
Ti.	21	Matthæus	1.42	8.49	Sol op 6.09, ned 6.22 Tusmørket varer 42' ☉ i. Kv. 8 Aften	6	6½
D.	22	Mauritius	2.53	9.27		6½	6½
T.	23	Linus	3.56	10.19	Efteraarets Begyndelse. Tævedagn	7½	7½
F.	24	Tecla	4.45	11.29		8½	9
L.	25	Cleophas	5.22	Morg.		9½	10½

40. Uge. Entens Søn af Main. Luf. 7, 11 til 17.

G.	26	16. S. e. Trinit.	5.48	12.53	Adolph Kpr. Kristians Fødsel.	11½	11½
M.	27	Cosmus	6.07	2.24		—	12½
Ti.	28	Venceslaus	6.23	3.59	Sol op 6.22, ned 6.04 Tusmørket varer 42' ☉ f. M. 2 Eft. M. 3. nrm.	1	1½
D.	29	Mittelsdag	6.38	5.35		2	2½
T.	30	Pieronymus	6.51	7.09		2½	3

¹) Uden fra 12½, Nat til 12 Ribdag. ²) Uden fra 12½, Ribdag til 12 Nat.

Oktober 1909.

D. C. N.

31 Dage

Se Num. 3. E.
Sjovande

		Eftm.	Form.		Fr.	Em. ²
F.	1 Remigius	7.06	8.44		3½	3½
L.	2 Ditlev	7.24	10.18		4½	4½

41. Uge. Den Vatersøttige. Luf. 14, 1 til 11.

E.	3 17. S. e. Trinit.	7.49	11.50	Mette	4½	5½
M.	4 Franciscus	8.22	1.15		5½	5½
Ti.	5 Placidus	9.07	2.27	Sol op 6.35, ned 5.46 Tusmørket varer 42' C f. Kv. 8 Form.	6½	6½
D.	6 Broderius	10.07	3.24		7	7½
F.	7 Ananie	11.16	4.05		7½	8½
F.	8 Jugeborg	Morg.	4.33		9½	9½
L.	9 Dionysius	12.30	4.53		10½	11½

42. Uge. Hvid Søn er Kristus? Matth. 22, 34 til Enden.

E.	10 18. S. e. Trinit.	1.45	5.08	Vercon	11½	—
M.	11 Venesius	2.59	5.20		12½	1
Ti.	12 Maximilian	4.12	5.31	Sol op 6.49, ned 5.29 Tusmørket varer 42' Maanen Jorden fjærn.	1½	1½
D.	13 Angelus	5.23	5.40		2	2½
F.	14 Caligtus	6.35	5.50		⊙ n. M. 9 Form.	2½
F.	15 Hedvig	7.47	6.00		3	3½
L.	16 Vallus	9.01	6.13		3½	3½

43. Uge. Den Værkbrudne. Matth. 9, 1 til 8.

E.	17 19. S. e. Trinit.	10.16	6.29	Florentinus	4	4½
M.	18 Lukas	11.31	6.51		4½	4½
Ti.	19 Danst Flytted.	12.44	7.23	Balthazar	5	5½
D.	20 Felicianus	1.50	8.09	Sol op 7.03, ned 5.12 Tusmørket varer 42'	5½	5½
F.	21 Urjula	2.44	9.11		6	6½
F.	22 Cordula	3.23	10.27		⊙ f. Kv. 8 Form.	6½
L.	23 Søren	3.52	11.53		8	8½

44. Uge. Bryllupsfæderne. Matth. 22, 1 til 14.

E.	24 20. S. e. Trinit.	4.12	Morg.	Proclus	9½	10½
M.	25 Crispinus	4.28	1.24		10½	11½
Ti.	26 Amandus	4.42	2.57	Pr. Valdemars Fødselsd. Sol op 7.17, ned 4.56 Tusmørket varer 43'	—	12½
D.	27 Sem	4.55	4.30		12½	1
F.	28 Sim. og Juda	5.10	6.05		⊙ f. M. 11 Aften	1½
F.	29 Marcijus	5.25	7.40	Maanen Jorden nærm.	2½	2½
L.	30 Abjalon	5.46	9.16		3	3½

45. Uge. Den kongelige Mand. Joh. 4, 46 til 53.

E.	31 21. S. e. Trinit.	6.16	10.49	Reformationens Beg. Drug. Louises Fødsdg.	3½	4

) Eiden fra 12¼ Nat til 12 Middag. 2) Eiden fra 12¼ Middag til 12 Nat.

Novbr. 1909.

D. C. N.

30 Dage

Se Anm. 3 S.
Dagbønde

		Eftm.	Eftm.		Fm. ¹	Em. ²
M.	1 Alle Helgenesd.	6.59	12.11		4½	4½
Ti.	2 Alle Sjælesd.	7.52	1.17	} Sol op 7.31, ned 4.41 Tusmørket varer 45'	5	5½
D.	3 Hubertus	9.00	2.05		5½	6½
T.	4 Otto	10.15	2.38	C i. Kv. 11 Aften	6½	7
F.	5 Malachias	11.31	3.01		7½	8
L.	6 Leonhardus	Morg.	3.17		8½	9½

46. Uge. Den gældbundne Tjener. Matth. 18. 23 til Enden.

S.	7 22. S. c. Trinit.	12.46	3.30	Engelbrecht	10	10½
M.	8 Claudius	2.00	3.41		11½	11½
Ti.	9 Theodor	3.11	3.50	Maanen Jorden fjærnest	—	12½
D.	10 Luther	4.23	4.00	} Sol op 7.46, ned 4.27 Tusmørket varer 46'	12½	1
T.	11 Morten Bisp	5.35	4.09		1½	1½
F.	12 Toralfs	6.49	4.21		2	2½
L.	13 Arcadius	8.04	4.36	☉ n. M. 3 Morgen	2½	2½

47. Uge. Skattens Mont. Matth. 22, 15 til 22.

S.	14 23. S. c. Trinit.	9.20	4.56	Frederik	3	3½
M.	15 Leopold	10.35	5.24		3½	4
Ti.	16 Dithenius	11.45	6.05	} Anianus Sol op 8.00, ned 4.15 Tusmørket varer 47'	4	4½
D.	17 Pr. Vededag	12.42	7.01		4½	5
T.	18 Heshchius	1.25	8.13	5½	5½	
F.	19 Elisabeth	1.55	9.35		6	6½
L.	20 Volkmarus	2.19	11.02	☉ f. Kv. 6 Aften	6½	7½

48. Uge. Jaisi Datter. Matth. 9, 18 til 26.

S.	21 24. S. c. Trinit.	2.35	Morg.	Marie Dfr.	7½	8½
M.	22 Cecilia	2.49	12.30		9	9½
Ti.	23 Clemens	3.02	2.00	} Sol op 8.13, ned 4.05 Tusmørket varer 49'	10½	11
D.	24 Chryfogonns	3.14	3.30		11½	—
T.	25 Catharina	3.28	5.02	Maanen Jorden nærmest	12½	12½
F.	26 Conradus	3.46	6.36		1	1½
L.	27 Facundus	4.11	8.11	☉ f. M. 10 Form. Ulynlig Maaneformørk.	1½	2½

49. Uge. Jesu Indtog i Jerusalem. Matth. 21, 1 til 9.

S.	28 1. S. i Aldent	4.45	9.40	Sophie Magdalene	2½	3
M.	29 Saturninus	5.34	10.58		3½	3½
Ti.	30 Andreas	6.38	11.57		4	4½

¹⁾ Uden fra 12½, Nat til 12 Middag. ²⁾ Uden fra 12½, Middag til 12 Nat.

Decbr. 1909.

L. C. N.

31 Dage

Se Num. 3. S.
Gøjvande

		Eftm.	Eftm.			Jm. ¹	Em. ²
D.	1 Arnolf	7.53	12.37	} Sol op 8.26, ned 3.58 Tusmørket varer 50'	4½	5½	
T.	2 Bibiana	9.11	1.05		5½	6	
F.	3 Evend	10.29	1.24	C i. Kv. 5 Efterm.	6½	6½	
L.	4 Barbara	11.44	1.38		7	7½	

50. Uge. Tegn i Sol og Maane. Inf. 21, 25 til 36.

S.	5 2. S. i Adbvent	Morg.	1.50	Sabina	8	8½
M.	6 Mikolans	12.55	1.59	Maanen Jorden fjærn.	10½	10½
Ti.	7 Agathon	2.08	2.09		} Sol op 8.36, ned 3.53 Tusmørket varer 51'	11½
D.	8 Mariæ Udsf.	3.19	2.18	—		12½
T.	9 Rudolph	4.33	2.28	12½	1	
F.	10 Judith	5.48	2.42	1½	1½	
L.	11 Damajus	7.04	3.00			

51. Uge. Johannes i Fængjel. Matth. 11, 2 til 10.

S.	12 3. S. i Adbvent	8.21	3.25	} Epimachus ☉ n. M. 9 Aften	2	2½
M.	13 Lucia	9.35	4.02		} Uhyulig Solformørkelse Mikatus	2½
Ti.	14 Crispus	10.37	4.51	} Sol op 8.44, ned 3.52 Tusmørket varer 52'		3½
D.	15 Tamperdag	11.26	6.02		3½	4
T.	16 Lazarus	12.01	7.22	4½	4½	
F.	17 Albine	12.25	8.49	5½	5½	
L.	18 Christophorus	12.43	10.15	5½	6½	

52. Uge. Johannes' Vidnesbyrd. Joh. 1, 19 til 28.

S.	19 4. S. i Adbvent	12.57	11.43	Remesius	6½	7
M.	20 Abraham	1.10	Morg.	} D f. Kv. 3 Morg. Sol op 8.49, ned 3.53	7½	8
Ti.	21 Thomas	1.22	1.10		Tusmørket varer 52'	8½
D.	22 Javetus	1.34	2.38	Solhverv	9½	10½
T.	23 Torlacus	1.50	4.08	} Aarets korteste Dag Vinterens Begyndelse Maanen Jorden nærm.	11	11½
F.	24 Adam	2.09	5.39		Krpr. Alexandrines Fødsb.	—
L.	25 Juledag	2.38	7.10		12½	1

53. Uge. De Vise og Skrifkfloge. Matth. 23, 34 til Enden.

S.	26 2. Juledag	3.20	8.33	} St. Stephan ☉ f. M. 10 Aften	1½	2
M.	27 Johs. Evangel.	4.16	9.41		2½	2½
Ti.	28 Børnedag	5.27	10.31	} Sol op 8.51, ned 3.59 Tusmørket varer 52'	3	3½
D.	29 Noah	6.46	11.05		4	4½
T.	30 David	8.06	11.28	4½	5	
F.	31 Skifte	9.24	11.44	5½	5½	

1) Elben fra 12½, Nat til 12 Middag. 2) Elben fra 12½, Middag til 12 Nat.

Tabel

for Kubikberegning af rundt Træ.

(Tværmaal i Tommer)

Længde i Fod	8'	10'	12'	14'	16'	18'	20'	22'	24'	26'	28'	30'	32'	34'	36'	38'	40'
4	1.1	2.1	3	4.1	5.3	7	8.3	10.2	12.2	14.3	17	19.3	22.2	25.1	28.1	31.2	35
6	2	3.1	4.3	6.2	8.2	10.3	13	16	19	22	25.3	29.2	33.2	38	42.2	47.1	52.2
8	2.3	4.1	6.1	8.2	11.1	14.1	17.2	21	25	29.2	34.1	39.1	44.3	50.2	56.2	63	69.3
10	3.2	5.2	8	10.3	14	17.3	21.3	26.2	31.2	37	42.3	49	56	63	70.3	78.3	87.1
12	4.1	6.2	9.2	12.3	16.3	21.1	26.1	31.3	37.3	44.1	51.2	59	67	75.3	85	94.2	104.3
14	4.3	7.2	11	15	19.2	24.3	30.2	37	44	51.3	60	68.3	78.1	88.1	99	110.1	122.1
16	5.2	8.3	12.2	17	22.2	28.1	35	42.1	50.1	59	68.2	78.2	89.2	101	113	126	139
18	6.1	9.3	14	19.1	25	31.3	39.1	47.2	56.2	66.2	77	88.2	100.2	113.3	127.1	141.3	157
20	7	11	15.3	21.2	28	35.2	43.3	52.3	63	73.3	85.2	98.1	111.3	126	141.2	157.2	174.2
22	7.3	12	17.1	23.2	30.3	39	48.3	58.2	69	81	94	108	123	138.3	155.2	173.1	192
24	8.1	13	19	25.3	33.2	42.2	52.2	63	76.2	88.2	102.3	118	134	151.2	169.3	189	209.2
26	9	14.1	20.2	27.3	36.1	46	56.3	68.3	81.3	96	111.2	127.3	145.1	164	184	205	227
28	9.3	15.1	22	30	39	49.2	61	74	88	103.1	119.3	137.2	156.2	176.3	198	220.3	244.2
30	10.2	16.1	23.2	32	42	53	65.2	79.1	94.1	110.3	128.2	147.1	167.3	189.1	212	236.2	262
32	11.1	17.2	25	34.1	44.3	56.2	70	84.2	100.2	118	137	157	178.3	202	226.1	252	279.1
34	11.3	18.2	26.3	36.1	47.2	60	74.1	89.3	107	125.2	145.2	167	190	214.2	240.2	268	296.1
36	12.2	19.3	28.1	38.2	50.1	63.3	78.2	95	113	132.3	154	176.3	201	227	254.2	283.3	314.1
38	13.1	20.3	30	40.2	53	67.1	83	100.2	119.2	140	162.2	186.3	212.1	239.3	268.3	299.2	331.3
40	14	21.3	31.2	42.3	56	70.3	87.1	105.3	125.3	147.2	171	196.2	223.2	252.1	283	315	349.1
42	14.3	23	33	45	58.3	74.1	91.3	111	132	155	179.3	206.1	234.3	265	297	331	366.3
44	15.1	24	34.2	47	61.2	77.3	96	116.1	138.1	162.1	188.1	216	245.3	277.2	311	346.3	384
46	16	25	36	49.1	64.1	81.3	102.2	121.2	144.2	169.3	196.3	225	257	290	325.1	362.2	401.3
48	16.3	26.1	37.3	51.1	67	85	104.3	126.3	151	177	205.2	235.3	268.1	302.3	339.2	378.1	419
50	17.1	27.1	39.1	63.2	70	88.2	109	132	157	184.2	214	245.2	279.2	315.2	353.2	394	436.3

Tallet efter Punktet angiver Fjerdedel Kubikfod.

Altsaa 17.2 = 17 $\frac{1}{2}$ Kubikfod, 58.3 || 58 $\frac{3}{4}$ Kubikfod, 64.1 = 64 $\frac{1}{4}$ Kubikfod osv.

Landejendommens Nettoudbytte (Reinertrag).

Efterstaaende Tabel angiver Nettoudbyttet af hver Hektar eller Morgen Jord (henholdsvis Ager, Eng o. s. v.), saaledes som dette er fastsat for 1. til 8. Klases Jorder ved Boniteringen i 1878:

	Ager		Eng		Stov		Høve		Græsland		Vand	
	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen
Klasse 1	Pr. 52.87	Pr. 13.50	Pr. 70.50	Pr. 18.00	Pr. 23.50	Pr. 6.00	Pr. 58.75	Pr. 15.00	Pr. 59.75	Pr. 15.00	Pr. 41.12	Pr. 10.50
" 2	" 42.30	" 10.80	" 58.75	" 15.00	" 14.10	" 3.60	" 47.00	" 12.00	" 47.00	" 12.00	" 28.50	" 6.00
" 3	" 28.20	" 7.20	" 47.00	" 12.00	" 11.75	" 3.00	" 35.25	" 9.00	" 35.25	" 9.00	" 7.05	" 1.80
" 4	" 18.80	" 4.80	" 35.25	" 9.00	" 7.05	" 1.80	" 23.50	" 6.00	" 23.50	" 6.00	" 2.35	" 0.60
" 5	" 14.10	" 3.60	" 23.50	" 6.00	" 3.25	" 0.90	" 11.75	" 3.00	" 16.45	" 4.20	" 0.39	" 0.10
" 6	" 8.22	" 2.10	" 15.27	" 3.90	" 2.35	" 0.60	" 5.87	" 1.50	" 9.40	" 2.40	"	"
" 7	" 3.52	" 0.90	" 9.40	" 2.40	" 0.78	" 0.20	"	"	" 2.35	" 0.60	"	"
" 8	" 1.17	" 0.30	" 4.70	" 1.20	" 0.39	" 0.10	"	"	" 0.39	" 0.10	"	"

Efterstaaende Tabel viser, hvor meget en Hektar Jord (henholdsvis Ager, Eng etc.) af første til ottende Klasse skal koste, naar den beregnes efter **40 Gaenge Nettoudbyttet**:

	1 Hektar Ager	1 Hektar Eng	1 Hektar Stov	1 Hekt. Høvejord	1 S. Græs. (Vose)	1 Hektar Vand
Klasse 1	Pr. 2115.00	Pr. 2820.00	Pr. 940.00	Pr. 2350.00	Pr. 2350.00	Pr. 1645.00
" 2	— 1692.00	— 2350.00	— 564.00	— 1880.00	— 1880.00	— 940.00
" 3	— 1128.00	— 1880.00	— 470.00	— 1410.00	— 1410.00	— 282.00
" 4	— 752.00	— 1410.00	— 282.00	— 940.00	— 940.00	— 94.00
" 5	— 564.00	— 940.00	— 141.00	— 470.00	— 658.00	— 15.66
" 6	— 329.00	— 611.00	— 94.00	— 235.00	— 376.00	—
" 7	— 141.00	— 376.00	— 31.33	—	— 94.00	—
" 8	— 47.00	— 188.00	— 15.66	—	— 15.66	—

Reduktions-Tabel

mellem dansk, svensk, norsk og tysk Mønt, samt omvendt.

Kroner og Øre til Rigsmark og Penning | Rigsmark og Penning til Kroner og Øre

Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.
1	1	44	50	87	98	1	1	44	39	87	77
2	2	45	51	88	99	2	2	45	40	88	78
3	3	46	52	89	M. 1	3	3	46	41	89	79
4	5	47	53	90	1.01	4	4	47	42	90	80
5	6	48	54	91	1.02	5	4	48	43	91	81
6	7	49	55	92	1.04	6	5	49	44	92	82
7	8	50	56	93	1.05	7	6	50	44	93	83
8	9	51	57	94	1.06	8	7	51	45	94	84
9	10	52	59	95	1.07	9	8	52	46	95	84
10	11	53	60	96	1.08	10	9	53	47	96	85
11	12	54	61	97	1.09	11	10	54	48	97	86
12	14	55	62	98	1.10	12	11	55	49	98	87
13	15	56	63	99	1.11	13	12	56	50	99	88
14	16	57	64	Kr. 1	1.12	14	12	57	51	M. 1	89
15	17	58	65	2	2.25	15	13	58	52	2	Kr. 1.78
16	18	59	66	3	3.37	16	14	59	52	3	2.67
17	19	60	68	4	4.50	17	15	60	53	4	3.56
18	20	61	69	5	5.62	18	16	61	54	5	4.44
19	21	62	70	6	6.75	19	17	62	55	6	5.33
20	23	63	71	7	7.87	20	18	63	56	7	6.22
21	24	64	72	8	9	21	19	64	57	8	7.11
22	25	65	73	9	10.12	22	20	65	58	9	8
23	26	66	74	10	11.25	23	20	66	59	10	8.89
24	27	67	75	20	22.50	24	21	67	60	20	17.78
25	28	68	77	30	33.75	25	22	68	60	30	26.67
26	29	69	78	40	45	26	23	69	61	40	35.56
27	30	70	79	50	56.25	27	24	70	62	50	44.44
28	32	71	80	60	67.50	28	25	71	63	60	53.33
29	33	72	81	70	78.75	29	26	72	64	70	62.22
30	34	73	82	80	90	30	27	73	65	80	71.11
31	35	74	83	90	101.25	31	28	74	66	90	80
32	36	75	84	100	112.50	32	28	75	67	100	88.88
33	37	76	86	200	225	33	29	76	68	200	177.78
34	38	77	87	300	337.50	34	30	77	68	300	266.67
35	39	78	88	400	450	35	31	78	69	400	355.56
36	41	79	89	500	562.50	36	32	79	70	500	444.44
37	42	80	90	600	675	37	33	80	71	600	533.33
38	43	81	91	700	787.50	38	34	81	72	700	622.22
39	44	82	92	800	900	39	35	82	73	800	711.11
40	45	83	93	900	1012.50	40	36	83	74	900	800
41	46	84	95	1000	1125	41	36	84	75	1000	888.88
42	47	85	96			42	37	85	76		
43	48	86	97			43	38	86	76		

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

- 1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.
 1 Kilometer er 100 Dekameter er 1000 Meter.
 1 Meter er 10 Decimeter er 100 Centimeter.
 1 Meter er $3\frac{1}{2}$ ($3,4805$) Fod. 1 Centimeter er $\frac{5}{12}$ ($0,4167$) Tommer.
 1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $11\frac{2}{5}$ Meter.

Rummaal.

- 1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ ($42,401$) Kubikfod.
 " er ca. $\frac{1}{2}$ ($0,47213$) Favn Brænde.
 1 Favn Brænde er ca. $2\frac{2}{11}$ ($2,181$) Kubikmeter.

a. Tørre Varer.

- 1 Hektoliter er 10 Dekaliter er 100 Liter.
 1 Hektoliter Korn er $\frac{5}{7}$ ($0,7188$) Tønde.
 1 Hektoliter Korn er $5\frac{3}{4}$ ($5,7504$) Skæppe.

b. Flydende Varer.

- 1 Hektoliter er $\frac{5}{11}$ Okschoved ($0,460$).
 1 Liter er $\frac{5}{9}$ Kande ($0,552$).
 1 Hektoliter er $2\frac{3}{4}$ Anker ($2,760$).
 1 Hektoliter er $\frac{6}{7}$ Tønde Ø1 ($0,862$).

Flademaal.

- 1 Hektar er 100 Arc er 10,000 Kvadratmeter.
 1 Kvadratmeter er $12\frac{1}{6}$ Kvadratfod. 1 Ar er $4\frac{3}{4}$ Kvadratroder.
 1 Hektar er ca. 2 ($1,6810$) Tønder Land à 240 Kvadratroder.

Vægt.

- 1 Kilogram er 10 Hektogram er 100 Dekagram er 1000 Gram.
 1 Kilogr. er 2 Pd., 1 Lod, 16 Gram, er $1\frac{7}{12}$ Dekagr eller Nylod.
 1 Dekagram er 2 Kvint. 1 Kvint er $\frac{1}{2}$ Dekagram.

Rentetabel.

Aarlig Rente.

Kapital	6 $\frac{0}{10}$	5 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$	5 $\frac{0}{10}$	4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$	4 $\frac{0}{10}$
1 M.	0,06	0,05	0,05	0,04	0,04
2 —	0,12	0,11	0,10	0,09	0,08
3 —	0,18	0,16	0,15	0,13	0,12
4 —	0,24	0,22	0,20	0,18	0,16
5 —	0,30	0,27	0,25	0,22	0,20
6 —	0,36	0,33	0,30	0,27	0,24
7 —	0,42	0,38	0,35	0,31	0,28
8 —	0,48	0,44	0,40	0,36	0,32
9 —	0,54	0,49	0,45	0,40	0,36
10 —	0,60	0,55	0,50	0,45	0,40
20 —	1,20	1,10	1,00	0,90	0,80
50 —	3,00	2,75	2,50	2,25	2,00
100 —	6,00	5,50	5,00	4,50	4,00
500 —	30,00	27,50	25,00	22,50	20,00
1000 —	60,00	55,00	50,00	45,00	40,00

Jagtkalender efter den ny Jagtlov.

Vildtet	Maa jages
Elsdyr: Hjorte	1.—30. September.
Hinde og Kalve	Aldeles ikke.
Kronhjorte og Daadyr :	
Hjorte	1. Avgust til 28. Februar.
Hinde og Kalve	16. Oktober til 31. Januar.
Randyr: Raabukke	16. Maj til 31. December.
Rauer og Raakid	1. November til 31. December.
Grævlinger	1. September til 31. December.
Bævere	1. Oktober til 30. November.
Harer	1. Oktober til 15. Januar.
Urhaner	1. December til 31. Maj.
Urhøns	1. December til 31. Januar.
Birke-, Hassel- og Fasanhaner	16. September til 31. Maj.
Birke-, Hassel- og Fasanhøns	16. September til 31. Januar.
Agerhøns, Vagtler og skotske Mosehøns	1. September til 30. November.
Vildænder	1. Juli til 28. Februar.
Snepper	1. Juli til 15. April.
Trapper	1. September til 31. Marts.
Vilde Svaner, Traner, Hjejler (Brokfugle), Vagtelkonger og alle andre jagtbare Sump- og Vandfugle med Undtagelse af Vildgæs	1. Juli til 30. April.
Drosler (Kramsfugle)	21. September til 31. December.

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted		er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted		er Fødselen at vente hos		
		Hoppen	Koen	Soen			Koen	Fnaaret	Soen
1 Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	29 Nov.	22 Okt.		
5	10	15	28	5	14	3 Dec.	26		
9	14	19	2 Mai	9	18	7	30		
13	18	23	6	13	22	11	3 Nov.		
17	22	27	10	17	26	15	7		
21	26	31	14	21	30	19	11		
25	30	4 Nov.	18	25	4 Mai	23	15		
29	3 Jan.	8	22	29	8	27	19		
2 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23		
6	11	16	30	6	16	4 Jan.	27		
10	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.		
14	19	24	7	14	24	12	5		
18	23	28	11	18	28	16	9		
22	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13		
26	31	6	19	26	5	24	17		
2 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21		
6	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25		
10	12	18	1 Juli	7	17	5	29		
14	15	22	5	11	21	9	2 Jan.		
18	20	26	9	15	25	13	6		
22	24	30	13	19	29	17	10		
26	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14		
30	4 Marts	7	21	27	7	25	18		
3 April	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22		
7	12	15	29	5	15	5	26		
11	16	19	2 Avg.	9	19	9	30		
15	20	23	6	13	23	13	3 Febr.		
19	24	27	10	17	27	17	7		
23	28	31	14	21	31	21	11		
27	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15		
1 Mai	5	8	22	29	8	29	19		
5	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23		
9	13	16	30	6	16	6	27		
13	17	20	3 Sept	10	20	10	3 Marts		
17	21	24	7	14	24	14	7		
21	25	28	11	18	28	18	11		
25	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15		
29	3 Mai	8	19	26	5	26	19		
2 Juni	7	12	23	30	9	30	23		
6	11	16	27	4 Dec.	13	4 Mai	27		
10	15	20	1 Okt.	8	17	8	31		
14	19	24	5	12	21	12	4 April		
18	23	28	9	16	25	16	8		
22	27	1 April	13	20	29	20	12		
26	31	5	17	24	3 Okt.	24	16		
30	4 Juni	9	21	28	7	28	20		

Drægtigheds-Perioden regner man gennemsnitlig for
 Heste til 48½ Uger eller 340 Dage (mindst 330, højest 419 Dage);
 Køer til 40 Uger eller 280 Dage (mindst 249, højest 321 Dage);
 Faar eller Gøder til 22 Uger eller 154 Dage (mindst 146, højest 158 Dage)
 Svin til 16 Uger eller 112 Dage (mindst 109, højest 133 Dage);
 Kaniner til 30—31 Dage; Hunde til 9 Uger eller 63 Dage;
 Katte til 8 Uger eller 56—60 Dage;

Kugetiden er for

Høns: 19—24, i Regelen 21 Dage; Kalkunse Høns: 26—29 Dage; Gæs: 28—33 Dage; Gønder: 28—32 Dage; Duer: 17—19 Dage.¹⁾

Forskellige Midler mod Sygdomme hos Husdyrene.

1. Afførende Midler.

a. for Heste.

1) Kostpulver;

Pulv. rensed Mør 30 Gram
 — Ertianrod 30 —
 — Glauberjalt 120 —
 — Althearod 15 —

sammenblandes med Rugmel til en Pille og indgives paa en Gang.

b. for Kvæg.

2) Pulv. graa Semey 30 Gram
 — Glauberjalt 240 —

kan sammenrystes med Vand og indgives med en Flaske eller udvøres med lidt Mel og indgives som Mid-
 del Nr. 1.

c. for Svin.

3) 30 a 90 Gram Glauberjalt.

d. for Hunde

4) 15 a 30 Gram amerit. Olie.

2. Mod Trommesyge hos Kvæget.

5) 60 Gram fint Stommen, 25 Gram Salmiakspiritus og ½ Pægl Brændevin blandes med Vand i en Flaske og indgives paa en Gang. Skulde Dyret efter en eller flere Timers Forløb vedblive at vise sig oppustet, kan man anvende Afførings-
 midlet Nr. 2.

3. Mod Gennemløb.

a. hos Heste og Kvæg.

6) Lunken Kamillethe, 1 a 2 Fla-
 sker fulde ad Vangen.

7) 8 Gram pulveriseret Vitriol (2: svovlsur Jernforst) 3 Gange daglig.

b. hos Kalve.

8) 8—15 Gram stød Kridt i Mælken.

9) ½—¾ Gram Opium (efter Recept), kan udvøres med en Egg-
 blomme og indgives paa en Gang.

4. Urindrivende Midler.

10) Afkog af Petersjile.

11) 15 Gram Kolojonium.

5. Mod Uutterstald.

12) 8 Gram Vitriol 3 Gange dag-
 lig og Fjernelsen af alt muggent
 eller jørdærvet Foder (muggen Havre)

6. Mod Hoste og kværkesyge Heste.

13) 8 Gram Salmiak, en Spii-
 stesuld Homning og en Spijstesuld
 Rugmel røres sammen med lidt
 Vand og indgives 3 Gange daglig.

7. Kølende Pulver mod Feber hos Heste og Hornkvæg.

14) 8 Gram Salpeter, 60 Gram
 Glauberjalt blandes med lidt Mel
 og indgives som Kropulver. Denne
 Portion kan indgives 3—4 Gange
 daglig.

8. Mod Kælvefeber.

15) ½ Pot varm Olie blandet
 med lidt stød Ingefær og ½ Pægl
 Brændevin og indgives paa en Gang.
 Der sættes lunke, slimebe Af-
 sterer, og Endetarmen udtømmes

med Haanden; Koen tilbækkes og kaffes et godt Veje. Sygdommen er meget farlig.

9. Saar.

16) Rene i kaarne Saar læges hurtigst, naar de straks hves sammen, bades med koldt Vand og lades i No. Stærk Blodning stilles bedst med Blaarviller, dryppe de i iskoldt Vand, som trykkes ind mod Saaret og holdes fast, saa længe Blodningen varer.

17) Kruiste Saar. For at Hævelsen ikke skal blive for stærk, bades i Begyndelsen flittigt med koldt Vand. Disse Saar vil buldne og læges forst, naar de ved Vuldningen har reuset sig.

18) Vuldne Saar læges af sig selv, naar de holdes nogenlunde rene. For at fremstunde Hævelsens og holde Fluor borte, kan man tænke dem 2—3 Gange daglig med Aloetinktur, der tilberedes ved at opløse 15 Gram Aloe i $\frac{1}{2}$ Pægl Brændevin.

10. Mod Hævelser og Stød.

19) Sæbevirus indgives paa det unge Sted.

20) Badning med et Afkog af Krydnerter.

11. Mod Pihæs, Galle osv. hos Heste.

21) Spaust Fluor Smørelse (Vistser).

12. Mod Muf hos Heste.

22) Det unge Sted udvaskes dagligt afledes rent med grøn Sæbe og lunken Vand, hvorefter Stedet indsmøres med Rugmelssæjs, hvori er blandet nogle Draaber tyt Terpentinolie, naar Muffen er meget haardnakket.

13. Ojenvand for Heste og Kvæg ved Ojenbetændelse.

23) Svovlsyret Zinkvitte $\frac{1}{4}$ Gram
Destilleret Vand 60 —

Laudanum 15 Gram
sammenblandes og dryppes i det unge Øje.

14. Mod Overbetændelse.

24) Betændelse i Øveret hæves ved: a) at sætte Øyret paa smal Klist, og b) samtidigt vasse enten med Humleurt eller med en Vædse, der tilvejebringes ved at komme 2 Potter kogende Vand paa følgende Urter:

Skaarne Pebermynteblade,
— Kamilleblomster,
— Kolverlethblomster,

60 Gram af hver Slags.

Urterne, der ikke maa afkoges, sies fra, og der vasses 3 Gange daglig med Vædsten i lunken Tilstand. Er Betændelsen haardnakket, bruges Mercurialsalve (men ægte anskaffet gennem en Dyrlæge). Salven maa kun paasmøres paa de Steder af Øveret, der ikke vender mod Laarene, da Huden der i saa Fald affoldes.

25) Øveret bør udmales godt 5 Gange daglig og holdes luudt ved Indgudningen med Fedt eller „Fordelende Salve“.

15. Smørelse mod brændt Skade, sprukne Patter o. desl.

26) Linolie og Kalkvand, lige meget af hvert, sammensættes i en Flaske.

16. Mod Blaamælk hos Køer.

27. Hvis man tror, det er en enkelt Ko, hvorfra den blaa Mælk kommer, kan man forsøge at modvirke det ved at give den en Spise skefuld Salt og en Haandfuld Vulfesblade paa Foderet Morgen og Aften. Blaa Mælk kan meddele sin Farve til hvid, naar den blandes dermed, og Fejlen maa derfor navnlig modarbejdes ved streng Rentlighed med Bøtter og Mælkekar.

Fortegnelse over Markederne i Aaret 1909.

Historielser: S. Heste. Kv. Kvæg. Kr. Kram.
De indtænkte Tal angiver, hoormange Dage Markedet holdes.

Elesvig.

- Maburaa**, 23. Febr., 9. Marts Kv. S., 27. Apr. Kv., 4., 11. Maj Kv. S., 16. Juli (2) Kr., 27. Juli, 6., 19. Okt. Kv. S., 21. Okt. (2) Kr., 26. Oktbr., 16. Dec. Kv. S.
- Arnæs**, 16. Juni (2) Kr.
- Arnum**, 1. Maj, 2. Okt. Kv. S. Træs.
- Abgustensborg** (sindes ikke i den officielle Fortegnelse for 1909).
- Volderslev**, 28. April, 6. Okt. Kr. Kv. S.
- Bredsted**, 24. Febr. (3) Kr., 23., 30. April, 7., 14. Maj Kv. S., 17. Juni (2) Kr., 18. Septbr. S. Sol, 1., 8., 15., 22., 29. Oktbr., 6., 12., 19., 26. Novbr. Kv. S., 2. Decbr. (2) Kr.
- Broager**, 18. Maj, 3. Novbr. (2) Kr. (1) Kv. S.
- Brontolse**, 4. Juni Kv. S.
- Dhnebed** paa Als, 4. Juni, Kv. S.
- Egebæl**, 3. Maj, 4. Okt. Kv. S.
- Egernforde**, 21. Febr. (2 $\frac{1}{2}$) Kr., (1) Kv. S., 29. April Kv. S., 20. Juni (2 $\frac{1}{2}$) Kr., (1) S., 3. Oktbr. (2 $\frac{1}{2}$) Kr., (1) Kv. S., 4. Oktbr. Kv. S.
- Fjilde**, 20. April, 13. Septbr. Kr. Kv. S.
- Fjensborg**, 3. Febr., 2. Marts Kv. S., 21. Marts (4) Kr., 2., 7., 14., 16., 23., 30. April Kv. S., 7., 14., 21., 28. Maj, 14. Juli, 11. Sept. Kv. S., 10. Okt. (4) Kr., 22. Okt. (2) Kv. S., 23. Okt., 4., 11. Novbr. Kv. S.
- Frederikstad**, 21. Maj Kr., 22. Juli (2) Kr., 23. Juli Kv. S., 10. Sept. Kr., 6. Oktbr. Kr. Kv. S., 7. Okt. S.
- Garding**, 11. Febr. (3) Kr., 2. Marts Kv. S., 17. Juni (3) Kr., 21. Sept., 19., 26. Okt., 2., 9. Nov. Kv. S.
- Gelling**, 21. April, 4. Oktbr. Kv.
- Graasten**, 6. Maj, 7. Okt. Kv. S.
- Gram**, 12. Maj, 21. Okt. Kv. S. Træs.
- Haderslev**, 8. Jan., 22. Febr., 1., 8., 16., 22., 29. Marts, 13. Apr. Kv. S., 18. April (3) Kr., 19., 26. April, 3., 10., 17., 24. Maj, 1., 7., 14., 21. Juni Kv. S., 25. Juli (2) Kr. Høst, 20. Septbr. Kv. S., 26. Septbr. (3) Kr., 27. Septbr., 4., 11., 18., 25. Okt., 1., 8., 15. Novbr. Kv. S.
- Hanved**, 1. Maj, 29. Septbr. Kr. Kv. S.
- Hellevad**, 6. Maj, 13. Okt. Kv. S.
- Husby**, 20. April, 20. Sept. Kv. S.
- Højer**, 6. Maj, 21., 28. Okt. Kv. S. Træs.
- Husum**, hver Torsdag fra Nytaar til St. Hansdag (hvis Fejtdag, Onsdag forud) Kv. S., hver Onsdag fra St. Hansdag til Mikkelø. Kv. S., hver Onsdag og Torsdag fra Mikkelø. til 2. Decbr. (dog Tirsd. b. 16. Novbr. i Etebet for Onsd. b. 17. Novbr., pr. Arbejd) Kv. S., hver Torsdag fra 9. Decbr. til Aarets Slutning Kv. S., hver Tirsdag fra St. Hansdag til 30. Novbr. (dog Mandag den 16. Novbr. i Etebet for Tirsdag b. 16. Novbr.) Jaar, 6. Januar, 29. Marts, Kv. S. 10. Juni (4) Kr. Okt., 28. Juni Kv. S., 23. Sept. (4) Kr.
- Jels**, 28. April, 19. Okt. Kv. S. Høst, Træs. Husilbsv.
- Kappel**, 12. Marts Kv. S., 5. Maj, (2) Kr., 20. Okt. (2) Kr.
- Karby**, 16. April, 8. Okt. Kv. S.
- Keltum**, 4. Maj, 26. Okt. Kv. S. Landbrugsprodukter.
- Kilplev**, 11. April, 9. Sept. Kv. S.
- Kristiansfeldt**, 24. April, 1. Maj, 9. Oktbr. 16. Oktbr. Kv. S.
- Krop**, 22. Okt. Kv. S.
- Laughorn**, 24. April Kr. Kv. S., 17. Aug. (2) Kr., 18. Aug. Kv. S.
- Lilkeborg**, 22. Juni, 26. Sept. Kr. Kv. S.
- Løst**, 23. Febr., 2., 9., 16. 23. 30. Marts, 6., 13., 20., 27. April, 4., 11. Maj Kv. S., 17. Maj (2) Kr. Kv. S., 1., 8., 15., 22., 29. Juni, 6., 13., 20. Juli, 30. August, 6., 13., 20., 27. Septbr. Kv. S., 4. Oktbr. (2) Kr., (1) Kv. S., 11., 19., 26. Oktbr., 2., 8., 15., 22., 29. Novbr. Kv. S.
- Luginfløster**, 9., 23. Marts Kv. S., 21. April (3) Kr., 22. April, 3. Maj, 15. Juni, 20. Juli Kv. S., 16. Aug. (2) Kr., 17. Aug., 4. Okt. Kv. S.
- Milum**, 1. Maj Kv. S.
- Miløst**, 26. April, 3. Maj Kv. S., 17. Juni (2) Kr., (1) Kv. S., 11., 18. Oktober, 1. November Kv. S.

Nordborg, 6. Febr. Kv. S., 3. Maj (2) Kr., 4. Maj Kv. S., 21. Septbr. (2) Kr., 3. Nov. Kv. S.
Oldensvort, 13. Juli, 10. Aug., 14. Sept., 12. Okt. Kv. S.
Oversø, 14. April Kr. S.
Rabsted, 21. April, 7. Okt. Kv. S.
Rodding, 27. April, 18. Sept. Kv. S.
Sattrup, 26. April Kv. S., 3. Maj Mag.-Kv., 15. Sept. Kv. S.
Stobby (Als), 24. Sept. Kv. S.
Stoblund, 28. April, 16. Sept. Kv. S.
Starbæk, 28. April, 20. Oktbr. Kv. S. Træs.
Sleebvig, 9. Jan. Kv. S., 19. Febr. (5) Kr., 10. Marts, 13., 20., 27. April, 4., 11. Maj Kv. S., 1. Sept. (8) Kr., 6. Sept. (2) Kv. S., 22., 29. Okt., 6. Nov. Kv. S.
Steubjærg, 6. April, 21. Okt. Kv. S.
Swasteb, 18. Sept. Kr. Kv. S.
Sønderborg, 11. Marts Kv. S., 1. April Kr. Kv. S., 14. Maj Kv. S., 21. Juli Kr., 10. Aug., 7. Sept. Kv. S., 30. Sept. Kr., 19. Okt. Kv. S.
Sønderbrarup, 29. April Kv. S., 26. Juli (3) Kr. (2) Kv. S., 14. Okt. Kv. S.
Sønderstabel, 22. April, 8. Okt. Kr. Kv. S.
Tunglev, 6. Maj, 24. Aug. Kv. S.
Toflund, 27. April, 29. Sept. Kv. S. Træs, Nebst- og Husflidsb.
Treja, 28. April Kv. S.
Touder, 8., 29. Jan. og hver Foredag fra 26. Febr. til 28. Maj (undtagen 9. April Langfredag) samt fra 2. Juli til 10. Decbr. Kv. S., 2. Juni (4) Udb. 3. Juni (2) Kr., 6. Aug., 3. og 17. Sept. Hoved-Kv. og Hm., 23. Sept. (2) Kr., 29. Septbr. (3) Humle.
Touning, 23. Maj (2) Kr., 30. Juni, 7., 14., 21., 28. Juli, 4., 11., 18. Aug. Kv. S., 20. Aug. Kr. Kv. S., 25. Aug., 1., 8. Sept. Kv. S., 9. Septbr. Rolsko. S., 15., 22., 29. Septbr., 6., 11., 13., 14., 20., 25., 27. Okt. Kv. S., 31. Okt. (2) Kr., 1., 3., 10. Nov. Kv. S.
Ulserup, 2. April, 26. Okt. Kv. S.
Vist paa Høt, 2. Maj (4) Kr., 18. Okt. (4) Kr. (1) Kv. S.
Viterlogum 7. Maj, 8. Okt. Kv. S.

Solsten og Vauenborg.

Alstona, 29. Marts (3), 21. Juni (3), 13. Sept. (3), 13. Decbr. (3) Kr.
Arnsstedt, 29. Marts, 9. Juni, 16. Aug., 29. Okt. Kr. Kv. S.
Arnsstedt, 26. April (2) Kr. Kv., 26. Okt. Kr. Kv. S.
Glinshorn, 27. April Kr. Kv., 14. Juni Kr., 30. Sept. Kr. Kv. S., 1. Nov. Kr. Kv.
Glikskædt, 9. Maj (3) Kr., 18. Juli (3) Kr., 17. Okt. (3) Kr.
Sødemarskjen, 4. Maj Kv. S., 20. Okt. (2) Kr. Kv. S.
Selde, 16. Marts Kr. S., 28. April, 5. Maj Kv., 7. Juli Kr. S., 30. Septbr. Kv., 29. Dec. S.
Sennstedt, 26. April, 15. Sept., 6. Dec. Kr. Kv. S.
Søhenvestedt, 2. April Kr. Kv. S., 27. Aug. S., 15. Okt. Kr. Kv. S.
Sorft, 21. April, 20. Okt. Kr. Kv. S.
Stehoe, 11. Marts S., 21. Marts (3) Kr., 24. April Kv., 1. Sept. S., 7. Sept. Kv., 12. Sept. (3) Kr., 28. Okt. Kv.
Sellinghusen, 5. Maj Kr. Kv. S., 24. Juni S., 2. August S., 9. August Kr., 13. Oktbr. Kv. S.
Siel, 24. Febr. (4) Kr., 1. Marts S., 26. April Kv., 4. Juli (4) Kr., 6. Juli S., 10. Okt. (4) Kr., 11. Okt. S. Kvægmædet paa Byens Kvægtorv a) for Kvæg hver Mandag og Torsdag fra Kl. 8—1, b) for Solu og Ungkvæg hver Mandag og Torsdag fra Kl. 8—1 og 3—7 og hver Tirsdag fra Kl. 3—7 Hfterna. Naar en af disse Dage falder paa en almindelig Fejrdag, afholdes Kvægmædet paa den derpaa følgende Esguebag til samme Tid.
Srempe, 18. April (2) Kr., 10. Okt. (2) Kr.
Vauenborg, 29. Jan., 26. Febr., 26. Marts Svin, 15. April Kr. Kv. S., 30. April, 28. Maj, 26. Juni, 30. Juli, 27. Aug., 24. Sept. Svin, 7. Okt. Kr. Kv. S., 29. Okt., 26. Nov., 31. Dec. Svin.
Vunden, 14. April, 6. Okt. Kr. Kv. S.
Vütjenburg, 16. Marts Kr. Kv. S., 23. April Kv., 19. Juli Kr. S., 4. Nov. Kr. Kv.
Warne, 27. April (2) Kr. Kv., 5., 12. Maj Kv., 11. Okt. (2) Kr. (1) Kv., 13., 20., 27., Okt., 3., 10. Nov. Kv., 25. Dec. S.
Weldorf, 22. Marts (2) Kr. (1) S., 2., 10., 16., 23., 30. April, 7., 14., 21., 28. Maj Kv., 20. Sept. (2) Kr. (1) S., 1., 8., 15., 22., 29. Okt., 6., 12., 19., 26. Nov. Kv.
Wolln, 13., 27. Jan., 10., 24. Februar, 10., 24. Marts, 14. April Svin, 28. April Kv. Svin, 12., 26. Maj, 9. Juni Svin, 16. Juni Kr. Kv., 23. Juni, 14. 29., Juli, 11., 25. Aug., 8., 22. Septbr., 13. Oktbr. Svin, 20. Oktbr. Kv., 27. Oktbr. Svin, 9. Novbr. (3) Kr., 10., 24. Novbr., 8., 22. Decbr. Svin.

Neuenbrook, 29. Juli 5.
Neumünster, 29. April (2) Kr. (1) Kv. 5., 19. Aug. (2) Kr. (1) Kv. 5., 20. Okt. (2) Kr. (1) 5. Etude.
Neustadt, 18. Febr. (2), Kr., 7. Juni Kr., 1. Nov. (3) Kr.
Nortorf, 20. April. 11. Nov. Kr. kv. 5.
Oldenburg, 15. Febr. Kr. 5. Kloverkr., 24. April Kv., 13. Juli Kr. 5., 25. Okt. Kr., 5. Nov. Kv.
Oldesloe, 2. April, 18. Juni, 24. Sept. Kr. kv. 5.
Pinneberg, 30. Mars, 21. Okt. Kr.
Plon, 8. Mars, 14. Juni, 6. Sept. Kr. 5., 8. Nov. Kr. kv. 5.
Breech, 15. Febr. Kr. kv. 5., 22. Mars kv. 5., 25. Maj Kr. kv. 5., 19. Okt. kv. 5.
Rageborg, 23. Januar, 25. Februar Evin. 21. Mars Kr. kv. 5., 25. Mars, 29. April, 27. Maj, 24. Juni Evin, 14. Juli Kr. kv. 5., 29. Juli, 26. Aug., 30. Sept. Evin, 27. Okt. Kr. kv. 5., 28. Okt., 25. Novbr., 30. Decbr. Evin.
Reueborg, 12. Jan. 5., 7. Mars (3) Kr., 9. Mars, 29. April kv. 5., 27. Juni (1) Kr., 29. Juni kv. 5., 26. Sept. (3) Kr., 28. Sept., 26. Okt. kv. 5.
Segeberg, 4. Febr. 5., 2. Maj (2), 23. Aug. (2), 1. Nov. (2) Kr. kv. 5.
St. Michaelsdamm, 4. 11. Maj kv., 18. Maj Kr. kv. Trav., 15., 21., 28. Okt. kv.
Heterfen, 20. April Kr. kv. 5., 11. Juni, 26. Juli Kr., 30. Okt. Kr. kv.
Wandebek, 7., 14., 21., 28. Jan., 4., 11., 18., 25. Februar, 4., 11., 18., 25. Mars, 1., 7., 16. Apr. kv. 5., 19. April Kr. kv. 5., 22., 29. April, 6., 13., 19., 27. Maj, 3. Juni kv. 5., 7. Juni Kr. kv. 5., 10., 17., 24. Juni, 1., 8., 15., 22., 29. Juli, 5., 12., 19., 26. Aug. kv. 5., 30. Aug. Kr. kv. 5., 2., 9., 16., 23., 30. Sept., 7. Okt. kv. 5., 11. Okt. Kr. kv. 5., 14., 21., 28. Okt., 4., 11., 18., 25. Nov., 2., 9., 16., 23., 30. Dec. kv. 5.
Wedel, 9. Febr. Kr., 21. April Kr. kv., 26. Okt. Kr. Etude, 59r.
Wesjelburen, 27. April, 1. Okt. Kr. kv. 5.
Wilster, 4. Jan. 5., 26. Apr. kv. 5., 30. Juli 5., 1. Aug. (4) Kr., 1. Sept. Roldbyr, 20., 27. Okt. kv.

Hamborg.

16. Januar, 12. Februar, 12. Mars, 2. April, 7. Maj 5., 29. Maj Kr. kv. (saasabi Kammemarked), 27. Aug., 24. Sept., 29. Okt., 5. Dec. (22) Kr. (Dom).

Festdagsmarked :

1. For Hornedag og Jaar hver Torsdag.
2. For halve hver Tirsdag.
3. For Evin hver Sognebad untagen Mandag.

Markeder paa de danske Lær.

Almindingen, 1. Juli 5.
Aarup, 19. Jan., 16. Mars, 12. Maj, 14. Sept. og 10. Nov. Heste og Kreaturer.
Aesend, Torvedag hver Onsdag og Foredag, sidste Torsdag i hver Maaned med levende Kreaturer. 16. og 27. Febr., 23. Mars, 25. Juni, 22. Sept. og 16. Novbr. Heste og Kreaturer.
Bogense, Torvedag hver Torsd., sidste Torsd. i hver Maaned med lev. Kreat. 2. Febr. Heste; 25. Febr., 9. Mars og 11. Maj Heste og Kreaturer, 8. Juli Heste, 23. Septbr., 9. Nov. og 21. Dec. 5. og Kreat.
Elbh, 10. Mars og 29. Septbr. Heste og Kreat.
Falk, 30. Mars og 26. Okt. Kreat.
Fredrikshund, Torvedag hver Mandag og Torsdag; anden Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreat. 26. Jan., 24. Febr. og 31. Mars Heste og Kv., 28. Apr. Heste, 3. Novbr. (Ejteraaersmarked) og 20. Decbr. (Julemarked) Heste og Kv.
Fredrikshøvel, 2. Febr., 6. Apr., 6. Juli, 7. Sept. og 3. Dec. Heste og Kv.
Haaborg, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Foredag; anden Tirsdag i hver Maaned, untagen Juni, Juli og Aug. med levende Kreaturer. 23. Jan. Heste; 23. Februar, 11. Mars, 17. Juni, 5. Okt. og 6. Nov. Heste og Kreat.
Græsted, 1. Febr., 1. Mars, 6. April, 3. Maj, 7. Juni, 6. Sept., 4. Okt. og 6. Decbr. Heste og Kv.
Haslev, 25. Mars, 12. Maj, 10. Sept. og 1. November Kreaturer.
Hæselager, 14. April og 24. Sept. Heste og Kreat.
Helsing, 13. Jan., 10. Febr., 10. Mars, 14. April, 12. Maj, 9. Juni, 8. Sept. og 13. Okt. Kreaturer og Landbrugsgensstande.
Helsingør, Torvedag hver Onsdag og Foredag. 24. Febr., 19. April, 19. Juli og 15. Okt. Kreaturer.

- Sjælleroed**, Torvedag hver Mandag og Torsdag; trejde Dnsdag i hver Maaned og første Dnsdag i hver Maaned med Unbtagelse af Marts, Maj og November Marts med Kreaturer. 3. Marts først Hestetmarked; 3. Maj (Hørsaarsmarked) og 2. Novbr. (Efteraarsmarked) Heste og Kreat.
- Solbak**, Torvedag hver Dnsd. og Lørdag; 16. Febr. Heste; 11. og 25. Marts, 16. April, 21. Jull (Sommermarked) og 19. Oktober Heste og Kreaturer; 23. Novbr. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Svalbo**, 3. Marts, 10. Maj, 7. Sept. og 11. Nov. Kreaturer.
- Sorsholm**, 20. April og 29. Okt. Heste og Kr.
- Synderup**, 6. Apr. og 11. Okt. Heste og Kræg.
- Stallundborg**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 8. Februar, 21. Marts, 3. Maj (Hørsaarsmarked), 21. Juli (Sommermarked), 21. Sept. og 4. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Stobenhavn**, Torvedage Mandag og Torsdag med Slagtevæg.
- Stoge**, Torvedag Dnsdag og Lørdag. 6. Jan., 3. Febr., 10. og 24. Marts, 14. April, 21. Maj (Hørsaarsmarked), 2. Jull, 1. og 21. Sept., 6. og 27. Okt. (Efteraarsmarked), 1. og 17. Decbr. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Storsø**, Torvedag hver Dnsdag og Lørdag. 15. Juni (Sommermarked) H. og Kr.
- Stjeremilnde**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag, hver Fredag med levende Kreaturer. 19. Febr., 6. Marts, 4. Jull, 16. Okt. og 24. Nov. Heste og Kreaturer.
- Maribo**, Torvedag hver Lørdag. 25. Februar, 9. og 30. Marts, 10. Juni (Sommermarked) og 21. Sept. Heste og Kr.
- Marstal**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 28. Maj og 1. Oktbr. Heste og Kreat.
- Widdesfart**, Torved. hver Tirsd. og Fred., første Tirsd. i hver Maaned med lev. Kreaturer. 3. og 26. Febr., 20. Marts, 7. April, 14. Jull, 23. Sept. og 4. Nov. H. og Kr.
- Marskov**, Torvedag hver Lørdag; hver Tirsdag Torvedag med levende Kreaturer. 18. Febr., 4. og 18. Marts, 5. og 26. Oktober og 9. Novbr. Heste og Kr.
- Mjborg**, Torvedag hver Dnsdag og Lørdag; første, tredje og i indtræfende Tilfælde tilige femte Lørdag i hver Maaned fra 1. Okt. til 1. Maj m. lev. Kr. 24. Febr. og 12. Marts Heste og Kreaturer; 7. Jull Heste; 15. Okt. og 12. Nov. Heste og Kreat.
- Myløbing (Kjeller)**, Torvedag hver Dnsd. og Lørd. 26. Feb. Heste, 28. April, 16. Jull (Sommermarked) 6. Okt. og 10. Nov. Heste og Kræg.
- Myløbing (Ejeland)** 17. Feb. Heste; 21. April Kreaturer; 9. Juni (Sommermarked) og 22. Sept. (Spjtmarked) Heste og Kr.; 15. Dec. Heste.
- Mysted**, 25. Marts, 15. April og 22. Sept. Heste og Kræg, 2. Nov. Heste.
- Norre Naby**, 21. Maj og 2. Okt. Heste og Kreat.
- Nørre Ved**, Torvedag hver Dnsdag og Lørdag. Dnsdagene 20. Jan., 17. Februar, 17. Marts, 21. April, 19. Maj (Hørsaarsmarked), 16. Juni, 21. Jull (Sommermarked), 18. August, 15. Sept., 20. Okt., 17. Nov. (Efteraarsmarked) og 15. Dec. Heste og Kr.
- Odense**, Torvedag hver Mandag, Dnsdag og Lørdag. Hver Mandag Marts med Kreaturer (eller, hvis Helligdag, den påfølgende Dnsdag). 4. Januar, 8. Febr., 1. Marts, 26. April, 3. Maj, 14. Jull, 13. Jull (St. Knud), 9. August, 27. Septbr., 14. Oktbr., 8. Nov. og 20. Decbr. Heste.
- Præsto**, anden Tirsdag i hver Maaned Heste og Kr.
- Ringe**, 19. Marts, 29. Maj, 9. Oktbr. og 11. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ringsted**, Torvedag hver Dnsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned Marts med Heste og Kreaturer. 23. Marts, 8. Jull (Sommermarked) og 28. September (Spjtmarked) Heste og Kreat.
- Roskilde**, Torvedag hver Dnsd. og Lørdag; 4. Januar, 12. Februar, 6. og 19. Marts, og 6. Maj (Hørsaarsmarked), 7. Jull, 6. Jull, 2. Aug., 6. og 24. Septbr. (Bæremarked), 8. Nov. (Efteraarsmarked) og 6. Decbr. Heste og Kreaturer.
- Rudløbing**, Torved. hver Tirsd. og Lørd. 18. Marts, 18. Juni og 13. Nov. Heste og Kr.
- Ruds-Vedby**, 2. Apr. og 7. Okt. Kreaturer.
- Rødby**, hver Torsdag Torvedag med alle Slags Landbrugsprodukter unbtagen Heste og Hornkvæg. 16. Febr. og 23. Marts Heste og Kreat.; 6. Jull (Sommermarked) og 19. Oktober Kreaturer; 16. Novbr. Heste og Kreaturer
- Ronne**, Torvedag hver Dnsdag og Lørdag.
- Sætkøbing**, Torvedag hver Lørdag, 2. og 10. Marts Heste og Kræg; 13. Jull (Sommermarked) og 1. Okt. Kreaturer; 3. Nov. Heste og Kreaturer.
- Stekker**, Torvedag hver Fredag. 6. Marts, 8. Maj, 3. Sept. og 6. Nov. Heste og Kr.
- Slagelse**, første Dnsd. i Maanederne Februar, April, Juni, August, Oktober og Decem-ber med Marts med Heste og Kreaturer. 6. Januar siort Hestetmarked; 2. og 16. Marts, 4. Maj (Hørsaarsmarked), 6. og 7. Jull (Sommermarked), 18. Sept. jant 2. og 8. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kr.
- Slangerrup**, 23. Marts, 17. Maj og 16. Juni og 30. Nov. Heste og Kreaturer.

Soro, 12. og 26. Marts, 18. April, 17. Maj, 29. Juni (Sommermarked), 29. September (Højmarked) og 3. Nov. Heste og Kreaturer.

Stenge, Torvedag hver Onsd. og Fredag. 8. Marts og 7. Okt. (Efteraarsmarked) H. og Kt.

Storehedinge, 2. og 16. Marts, 6. April, 18. Maj (Jøraarsmarked) og 15. Okt. (Efteraarsmarked) H. og Kt.

Subbekøbing, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 26. Maj og 28. Okt. Heste og Kt.

Svendborg, Torved. hver Onsd. og Førd., hver Onsd. med lev. Kreat. 13. Jan., 17. Febr., 3. og 17. Marts, 19. Maj, 22. Juli, 13. Oktbr., 5. og 25. Nov. H. og Kt.

Svinninge, 20. April og 28. Sept. Heste og Kreat.

Tranebjerg p. Samsø, 25. Marts og 7. Okt. Heste og Kreat.

Vordingborg, Torvedag hver Onsdag og Fredag. Fredagene 8. Jan., 5. Februar, 5. Marts, 2. og 30. April, 4. Juni, 2. Juli, 6. Aug., 3. Sept., 1. Oktbr., 5. Novbr. og 3. Decbr. Marked med Heste og Kreaturer.

Vestskøbing, Torved. hver Onsd. og Førd.; anden Tirsd. i hver Maaned Torved. med lev. Kreat. 5. Marts, 20. Juli og 7. Okt. Heste og Kreaturer.

Visthøfte, 27. Jan., 21. April, 23. Juli og 27. Okt. Heste og Kreaturer.

Markeder i Jylland.

Malbysbro, 3. April, 21. Maj, 16. Sept. og 15. Okt. Heste og Kreaturer. 1°

Malborg, Torvedag hver Onsdag og Fredag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 22. Jan. Heste; 9. Marts, 21. Sept., 20. Okt. og 15. Decbr. Heste og Kreaturer.

Malbæk, 5. Okt. Heste og Kreaturer.

Malerstrup, 12. Jan., 18. Marts, 21. April, 16. September og 23. November H. og Kt.

Marhus, Torvedag hver Mandag (iærlig med Høvelvæg) og Førdag. 7. Januar, 1. og 22. Februar, 8., 15., og 22. Marts Heste; 6. April, 10. Maj, 5. Juli, 19. Okt. og 14. Dec. Heste og Kt.

Mars, 6. Febr., 19. April, 27. Maj, 8. Sept., 1. Okt. og 5. Nov. Heste og Kreaturer.

Mgerbæk, 19. April Heste og Kreaturer.

Musager, 8. Maj og 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Mullingebro, 5. Febr., 26. Marts, 4. Maj, 7. Juni, 23. Juli, 7. Septbr., 15. Oktbr. og 16. Decbr. H. og Kt.

Njerringbro Station, første Førdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Nranninge, (sør Malbæk Mølle), 21. April, 2. Aug. og 11. Okt. Heste og Kreaturer.

Brande, 6. April, 30. Juli og 27. Septbr. Heste og Kreaturer.

Renrup, 12. Maj og 22. Sept. Heste og Kreaturer.

Brædstrup, 1. Febr., 8. Maj, 21. Juli og 22. Oktober Heste og Kreaturer.

Brønderlev, anden Mandag i hver Maaned undtagen September (i Stebet for Vanste: mandag bog Mandagen før) Marked med Heste og Kreaturer. 6. Sept. Heste og Kreat.

Brørup, 1. Maj Heste og Kreaturer.

Bække, 17. Sept. Heste og Kreaturer.

Bækmarksbro, 21. April og 6. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Bærum, 17. Marts, 16. Okt Heste og Kreaturer

Borkov, 14. April og 8. Oktober Heste og Kreaturer.

Bronninglund, 23. April og 4. Okt. Heste og Kreat.

Øbeltoft, 23. Jan., 11. Marts, 21. Juni og 21. Sept. Heste og Kreaturer.

Østved, 3. Maj og 7. Oktober Heste og Kreaturer.

Østbjerg, Torvedag hver Førdag. Hver Fredag hele Aaret Marked med Kreaturer (naar Helligd., Sønved. forud). 29. Jan., 30. April og 24. Sept. Heste og Kreat.

Fjerritslev, 7. April, 21. Juni, 10. Sept. og 14. Oktober Heste og Kreaturer.

Flaenstjæld, 16. April, 13. Sept. og 5. Nov. Heste og Kreaturer.

Foldingbro, 19. Maj og 2. Okt. Heste og Kreaturer.

Fredericia, Torvedag hver Mandag og Førdag. 6. Marts, 5. Maj, 9. Juli og 19. Novbr. Heste og Kreaturer.

Frederikshavn, Torvedag hver Onsdag og Førdag, fra Oktober til Jul hver Førdag med lev. Kreaturer. 19. Jan., 15. April, 25. Sept. og 14. Okt. Heste og Kreaturer.

Gibe, 23. Febr., 30. April, 5. Juli, 10. September, 24. Oktbr. og 22. Nov. Heste og Kreat.

Grenaa, Torved. h. Førd. 22. Jan., 9. Marts, 1. Juli, 1. Oktbr., 9. Nov. og 7. Decbr. H. og Kt.

Grindsted, 23. Juni og 9. Sept. Heste og Kreaturer.

Hadsen, 19. Marts, 27. April, 6. Sept. og 14. Okt. Heste og Kreaturer.

Hadsund, 7. April, 10. Maj, 8. Sept. og 6. Okt. Heste og Kreaturer.

Hals, 27. Sept. Heste og Kreaturer.

Halsbrinnen, 19. April og 2. Okt. Heste og Kreaturer,

Hammel, 25. Jan., 5. Marts, 29. April, 21. Maj, 29. Juli, 4. og 22. Okt. og 6. Decbr. Heste og Kreat.

- Saundal**, 29. April, 28. Jull, 1. Okt. og 26. Nov. Heste og Kreaturer.
- Serning**, 6. Febr., 6. Marts, 13. April, 15. Maj, 26. Jull, 3. og 4. Septbr., 9. Oktbr. og 15. Decbr. Heste og Kreaturer.
- Skallerup**, første Lørdag i hver Maaend med Undtagelse af Maj, Jull og August Marts med Heste og Kreat. 1. og 2. Jull Heste og Kreat.
- Sjorring**, Torvedag hver Lørdag, i November og December tillige hver Onsdag. Hver Onsdag hele Aaret Marts med Kreaturer. 20. Januar heste; 6. Marts og 3. April Heste og Kreaturer; 28. Maj og 24. Juni Heste; 25. Sept. og 23. Okt. Heste og Kr.
- Sobro**, Torvedag hver Fredag. 16. Jan., 12. Febr., 11. Marts, 15. April, 14. Maj, 11. og 30. Jull, 13. Aug., 23. og 24. Sept., 22. Okt., 12. Novb. og 10. Dec. Heste og Kr.
- Solsted**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag eller Oktobermarkedet indtil Jull med Kr. 9. Jan. S. og Kreat.; 1. Febr. S.; 4. Marts 24. April, 8. Maj, 10. Juni, 28. Jull, 13. Sept., 7. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreat.
- Solsted**, 7. Jan., 15. April, 30. Aug. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
- Sorshold**, 26. April og 29. Septbr. Heste og Kreaturer.
- Sorsens**, Torvedag hver Lørdag (i Jastens bog Onsdag) og hver Lørdag; første og tredje Lørdag i hver Maaend samt hver Lørdag i Oktbr., Novbr. og Decbr. indtil Jull med lev. Kreat. 9. Jan., 3. og 24. Febr. og 10. Marts Heste; 17. og 24. Marts 7. April, 3. Maj, 11. og 12. Juni, 3. Aug., 1. og 27. Oktbr. Heste og Kreaturer.
- Surup**, 3. Febr. Heste og Kreat.; 3. Juni Heste; 6. Septbr. Heste og Kreat.
- Søder Kro**, 18. Marts, 3. Maj, 27. Septbr. og 18. Novbr Heste og Kreaturer.
- Tellinge**, 14. Maj og 28. Septbr. Heste og Kreaturer.
- Tarup**, 23. April og 17. September Heste og Kreat.
- Tjellerup**, 7. April, 28. Maj, 29. September og 21. Oktober Heste og Kreaturer.
- Tolding**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Marts med Kreat. 12. Jan., 5. og 20. Februar og 12. Marts Heste; 19. og 26. Marts, 29. April, 5. Maj, 21. Jull, 18. Septbr. og 15. Oktbr. Heste og Kreat.
- Tollud** Stalon, anden Onsdag i hver Maaend med Undtagelse af April, August og Oktober Marts med Heste og Kr.
- Tornvig**, Torvedag hver Lørdag. 29. Marts, 9. Juni, 30. August, 5. Oktbr. og 19. Novbr. Heste og Kreaturer.
- Tunderhov**, 24. April og 23. Sept. Heste og Kreat.
- Vædo**, 6. April og 11. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vogstør**, Torvedag hver Lørdag, sidste Lørd. i hver Maaend Torvedag med lev. Kreat. 15. April, 21. Jull, 18. Sept., 18. Okt. og 22. Nov. Heste og Kreaturer.
- Voksen**, 20. April og 8. Okt. Heste og Kreaturer.
- Waringer**, Torvedag første og tredje Lørdag i hver Maaend med Kreaturer. 24. Febr., 13. Jull, 7. Okt. og 10. Nov. Heste og Kreaturer.
- Wårke**, 11. Maj og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
- Wibe**, Torvedag hver Mandag og Fred., anden og tredje Mandag i hver Maaend med levende Kreaturer. 25. Jan., 15. Marts, 28. April, 21. Juni, 13. Sept., 7. Okt. og 8. Nov. S. og Kreat.
- Wihobing (Ward)**, Torved. hver Lørd., hver anden Lørdag mellem Mikkelsd. og Jull med levende Kreaturer. 7. og 26. Januar, 2. Marts og 5. April Heste og Kreat.; 7. Juni Heste; 24. Jull, 25. Sept. og 15. Okt. Heste og Kreat.
- Worre Nebel**, 23. April og 14. Sept. Heste og Kreaturer.
- Worre Suede**, 16. April, 9. Juli og 3. Novbr Heste og Kreaturer.
- Worre Sundby**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Tirsdag fra Okt. til Fastelavn Torvedag med Kreat. 21. Jan., 8. Marts, 24. April, 8. og 19. Okt. Heste og Kreat.
- Ødder**, 4. Jan., 19. Febr., 26. Marts, 30. April, 30. Jull, 17. Sept. og 16. Nov. Heste og Kreat.
- Randers**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Dag med Kreaturer. 5., 6., 29. og 30. Jan., 20. og 27. febr. og 13. Marts Heste; 20. Marts, 3. April og 4. Maj Heste og Kreaturer; 21. og 22. Juni Udb; 2. og 3. Jull Heste; 10. og 11. Sept., 2. og 30. Okt., 13. Nov. og 17. Dec. Heste og Kreaturer.
- Wingfobing**, Torvedag fra Waaske til Mikkelsdag Lørdag, ellers Onsdag. 2. Febr. Heste; 29. April, 29. Jull, 31. Aug. og 11. Oktbr. Heste og Kreaturer.
- Wibe**, Torvedag hver Lørdag. 3. Febr., 8. Marts, 26. April, 4. og 17. Maj, 12. Juni, 3. Aug., 11. Sept., 4., 12. og 25. Okt. og 23. Nov. Heste og Kreaturer.
- Wj**, 18. Maj og 20. Oktbr Heste og Kreaturer.
- Wjhom**, 26. Jan. og 20. Okt. Heste og Kreat.
- Woude**, 12. Marts, 21. Sept. og 23. Nov. Heste og Kreaturer.
- Silleborg**, Torved. hver Lørdag. 6. Febr., 13. Marts, 19. April, 11. Maj, 9. Juni, 7. Jull, 30. Sept., 25. Oktbr., 25. Novbr. og 21. Decbr. Heste og Kreaturer.
- Stindal**, 3. Maj, 24. Sept., 22. Okt. og 7. Decbr. Heste og Kreaturer.
- Stals**, 16. April og 25. September Heste og Kreaturer.

Stovbøgaard Station, 26. Marts og 25. Juni Heite og Kreat.

Standerborg, Torvedag hver Fredag, første Fredag i hver Maaned samt alle Fredage i Fasten og fra 1. Novbr. til Jul med levende Kreat., 8. Januar, 2. og 23. Februar og 9. Marts Heite; 16. og 23. Marts, 19. Maj, 10. Juni, 2. August, 14. Septbr. og 26. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Stibe, Torvedag hver Tirsdag og Fredag, 2. og 26. Januar, 3. Marts, 13. April og 13. Maj 5. og Kr.; 8. Juni Heite; 26. Juli, 11. Sept., 4. Okt. og 18. Nov. 5. og Kr.

Stjern, 30. Jan. og 16. Marts Heite og Kreaturer; 31. Juli Heite.

Stjörping, 14. Jan., 11. Februar, 10. Marts, 14. April, 13. Maj, 10. og 29. Juni, 22. Sept., 21. Okt., 11. Nov. og 9. Dec. Heite og Kreaturer.

Struer, 31. Marts og 10. Septbr. Heite og Kreaturer.

Sæby, Torvedag hver Lørdag 7. April, 20. Sept. og 12. Okt. Heite og Kreat.

Sønder Dumme, 13. Maj og 26. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Tarn, 3. Maj, 15. Septbr. og 12. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Thisted, Torvedag hver Dnsd. og Lørd. 8. Januar Heite og Kreat.; 5. Februar Heite; 1. Marts, 14. April og 19. Maj Heite og Kreaturer; 4. Juni Heite og Alb; 6. Juli, 7. Sept., 1. og 13. Okt. (Store Dnsdag) Heite og Kr.

Torup Væhns, 13. Maj, 9. Juli og 20. Sept. Heite og Kreaturer.

Tustrup Station, anden Dnsdag i Maanedene April, August og Oktober Marked med Heite og Kreaturer. 4. Juni Heite og Kreat.

Torring, 22. Febr., 17. April, 11. Maj, 21. Juli, 6. Oktober og 8. December Heite og Kreaturer.

Ulstrup (Hornum JærubaneStation), 13. Januar, 16. Marts, 6. Maj, 28. Juni, 20. September, 27. Oktober og 8. Decbr. Heite og Kreaturer.

Ulstrup Station, 19. Maj og 21. Sept. Heite og Kreaturer.

Uldum, 27. April og 30. Sept. Heite og Kreat.

Ulstær, 24. April, 1. Sept. og 21. Okt. Heite og Kreaturer.

Vandel, 28. Maj og 18. Oktbr Heite og Kreaturer.

Varde, Torvedag hver Lørdag, 4. Febr., 5. og 30. Marts, 27. April, 10. Maj, 14. Juni, 4. August, 16. Sept., 13. Okt. og 24. Nov. Heite og Kreaturer.

Vejen, 28. April, 25. Juni og 15. Sept. Heite og Kreaturer.

Veje, Torvedag hver Dnsdag og Lørdag, hver Dnsdag fra 1. Novbr. indtil Jul samt anden Dnsdag i hver Maan. med lev. Kreaturer. 11. Januar, 4. og 26. Februar, og 11. Marts Heite; 18. og 25. Marts, 16. April, 4. Maj, 14. Juni, 2. og 29. Oktober Heite og Kreaturer.

Vejer Høsting, 31. Marts og 15. Sept. Heite og Kreaturer.

Viborg, Torvedag hver Dnsdag og Lørdag, sidste Lørdag i hver Maaned (dog ikke Pinselørdag) og fra Høstlørdag til Jul hver Lørdag med levende Kreaturer. 4. Januar Heite; 27. Jan., 19. Februar, 12. Marts, 17. April, 1. og 22. Maj, 26. Juni (Egnstingsmarked), 27. Juli, 27. og 28. Septbr. (Egtemarked), 23. Oktbr., 27. Novbr. og 18. Decbr. Heite og Kreat.

Videbæk, 1. Marts, 26. Juni og 23. Okt. Heite og Kreaturer.

Vildbjerg, 6. Maj og 21. September Heite og Kreat.

Vindrup, 4. Maj og 6. Okt. Heite og Kreaturer.

Vorbasse, 14. April og 6. Avg. Heite og Kreaturer.

Vraa Et Hon, 19. April og 17. Sept. Heite og Kreat.

Vesterbraa, 30. Marts og 16. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Vtbjerg, 26. April og 5. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Vlgod, 24. April og 27. Okt. Heite og Kreaturer.

Torvedage. Man dag: Søndersted, Lønning, Fredericia. Tirsdag: Abenraa, Husum, Kolding, Søbjerg. Dnsdag: Veje, Aarhus, Randers, Viborg, Halsborg, Lørdag: Husum, Fredericia, Varde. Fre dag: Hensborg, Frederikstad, Tønder, Bredsted, Kolding. Lørdag: Abenraa, Egernsjørde, Hensborg, Eslevig, Husum, Veje, Aarhus, Randers, Viborg, Halsborg, Søbjerg.

Beskel=Stempel=Tarif.

Beskel indtil 200 Mk. — 10 Pg.; over 200—400 Mk. — 20 Pg. og for hver 200 Mk. — 10 Pg. mere indtil 1000 Mk.: hvert 1000 Mk. 50 Pg og for hvert 1000 Mk. eller en Del deraf 50 Pg. mere.

Købekontrakter indtil 150 Mk. — 1 Mk. 50 Pg. og fremdeles for hver 50 Mk. — 50 Pg.

Porto-Takster.

Et frankeret Brev indt. 20 Gr. 10 P., til Danmark hver 20 Gr. 20 P.
— ufrankeret Brev — 20 P., til — 40 P.
— dobbelt Brev fra 20—250 Gr.: frank. 20 P., ufrankeret 30 P.
— frankeret Brev indenfor selve Postdistriktet 5 P.

Korrespondancekort 5 P., til Danmark 10 P.

Trykflaget indtil 50 Gr. 3 P., fra 50—100 Gr. 5 P., fra 100—250 Gr. 10 P., 250—500 Gr. 20 P., 500—1000 Gr. 30 P.

Trykflaget til Udlandet indenfor Verdenspostforeningen 5 P. for hver 10 Gr. Kan forjendes indtil 2 Kilogr. og skal frankeres.

Forretningspapirer: (Requstaber, Fragtbreve, Manuskript, Korrektur osv.) Indenfor Tyskland, de tytte Besiddelser og Østerrig-Ungarn: indtil 250 Gram 10 Pg., 250—500 Gram 20 Pg. og 500—1000 Gram 30 Pg. Til Udlandet indenfor Verdenspostforeningen 5 Pg. for hver 50 Gram, dog mindst 20 Pg. Forretningspapirer skal frankeres.

Vareprover indtil 250 Gr. 10 P. Skal frankeres.

Rekommanderede Breve foruden Porto 20 P.

Postanvisninger indtil 5 Mk.: 10 P., til 100 Mk.: 20 P., over 100 200 Mk.: 30 P., 200—400 Mk.: 40 P., 400—600 Mk.: 50 P., 600—800 Mk.: 60 P.; til Danmark indtil 355 Kr.: 10 P. for hver 20 Mk., i det mindste 20 P.

Postopkrævning af Pengenummer: For indtil 800 Mk. 30 Pg. forud; desuden Porto som for Postanvisninger.

Postefterkrav højst 800 Mk. Portoen er Foruden for Breve eller Brevkort + 10 Pg. + Postanvisningsporto for det opkrævede Beløb.

Pakker indtil 5 Kilogr. (10 Pbd.) ved en Distance af 75 Kilom. (10 Mil) 25 P., over 75 Kilom. 50 P.

Vengebreve indtil 75 Kilom. (10 Mil) 20 P., ufrank. 30 P., over 75 Kilom. 40 P., ufrank. 50 P.

Forfiktungsgebyr for hver 300 Mk. eller en Del af 300 Mk.: 5 P., i det mindste 10 P.

Breve indenfor Verdenspostforeningen: frankerede Breve 20 P. for hver 20 Gr., ufrank. 40 P. for hver 20 Gr.; Korrespondancekort 10 P.; Trykflaget, Vareprover 5 P. for hver 50 Gr.

Telegrammer for hele det tytte Rige:

For hvert Ord 5 P., dog mindst 50 P. Til Danmark 10 P. for hvert Ord. Udberetinger pr. Telegram indtil 800 Mark den sædvanlige Postanvisningsporto og Taksten for et Telegram.

Portotakst for Danmark.

Breve i selve Danmark indtil 50 Kvint 10 Ore, indenbys 5 Ore. Breve til Tyskland og andre Lande indenfor Verdenspostforeningen 20 Ore for hver 3 Kvint (15 Gram).

Trykflaget til Tyskland 5 Ore for hver 10 Kvint.

Vejrspaadomme for 1909.

(Efter den 11aarige Periode.)

Januar. Indtil Slutningen af Maanedens Midte er Frostvejr fremherskende; derpaa indtræder mildere Vejrlig med let Nattefrost. Der falder nogen Sne.

Februar. Midt i Maanedens bliver det ret vinterligt, imod Slutningen igen mildere, Sne og Regn falder sjældent.

Marts. I Midten af Maanedens indtræder Frostvejr ligesom i Februar. Første og sidste Tredjedel af Maanedens saa temmelig frostfri. Der falder ret hyppigt Sne og Regn.

April. Maanedens bringer kun ringe Nedbør, er gennemgaaende kølig og blæsent med Undtagelse af nogle enkelte Foraarsdage.

Maj. Køligt Vejr er fremherskende. Foraarsdage sjældent, undertiden stormende og ikke sjældent Regn, dog kun rigelig paa enkelte Dage.

Juni. Vejret er gennemgaaende sommerligt, dog uden stærk Hede og Tordenvejr. Der falder kun sparsom Regn.

Juli. Maanedens bringer mange varme Sommerdage og flere Gange Tordenvejr. Der falder langt mere Regn end i Juni.

Avgust. I Maanedens første og sidste Tredjedel hersker megen Varme. Der falder ret hyppigt Regn og nogle Gange stærk Torden.

September. Luftvarmen er meget behagelig. Tordenvejr indtræffer endnu nogle Dage indtil efter Maanedens Midte. Enkelte Gange stærk Nedbør.

Oktober. Den første Tredjedel af Maanedens bringer mildt Vejrlig med Regn, den anden er køligere, bringer Storm og en enkelt Gang Snebyger. Maanedens sidste Del bringer stærk Nedbør.

November. Første Halvdel er temmelig mild, henimod Slutningen indtræder let Frostvejr.

December. Indtil Midten af Maanedens mildt Vejrlig med Regnbyger; saa bliver det køligere. Sidste Halvdel bringer Frostvejr, og ved Juletid falder der betydelig Sne.

Gud raader for, hvad Aaret os skal bringe.

Q

Kniplingsindustrien paa Vesteregnen.

Af Godsinspektør H. C. Davidsen, Schackenborg. Med et Portræt.

Kniplingsindustrien, der allerede kendtes i Tyffland 1553, skal ifølge Traditionen være bleven indført paa Vesteregnen i Midten af det 17. Aarhundrede af en vestfalsk Købmand Steenbeck fra Dortmund, der tog Bopæl i Lønder omkring 1646. Han skal have medbragt 12 gamle Mænd, der var kyndige i Knipling, og ved Hjælp af disse, der lærte Kunsten fra sig, sat Kniplingsindustrien i Gang. Hans Hustru Gedste skal efter hans Død have fortsat Forretningen og derved erhvervet sig en Formue.

Der er imidlertid Rendsgerninger, som modsiget de traditionelle Oplysninger om Industriens Indførelse her paa Egnen; Kristine Svendsdatter af Østerby, der i 1639 fandt det første Guldhorn i Gallchus, har ifølge de gamle Skrifter været „en Knipløpige“, og der er i den senere Tid bleven fastslaaet, at Kong Kristian IV. omkring 1620 havde købt adskillige Kniplinger i Nord-slesvig. Som slesvigiske Kniplinger fra Kristian den IV. Tid gælder da ogsaa Kniplingerne paa Kongens Klæder paa Rosenborg. Man kan altsaa gaa ud fra, at Kniplingsindustrien allerede har været til her paa Egnen i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede, men at den først i Steenbecks Tid har faaet en større Udbredelse og Betydning.

I 1683 taler Kong Kristian den V. i sin Forordning om Klædedragt om „hvide og sorte Kniplinger, som her i Landet gøres“,

idet han tillader alle i Rangen, samt Adelen at bære dem; deraf tor man slutte, at de tonderste Kniplinger var bleven landstændt og anerkendt for deres Betydning.

I Løbet af den derpaa følgende Menneskealder gjorde Industrien et enormt Opving; saaledes var der i Aaret 1717 7 Kniplingshandlere i Tønder, og 20—30 Aar derefter henved 25, der saa at sige ernærede flere Tusinde Koner og Piger rundt omkring i Omegnen. Omkring 1780 skal henved 12,000 Personer have givet sig af med Knipleriet og ved deres Arbejde mere eller mindre bidraget til Underholdning af omtrent 20,000 Mennesker, og for 100 Aar siden, da Industrien havde naaet sit Højdepunkt, var Tallet jagtens endnu større. Det vil med andre Ord sige, at der i Industriens Blomstringstid knipledtes i hvert Hus paa Vesteregne, fra Tønder helt op til Ribe og paa Romø. Der knipledtes for Resten ogsaa i de dansktalende Egne Syd for Tønder og enkelte Steder i Nabenraa Amt. I gamle Breve paastaas der, at „de bedste Kniplingsarbejdere fandtes næsten paa Grevskaftet Schackenborg“.

Det var da ogsaa noget virkelig fint Kniplingsarbejde, der kunde præsteres; de tonderste Kniplinger var saa fine, at de ikke gav de brabantiske og andre udenlandske efter i Finhed, og der fortælles, at de ofte uden Tvivl blev solgt i Udlandet for „brabantsk Gods“. Dette er meget rimeligt; thi de tonderste Kniplinger var hovedsagelig Efterligninger, de tidligste af italiensk-flamske, de senere af engelske, belgiske og franske. Fabrikantene fik deres Kniplingsmonstre fra Brabant, hvorfra de ogsaa fik Traaden til deres fineste Kniplinger. Men selv om Kniplingerne var Efterligninger og altsaa ikke havde noget stærkt Særpræg, var dette ikke til Hindrer for, at de vandt god Ufsætning i Nabolandene, ja helt oppe i Rusland.

Den tonderste Kniplingsindustri vakte megen Opmærksomhed ikke mindst hos selve Regeringen, og denne søgte i sin Tid at støtte og fremme Virksomheden; særlig tog da det under Kristian VI. reorganiserede Kommercekollegium sig af Kniplingsindustrien. I 1736 blev det ved Forordning forbudt at forskrive eller bære Kniplinger, som ikke var forfærdigede i Landet; Straffen for Overtrædelse blev sat til 200 Rdlr. C. — Halvdelen til Ungiveren og Halvdelen til Statskassen. Dette Forbud blev opretholdt i lang Tid, dog blev Mulkten i 1775 forandret. Først ved den store

Toldreform i 1797 blev disse Indførelsesforbud hævede, men i Steden traadte nu en høj Toldbeskyttelse.

Regeringen: jogte dog ikke alene ved Indførelsesforbud at holde fremmede Varer borte fra det indenlandske Marked, men den vaagede med ligeaa stor Engsteligbed over, at Industrien ikke blev flyttet og udbredt i Nabolandene. I 1740 fik Kommercekollegiet i Kobenhavn Underretning om, at man i Sverige havde til Hensigt at indføre Kniplingsindustrien, og at danske Underjaatter havde forledet Kniplingepiger til Udvandring.

Dette havde til Følge, at Kong Kristian VI. jantidig udstedte en streng Forordning, der skulde forhindre Industriens Translokation. I kongeligt Reskript af 31. Januar 1741 forordnes der, at ingen skal have Frihed til at handle med Kniplinger, forend han er beediget, og han ved Dvrighedens Altest kan estervise, at han ved Ed har forpligtet sig til ikke at ville forlede nogen Kniplingepige til Udvandring. Endvidere bemyndiges Dvrigheden til at arrestere de Kniplingepiger, som agtede at begive sig ud af Landet i den Hensigt at anlægge Kniplingeskolet, og under Edsaflæggelse forpligte dem til at opgive Forehavendet. Skulde en Kniplingshandler, hedder det, foretage noget, der strider imod den afslagne Ed, vor han lide Straf som en „Meneder“.

Da det turde være af Interesse at kende Edsformularens Ordlyd, skal jeg ikke undlade at gengive en for Godsøvrigheden paa Schaackeborg afslagt Ed, jaalydende i Dvrsjættelse:

„Vi undertegnede, Jes Nielsen og Hans Nielsen boende i Møgeltonder og Niels Christensen Munk af Stoftebro og Claus Keimer af Gallehus jværgte til Gud den Almægtige en „corporlig“ Ed, at vi, efterjom vi til Dato har handlet med Kniplinger og fremdeles agter at fortsætte denne vor Næringsvej, troligen ville iagttagte alt, hvad der kunde tjene til Jværsjættelse og „Conservation“ af jaadan Fabrikation i Deres Kongl. Majest. Riger og Lande, at ville melde vor foresatte Dvrigbed alt, hvad der strider herimod, og at vi aldrig ville lade os bruge til, hverken at bringe de herværende Kniplingepiger til Udlandet for der at etablere Fabrikker eller paa anden Maade foretage noget, der kunde foraarsage Ulemper; men at vi derimod ville give vor foresatte Dvrigbed til fornøden Remedur Melding om alt, hvad vi skulde erfare om andre, der skulde prøve paa at føre Kniplingepiger ud af Landet og

derved bevirke en Translokation af Fabrikationen. Endvidere forpligte vi os til ikke at meddele nogen det sædvanlige Lærebrev, for vedkommende har meldt sig ved Dyrigheden og der begjært Til-ladelse til at jøge Lærebrev. Iovrigt ville vi holde denne Ed hemmelig og ikke aabenbare den for nogen. Saa jandt hjælpe os Gud og hans hellige Ord.

Schackenborg, den 10. April Anno 1741.

(Underfkrifterne)."

For yderligere at forhindre, at der slap nogen Kniplepige bort, blev der i Hertugdømmernes Havne indført et skarpt Tilsyn med de Rejsende. Enhver, der vilde forlade Hertugdømmerne med Stibsejlighed, maatte først skaffe sig et Pas fra den stedlige Dy-righed, og ingen Pasfager fik Lov til at gaa om Bord, for hans Pas var vijiteret.

Efter den Tid foresaldt der ikke noget i Retning af Vort-rømning af Landet med Kniplestrinet før i 1760, da Tønder Ma-gistrat indberetter, at en Kaptejn i det der indkvarterede olden-borgske Infanteri-Regiment havde fæstet en Kniplepige fra Byen til at rejse til Rygen „for at give nogle fornemme Damer Vejledning i Forjærdigelsen af Kniplinger“. Pigen blev kaldt for Magistraten, og det blev hende forbudt at rejse. Kaptejnen godtgjorde imidler-tid, at han havde lejet hende som Tjenestepige; desuden stod hun i Kærlighedsforhold til Tjeneren, og da det ikke kunde forbydes hende at rejse, naat Tjeneren agtede at gifte sig med hende, maatte Magistraten ophæve Udvandringsforbudet. Ved denne Lejlighed be-klager Tønder Magistrat sig over Indkvarteringen, som et helt Nar igennem havde bestaaet af 4—6 Kompagnier. Soldaterne havde naturligtvis stiftet Bekendtskab med Pigerne, deriblandt mange Kniple-piger, og Bekendtskabet havde i enkelte Tilfælde ført til Giftermaal, og paa den Maade var nogle Kniplepiger komne ud af Landet, efterjom de fleste af Soldaterne var Ublændinge.

For at komme tilbage til selve Industrien skal jeg fortælle om dens Organisation og Teknik. Det var hovedsagelig Fabrika-terne, fra hvilke hele Industriens Velfærd havde sit Udspring; Fa-

brikanten var jaa at sige Drivhjederen i Værket. Han maatte have Kendskab til Tegnekunsten; han maatte forstaa:

- at vælge de mest gangbare Mønstre,
- at instruere Kniplerskerne, naar han havde noget nyt,
- at fordele Mønstrene saaledes, at ingen Kniplerske fik noget, hun ikke kunde magte,
- at paapege enhver Fejl i Arbejdet og give Anvisning til jammes Afhjælpning,
- at afgøre, hvilken Sort Traad, der bedst passede til et Mønster, og at bestemme, hvilken Sort Traad, der bedst passede for den paagældende Arbejderske o. s. v.

En Kniplingsfabrikant maatte desuden besidde Handels erfaring og have Forbindelser i Udlandet, jaa han kunde blive de tilvirkede Kniplinger løs, naar han ikke altid havde Handlere ved Haanden. Det var altsaa ikke jaa lige til at blive en dygtig Leder eller Fabrikant; der udrævedes da ogsaa til en Tid 7 Mars Læretid dertil.

Men som i mange andre Fag var der ogsaa Juftere i dette. Der var jaadanne, som ikke havde udstaaet den sædvanlige Læretid og derfor ikke var duelige nok til at lede Kniplerieset. Der var andre, som aldrig havde lært noget af, hvad der hørte til Faget, men blot havde handlet med Kniplinger, som de havde købt af de virkelige Fabrikanter og igen affat i fremmede Lande, men jaa pludselig fandt paa at spille Fabrikant for at undgaa at skulle købe Kniplingerne hos de egentlige Fabrikanter. Omkring 1750 dukkede der endog en tredje Slags op, nemlig jaadanne, som hverken for havde handlet med Kniplinger eller endnu mindre havde tilegnet sig de Kundskaber, der var nødvendige for at drive Industrien. Det var mest jaadanne Personer, som havde opgivet deres tidligere Profession for at løbe om iblandt Arbejderskerne og forlede dem til at afhænde de dem af de egentlige Fabrikanter betroede Mønstre.

Denne Sammenblanding af Fabrikant og Handler var naturligtvis en Torn i Øjet paa Fabrikanterne, og dette førte til mange Procesjer. Fabrikanterne søgte gentagne Gange at formaa Regeringen til at afhjælpe disse Forhold ved lobbefalet Organisation, men det kom foreløbig ikke til nogen anden Ordning.

Handlerne havde ogsaa Banfeligheder at kæmpe med. Paa Landet maatte de til en Tid slet ikke forhandle deres Varer. I Byerne skulde de først tilbyde Kræmmerne dem og det endda bundt-

vis (ikke alenvis). Forøvrigt skulde de medbringe Attest for, at de salbudte Kniplinger virkelig vare slezvigiske. Handlerne blev overalt jet skarpt paa Fingrene — ganske vist ikke uden Grund; thi Privilegierne blev misbrugte paa mange Maader: nogle af Hænderhaverne lavede Afskrifter af deres Privilegier og udsendte paa den Maade egenmægtig flere Personer til at handle paa et Privilegium, andre fortsatte Handelen ved at benytte Privilegier, der var ophorte ved Hænderhavernes Død o. s. v. Der kunde opstilles et helt Register over foresaldne Konfiktationer af Kniplinger. Forst i 1767 hævdedes de værste Banfeligheder, under hvilke Handlerne maatte arbejde, idet det danske Kancelli udstedte en Række Bevillinger, hvorved det tillodes Ansøgerne, uhindret til alle og enhver i store og smaa Partier at sælge de i Slesvig tilvirkede Kniplinger.

Dette havde til Folge, at de Handlendes Tal ogedes stærkt — særlig de mindre Handlende og Visjetræmmernes. Kniplingsgrozsjisterne søgte paa mange Maader at komme denne Udvikling til Livs; særlig lagde de an paa at forhindre Monstrenes Afhændelse til Trediemand. Ophavsmanden var den ansete Kniplingsfabrikant Boy Boyjen i Lønder, der i 1774 var bleven udmærket med Guldmedaille for industriel Virksomhed; han indsendte en Ansøgning i Januar 1775 med Statholderens Betænkning. Ansøgningen, der kun gik ud paa at erholde Monsterbeskyttelse, gjorde sin Virkning: Ved Kongeligt Reskript af 10. April 1775 blev det paalagt de paagældende Ovrigheder at afgøre alle de Klager, der skulde indkomme fra Fabrikterne over Kniplerpiger, som havde søgt andre det Monster, der var dem betroet, havde søgt de Kniplinger, som de havde forfærdiget efter et opgivet Monster, til andre end Ejeren af Monstertegningen, eller var gaaet over i andres Tjeneste uden i Forvejen at have svaret til den Traad og Silke eller Pengeforstud, Fabrikanten havde overladt dem.

Boy Boyjen gik da ogsaa andre forud med Eksempel paa at klage; saaledes klagede han kort efter Reskriptets Udstedelse hos Lehnsgreven paa Schackenborg mod 20 Kniplerpiger paa en Gang. Det var mest gamle, svage og fattige Koner, Klagen gik ud over; de blev stævnedes til at møde paa Schackenborg, men de fleste udeblev. En skriver, at hun paa Grund af Svaghed ikke kan komme, og at hendes Marsfortjeneste ikke beløber sig over 1 Rigsdaler, en anden, at hun ikke har noget at betale med, da „al hendes God

bestaar i nogle Pjalter" og hun desuden saar Fattigpenge, en tredie henvender sig til en Mand om at varetage hendes Sag, saa hun kunde blive fri for „den ublu og ugrundet Mand". Forrigt blev det Koneerne i Henhold til Reskriptet paalagt at opfylde alle Forpligtelser overfor Fabrikanten; i mange Tilfaelde blev de mulkterede, naar de havde solgt Monstre til andre.

Alt Greven fik Medhjuelse for Kniplersterne ses af folgende Forslag til det danske Kancelli:

„Allerunderdanigst Pro Memoria.

Under 10de April indevarende Aar har det allernaadigst behaget Deres Kongel. Mayst. at befale mig at paakiende de imellem Kniplingshandlerne og Kniplerinderne forefaldende Dippytter, saaledes som vedlagte Copie ndviiser. I Anledning af denne Allerhoyeste Befaling fordrifter mig herved till at indjende folgende allerunderdanigste Forestilling till Deres Kongel. Mayest. allernaadigste Resolution.

Ved denne, endskiont lidet bekiaendte, dog meget anselige Fabrique, lever her i denne Egn nogle Tusinde og paa mit Grevsstab nogle 100de Mennister. De mellem dem og Kniplingshandlerne forhen forefaldene Tvistigheder ere stedse vorden afgjorte og paadpunte i folge visse fra denne Fabriques Begyndelse af iagttagne Skikke og Sædvaner, som i Særdeleshed bestod i:

at Kniplerinderne vare forbundne, naar en Kniplingshandler leverede dem et Mynster, derefter at forarbejde og levere Sam visse Allen for den accorderede Betalning; kunde de dem ick om Betalningen længere forenes, tilhorte Mynsteret bemeldte Kniplerinder og kunde de da derefter arbejde enten for Sig Selv eller for en anden Kiobmand, med hvem de best kunde treffe accord. Naar de i saa Fald beholdt enten foreskudte Penge eller og Traad tilovers og leverede samme igien tilbage, vare de aldeles adskildt fra hinanden. Ved denne Frihed og Indrettning have Kniplerinderne ved deres moyjsommelige Arbejde kundet have deres livs ophold, da de, naar det fastjatte Arbejde var fuldførdt, uden Wiidere at være bunden kunde jøge Deres beste fordeel,

hvorimod det er at befrngte denne Nærings-Bey vilde geraade i Forfald, naar de stedje for en Priis, som Riobmanden jatte dem vare forbundne at forarbejde et Mynster, dem blev givent. Mitt Allerunderdanigste Forslag er det for, om det allernaadigst maatte vorde bestemt:

- 1, Hvor mange M: en Kniplerinde burde forfærdige efter de Hende givne Mynstere, førend det var hende tilladt efter samme at arbejde for en anden og om icke da 18 M: maatte vorde fastsat.
- 2, Naar bemeldte Maal samt det opgivne Mynster var leveret tilbage, Hende da maatte være tilladt at oplægge det, for hvem hun best kunde træffe accord med.
- 3, Beholdt hun ved det fastsatte M-Maals Forfærdigelse, endten foreskudte Penge eller Traad tilovers, da maatte hun icke antage Arbejde for nogen anden, førend bemeldte overblivende Penge og Traad var betalt og leveret.
- 4, Paa det Kniplerinderne kunde være sikte samt viide hvor meget dem var forskudt, burde Kniplings Kræmmerne ved hver Afregning, som i Haands bog bliver indført, under sin Haand give dem en jeddell hvorpaa deres Forskud var tegnet.
- 5, om icke en Mulet fra 2 til 10 rd. efter foresundne Omstændigheder kunde finde sted, naar en Kniplingshandler kunde overbeviises at have afhandlet eller Sig tilbragt et Mynster fra Kniplerinderne, iørend de vare berettigede till samme at overlade og derefter at arbejde.

Schackenborg, d. 29de Dec. 1775.

H. S ch a d.

Till det Kongel. danske Cancellie."

Men Greven fik Afslag; Kommercekollegiet, der havde faaet Sagen til Behandling, jvarede den 16. Marts 1776, at det ikke fandt Anledning til hos Kongen at fremkomme med Forslag om Forandring af Restriptionen af 10. April 1775, og at dette derfor maatte have sit Forblivende. Kniplerskerne forbleve da fuldstændig

afhængige af Fabrikanterne. Var de nu jaa heldige, at have en dngtig Fabrikant, som kunde betro dem noget jnukt at udføre og give dem den nødvendige Uunderviſning, ſaa kunde de nyde en ret god Arbejdsløn, endog lægge Penge op. Selvfølgelig bejad de Kvinder, der fra Barndommen af havde jnſjelfat ſig med at kniple, ſtørre Færdighed og havde mere Mulighed for at bringe noget ud af Arbejdet. Ofte havde en Pige kun et enkelt Mønſter, ſom hun kniplede fra ſin Barndom til ſin Død. — Man ſkulde jynes, at hun maatte blive gal af denne uendelige enſformige Syſjelfættelſe. — Men hun blev ſom Regel gammel uden at blive gal eller paa anden Maade jyg, blev blot beſtandig dueligere og fit derfor jit Arbejde bedre betalt end andre, der arbejdede jnart med et, jnart et andet Mønſter. Men rig er en kniplepige nok aldrig bleven, nej, det var Fabrikanten eller de Handlende, der løb af med Fortjenenſten; de havde jo ogjaa, ſom jagt, kniplerſterne ganſke i deres Lomme.

Foruden haandgjorte kniplinger fabrikeredes ogjaa her paa Egnen maſſindvævede kniplinger. Omkring 1775 anlagde B. M. Schrau i Løgumkloſter en Fabrik til Fremſtilling af vævede kniplinger. I Tønder anlagdes i 1787 en lignende. Det var Matthias Mſmusſjen i Øſtergaden, der var Grundlæggeren, men Boy Boyjen i Tønder og Boy Thamſen i Møgelstønder var Med-Interesſjenter i Foretagendet. Fabrikken vilde ikke rigtig trives, og i 1769, da Matthias Mſmusſjen jolgte den til de to nævnte Medinteresſjenter, var den helt i Forfald. Fabrikken blev derefter flyttet til Møgelstønder, og Boy Thamſen, der iøvrigt var en ret betydelig kniplingſhandler og hvert Aar kunde bringe for 12,000 rd. haandgjorte kniplinger i Handelen, bekoſtede meget for at ſaa den paa Benene. Hans D. Thamſen (Boy Thamſens Son) beſkriver Fabrikken i et Brev til Kancelliraad Holm i 1812 ſaaledes:

„Følge det Højprijelige General-Land-Deconomie- og Commerce-Collegiums Forlangende tager jeg mig herved den Frihed at tilkiendegive Herr Cancellieraaden følgende, angaaende min vævede kniplingſfabriqve. —

Fabriqven beſtaar af 8te Maſſiner, hvoraf 4re beſtandig ere i Gang, og jeg ſtaaer i Begreb med endnu at ſette 2de i Gang, jaa at jeg om en Maanedſtid haaber at ſee 6 Maſſiner i Activitet. — Paa diſſe 6 Maſſiner kan der om Ugen

forfærdiges circa 1568 Allen, som i et Aar udgjør 81,536 Allen. Dog er dette Quantum kun en ubetydelig Deel af de vævede Kniplinger, som forbruges her i Landet; thi ikke alene holder næsten alle Kiøbmænd, som handler med slige Varer, saavel i Rigerne som Hertugdømmerne udenlandske vævede Kniplinger, men endogsaa Tøderne falbyder jamme i største Overflodighed paa alle Markeder; og Mængden kappes om at kjøbe af disse lette Varer, da de uden videre at skionne paa Varernes Qvalitet, troer at vinde ved det Ubetydelige, som disse Varer er bedre Kiøb end mine. Det var en let Sag at tilkiendegive vedkommende saa Personer som i alle Kongens Stater haver bekommet af mine vævede Kniplinger og meddele dem Omslag af Stykkerne, som gandske tydelig tegner sig ud fra de Udenlandske, og da min Fabrique er den eneste i sit Slags i Landet, saa ere de vævede Kniplinger, som findes for Folk, hvis Navne jeg ikke opgiver og hvis Omslag af Stykkerne ikke er overensstemmende med mine, gandske bestemt Contrabande. —

Jeg haver anstillet en gandske nøje Underjøgelse med disse udenlandske vævede Kniplinger, hvoraf Resultatet var følgende: et Stykke udenlandsk akurat paa samme Brede som et Stykke af mine, bestod af en Femtedel mindre Traader end mit, altsaa kunde hint naturligtvis, omtrent sælges 20 Mark bedre Kjøb end mit. — Da de Udenlandske ere saa meget tyndere vævede, saa er det indlysende at de langt fra ikke ere saa stærke end mine; desuden er mine finere og skjønnere end disse i Almindelighed, og hvad Mønsterne angaar, da kan jeg sætte alt Optænkelig som kan lade sig anbringe i vævede Kniplinger, paa mine Maskiner. Videre nødsages jeg til uagtet at jeg og Arbejderinderne boer i Kongeriget Danmark,*) at betale Arbejdslonnen i Schl.-Holst. Courant. Derimod kan de tyske Fabrikanter betale deres Arbejdere i de meget flette Myndsforter, som der ere gangbare. Ydermere er det endogsaa noksom bekjendt at de tyske Arbejdere ere langt mere nøjsom end de danske. — Af disse Grunde vil tydelig kunne indsees at de udenlandske vævede

*) Møgetønder hørte jo til de danske Entlaver.

Kniplinger let kan jælges nogle saa Mark bedre Kjob end mine Fabrikate.

Var det Tilfældet, at Regeringen vilde træffe saadanne kraftige Foranstaltninger, at der aldeles ingen fremmede vævede Kniplinger kunde komme herind i Landet, da er jeg vis paa at kunde udvide min Fabrique saaledes at jeg i Fremtiden kunde producere tie Gange saa mange vævede Kniplinger end nu. — Gandske opfyldt af patriotisk Velvillie og Nidjerhed for Landets Tarv, skulle jeg hverken lade det mangle paa Flid og Stræbsomhed, ej heller paa den betydelige Fond som en saadan Udvidelse nødvendig ville udkræve.

Da det har været Tilfældet at en vedkommende Øvrigheds Person haver udstædt Attest paa udenlandske vævede Kniplinger, der i Folge samme ere blevene stemplet som om de havde været af min Fabrikate; saa vilde det være mig overmaade kjært naar det nævnte høje Kollegium naadigst, jo før jo hellere, ville meddele mig et gandske lidet Signete, jo ikke større end saa ○, hvormed jeg kunde stemple alle mine vævede Kniplinger og derved forhindre at de Udenlandske, forudsjadt at det anførte høje Kollegium meddeelte alle Toldbetienter i hele Landet Aftryk af dette Signete, ikke kunde forveksles med mine — Derimod onskede jeg meget gjerne, i Fald min underdanige Begiering naadigst bliver opfyldt, at befries for at lade mine vævede Kniplinger som ogsaa mine kniplede Kniplinger stemple paa det Tonderste Toldkomptoir; som jo virkelig er gandske overflødig naar same forsynes med det anførte Fabriks-Segl, samt at jeg heller ikke turde tage Passerejeddell, da Øvrigheds-Attesten stedse kunde følge med, som alletider ville være et lige saa sikker Bewijs for at Varerne ere indenlandske Frembringelser end naar dermed følger Passerejeddell, da dette gandske be- raaber sig paa Attesten. — Derved sparte jeg ikke alene en liden overflødig Udgiwt, som dog er ubetydelig, men da min Boelig er noget bortfjernet fra Staden Tonder, saa er det mig ofte meget ubelegen at tage til Tonder for at lade nogle saa Stykker vævede eller kniplede Kniplinger stemple.

Under 26de August 1808 meddeelte Hr. Cancellieraaden min Fader det nævnte høje Kollegiums Skrivelse af 20. Aug. s. N. i hvilket højstjammne melder: „At det ikke kan indlade sig paa at fornye Prævillegiumet førend den vævede Kniplings-Fabriqve bliver jadt i Gang igien.“ — Den har aldrig været ophævet, og hvem der har berettet det høje Kollegium denne Ujandhed er mig gandske og aldeles ubegribelig.

Jeg formoder vist at naar det høje Kollegium, Sandheden troe, bliver underrettet om Fabriqvens Tilstand, saaledes som jammne herved er tilkjendegivet, fikker ikke vil nægte mig Understrevene som nuværende eneste Ejer af den her værende vævede Kniplingsfabriqve, det Prævillegiums Fornyelse som de forrige Interessenter haver overdraget mig.

Det kan ikke fejle at det meget vel maa være Hr. Cancellieraaden bekjendt hvor store Summer min Fader, i Stillehed og gandske uden Bram, kun bejjelet af de rene og mest patriotiske Fdrætter, haver offeret ved nyttige og Fædrelandet gavnende Fabrik anlæg, uden at nyde mindste Frugter af hans ivrige Bestræbelser, da hans Fabrik-Varer stedse ere bleven fortrængt af Udenlandske. Dog har han forjmetet disse betydelige Tab, uden at falde Regeringen til Byrde med Begjeringer om jordelagtige Forskud eller nogen Slags Erstatning for disse Offere paa Fædrelandets Alter, som i sliq Tilfælde vel ellers ikke noget usædvanligt. Jeg betvivler derfor ingenlunde at je mine Ønsker opfyldte.

Mogeltønder, den 23. Marts 1812.

Uerbødigt

Hans D. Thamsen.

Til Hr. Cancellieraad Holm, Overbestyrer ved Grevskabet Schackenborg.“

Ved denne Tid begyndte det at gaa ned ad Bakke med Kniplingsindustrien. I den lange triste Kamp mellem Haandarbejdet og det udenlandske Maskinprodukt maatte Nordjyskviks engang ja

blomstrende Kniplingsindustri bukke under. Forbi var ogsaa de Tider, da Moden fordrerede, at enhver Fests- og Stadsdragt var besat med Kniplinger, lige fra Halskraven til Kjoleslæbet og fra Haand- til Stovlemaichetterne. Industrien holdt dog Stand nogen Tid; i 1847 var der endnu 6 privilegerede Kniplingsfabrikanter tilbage, nemlig Hanquist i Tønder, der hysjelsatte ca. 250 Kniplerster, Madsen i Møgeltonder med ca. 150, Dines Hansen i Møgeltonder med ca. 250, Winther i Brede og Hanquist i Logumklojster med hver 200 og Jens Wulff i

Brede med ca. 500. Sidstnævnte Fabrikant har været ret betydelig; han havde i 1847 Vejog af Kong Kristian VIII og Dronning Karoline Amalie, ved hvilken Lejlighed han blev benaadet med Danebrogsmændenes Hæderstegn og af Kongen personlig modtog Fortjenstmedaljen i Guld.

Nu er Industrien næsten sovnet helt ind. — Vel har de fleste ældre Kvinder i deres Barndom lært at kniiple men næsten aldrig benyttet sig deraf, da der intet kan tjenes mere.

Af de større Kniplingshandlere er der, saa vidt jeg har kunnet konstatere, kun en eneste tilbage — og det er Kniplingshandler Ditlev Hansen i Møgeltonder, der i 1862 fik kongelig Bevilling paa at drive Handel med tonderiske Kniplinger i Kongeriget. Paa Billedet ses en 80aarig Kniiplepige, der i mange Aar har kniiplet for Hr. Hansen og derved tjent en Smule. —

Men er Industrien „en Saga blott“, saa vækkes dog ofte Mindet om dens tidligere store Betydning; jaaledes fandt der i København i Jan—Febr. 1908 en stor Udstilling af tonderiske Kniplinger Sted. Det var det danske Kunstinstitut, der havde idærskjat en jaadan; det havde samlet alle tænkelige Sorter fra de forskellige Perioder (deriblandt en betydelig Samling fra Kniplingshandler Ditlev Hansen i Møgeltonder), saa enhver ved at se Kniplingerne kunde danne sig et Billede af Industriens Opblomstring og Forsald.

A den senere Tid lader det til, at unge Piger i de bedre Kredse begynder med at lære Kniplekunsten; — men om Knipleriet vil saa anden Betydning end almindeligt Husflidsarbejde, er et Spørgsmaal, vi maa overlade Fremtiden at besvare.

57A

Da Fanden tog Skrædderen.

Af P. Skovron. Med 4 Tegninger af P. Andersen.

Det var en skønne Aprildag i Skumringen i det Herrens Aar 1831. Vinteren havde været baade haard og langvarig. Dens Herredomme havde været ubestridt, indtil Sankt Peder kastede en

varm Sten i Baudet paa sin Navnedag. Der laa dog Sne endnu i April bag Hegn og i dybe Grofter. Om det saa var bag Kirkegaardssdiget mod Nord, hvor de unge Folk i Byen i Aften havde sat hverandre Stævne, var der saa meget Sne, at Stævnet begyndte med en lille Kamp paa Snebolde, som dog snart afløstes af en alvorlig Døptelse af det aabne Spørgsmaal, hvor man nu skulde holde Legs, efter at Mads Kristian havde sagt fra, fordi hans Broder i Kæret var død.

Man havde nu engang skillinget jammen. Pigerne havde købt Brændevin til Karlene, og disse Kaffe og Kavringer til Pigerne. Man havde endogaa faaet Raad til Musik, som den lamme Skrædder skulde levere. For Smedens Sang var jo nok god og lystig, og naar han svingede Pigen i den ny Dans, som han havde bragt med oppe fra det Tyste, og jang dertil: „Saa skal jeg valse med dig, valse med dig, valse med dig, midt udi Valsen saa kysjer jeg dig!“ saa grinte gamle Volle og raabte: „Ho, ho, den Smej er Soren tej mæ it fogen te By i et Knyp Tarrehalm!“ Og det var Smeden ikke, for han havde vandret Tyskland og Østerrige igennem med Ranselen paa Rækken og jet meget, meget . . .

Men aldrig — og det hvor han i dette hellige Øjeblik i sit stille Sind — havde han jet noget saa dejligt som Marer af Præstens, der stod der henne ved Diget og pillede med Fingeren ved noget visjent Møs paa en Sten, mens Skrædderens Søn, den Visjenpind, stod og gjorde Haneben til hende.

Skrædderens Jenz var en langbenet Rækel, som havde alskens ondt Lov paa sig. Han svirede paa Kroerne og spillede Kort. Noget ordentligt havde han ikke lært, men Penge paa Lommen havde han altid, og man ymte de adskilligt om, hvor de mon kom fra. „Eglet falder ikke langt fra Stammen“, plejede man at ende hans Skudmaal med. Og saa Faderen havde daarligt Lov paa sig. Man hvistede saa jmaat om, at han havde Cyprianus. Lange Stoffer i Mojen bandte højt og dyrt paa, at han en Aften havde fippet ind ad Vinduet og der set Skrædderen sidde bøjet over en stor Bog med røde Bogstaver, der lyste som Ildsluer. Men lange Stoffers Ord stod ikke til troende, han hørte lige som Skrædderens Jenz til den store Familie af „Livets Løsgængere“, der ikke kan holde sig det gamle Ord efterrettelig at frygte Gud og følge det

Landevej, som Samfundet har slaget, men idelig bryder igennem Hegnet, hvor der er et lille Hul, og stundom ogsaa der, hvor der intet Hul er.

Man havde omtrent opgivet Tøret og begyndt at forsjøne sig med Tanken om, at der intet Legs blev af den Aften, da Smeden raabte:

— Der kommer saamænd Las i æ Toft. Han har været nede ved Faarene. Maaste han giver os Husrum.

— Det skulde være første Gang, lod Svaret i Kor. Ham kender vi.

Og det gjorde man. Det var ikke for Guds Skyld, han havde faaet Dgenavnet „Las i æ Toft“. Han boede nemlig ikke mere i en Toft end andre Gaardmænd, der havde en Toft ved Gaarden, hvad de fleste havde; men Navnet stammede fra den kendte Gættelse: „Hva vil du helst ha, Per aa æ Toft eller Las i æ Toft“? Per aa æ Toft var en Loude Rug. Las i æ Toft var en Vort, eller hvad man i vore Dage med en mild Omfkrivning kalder en Kokasje. Skont man rober sin Respekt for den sidste ved Ordet: „Det er Las i æ Toft, der løfter Per aa æ Toft“, saa var det dog ikke Respekten, der havde givet Las Tilnavnet, men den Omstændighed, at Las var en Surpotte, som man ikke kunde slaa et Smil af med en Bogværk, og en Gnielpind, der ikke gav en Lus hen, uden han fik en Loppe igen.

— Lys, sagde Smeden, det kunde være alligevel. Lad mig tage ham. Goddag Las, raabte han den kommende i Møde. Det var en gammel Mand med en ludende Gang og et Par smaa mistroiske Øjne. Hvordan er det, har I ikke faaet et nyt Vergulv i Bijelen? begyndte Smeden.

— Æ — jov! lod det tilbageholdende, som vejrede Las et Baghold.

— Det holder vist ikke længe, vedblev Smeden.

— Saa — hvor for det?

— Fordi det ikke er trampet fast. Lader I os holde Legs i Aften, har I et fast Vergulv i Morgen.

— Æ — ja — I snakker! kom det fra Las, og en Grimasse, der skulde gøre Tjeneste for et Smil, fortrak hans Underansigt.

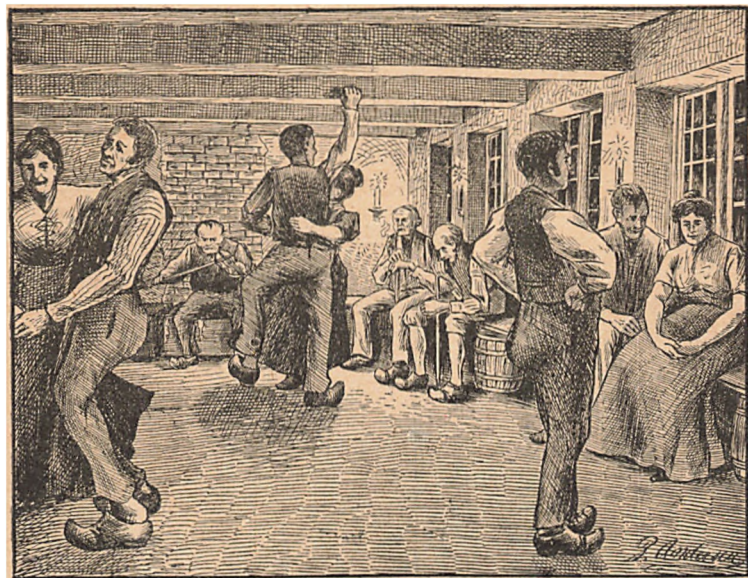
Nu var det ikke ualmindeligt, at man dansede et nyt Vergulv

fast, og det lykkes virkelig Smeden at faa Las overtalt, til stor Jubel for den forsamlede Ungdom og siden til stor Forbavelse for hele Byen.

— Men Lys maa I selv give, sagde Las.

— Top, sagde Smeden, men faa maa I lade Skrædderen hente, imod at I beholder Lysstumperne til jer Profit.

Dg derved blev det. Skrædderen, der skulde gnide Fiolen, var jo lammet i Benene og maatte hentes med Vogn.

Snadan gik det til, at der om Aftenen lod Spil og Lystighed ud fra Las's oplyste Vinduer. Inden for kunde man se Parrene svinge sig paa det nye Lerguld. Det var endnu lidt blødt, men blev haardere for hver Skotst og Keel, der dansedes. Langs Vinduerne var der anbragt en Bænk af uhovlede Brædder paa tomme Tønder. Langs Gavl væggen stod nogle Rister og mellem disse en med fladt Laag, hvor den lamme Skrædder sad og gnied Fiolen. Bag ham var der en stor Plet bar Mur. Det var „Lig-døren“, som de Døde blev bragt ud ad, og som atter muredes til.

Det var ti Aar siden, Lasjes Kone var gaaet den Vej; men endnu var Muren ikke bleven falket over, for Las tænkte som saa, at det kunde ikke vare længe, før han selv skulde samme Vej — og saa kunde han spare det.

Strædderen gned Fiolen bradt. Han var en lille forbovket Mandsling med et stort Hoved, en Pande, der næsten var firkantet og et Par sorte, bukede Bryn i en mærkelig lige Linje, som løb sammen over Djnene og gav hans Ansigt et stummelt Udtryk. Han var en Marc, hed det sig paa Grund af de sammenbovkede Bryn, og havde Forbindelse med lønlige Magter. Strædderen havde aldrig gjort sig Umage med at stoppe Rilderne til disse Rygter. Det gav ham jo Magt og Anseelse. Og skønt man sagde om ham, at der ikke var mere godt i ham, end der var Honning i en Tudsje, og det var bitterligt, at han førte Sladder, blev han ikke skyet af nogen Mand i Sognet. Tværtimod, man kappedes om at være ham til Maade, ikke af Vensteb men af Frygt og Beregning.

Blikket fra hans hvaae Dine gled ud over Fiolens Dække og saa alt. Han lo lystig, naar Præstens Karl, en kæmpestor Tyde, under Danjen med et „Huj“ slog Næven mod Hjælken, saa Støvet raslede ned, og han lagde snart Mærke til, at hans Søn Jens og den unge Smed begge gjorde Haneben til Maren af Præstens. Han saa ogsaa snart, at Maren foretrak Smeden, hvilket var naturligt nok, da Smeden saa godt ud og var en rask Karl, medens Jens var en Lemmedaifer. Men lige saa naturligt krænkede det Strædderen, at hans Rød og Blod skulde stikke op for Smeden, thi han elskede sin Søn for hans Lyders ikke for hans Dyders Skyld, og han pønsede paa Lejlighed til at sætte ondt Blod.

I et Hjørne af Biselen sad først paa Aftenen Gaardens Eier Las og hans Nabo, Kresten, ved en Pibe og saa paa de unge. I Dpholdene faldt der ogsaa en Dram af til dem. Pigernes Traktement var Kaffe og Kavringer, mens Karlene fik Brændevin.

— Nej, i mine unge Dage, Kresten, var der ikke den Lufjus som nu om Dage. Den lægger os Bitterdød pde, naar det bliver saadan ved. Dengang blev der sat en Spand Vand med en Dje ind til Pigerne, og Karlene fik en Staal med Brændevin og en Ske at søbe med. Nu er man bleven saa fin paa det, at man skal tage det som Mikstur.

— Ja, indrømmede Kresten, som var noget yngre, og smættede Sølblaaget til paa sin Merskumspibe, det er falle ret. Da jeg

var ung, var Vand ikke godt nok til Pigerne, da maatte de have Mjød med Brødstumper i. Jeg siger, hvad skal Enden blive, naar det bliver jaadan ved.

— Ja, Bonden staar sig nok, lod i det samme Strædderens hæse Stemme, som var det en Rotte, der peb. Han kan jo bare lægge paa Kornet. I Nar er Prisen paa Rug stegen til det dobbelte, i Fjor gav vi to Rigsdaler, i Nar koster den over fire for Tonden. Smaafolk kan jo ikke faa Brød i Huset. Men I har altid ved den holdne Ende. Skal det være en Skotsk, lille Maren? af brod han sig selv.

Smeden og Maren stod og talte sammen, da Strædderens Jens kom og bød Maren op til Dans.

— Ver Smej,
han kund it ha sin Aun i Frej
jor old di Keltringer, der kom af Stej,

peb Strædderen skadefro.

Smeden lo, men var ikke sjen til at svare:

— Strædder, Strædder, Skrifelben,
han tov sin Aun ve de venster Ben
og kyt hind over æ Skobelsten.
Van troj, hun vaar i Himmerig,
da laa hun om bag æ Katgaarbdig.

Strædderen saa ondt paa Smeden og gav sig til at guide paa Fiolen, saa Harpiksen søg fra Buen. Og da Parret kom tilbage fra Dansen, grinte Strædderen og piftede med Buen Sønnen paa Skulderen med de Ord:

— Vogt dig for Maren, lille Søn. Hun lægger sin Mand i Graven. Ser du ikke, hun har Enkevorte?

Maren blev baade rød og bleg ved disse Ord; thi ogsaa hun delte Almuens Døvtro i saa mangt og meget i gamle Dage. Strædderens Ord var bleven hørt af alle, og der opstod en pludselig og uhyggelig Stilhed.

Alles Dine hvilede paa Maren, der var nær ved at gaa i Jorden af Skamfuldhed. Den unge Pige, hvis Ansigt var som Mælk og Blod, med Smilehuller i Kinderne og med en Hud saa fin og blød som en Vebleblomst, havde virkelig paa Hagen en Vorte, der ifølge Døvtroen varsler om Enkestand.

Uvilkaarligt skottede hun til Smeden, og hun saa, at hans Ansigt blussede. I det samme raabte en Stemme gennem Stilheden.

— Syng, Smed! Smeden skal ynge, genlød det i Kor.

— Hvad skal det være? sagde Smeden og skuttede sig, som vilde han ryste noget af sig.

— Vigernes Aftenfang, lad os faa den, lod Raabet.

Dg Smeden istemte den meget yndede Vise „Vigernes Aftenfang“, hvoraf hidrættes følgende Vers:

Nøjenfinder, Lindroese,
 Alfsektast og Silketroje,
 Vandetoppes Taarnespjir,
 yndred' Lokker, jæbed' Hænder,
 glimrend' Pande, smukke Tænder,
 Hovedhængsler, Knivslings Sir.

Plade, dybe, brede Fæde,
 store Stager, Lyjelade,
 Potter, Pander, Stab og Stil,
 samt Tøllerkener og andet
 af godt Tin, som ej er blandet,
 Kofte, Saltkar, Esker og Brit.

Glas ud af Kryttal det klare,
 som er slebne meget rare,
 stande paa mit Tabulet.
 Egetister velbebudet,
 deri ligger Garnet vundet,
 hundred Pund udi et Net.

Volsterdynner, Hvergarns Puder,
 Drejel, vævet smukt i Ruder,
 Lærred, fint som Kammerbug,
 Taates Umhang, Frnuser, Kapper,
 Stoffes Kjol' med Silketapper,
 ligger der alt til mit Brug.

Karlene lo, og Vigerne fniiste og klumpede sig sammen.

Ikkun Maren var stille. Smeden lagde Mærke til, at den lange Jens ikke dansede med hende tiere. Han troede, at dette var Grunden til Marens forandrede Væsen, og Skinjyngen sat sin Braad i hans Hjerte. Kunde hun virkelig brude sig om den søle Karl? Dgsaa hans Væsen og Tone blev mindre fortrolig. Hun lagde Mærke dertil og troede naturligvis, at Marsagen maatte være Skræbderens Ord om Enkeborten.

Den onde Sæd, som Skræbderen havde lagt, satte Rod og groede i de unge Sind. Maren græd sig i Søvn den Nat. Dg

Smedens Dreng kunde ikke gøre Mesteren tilpas næste Dag, og mange Dage efter lod Smedens Slag i Ambolten som Dommegagslag.

Naar de to unge Folk mødtes ved Sommergilderne, dansede de med hinanden, men Mistroens Skygge var imellem dem og nærmedes af aabenbar Ondskab og Tilfældets Luner i Løbet af Sommeren. Skrædderen hvistede den unge Pige i Dret, at Smeden havde nytret, at han ikke higede efter at gøre Maren til Enke. Det var Skrædderen, der havde sat denne Vogn i Omløb af Hævnsørelse mod Smeden.

Marens Stilling i Præstegaarden var mere en Plejedatters end et Tyendes, og hun fik sjældent Lov til at komme ud. Hendes Forældre var fattige Almuesfolk med en stor Flok Børn. Mælk og Brød gør Kinden rød, siger Ordsproget, og Børnene fik ja godt som ikke andet. Men Mælken var billig, Moderen fik en stor Gryde fuld hver Morgen hos Naboen for en Sekstling. Til Dobre fik Børnene varm Mælk med Brodstumper, „Mælk og Brod“, og til Lunen og Madver Taddegroed. Saa snart Drengene var syv, otte, ni, kom de „te æ Trykkræp“, d. v. s. ud at tjene som Vogterdreng, og Pigerne blev satte op paa en Stol med et Kniplestrin foran sig.

En Dag, da Præsten kom ind i det fattige Hjem, saa han Maren som 12 Aars Pige sidde bøjet over Naalebrættet, mens de smaa Fingre rørte Stoffene. Præsten fik ondt af det smukke Barn, hvis Kinder endnu var saa mælkelyvide og rosenrøde som Æbleblomsten, og hvis Krop endnu var smidig og rank. Men Præsten vidste af Erfaring, hvor hurtig den søjede Stilling over Kniplestrinet kunde kroge Ryggen og jage Roserne fra Kinden. Han tog Barnet til sig, og den unge Pige var groet fast til hans Hjerte, som var det hans eget Kød og Blod.

Den unge Smed var født i Nabosognet. Efter sine Vandrear kom han hjem fra Roskilde. Bønderne byggede et lille Hus med Smedje til ham. I gamle Dage var Landsbysmeden som oftest ujevlskændig. Bonden gav Færn og Torvekul og slog selv med Forhammeren og trak i Bælgestaungen. Derfor hedder det i en gammel Vis:

Hvo som vil til Smeden gaa,
han skal baade blæs' og slaa,

hente Vand og trække Sten,
 give Smeden, hvad han fortjen;
 hvo som Smedens Ven vil være,
 maa en Pægl Brændevin med sig bære.

Med Fortjenesten kunde det blive strakt nok. Smeden fik tit mere Brændevin end Penge, og stundom ingen af Delene. Herom meldes i en anden Vise:

„Ludjes Træsko var itu,
 Frandses Naver havde Slu,
 Etillen var i Stykker.
 Alt blev gjort — Farvel og Tak!
 Deraf døde Smedens Kat,
 siger os Niels Vodter.“

Den unge Smed viste fra første Færd en saadan Ordning fra sig og tog straks en Dreng i Lære.

Dyrtiden hærgede Landet, og mange fattige Folk led ligefrem Sult, da Brodkorn ikke var til at faa for Penge. I Løbet af Sommeren foresaldt flere Typerier hist og her, men Tyvene blev ikke nappede. Man havde nok den lange Stoffer i Mosen og Skrædderens Jens mistænkt, men Beviserne manglede.

For den unge Smed og Maren var det en bedrøvelig Sommer. Deres unge Hjerter pintes af den uheldige Skærligheds Sorg og Rvide. Da Efteraarets mørke Aftener kom, kunde det hændes, at en ung Kvindefikkelse stod skjult ude i Mulmet paa Vejen og paa Afstand kiggede ind i Smedjen, som var klart oplyst af den flammende Kulild paa Ejsen. Og naar Maren vandrede hjem til Præstegaarden, vred hun sine Hænder og græd saare.

Hun vilde af med denne Enkevorte, som voldte al hendes Men. Hun havde prøvet mange Midler. Hun var en Aften skælvende over hele Legemet af Angst gaect ind paa Kirkegaarden og havde vadsfet Borten paa Hagen i Regnvandet, som var blevet staaende paa en Vigsten. Hun havde forjagt paa at „stryge“ den bort med et Stykke Flæst, som hun begravede under en Sten, og med en Vært, som hun kastede i Brønden. Men forgæves. Enkevorten var der og varskede om, at hun skulde bringe sin tilkommende Mand i Graven.

Der var kun eet Middel tilbage, men hun frympede sig længe ved det. Det var at gaa til Skrædderen. Han kunde jette Borten væk, det var aldeles vist. Det endte med, at hun en Aftenstund

listede sig ud til Skrædderens lille Hus. Og Skrædderen var saa meget venlig og sless og peb med sin ynkelige Stemme:

— Jo, lille Maren, jeg kender nok et Middel, og det skal du saa for et Par Skilling. Ser du, en Aften, naar Maanen skiner, skal du gaa ud med en poleret Solvskaal. Naar du holder den imod Maanen, samles dens Straaler i Staaen, som derved bliver ganske fugtig. Saa dypper du dine Hænder deri og toer din Borte paa Hagen dermed, og saa forsvinder Borten efter nogle Tvætninger.

— Men hvor faar jeg en Solvskaal fra?

— Hm — peb Skrædderen med en tænkjom Mine. Jo, Præsten har jo den store Solvskaal, han fik foræret for 2 Aar siden til Solvbryllup. Den er forghldt indeni og udmærket til det Brug.

Maren betalte og gif.

Senere havde Skrædderen en Samtale med sin Søn, der endte saadan:

— Som jeg siger: Naar det bliver klart Maanestiu, maa du være rede. Du lægger dig i Baghold. Den rare Staal maa vi have Fingre i.

Nogle Dage efter fortalte man Smeden, at man havde set Maren en Aftenstund liste sig til Skrædderens Hus nede bag Bakken. Ingen troede dog, at hun kunde have noget tilovers for Sønnen. Men hvad vilde hun der?

— Jeg er lige glad! raabte Smeden og rodede op i Tøsen, saa Gnisterne føg.

Og lidt efter kom det igen: — Jeg er lige glad!

Og en halvfærdig Sto kylede hen i Sømkrogen og Tangen bag efter, mens Drengen rystede i Bukserne for, at han skulde ryge samme Vej.

Jo, Smeden var lige glad.

Den Aften sad Fuldmaanen paa en skyfri Himmel og morede sig, som saa ofte før, med at trække Landskabets Linjer op paa den vage, lidt taagede Maade, som skal være særlig nydet af Digtere og Forfattere. Den tegnede Landevejens Streg graat i graat med en mørk Skygge langs Digerne, mens den kælede for Aaen, som den klædte i Solvstrud og trak hen igennem Engene som et hvidt,

stinnende Baand. I Kirkesløjen tændte den en Flamme af Guldskær og lyste med en dæmpet Tone af Bemod paa Kirkegaardens hvide Gravstene.

Den lod sit himmelske Lys skinne over Retsfærdige og Uretfærdige, over lange Stoffers Hytte i Mosen, den lamme Skrædders bag Bakken, Smedens lille Hus ved alfar Vej med den lille Have med Blommetræet i det jndøstlige Hjørne, og paa Bøndernes Gaarde.

Den legede Tagfat mellem Træerne i den store Præstegaards-have og fulgte i Hælene paa Maren, der kom listende med noget skjult under sit Forklæde. Hun aabnede sagte Havelaagen ud til den store Loft.

Og saa var det, at Maanen blev Vidne til noget sælsomt.

Den unge Pige tog ud under Forklædet en stor blank Genstand, der lignede og blinkede i Maanestinnet. Hun jatte den store Sølvstaal ned paa Grounværet. Hun saa ned i Staalens forgyldte Indre. Det sunklede og glittede som pure Guld. Hun bojede sig

dybere og stirrede, og alt som hun stirrede, bared det hende for, som fyldtes Skaalen af straalende flydende Guld.

Nu var Djebliffet kommet. Der nede flød hendes Livslykke. Nu gjaldt det at gribe den. Hun staf begge sine Hænder ned i det kogende Guldfær og toede sit Ansigt dermed atter og atter med en feberagtig Skælven.

Hun anede ikke, at bag hendes Ryg nærmede sig hendes mørke Skæbne, i en Skikkelses Vignelse, der listede sig over hende paa Hofejotter.

Bludselig folte hun et Stod og styrtede næsegrus til Jorden.

Da hun kom paa Benene igen og jaa sig om, var Sølvskaalen borte. Forbunden! I den første Rædsel folte hun sig som lammet og segnede ned paa sine Knæ. Saa løb hun som en vanvittig bort fra Engen, gennem Haven og op i sin lille Stue. Først her kom hun til Besindelse og fattede, hvad der var sket. Efterhaanden stod Ulykken i hele sin Udstrækning for hende og nedjænkede hende i Gru og Fortvivlelse. Den Nat laa stakkels Marerit og vred sine Hænder. Ingen Udflugt til Frelse, alle Sunde var luft. Det var ikke blot hendes Kærlighedslykke, hele hendes Liv var spildt med hendes gode Navn og Rygte; thi hvem vilde tro hendes Forklaring om Skaalens Forbunden! Ikke engang den gode Præst, som holdt jaa meget af hende. Og hun græd og hulkede ved Tanken om, at Præstefolkene skulde mistænke hende for en saa skammelig Forbrydelse som et Tyveri.

Som dvalebunden gik hun om den næste Dag. Stundom kom der frem i hendes ellers jaa frejdige Blik et forkræmt Udtryk, som var hun bange for, at Lynet kunde slaa ned for hendes Fod. Og var det stort bedre? Opdagelsen kunde jo komme som et Lyn og ramme hende.

I Mylret af de jorte Tanker, som knugede hendes Sind, dukkede atter op Tanken paa Skrædderen. Kunsten at vise igen kunde han jo ogsaa. Det lyste som et Glimt af Haab, at hun kunde faa Skaalen, før den jævnedes, og hun greb det, som den Drukneude et Halmstraa.

Da Skrædderen saa den unge Pige trine ind ad Døren, foer han jammen som i Skræk, men da han hørte hendes Trinde, grinte Rotten og peb ynkeligt:

— Ej, ej, den rare Sølvskaal stjålet! Det bliver dyrt, Hjertejomfru, at faa den igen.

— Det er det samme, hvad det koster, sagde den unge Ustyldighed.

Og den lamme Skrædder lavede sig nu til med mange sjære Fagter og Djenfordrejelser at ramse op den lange Besværgelsesformel, som hun skulde fremsige, og som endte saaledes:

„Jeg maner og besværger Eder, alle Engle, Patriarker, Profeter, Basunere og Martyrere! Og jeg maner og besværger Eder alle, I Djevle, som ere i Helvede og i Forderige, under den Højstes og Lovbyndendes Magt og Kraft, at I straks maa føre mig Tyven hid igen, inden 24 Timer!

Jeg maner og besværger Eder, Sol og Maane og alle lyse Stjerner paa Himmelen, at I ej skinner over den Tyv, som stjal fra mig, Maren Undersdatter . . .“

— Jeg kan ikke! stønnede Maren og sank ligbleg tilbage paa Stolen.

— Hi, hi, hi! peb Skrædderen.

— Kan I ikke gøre det for mig? stønnede Maren.

— Nej, det kan jeg ikke; men jeg kan slaa et Dje ud paa Tyven. Men det koster 3 Mark, bitte Fomfru.

— Her er tre Mark! stammede Maren og flygtede bort, saa hurtig hendes rystende Knæ kunde bære hende.

— Hi, hi, hi! grinte Skrædderen. Har man hørt saa galt før, nu har jeg faaet Betaling for at slaa Djet ud paa min egen Son. Blæse med det!

I de følgende Dage levede Marcu i den højeste Sjælespænding. Hun følte, der maatte ske noget, men vidste ikke ret hvad. Og der skete noget. Præstekonen opdagede en kon Dag, at den kostbare Solvstaal var borte. Saa laa der et Hus. Præsten tog Folkene i Præstegaarden i skarpt Forhør. Alle bestod Proven paa nær Maren, der skulde som et Ejselov. Præsten tog hende med ind paa sit Studerekammer, og her gif hun til Bekendelse under Graad og Tænders Gnidsel. Præsten rystede paa sit hvide Hoved, da hun omgik Kernepunktet og sagde, at hun havde hørt, hun kunde blive smuk, naar hun tvættede sit Ansigt i Maanestinnen.

— Men Varn dog . . .

Han vilde have jagt: „du er jo smuk, kan ikke blive smukkere“; men han tog sig i det og sagde:

— Men Varn dog, hvilken yndig Forfængelighed!

Præstefolkene tav om Historien; men Sladderens hvislende Snog snuste den op og spyede sin Vædder og Forgift deri. Da en „god Ven“ tudede Smeden i Ørene, at Maren havde stjaalet Sølvstaaalen, sløj Smeden i Flint. Han hug Hammeren i Anbolten og raabte: „det er Vogn“ med en saa tordnende Røst, at Dretudereren fattede i Knæerne.

*

*

*

Saa var det, at denne Tildragelse fandt Sted, der er saa eventyrlig, at man endnu den Dag i Dag gemmer den i Folkemunde blandt gamle Sagn og Eventyr.

Ved Esteraars Færvdøgn hænder det her ude paa Vestkysten, at man ser nogle store tunge Skyer komme sejlene fra Nordvest. Det plejer at varsle ilde Vejr. Smeden kaldte disse Skyer „de Riber Kællinger“. I Følge med dem kommer stundom et andet mystisk Væsen, „Flyvetækkeren“. Ungen har set ham, men mange har hørt ham, naar han trækker i Stormbulser og Træskostovler, for han tuder i Horn, naar han kommer. Han tramper omkring paa Tagene, saa det knager i Spær og Lægter. Han river i Straataget med sine skarpe Negle, og faar han jørst Hul, roder han i Tagets Indvolde som et Wilddyr, med en hujende Latter, der skinger hen over Gaardene og faar Bonden til at ryste i sin Alfobe.

Præsten havde været hos en Sng den Aften. Da han kom tæt til Præstegaarden og i Læ bag Træerne for Stormen, standsede han for at trække Vejret. Som han stod der, hørte han Stemmer bag Hegnet. Han kunde kende lange Stoffers dybe Bas:

— Det skal gaa som Fod i Høse, Jens. Jeg saa Mads Jyllænder lukke Vædderen ind i Skuret i Mørkningen. Der er hverken Laas eller Slaa. Hvidtaalshovederne skal jeg bejerge, og saa venter jeg paa dig i Vaabenhuset i Kirken. Der er vi usforstyrrede. Naar du kommer, kan du fløjte. For Næsten kan jeg jo ikke tage fejl i Mørket, naar du kommer med Vædderen paa Næffen. Den skal image i disse dyre Læber, Jens, og den kan en fattig Mand da slagte. Det er ikke som med din fordømte Sølvstaaal, som du ikke kan risikere at jælge.

— Men hvad om stærke Mads overraskede mig ved Arbejdet?

— Mads Jyllænder skal nok blive inde og høre paa din Faders Spøgelshistorier; du har jo sagt, at han syer der i Aften.

Åha! tænkte Præsten, da de var borte, det var jo en hel Slump, jeg der paa een Gang fik at vide. Ja ja, Jens har taget Solbøskaalen, og hans Fader er i Ledtog med ham; og i Aften vil han stjæle min Bædder. Det skal vi dog jætte en Pind for.

Og ja gik Præsten hjem og lagde sit gamle hvide Hoved i Blod. Og det var et godt Hoved. Der var dem, der jagde, at Præsten kunde mere end sit Fadervor.

Mads Jyllænder, Præstens Nolskarl, blev forbavset over, at Præsten gav ham Ordre til at flytte Bædderen fra Skuret over i Laden, og endnu mere forbavset blev han, da Præsten bod ham

løfte den tunge Dør af Hængslerne, men lade den staa i Klinker, saa den første, der tog i den, maatte faa Døren over sig.

Men Mads var vant til at adlyde blindt. Han gjorde, som ham befalet, og gik saa ind igen i Folkestuen, hvor alt Præstegaardens Tjende var forjæmlet om den lamme Skrædder, der sad

paa det store Bord og syede og fortalte Sladder- eller Spøgelsehistorier, som det kunde falde, eller lod sit ondskefulde Bids Svøbe hudflette snart den ene, snart den anden af de tilstedeværende, saa de vred sig ved det.

Da Mads tren ind ad Døren, pøb Skrædderens Stemme ham i Møde.

— Mads, hvad er det, man siger om dig? du gaar med et Andenæb indsyet i dine Bukser for at faa Maren til at forelske sig i dig.

Man lo og sniiste.

— Ved I, hvorfor Maren bliver rød i Hovedet, Folkens? Jo, hun tog Særken vrangt paa i Søndag; for den, der gør det, faar et kært Møde i denne Uge, blev Skrædderen ved.

— Nej, lad os nu faa en rigtig Spøgelsehistorie, sagde Mads, der var saa bange for Spøgelser, som han var stor og stærk, men higede desto mere efter at føle Skrækken gys i sit store Legeme.

— Hu, hvor det blæser, pøb Skrædderen. Det er godt, jeg har Bindehøjer paa i Aften.

— Hvorfor det? raabtes der i Kor.

— Kender I ikke Blæsevormen — den maa I vogte jer for! Den kan blæse igennem syv Kirkemure men ikke igennem en Bindehøse — at I ved det.

— Lad os høre noget om Fanden, sagde Mads og gysede hemmeligt ved Ordet.

— Fanden — ja, ham skal du se, lille Mads, pøb Skrædderen. Skal jeg sige dig, hvordan du skal bære dig ad med det. Du skal gaa tre Gange baglæns om Kirken og hver Gang slojste gennem Moglehullet paa Kirkedøren, saa kommer han.

Der gik en Gjjen gennem Forjamlingen.

— Og kommer han ikke, kan man raabe ham ud.

— Jeg troede ikke, Fanden turde komme i Kirken.

— Nej, det troede den Herremand ikke heller, lo Skrædderen.

— Hvad for en Herremand?

— Jo, ser I, lille Vorn. Der var engang en Herremand, han væddede med en anden Herremand om, at han en Aften ganske alene vilde gaa op ad Kirkegulvet til Alteret og kalde tre Gange højt paa den Døde. Og for at man næste Dag kunde se, han havde været der, skalde han hugge en Gaffel fast i Alterbordet.

Naa, som jagt saa gjort; Herremanden tager Gaslen og gaar virkelig op til Alteret. Da han tredje Gang havde raabt Fandens Navn, vender han sig rast og hugger Gaslen fast i Alteret. Men han lægger ikke Mærke til, at en Flig af hans Kappe er kommen imellem Gaslen og Alteret, og da han vil gaa, holdes han fast ved Kappen. Han tror, det er Fanden, der har slaaet sin Klo i ham, falder om af Skræk, og om Morgenen fandt man ham liggende død ved Alteret.

Da Skrædderen havde endt sin Historie, var der stille i Folkestuen. Man hørte kun Blæsten løbe Storm mod Præstegaardens gamle Mure i hule Stød.

I jamme Godlag gif Døren op. Alles Dine fløj derhen, som ventede man at se den lede Satan træde ind. Men det var Præsten. Om det var et Træf, eller om Præsten har lyttet ved Døren til Skrædderens Historie og valgt Djæbliffet, har Ingen nogen Sinde faaet at vide; men man kan forstaa, hvilken Virkning hans Ord øvede.

— Er du her, Madz. Hor, vil du springe over i Kirken og hente mig Bogen, der ligger paa Baaren i Vaabenhuset?

Det gav et Sæt i Madz, og han var lige ved at segne.

— Du er da vel ikke bange, dit store Menneſke? sagde Præsten med et Smil. Saa kan du jo tage en med dig.

— Naa, lille Madz, pøb Skrædderen ondſkabsfuldt, da Præsten var ude af Døren, se nu til, du kommer af Sted; men vogt dig for at fløjte gennem Noglehullet i Kirkedøren.

— Ikke for hele min Lon gaar jeg over i Kirken i Mørke! stønnede Madz.

— Saa tag en med dig! Maren vil gerne.

Da ingen havde Mod og Mandshjerte til at øve Boveſtykket, jagde Skrædderen jmilende:

— Vil du give mig tre Mark? lille Madz, vover jeg min Trøje.

— Men du kan jo ikke gaa, flynkede Madz.

— Saa kan du bære mig, lille Madz, du har jo Heftekræfter.

Og ſaaledes blev det virkelig.

Madz, hvis Png var stærkere end hans Hovede, løſtede Skrædderen fra Bordet, som var han et Baru, og satte ham nok ſaa lempelig paa ſine brede Skuldre.

Smidlertid stod lange Stoffer og ventede ovre i Baabehuset med en stor Sæk, fyldt med de stjaalne Hvidkaalshoveder.

Han lyttede, men kunde ikke høre andet end Stormen, der hylede om Kirkens Mure og fik Taarnfløjen til at hvine. Han spejdede ud i Mørket men skimtede kun de hvide Gravstene.

— Hvor bliver Jens af med Vædderen? brummede lange Stoffers dybe Bas halvhøjt. Saadant Hundevøj!

J det samme lød der tunge Skridt.

— Der har vi ham! mumlede Stoffer.

Dg det var sandt, men paa en anden Maade.

Det var nemlig Mads Jyllænder, der kom gaende med Strædderen men ikke Vædderen paa Nakken. Dg det var ikke af Mæthed men af Skræk, Benene rystede under Mads, mens Strædderen var ondskabssuld nok til fra sit høje Sæde paa Mads'æs Skuldre med et lønligt Grin at hvisse ham Ord i Øret, der fik Angsten til at krybe i Mads'æs store stærke Krop.

Dg da de kom tæt til Kirkedøren, var Strædderen drilsk nok til at give et Fløjt fra sig, der fik Mads til at fatte i Knæerne.

I samme Djeblik lod en grov, forfærdelig Røst, som kom den fra Helvedes mørke Dyb:

— Har du ham? Er han fed?

Som et Lyn skød det igennem Mads'æs Hjerne, at det var Fanden selv, der raabte, og greben af den vildeste Rædsel kylede han Skrædderen ind ad Kirkedøren med det Udraab:

— Hvad enten han er fed eller mager, ja har du ham her!

Og afsted foer han i den vildeste Flugt, som var Fanden i Hælene paa ham, ud af Kirkegaarden og hjem til Præstegaarden, hvor han med sit ligblege, af Rædsel fortrukne Ansigt satte alt i Folketuen i vild Forvirring.

— Hvor er Skrædderen? skreg man.

— Han har Fanden taget! gispede Mads og sank ned paa en Stol.

I det samme traadte Præsten ind, fremkaldt ved Larmen. Han saa sig om. Midt paa Gulvet sad Mads som paa Forundringsstol, med hængende Arme og et Udtryk af Forfærdelse i alle Miner. Men Bordet var tomt. Skrædderen var borte.

— Hvor er Skrædderen?

— Fanden har taget ham! stammede Mads.

I det samme lod der ude fra et vildt gennemtrængende Skrig, der overdøvede Stormens Hyl.

— Der er han! skreg Mads. Fanden er løs!

Præsten løb ud, greben af en bestemt Auelse. Det var ganske rigtig Skrædderens lange Jens. Da han havde taget i Døren til Skuret for at stjæle Bædderen, faldt Døren over ham, og den lange Jernknap slog ham i Djet.

Lidt efter kom Præsten ind i Folketuen med ham. Saa saare Jens'æs Skikkelse med det blodige Dje viste sig i Døren, lod der et Skrig fra Maren.

— Det er ham! Det er Tyven, der stjal Sølvsaalen! Se hans Dje! Det er hans egen Fader, der har slaaet det ud paa ham!

Tre Dage efter sad Jens Tækker oppe paa Præstegaardens gamle mosgroede Tag og bødede Hullet, som hans Bærkfælde „Fhvætækkeren“ havde slaaet hin mindeværdige Usten. Inden for

paa Loftet sad Mads Fyllænder og tog imod Tæffenaalen, som flittelig gik ud og ind med Vinderebet. Og lige saa flittig gik Samtalens Stytte.

Hver Gang, Jens Tæffer bojede sig over Hullet i Taget, der blev mindre og mindre, skinnede Solen paa hans brede Nag og den store graagule Lap, som hans Kone, den Gris, havde sat paa hans blaa Vadmel's Bukser.

— Ja, det er nu godt nok, sagde Jens Tæffer, du siger, Præsten befalede dig at tage Bædderen ud af Skuret og Døren af Hængslerne, men hvordan kunde han vide, at Skrædderens Jens vilde stjæle Bædderen, og at Døren vilde falde over ham og Haspen slaa ham i Djet, saa han hylede.

— Ja, det gaar langt over min Forstand og midt ind i Præstens, svarede Mads Fyllænder.

— Og Præsten tvang Skrædderen til at udløbere Solv-skaalen. Ja, ja, den Præst kan nok mere end sit Fadervor. Hvad nytter saa Cyprianus, Mads, maa jeg nok spørge. Naa, Fanden hytter nok sine, for ellers havde nok Skrædderen knækket sin Hals, da du kyiede ham i Hovedet paa lange Stoffer. Halloj, hvad er det? raabte Tæfferen pludselig og skyggede med Haanden for Solen. Min Sandten, om det ikke er Smeden og Maren, der staar der nede under Træerne paa Kirkegaarden og kysjes.

— Vad mig se, raabte Mads inden for og stak sit Hoved gennem Hullet.

Hans Ansigt var sort af Snavs, som Sveden havde lavet Striber i, og i hans tykke krøllede Haar strittede lange Tagstraa, saa han lignede en Fulebuk.

— Ja, ja, der fik han et Fulle og nok et, hi hi hi! grinte Mads. Naa, det er i sin Orden!

— Og det kalder du i sin Orden, at Smeden kysjer Præstens Maren?

— Ja vel, det er i sin Orden, for de blev forlovede i Alfes. Og Præsten vil holde Brylluppet for dem, og Maren faar nok baade i Kiste og Skab.

— Saa siger jeg, at Præsten er en Stadsmand, sagde Jens Tæffer.

Og saadan var det. Da Smeden, Dagen efter at Fanden havde taget Skrædderen, kom op paa Præstegaarden for at

gøre Døren i Stand til Skuret, kom det til en Forklaring mellem de to Elfskende.

Præsten viede dem jammen og bekostede Brylluppet med mere.

Det blev et langt og lykkeligt Ægteskab. Men Maren beholdt Enkevorten og blev ogjaa virkelig Enke, som Smeden saa tit selv udtalte Haabet om paa sine gamle Dage. Han døde 76 Aar gammel, og ti Aar efter blev Maren puttet ned ved hans Side.

Solen skinner nu paa deres hvide Gravsten.

Anekdoter.

Den lille Spekulant. „Fader, prygl mig lidt!“

„Hvorfor det dog?“

„So, thi saa giver Moder mig et Par Æbler.“

Om Fader. En Mand jagde til sin Datter, at saafremt hun vilde sætte sig godt ind i Husholdningsaffærer, vilde han berede hende en stor Overraskelse. Den unge Pige lærte alt efter bedste Evne, og den onime Fader overraskede hende da med — at afstedige Koffepigen.

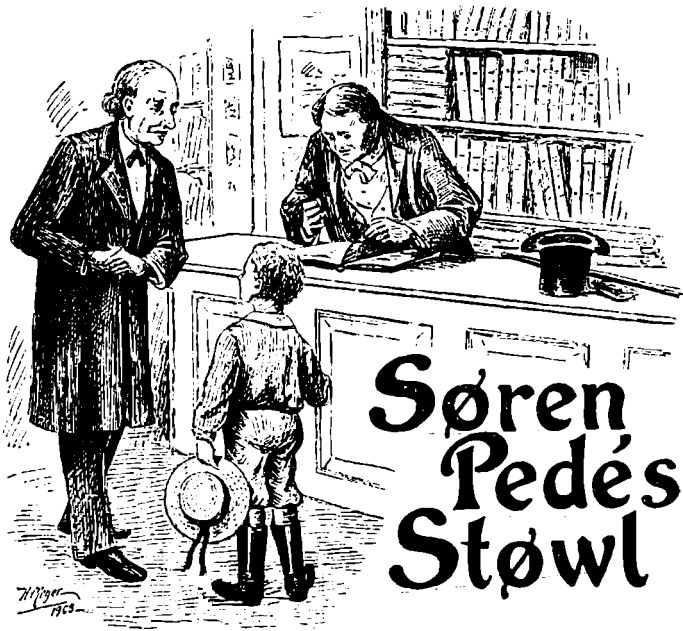
Den snu Tigger. Schmidt: „Sag gik i Gaar forbi en blind Tigger — og for at se, om hans Blindhed var ægte, lod jeg en Tiøre falde lidt fra ham.“

„Og han tog den op?“

„Aldeles ikke, han sagde blot: Kære Herre, De faar mindst ofre en Femogtyveøre, hvis De ønsker, at jeg skal gøre Dem den Fornøjelse at falde ud af min Kasse?“

Kendt. Taleren: „Og nu, mine Herrer, endnu kun et eneste Ord —“

Reporteren (til en Kollega): „Na, vær saa venlig at laane mig endnu et Par Ark stort Papir!“

Med Tegning af H. Meyer.

De' var lig' ind til Pinsda' o' dejle Vær'.
 Lill' Søren Pede haj faat en ny Hat o' ny Klær'
 o' et Par Stripstøvl med Lakskavt o' Knirkklær,
 o' ven der var glaj, de var Søren Per. —
 Især e Stripstøvl haj gør ham glaj.
 Han knirked med dem o' vild' stras astøj
 ned i e Butik o' la' Far se e Stads
 o' hør e Knirken. De skuld' nok blyw Spas. —
 Han ned a' e Trapper o' ind i e Butik;
 men Far var int aaljen i de' Øjeblik.

Der støj en Fremmed og holdt ham me' Snak;
han fortold' og snakked', o' Far soj „Ja“ o' „Tak“.
Søren Pede vidst' int, ven den Fremmed var;
(de' var e Provst, som vild' handel med Far),
men de mærked han snart, te hans Snak og Vrovl
forhindred', te Far haj Yj' o' O'e fo' hans Støvl'. —
Omsie bløw den Fremmed Søren Pede va'e.
„Nej, hvilke yndige Klæder du har,
lille Ven“, soj han, „og en splitterny Hat
har. Moder dig dertil paa Lokkerne sat.
Og nye Støvler du nok ogsaa har faa't? —“.
Da sva'ø Søren Pede helt kort o' godt
urren Spor a' Respekt for e Provst o' æ Kirk:
„Ja, o ka do hold din Mund, ka do hor 'em knirk.“ —

M. M.

Minde fra 1808.

Fortalt af N. S. Callejen. Med Tegning af Dietrich.

Ⓔfterat Englænderne, som bekendt, i Maret 1807 var sejlede til Sjælland og havde røvet det danske Søværn, da indgik Danmark et Forbund med Frankrig og andre Magter imod England; thi de Danske havde paa en ubegribelig Maade i Tide forsonet at vogte sig for begge's List.

I Marts 1808 marcherede saa 40,000 franske og spanske Tropper ind i Landet for at beskytte det imod Englænderne. De Franske blev lagt i Kvarter omkring i Stæderne og paa Landet; men i Østerløgum Sogn var det dog kun Gennet og Lerstov, der fik Indkvartering.

Amtmand Konrad v. Blücher i Mabenraa lod straks, da Krigen begyndte, Den Barsø bevogte af Rystmilitsen, som var bleven oprettet straks i 1807. Sognet havde 2 Kompagnier af denne Milits, ialt en 150 Mand. Officererne var Jens Bundejen af Genner og Mads Paulsen af Hovslund, og efter den sidste Niis Henriksen i Lerstov. - Der blev tit ekserceret, og paa Skoffenbjerg ved Genner, Langbjerg ved Løgum og Stenhøj mellem Hovslund og Rugbjerg blev der sat Bagstænger og tændt Blus, ved hvilke der blev holdt Vagt.

Saa skete det en Nat, at Blusjene blev tændt paa Stenhøj, Langbjerg og ved Nishjarup. Degnen klemte med Kirkeklokken, og Vesterfognets Mandstab marcherede bevæbnet til Genner. Det viste sig imidlertid, at det Hele beroede paa en Fejltagelse, og maaste var Maanens Dpgang Skjld deri.

Iblandt Mandskabet var der en Mand fra Rugbjerg ved Navn Peter Morbæk. Om denne fortælles der, at han havde indgaaet et Bæddemaal med Manden paa Gaarden Hejselbjerg. Hvad de havde væddet om, mindes ikke mere, men Prisen for at vinde Bæddemaalet var en Kande Brændevin. Peter Morbæk havde vun-

det Bæddemaalet, og paa Hjemvejen fra Gænnen gik han saa til Højselbjærg for at hente Brændevinen. Konen paa Gaarden spurgte ham om, hvad han havde at tage den i, og han svarede: „Jeg tænker at slaa den i Læderflasken“, og saa drak han al Brændevinen. Paa Hjemvejen kommen til Logum vilde Benene ikke lystre ham længere, hvorfor han tænkte paa der at jøge Mattelogi, og da han var udspekuleret og vidste, at der i et Hus der i Byen boede en enlig Kone, saa gik han hen foran hendes Vinduer og raabte: „Brand! Brand! se hvor Flaaskbøsterne de flyve!“ Konen foer i Angst op af Sengen og kom ud, og saa var Peter Morbæk ikke sen med at komme ind og slaa Skodden for Døren, hvorpaa han lagde sig i Konens Seng for at sove Rusen ud. Hvor saa Konen fik Mattelogi, derom melder Historien intet.

Der fortælles flere Historier om denne Peter Morbæk, der altid havde Lyst til kaade Spilopper, mens det ved Siden af var ham om at gøre at indvinde nogle Stillinger. Saaledes fortælles der, at en Nat, han var ude, traf han paa et fint Køretoj, der var faren vild, og da Herstabet paa Vognen bad ham om at vise dem til et Sted, hvor de kunde overnatte, satte han sig op hos Ruffen og førte dem til sin egen forfaldne Gaard, hvis Udseende paa Grund af Mørket ikke faldt dem i Øjnene. Da de var komne indenfor, gik han hen til Konen, der laa i Sengen, og sagde: „Moer, staa op og tænd op et Vokslys!“ „Hvor skulde jeg saa det fra, et saadant har vi jo ikke“, lod Konens Svar. „Saa tænd op et Tællelys!“ vedblev han. „Det har vi heller ikke.“ „Saa tænd Sivlampen!“ „Jeg har ingen Tran at komme i den.“ „Saa tænd op et Siv da!“ „Jeg har intet at smøre det i.“ Af denne Samtale mærkede det fremmede Herstabs nok, at de var kommen fejl i By, men der var intet andet at gøre end blive der, til Dagen brød frem. Naturligvis maatte den fremmede Mand ved sin Vortrejse give Peter Morbæk nogle Penge for godt Mattelogi.

Der findes mange flere Fortællinger om denne Mand; men det allerede fortalte kan vel være nok for at vise, at om end ikke alle har været som Peter Morbæk, saa er det dog nok muligt, at der har herstet nogen mere Raahed for Hundrede Aar siden end nu om Stunder.

Som før fortalt blev Den Barso paa Amtmandens Foranstaltning bevogtet af Rystmilitjen. Denne Bevogtning skete skiftevis ved Folk fra Lojt og Østerlogum Sogne. Nu skete det engang, at

Folkene fra Genner under Jens Bundejens Kommando blev afløst paa Barsø af Militjen fra Løjt under Eschild Smitz Kommando. Paa Hjemvejen komne et Stykke ud paa Havet, blev der signaliseret fra Den, at der var Englændere i Nærheden, hvorfor Folkene fra Genner igen sejlede tilbage. Det viste sig imidlertid, at det var en Spøg, som de Løjtinger havde tilladt sig, hvilket vakte en saadan Forbitrelse, at der begyndte et stort Slagsmaal, og da Militjen naturligtvis var bevæbnet og i krigerisk Stemning, saa gik det slet ikke naadigt til, og Jens Bundejen maatte optræde meget myndigt for at saa sine Folk til at hystre. Det lykkedes ham imidlertid, og han tog saa Eschild Smit med tilbage som Fange og førte ham til Nabenraa, hvor han dog igen blev frigivet. Men siden udspandt sig deraf en Proces mellem de to Befalingsmænd, der blev omtalt i hele Landet for saa omfider upaadømt at blive lagt til Side.

De franske Soldater skal have opført sig godt; i det mindste vød jeg, at de 4 Mand, der i lang Tid laa i Lerskov, er bleven roste for deres gode Opførelse. Dog var det ikke alle Steder, at dette kunde siges. Paa Smedegaard ved Genner, hvor der laa en Del Belgiere i Kvarter, skal disse saaledes have opført sig mindre godt og ædt og drukket og spiret op alt, hvad der var i Huset.

Paa Fyn laa Spanierne, og da de som bekendt forlod Fyn paa engelske Skibe, maatte de i Hast erstattes med 12,000 Franskmænd her fra Egnen. Da disse imidlertid fik Kontraordre mellem Genner og Højtrup, fortælles der, at dette foraarsagede en forfærdelig Tummel paa Landevejen. Ved denne Lejlighed var det, at Belgierne, anførte af en Prins, blev indkvarterede paa Smedegaard.

Anekdote.

~~~~~

En klog Dreng. „Karl, det er virkelig ikke smukt af dig, at du siger ondt om dine Bekendte bag deres Ryg.“

„Ja, men kære Fader, naar jeg vilde sige det i deres Paahør, vilde de prygle mig fordervet.“

Samle Knud Smed.

Nr 3. — 3. Med 2 Tegninger af Dietrich.

Midt i en større Landsby, ikke ret langt fra Abentraa, laa for en Snes Aar siden en lille Smedie. Den hældede sig ind mod Kirkegaardsmuren, som dukkede den sig for sin store Nabo, Kirken, der bred og massiv strakte sit blåtækkede Taarn, et kendt Sømærke, med den funklende Vejrhane op i det Blaa. Ja, siden og uanselig var den unægtelig, Smedien, med revnet Mur og hullet Tag. Neden om og helt op foran de jmaa Jærnvinduer strakte sig store, grimme Rælder, juudjig grønne af Sod og af Stov fra Landsbygaden, der førte lige forbi. Men vi Dreng, vi syntes nu godt om den gamle Smedie, som den var, for derinde var vi velkomne. Knud Smed var vor specielle Bekendt. Ej saa, at Knud var en udpræget Borneven, thi skønt den gamle Smed gerne saa os i Smedien, saa var det vel mest for at drive Gæk med os og saa sig et billigt Grin paa vor Bekostning.

Knud Smed var en Filur. At drive Gæk med Folk var hans Ræphest. Altid pønsede han paa en eller anden Rævestreg, mens han stod derinde og hamrede eller filede. Utallige Gange var vi gaaede i hans Garn, forglemmende, hvor ofte før vi var dukkede under for hans Træsthed. Kom vi fra Skolen, da skulde vi altid et Smut ind til Knud, uagtet der som oftest vankede en Overkastelse for en eller anden ubetænkjom Gut. Saaledes kunde han for Eksempel med et grabalvorligt Ansigt bede os om at samle Søm op omkring Ambolten, og var vi meget tjenstivrige, saa kunde det nok hænde, at vi med et Bræl smed de selvsjælgeligt halvgloende Søm paa Gulvet og blæste paa vore Fingre, mens vi dansede Indianerdans rundt i Smedien. Da lo han den

gamle Ræv, hvis ellers man kunde kalde den klukkende Lyd, han frembragte, Latter, der fortrak det fortjnuvdede Ansigt til en sær Grimasse. Vi Dreng, der lykkelig var slupne denne Gang, vi lo med og ikke mindst af den gamle Smeds grinagtige Fjæs. Eller en anden Gang maafte, saa havde Knud Brug for en af os til at holde en Færnstang, mens han „tog Maal“ af den. At bemeldte Færnstang var godt varmet i Forvejen, var ligejaa selvfolgeligt, som at vi hurtigt lod den falde. At hente en Tagfaks eller lignende umulige Grinder overlod han til de mindre af os. Kort sagt, Knud havde os til Bedste paa alle mulige Maader. Alligevel manglede Knud aldrig en Dreng til at trække Blæsebælgen udenfor Skoletiden, thi Forventningen om Sjob og den pirrende Folelse af at maatte være paa sin Post over for hans fule Rænter udøvede en stor Tiltrækningskraft paa os Dreng. Knud passjede desuden altid paa, at vi ikke kom til Skade ved hans Narrestreger. Undskabssjuld var han ikke, den Gamle.

Dog Knud jatte ogjaa Fælder for større Vildt, og fik han en af de Bokne til at gaa paa Limpinden, da var den Dag bleven en Festdag for ham. — En Vinter var det en udjædvantlig Frost. En stærk, tyk Is laa langt ud over Fjorden. Hver Dag færdebes Folk derude, huggede Huller og stangede Al. En tidlig Morgenstund gif Knud Smed ogjaa paa Kalesfangst. Lykken var ham gunstig, snart laa der en Mængde fede Al i den medbragte Poje, og veltilfreds med Udbyttet begav Knud sig paa Hjemvejen. Om trent halvvejs til Landsbhen, der hvor Mosen ligger lige op ad Bejen, blev Knud Smed staaende og littede. I den klare Frostluft lod Stemmer og Træstokklapren ned til ham, og igennem de bladløse Hegn saa han en Del Stikkelfer med lange Stænger komme over Bakken udenfor Bhen. Knud stod lidt og grundede, saa gled et bredt Smil over Ansigtet. Hurtigt skyndte han sig ud paa Mosen, huggede Hul; anbragte en Al fra Pojen i Kalesgarnet, sat Al og Stang ned i Hullet, og der stod han og stangede Al. At der i Mand's Minde aldrig var set saa meget som en skaldet Gedde i den Mose, lod ikke til at genere Knud. Den stær' nok, mumlede han, for Knud var Menneskekender og vidste, at Begærligheden ofte gjorde Folk glensjom. Det samme hændte forresten med selve Knud, dog derom senere. Imidlertid var Flotken oppe paa Bejen kommen nærmere og opdagede nu den enjomme Kalesstanger paa Mosen.

Næ, nu er min Salighed Knud Smed bleven tumbet! Staar han ikke dér og stanger Alal paa Mosen! udbrod den forreste Lutter og vittige Tilraab: Om der var Vid, hvad koster Pundet? og lignende, haglede ned over Knud, der, uanfægtet og uden at svare, i det Samme halede en stor fed Alal op. Ved dette Syn kom hele Flokken over paa Isen, hvor Knud meget omstændeligt

bejærge den sidst fangede Alal ned i Pøjen, jom han i dette Øjemed aabnede udnødvendig højt for ret at faa Indholdet vist frem. Har du fanget alle de Alal her? udbrod en forbløffet. Ja, hvad, sagde Knud, idet han bandt for Pøjen igen, hvad skal man rende til Havs efter, naar man kan faa dem nærmere ved? Og forfrosset stampede Knud paa Benene og bankede Hænderne, idet han vedblev: Ja, nu har jeg nok til mig. Jeg kom tidlig hermed, nu vil jeg se at komme hjem til Mutter og faa noget i Skrutten. Dermed samlede Knud sine Sager op og gik. Mændene stod lidt og saa efter Knud og betragtede dybsindigt Hullet, de fede Alal

var komne op af. En listede prøvende sin Valsestang ned i Hullet, en begyndte saa jmaat at hugge i Fjen, og lidt efter var der hugget Huller, og hele Flokken var snart i et forventningsfuldt Arbejde med at fange de Al, Knud Smed muligvis havde levnet. Men et Stykke oppe paa Bejen stod gamle Knud Smed og gned sig fornøjet i Hænderne, idet han jmaalo. Hæng i, Folkens, kanstejens J faar Al af dem med de runde Haler! Saa trisjede han af smaaklukkende og veltilfreds med sig selv. Valsefangsten i den Mose blev en Fiasko. Efter en god Times forgæves Anstrengelse gik de uheldige Mosefiskere til Havs, haabende paa bedre Held i det jalte Vand. Mangt og meget onskedes der over den nederdrægtige Lognhals af en Smedetamp. Men hjemme i den varme Stue sad Smedetampen og jviste Valsejuppe.

Dog ingen undgaar sin Skæbne, heller ikke Knud Smed. Paa ham bekræftedes et bekendt Mundheld. Han løj, til han tilsidst troede det selv, og den gamle Ræv gik i sin egen Fælde. Det var en Efteraarssdag, Knud Smed kom gaende hen ad Gaden med en Skæppe Rug paa Rasken, som han havde jaaet malet paa Vandmøllen nede ved Fjorden. Udenfor sit lille straaetækkede Hus stod Jørgen Fynbo og huggede Røvs. Goddag! kom det kort fra Smeden. Goddag Knud! Naa, du har været til Mølle? begyndte Jørgen indledende og rettede sig op fra sin bøjede Stilling. Knud Smed lod Rasken dumpe, saa prøvende paa Jørgen, spyttede eftertryffeligt i Grøften og jvarede: Næ, jeg købte en Skæppe Rug af Skipperen, der sidder fast nede i Fjorden; jeg fik den for lidt og ingenting — her nævnte Knud en meget minimal Sum — han skal jo af med den. Jørgens Ansigt var et stort Spørgsmaalstegn. Ja, véd du ikke det? jpurgte Knud med et Udtryk af berettiget Tvivl. Ja, da var der Folk nok dernede og vilde handle. Jo, Skipperen det er en Fynbo, han løb jo paa Grund sidste Nat med sin Jagt med Rug inde, og nu kan han ikke saa Jagten af, saa nu sælger han løs af Rugen i stor Stil for, hvad han kan faa for den for at lette paa Skuden. Naa, jeg skal hjem efter en Trillebør og derned igen. Man skal s'gu passe sit Smit, mens Tid er. Jørgens Forretningstalent begyndte at vaagne. Hvad var det, du sagde, du gav for Skæppen, jpurgte han interesseret. Knud nævnte den lille Sum uden saa meget som at blinke. Maaſte en eller anden af den gamle Smeds Rævestreger kom den skikkelige Jørgen i Tanker; han gav Smeden et Sideblik og jagde mistroisk:

Du laver da ikke Historier Knud? Med en dybt fornærmet Mine greb Knud Sækken, smed den med et arrigt Kast paa Rækken og hvæfede haanligt, idet han tog til at gaa:

Hæ, Historier! ja saa Historier, hæ! Ja, det er Takkem, man har, fordi man fortæller Folk, hvad der er til deres eget Gavn, men saadan er det jo altid. Ja, tro hvad du vil! og brummende og skændende forsvandt Knud hen ad Gaden og ind i Smedien. Førgen huggede Øksen fast i Blokken, gik rundt til Naboerne og fortalte om den strandede Jagt og den billige Rug. En halv Time senere gik Førgen og tre andre Forretningsmænd med hver sin Poje under Armen ad Fjorden til. Bag en af de smaa Ruder i Smedien saa et Ansigt med et velbehageligt Smil efter dem.

Ankomne til Fjorden fandt Førgen Fynbo og Følgejvende ikke Spor af strandede Jagt og billig Rug. Alt var stille og fredeligt. En Del halvtørrede Vandmænd laa og skulpede i Strandkanten. Det var det eneste Strandingsgods, der var at se.

Efter at have lettet deres Sind med et tilbørligt Kvantum mindre fromme Udgydelser og Løfter med Hensyn til Knud Smeds fremtidige Vel fyldte de stakkels Lidelsessjæller deres Pøjer med Strandjand for dog at have noget Udbytte af deres Vandgang.

Bag sit Vindue stod Smeden paa Udfig. Alt saa han dem i Tanken komme tilbage, slukrede og tomhændede. Og hvor nød han det altsammen i Forvejen, den gamle Gæstgæst! Men hvad var dog dette? Der kom de jo hver med en fyldt Sæk! Knud gned paa Ruden. Jo, ganske rigtigt. Hvordan i Alverden hang det dog sammen! Knud Smed befandt sig i Vildrede. Han tog den gamle Hat af og kradsede sig spekulativt i Hovedet men kom ikke til noget Resultat. Bludseligt jatte han med en betænkelig Mine Hatten paa sin Plads. Hvad om han ved et rent Tilfælde var kommet til at jige Sandheden, at der ved et vidunderligt Træf virkelig var strandede en Jagt og saa videre! Man havde jo hørt saa galt før. Hvis det nu var saa, saa gik de andre Fjølrehoveder af med Profitten, mens han, Knud, Ophavsmanden til det Hele, gik herhjemme som et andet Fæ. Misundelseshjævelen foregøglede ham det Uandsynligste. At der var Strandjand til, kom ikke i hans Tanker. Nemesis, Gengældelsen, var over ham. Efter en kort Kamp med sig selv tog Knud Smed en Poje og gik til Stranden. Han vilde dog selv se. Nyheden om den strandede Jagt og den billige Rug var imidlertid fløjet rundt i Byen, og

alle mulige Trods fuldkastedes, thi der gik jo Knud Smed, Rngtets Ophavsmand, selv med sin Pose til Havs. Snart trastede en Del Mænd og Koner bagefter Knud med Poser og Trillebøre.

Det kan ikke nægtes, at Knuds Hjemkomst var intet Triumftog. Midt i en hævnfyhjende Hob kom han gaacende, arrigt biddende fra sig til Højre og Venstre, medens en Strøm af Skældsord

udgød sig over hans syndige Hoved, og vi Dreng, vi hujede og raabte Hurra. Den gamle Ræv selv gaaet i Fælden, siffen Sjøv! Vi morede os kongeligt. Den Vandgang forvandt Smeden ikke i lange Tider, og bister blev han, naar vi senere hen spurgte ham om Rugpriserne, noget vi Dreng en Tid lang samvittighedsfuldt ikke undlod, naar der var fri Retræte. Nu er gamle Knud og Smedien borte, og vi Dreng, der kom i Smedien, alle store. Men tit mindes vi fornøjet den Gamle og hans Bedrifter. Skade, der er saa saa gemtylige Gavybe af hans Slags i denne profaiske Verden.

(VI)

Svenskerne paa Bømbøl.

Fortælling af Nicolai Svendsen. Med 4 Tegninger af K. V.

So Vil jndvejt for Tonder ligger det lille slade frijsjste Marstjognu Klangsbøl, omgivet mod Nord, Ost og Syd af Nabo-jognene Rodenæs, Nykirke og Horsbøl, der tillsammans danner den betydeligste Del af det gamle Biding- eller Horsbøl Herred.

Mod Vest grænser Klangsbøl Sogn til Havet. Det er nu ved et stort og kostbart Dige beskyttet mod den graadige Nabo, der fordum har hærget jaa grufuldt netop paa dette Strøg og i Marhundrebernes Lob bortrevet Sogne som Rentoft, Wippenbøl og til Dels Rikkelsbøl. Hvor Kirkeloffeklangen i Middelalderen lod ud over et frodigt, grønt Marstjandskab, er der nu i Stedet for et grundet og grumset Hav, der skiller Den Sild fra Fastlandet.

Men Beretningen om de Ulykker, Vesterhavet har voldt ved Kysten, horer ikke ind i det, her skal fortælles.

Det var en varm Høstdag i Maret 1712. Nu lakkede det rigtignok mod Nften. Solen var i Færd med at gaa ned i Havet bag Klitterne paa Sild. Himlen tegnedes mod Vest paa den jælfomme, stemningsrige Maade, som Vestboen kender jaa godt, et Farvepæl, der er skjult for alle dem, der bor længere inde i Landet. Havbrijen var stilnet af. Floden drev langsomt ind over Vaderne, og Nftenroden spejlede sig i den store Vandflade, mens Bolgerne jindigt skulpede op mod det lille Sødige, hvis Grundvold blev lagt allerede i Maret 1436, og som af Sagnet fik Navnet „den gyldne Ring om Biding Herred“, som den frijsjste Spaakvinde Hertje havde forudsjagt mange Mar i Forvejen.

Jnde fra Land steg en Em af fristjlaaet Hø op og lagde sig over Eggen. Enkelte Steder var Høet allerede revet jammen og stillet i Stakke; men i de fleste Fenner laa Græsjet endnu paa Skaar.

Den jnkende Sol skimrede og skimrede jom Guld i de saa Binduer i Marskgaardene, der vendte mod Vest. Friieren lægger fra gammel Tid sin Bolig med Udsigt mod Syd eller Øst, sjælden mod Havet, skønt han baade frygter og elsker det og vel forstaar at holde Øje med dets Luner; men han er klog nok til at byde Vestvinden saa lille en Modstandsflade som muligt, naar den ved Efteraarstide kaster sig ind over Landet med al sin Kraft.

Det var et usædvanlig fredeligt Aftenlandskab. Stilheden fik Lov til at raade, kun afbrudt af Havets ensformige Rullen og Høstnædernes Hammerslag, mens de laa inde paa Barferne og hærbede deres Le, saa det gav Genlyd fra alle Gaardens Længer.

Saaledes var Billedet af Egnen hin Aften, da efterfølgende lille Fortælling begynder — et stemningærigt Billede af Fred og Flid i et affides liggende Landskab, der var lidet berørt af Datidens politiske Omstiftelser.

Paa Diget sad et ungt Par og saa ud over Landet. Det var en rank og kraftig Friierkarl paa godt tyve Aar og en rød-musjet Pige paa atten, Nis Ipsen og hans Kæreste, Grete. Begge tjente paa Bombølgaard, den største Ejendom i Sognet.

Nis Ipsen var en Bondejon fra Egnen. Hans Forældre var døde for mange Aar siden, og de havde ikke efterladt sig nogen større Arv. Gaarden var bleven solgt og Nis saaledes henvist til at søge sit Brød blandt Fremmede.

Grete var ligeledes et forældreloft Barn. Faderen var druknet paa Søen som Styrmand, og Moderen, der havde levet i Hamborg, var blevet et Offer for Pesten, der i 1711 hærgede Landet. Datteren var da taget hjem til Bedstemoderen i Klangsbøl, en gammel Indjyderste i Vesterbyen.

At de to var Kærestefolk i Tugt og Ære, vidste enhver i det lille Sogn. Derimod var der endnu ingen Udjagt til, at de kunde komme sammen. Thi Nis kunde ikke finde sig tilfreds derhjemme og slaa sig til Taals i Forventningen om en friskit Husmands befedne Kaar. Han tænkte derfor paa at tage til Søen for at tjene sig op til noget større. I hans Hjemstavn var Vejen spærret. Som Tjenestekarl paa Bombøl kunde han ikke bringe det videre end sine Fævnlinge, og det vilde naturligvis ikke sige ret meget. Grete havde desuden Tid til at vente, mente han, saa inderligt han end elskede hende.

Det var dette vigtige Emne, der optog de to Unges Sind hin Aften efter endt Arbejde, før de gik hjem til Gaarden.

Nis Ipsen var ikke som de fleste. Det sagde man i det Mindste i Sognet. Han havde saa forunderlig store Tanker om sig selv og sin Fremtid uden i Grunden at være indbildt. Der var tværtimod noget hos den unge Bondekarl, der indgød hans Omgivelser Respekt for ham. Forklaringen var den, at han følte Kræfter i sig, som krævede et større Virkefelt til Udfoldelse. Det var et Slags Instinkt, der drev ham ud i det Fremmede. Til næstkommende Majdag agtede Nis Ipsen at rejse til Hamborg for at søge Hyre.

„Og saa, naar nogle Aar er gaaede, kommer jeg hjem som en Stormand“, sagde han selvikkert smilende, „og henter dig, lille Grete. Da vil jeg sejle med mit eget Skib, og du skal blive Kaptejnshustru paa den smukkeste Ostindiefarer, der nogen Sinde er set i Hamborgs Havn.“

„Lad nu de Indbildninger fare!“ svarede Grete. „Det er ikke saadan, som du tror, at komme ud blandt de fremmede Folk. Det siger Bedstemoder ogjaa. Du veed, at baade Fader og Bedste-

fader har fundet deres Død paa Søen, og de har ogsaa i deres Ungdom haft store Tanker om deres Fremtid. Det siger Bedstemoder“.

„Ja, din Bedstemoder siger saa meget; men det skal du nu, hvad mig angaar, barestens ikke bryde dig om. Naar du ellers holder af mig, som jeg holder af dig, skal du stole paa din Kæreste. Vorherre staar den Modige bi, og jeg kan nu engang ikke trives herhjemme“.

„Men tror du ikke, der er Fare for, at du glemmer mig, naar du kommer ud til saa mange fremmede Lande og Folk og ser saa meget?“ spurgte Grete ængsteligt, idet hendes klare, blaa Øjne, der var vendt op mod Ungerjvenden, sløredes, og en Rynke furede det friske Pigeansigt.

„Na, slap det derud“, sagde Nis. „Nej, min lille Pige, en frisk Sogut jvigter ikke den, han har kær, veed du nok. Og hvordan det saa end gaar, hvad enten jeg vender hjem som en rig Mand eller kommer tilbage som en fattig Per Lazarus, skal du være den eneste Pige, der skal komme i mine Tanker. Og skulde det times mig at finde min Død i Volgerne, skal mit sidste Suk gælde dig. Det lover Nis Tysen, og du veed, jeg plejer at holde Ord. Giv mig nu et Kys og lad de triste Tanker slippe!“

Han sprang op, tog hende om Livet og drog hende med ned ad Digeskrænten.

„Naar man er stor og stærk og føler Lyst til sit Kald, saa skulde da Pokker staa i det, om man ikke skulde kunne bryde sig Vej“, fortsatte Nis Tysen.

„Og du tager Vorherre med dig, som Bedstemoder siger“, indstød Grete.

„Svært, det er jo en given Sag. Somænd staar altid med det ene Ben i Himlen. Det veed de godt, men de taler ikke saa meget om det.“

„Du maa ikke være vred paa mig, Nis, fordi jeg er ængstelig. Du veed jo ogsaa nok, at jeg stoler paa dig. Alle de andre mener ogsaa, at du er for god til at slides op paa Bombøl. Det har Præsten selv sagt til Bedstemoder; men du kan jo nok forstaa, at det er saa tungt at tænke sig dig saa langt borte og sidde ene herhjemme og længes, maaste i mange, mange Aar“.

„Den Ting taler vi nu ikke mere om“, svarede Nis. „Til Foraaret rejser jeg, og om ti Aar skal du være min Kone, hvis du da vil vente paa mig. Jeg veed godt, at det er et stort Offer,

jeg kræver af dig; men hvis du ikke vil vente paa mig, bliver der aldrig noget af mig".

Han kastede Leen over Nakken, og de fulgtes ad hjemester til Gaarden.

Fra det lille Trætaarn paa Kirkegaarden ringedes Solen ned, og da de nærmede sig Barjerne, mødte de Præsten, Sønne Sibberjen, en stor og bred Mand. Han gengældte venligt det unge Pærs Hilsen og forjvandt ind i sin lille fattige, af et Hyldebegn onigivne Præstegaardshave.

„Tænk, naar vi først staar derinde, og Præsten hjer Velsjælseljen over os“, sagde Nis og pegede paa den uanjelige lille Kirke.

„Åk ja“, sukede Grete, „det vil nok være længe endnu.“

Lidt efter naaede de Gaarden. Bombølgaard var ikke blot den største i Sognet, men tillige en af de ældste i hele Frieland med sine 99 Fag Hus, der jagdes at være opført omkring 1550. Der var noget ærverdigt over den gamle rummelige Gaard med de udstaarne Skabe og Rister og hele sin jolide Storbondeudstyrelse. Og noget ærverdigt var der ogsaa over dens Ejer, Frierbonden Klavs Pajjen.

Den myndige, gamle Mand nød Stillingen som en Slags Sognekonge; men han misbrugte den ikke. De, der var i hans Brød, roste ham som en redelig Husbond, der rigtignok krævede et godt Stykke Arbejde udført, men som ogsaa lod jætte et velfyldt Sulefad paa det tykke Egetræsbord og gav en rigelig Lon.

Der er hængaaet et halvt Aar siden hin Høstafsten. Vinteren er kommen og har helt forandret Landskabsbilledet. Frostens har stivnet Havet, og over Fennerne ligger et stort og tykt Snetæppe. Midtvinterjølens Straaler glitrer paa den hvide Flade.

Det er Nytaarsdag. Trods den klingrende Frost har der været mange i Kirke. Den lille Murstensbygning uden Taarn og med sit Körtag, der paa Afstand nærmest tager sig ud som en Lade, kan ganske vist ikke rumme saa ret mange. Men i Dag har den dog været overfyldt. Thi paa de høje Festdage — og til dem hører her Nytaarsdag — er det gammel Skik, at alle de, der kan komme hjemme fra, søger Guds Hus. Pastor Sibberjen har i det hele taget ingen Grund til at klage over Kirkebesøget. Det ligger maaske i, at han selv er en Friser — født i Bajgaard der Sønder omme — og saa ret forstaar at faa det jævne Folk i Tale.

Paa denne Nytaarsdag har han sat Sindene i usædvanlig Bevægelse, idet han i sin Prædiken dvælede ved det soundne Mars Begivenheder og dernæst henvendte Tankerne paa det, der forestod. Tilfaldt havde han nedbedt Herrens Betsignelse over Landet og Frijerfolket i Særdeleshed, og det havde sine gode Grunde; thi Krig og Sot hærgede Halvøen.

Kong Frederik den Fjerde af Danmark havde jammen med Kong August af Saksen-Polen og Czar Peter af Rusland dannet et Forbund mod Sverrig, hvis mærkelige Konge, Karl den Tolvte, rigtignok i de senere Aar efter Nederlaget ved Poltava havde tumlet sig ned i Tyrkiet, men som trods al sin Modgang var en frygtet Fjende.

For Danmark gjaldt det om at genvinde de tabte Provinser hinsides Sundet, og i November Maaned 1709, altjaa for over tre Aar siden, havde Kong Frederik derfor erklæret Sverrig den Krig, der skulde blive mere langvarig end nogen anden i Norden. Det var dog slet imod hans bedste Mænds Vilje. Saaledes havde Kongens senere Storkansler Ulrik Adolf Holstein og den ædle Markus Goye bestemt frataadet Krigen; men de havde ikke været i Stand til at stille noget op mod Monarkens øvrige — tykke — Raadgivere i det Stykke.

Den berømte svenske Feltherre Maans Stenbock, der allerede vandt Generals Navn i Slaget ved Narva Aar 1700, var en overlegen Modstander. Rygtet om, at han fort før Jul i Slaget ved Gadebusch havde bejæret de Danske og Saksjerne, var netop i disse Dage naaet til Frisland, og jaamtidig hed det, at han var i Færd med at overskride Traven for at rykke ind i Holsten. De svenske Troppers Hærgningstog var desværre endnu i alt for friskt Minde fra det forrige Aarhundredes Krige. Befolkningen i Hertugdømmerne blev derfor slagen med Rædsel ved Tanken om, hvad der var i Vente. Thi Maans Stenbock var en haard Hals og en hensynslos Herre.

Mændene stod i Rlynge udenfor Kirkedøren efter endt Gudstjeneste og drøftede Sognets Anliggender og de sidste Tidens Begivenheder. Alle Ansfigterne var prægede af Alvor. Da man den Gang ikke havde Dagblade som nu om Stunder, men var henvist til ganske tilfældige Beretninger, blev Fremstillingen af Tildragelserne ofte forvanskede og oppustede, jaa de blev mere ukendelige, jo længere de naaede frem i Genfortælling.

„Naa“, sagde Mathias Borkjen fra Sønderhjørne, „det har vel ingen Nød for os. Vi hører jo ind under Hertugen, og saa vidt jeg veed, staar man sig paa Gottorp godt med de Svenske“.

„Maaske alt for godt“, tog Jens Feddersen til Orde paa Danst. „De Gottorper huer mig ikke“.

„Nej, naturligvis“, genmælede Mathias Borkjen, denne Gang ligeledes paa Danst, „du holder naturligvis med dine Landsmænd, de Danste. Du skulde hellere have beholdt din Gaard i Møgeltonder i Stedet for at købe dig ind hos os Frijsere“

Man talte paa denne Egn som den Dag i Dag Danst og Frijsk indbyrdes.

„Jeg tror nu, at I Frijsere hellere skulde slutte Jer til Kong Frederik“, svarede Jens Feddersen usorfærdet. „Saa havde I da noget at holde Jer til. Det Maaskepi med Svenskerne huer mig, som sagt, ikke. Nu vil vi jo desværre snart faa at se, hvad I faar ud af det Vensteb“.

Fra flere Sider faldt der Mishagshytringer mod Jens Feddersen.

„Du mener da vel ikke, at vi skulde lave Oprør og opsigge Hertugen Huldstab og Trojstab?“ spurgte Mathias Borkjen spottende.

„Nej, ikke just det, skont det har I Frijsere nu eller aldrig været saa nøjeregnende med i gamle Dage, da de danske Konger var Jeres Herrer“, vedblev Jens Feddersen. „Det er da heller ingen Tilfældighed, at I fra gammel Tid hedder „Kongens Frijsere“. Jeg mener, kort sagt, at naar I alligevel skal have en Fremmed over Jer, kunde I min Syv lige saa godt og bedre endda have den danske Konge end det Barn paa Gottorp; thi vi Danste staar Jer i hvert Fald nærmere end Holstenerne“.

Nu kom Pastor Sibberjen til og blandede sig i Samtalen, idet han talte Frijsk til de fleste og Danst til dem, der var Nord eller Ost fra. Saa længe Gudstjenesten stod paa, havde han talt Hjortst. Ved disse Forhold er der ikke forandret saa ret meget nu, to Hundreedaar senere.

„De det Folk, hvis Konge er et Barn“, sagde Præsten. „Jeg frngter desværre for, at vi gaar urolige Tider i Mode, som jeg omtalte i min Prædiken. Der er Sandsynlighed for, at General Stenbock vil blive trængt Nord paa af de forenede Danste, Russere og Saksere“.

„Men hvad siger Baron Gørz paa Gottorp?“ spurgte en i Flokken.

Baron Gørz var den ledende Statsmand paa Gottorp. Eiden Hertug Hans' Død i 1581 horte Frijerne nemlig ind under Gottorp. Den sidste Hertug havde sluttet sig til Karl den Tolvte, men var for længe siden falden i den svenske Konges Rækker i Krigen, og i den spæde Hertug Karl Frederiks Barndom styredes Landet af Farbroderen, Kristian Abgust, under Bistand af den mægtige og rænkfulde Minister, Baron Gørz, der havde forstaaet at fortrænge sin Forgænger i Embedet, Vedderkop, og saa ham anbragt i haardt Fangenskab i Hertugens Fæstning Tønning.

„Baron Gørz er der nu engang ingen, der stoler paa, maaste General Stenbock undtagen“, sagde Jens Feddersen. „Det veed jo dog Gud og hver Mand, at han staar i Ledtog med de Svenske“.

„Pas paa, at vi ikke tager Vidner paa din Mund“, udbrod Mathias Porskjen harmfuld. „Naar du ikke vil være en af vore, kan du i det mindste passe dig selv og lade være med at blande dig i Ting, der ikke angaar dig“.

„Na, jeg siger blot min Mening, og den kan I vel taale at høre; jeg har ikke jagt et ondt Ord om Frijerne, hvem jeg lever iblandt og agter højt. For os Bønder er det for øvrigt omtrent lige meget, enten vi skal lade os udjuge af en Minister, der hedder Gørz eller Vedderkop. Saa meget er vist, at den sidste, der, som vi alle veed, var en Robberjmeds Søn fra Hujum, fik skrabet 21 Tønder Guld sammen i den Tid, han stod for Styret. Jeg kan saa godt forstaa, at Baronens Fingre floede efter at faa fat i de mange Penge. Nu sidder Vedderkop jo velforvaret i Tønning. De Store har heller ikke godt ved at enes om Byttet. Na, enhver er jo Tyv i sin Næring!“

Præsten havde ikke blandet sig i Ordstriden. „Hvordan det end gaar, vil vi bede Vorherre forstaae vore Enemærker. Men maaste, at vor Fattigdom hverken vil friste Ven eller Fjende“.

Saaledes fortjattes Samtalen en Stund. En af de ældste Bønder, Momme Tansen fra Bist, foreslog at sætte Slujerne i Stand, saa at man i Lobet af kort Tid kunde lade Vandet strømme ind over Marsken og saaledes holde Fjenden ude. Men Flertallet var stemt for at afvente Begivenhedernes Gang. Det var jo langt fra afgjort, at nogen Fjende vilde opsoge Frisland.

Smidlertid holdt det ny Aar sit Indtog i Hertugdømmerne med triste Efterretninger. Dødt var der i Bente. Ingen vidste, hvad der vilde komme.

Der skulde ikke hengaa ret mange Dage, før man atter spurgte daarligt Nytt. En Dag midt i Januar kom et ridende Strejfforps Svenske til Sognet. De var henved hundrede Mand i Tallet og indkvarterede sig uden videre og uden at meddele noget om deres Hensigter hos Bønderne i Klangsbøl. Alle paa Bombøl laa en tredive Mand, deriblandt et Par Officerer, af hvilke den ene var Anføreren. De forlangte rigelig Forplejning, og det blev paastaet, at hvis den nægtedes dem, vilde de udskrive en Brandskat. Nyttterne fortalte forjærdelige Historier om, hvorledes de havde opført sig andre Steder. I det hele taget turde de sig, som om de var i Sjendeland.

Beboerne grebes af Rædsel. De værste Rygter var gaaede forud for Svenskerne's Ankomst. For otte Dage siden havde den grusomme Stenbock forst brandskattet Byen Altona og derefter ladet Staden antænde paa fire Steder, saa den nu laa hen som en eneste stor, rygende Brandtomt.

Den grænseløse Nød, der ved denne grusomme Handling blev paaført Tusinder af uskyldige Mennesker, ænsede den svenske Anfører ikke.

I al Stilhed havde Klavz Bayjen paa Bombøl jammentaldt Egnens Mænd til et Møde i Rikkelsbøl Kro, længst ude ved Di- get, Aftenen efter at Soldaterne havde indfundet sig.

Bed Mørkets Frembrud kom der Mænd fra hele Kysten, fra Klangsbøl, Rødenæs, Hørsbøl og helt nede fra Sydvesthjørnet, baade Bønder, Husmand og Tjenestekarle, saa vidt de var fødte paa Egnen. Ingen var for god og ingen for ringe til at tale med om den vigtige Sag. Desuden indfandt sig Pastor Sibberjen og hans Embedsfæller Hieronymus Grauer fra Hørsbøl og Detleff Krebs fra Rødenæs. Et Par Tilrejsende langvejs fra var tilfældigvis ogsaa komne til Stede, jaaledes Studerprangeren Carsten Harkens fra Wilsjær og Uldkræmmeren Lorenz Callejen fra Flensborg.

Den lille Krostue var overfyldt. Paa Langbænken opad den panelede Væg sad Mændene i en tavs Række. Andre stod i hvilstende Samtale henne i Hjørnet ved Bilæggerovnen med de høje Mesjingknapper. Frijerne kunde ellers være stemme til at drikke, naar de kom sammen. Men i Aften jyskede Sindene med andre

Tanker, og Krus og Rande fik Lov til at staa ubenyttet paa Bjælkehjden.

De Forjante tog meget findigt paa den foreliggende Sag, og det varede noget, før de blev rede til at udtale deres Tanker.

Klaus Panzen henstillede til de Mødte at fremkomme med gode Raad. Svenskerne opholdt sig her uden Lov og Ret, sagde han. De havde ingen Udkomst til at brandstafte et fredeligt og neutralt Land. Men Magten sad jo nu engang i Spydstagen.

Mathias Porsen foreslog, at tre af Egnens ældste og mest ansete Mænd skulde søge at formaa Anføreren til at vende om. Men alle, der i den korte Tid var kommen i Berøring med Svenskerne, paastod, at dette vilde være spildt Umage. Desuden var det ret vanskeligt at træffe Officererne i ædru Tilstand.

„Det er jo Regeringens Venner og Hertugens Forbundsæller. De vil vel da ikke lægge hans eget Land øde“, indstød Jens Fedbergsen. Men i Dag havde ingen Mod til at svare paa hans Spydighed.

Studeprangeren Carsten Hartens var for et Par Dage siden kommen fra Hamborg og havde undervejs passeret baade Russerhæren og de svenske Tropper. Han havde i det sydlige Holsten

set selv den store Tzar Peter færdes blandt sine Soldater; men han lignede mest af alt en Røverhøvding, jagde han, og ingen kongelig Person. Han drak desuden sine fem og tyve Glas Brændevin om Dagen. Endelig fortalte Brangeren om grusomme Scener fra Altonas Brand og al den Jammer og Elendighed, han der havde været Vidne til. Der Syd paa var de nu alle af den Mening, at de rige hamborgske Handels herrer havde betalt Svenskerne for at stikke Altona i Brand.

Uldkræmmeren Lorens Callejen havde Dagen i Forvejen forladt Flensborg. Denne By var ogsaa bleven brandstøttet af Tjenden. 100,000 Rigsdaler havde de forlangt. Og hvem kunde vide, om Flensborg ikke var kommen til at dele Skæbne med Altona, hvis den gæve Borger Franz Bockmann ikke havde været og ved en List formaaet at indpode de grusomme Soldater Skræk, idet han fik udspreedt Rygtet om, at den danske Garde, der for saa Dage siden var draget Nord paa, var vendt om og i Smarche nærmede sig Byen. I det mindste var det en Kendsgerning, at Svenskerne i Huj og Hast havde forladt Staden, saa Volds handlinger var bleve undgaaede.

„I denne Vintertid kan vi ikke sætte Landet under Vand; men lad Præsterne henvende sig til Anføreren“, jagde Momme Janjen.

„Nej, Godtfolk“, svarede Præsten Detlef Krebs fra Rodenæs. „Jeg frygter for, det vilde være lige saa uforsøst som den ærbørdige Provst Casj' Forbøn for Altona. I har vel hørt, hvorledes han tilfaldt paa Knæ for General Stenbock og bad om Raade for Jesu blodige Vunders Skyld og derefter lyske Betsignelse over Generalen og bad Herren vise ham Barmhertighed her og hiæset, men hvorledes Svenskeren forhærdede sit Hjerte og med Pilatus toede sine Hænder i Ustyldighed og erklærede kun at udføre sin Konges Ordre.“

En dyb Harme greb Forsamlingen. Mændene var dertil opfyldte af Uro; thi hvem kunde vide, hvorledes Svenskerne toede sig derhjemme paa Gaardene, mens Ejerne her ved fælles Raadslagning søgte at fri sig for de ubudne Gæster. De Ældste var tilbøjelige til at lade en Sendefærd gaa til Gottorp. Andre gav i deres stille Sind Sens Feddersen Ret, da han foreslog at opjøre Kong Frederik den Fjerde, der for Tiden boede paa Rolding Slot. De

Yngste, deriblandt Miz Tysen, talte om at jage de svenske Ryttere bort med Magt.

„Det gjorde vi Frijere i gamle Dage, naar Fienden kom ind i Landet“, sagde Klavs Pajsen. „Men Tiden er ikke mere derefter. Jeg tror, vi opnaar mere med Ro og Besindighed. Et overilet Skridt kunde paaføre os større Ulykker, end I maaste tror i Jeres ungdommelige Ubefindighed.“

Raadvilde og uden at tage nogen endelig Beslutning gik de Forsamlede fra hverandre. Optagen af Bekymring stillede hver enkelt mod sit Hjem. De fleste fulgtes dog ad langs Diget mod Syd, hvor Horsbøl kullede Kirke i det fjerne tegnede sig mørkt mod Eneens hvide Flade. Fra alle Gaardene skinnede der Lys, et Tegn paa, at ingen vovede at søge Hvile, jaalænge Svenskerne opholdt sig paa Egnen. Med den grufulde Beretning om Altonas Brand i frist Munde frygtede man det værste.

Det lakkede ad Midnat, da Klavs Pajsen og Miz Tysen naaede hjem til Bombøl. Paa Afstand hørte man Rytterne støje og synge. Da de kom ind i Gaarden, saa de drukne Soldater i deres blaa og gule Munderinger rave omkring i Stald og Lade, mens andre laa og snorkjov i Halmen. Kvinderne havde ængsteligt søgt Tilflugt i Bryggerjet, og flere Gange havde Svenskerne prøvet paa med Magt at hale dem frem til deres Drikkelag.

Det havde været maanelyst først paa Astenen; men nu var det begyndt at sne, og en skarp Vestvind gjorde Natten end mere uhyggelig. Dertil ogedes Uhyggen ved dette Billede af Krigens Bildskab, der saa pludselig var bleven oprullet paa denne fredelige, afjides liggende Plet her ude ved Havet.

Klavs Pajsen søgte at formaa Rytterne til at gaa til Ro; men han fik kun haanende Tilraab til Svar. De saa Karle, der fandtes paa Gaarden, kunde naturligvis ikke stille noget op mod det vilde Krigsfolk.

Pludselig lod der et gennemtrængende Skrig fra den Del af Gaarden, hvor Gretes Kammer laa. Hun havde selv for et Øjeblik siden forladt de andre Kvinder. Hun var modig af Naturen og delte ikke deres Rædsel.

Pigerne bleggede af Skræk ved at høre Skriget. Rytterne stoppede et Øjeblik op i deres Støj og lyttede. Et nyt Skrig, endnu mere rædselsfuldt end det første!

Saa lod der et Skud gennem Natten. Derefter blev alt stille.

Hvad var det?

Soldaterne saa paa hinanden. De sprang op fra Bordene og greb efter deres Karabiner og styrtede ud fra Stuen.

Var det Danskerne? — Eller drejede det sig om et Overfald? —

Et Hornsignal stingrede gennem Bygningen og blandede sig med Vindens Hulen.

Døddrukne Soldater kom ravende frem fra Ladebygningen, og Hestene begyndte at vrinske ved Lyden af Signalet.

I den vilde Tummel og Uro, der opstod, spurgte den ene den anden, hvad der var paa Færde.

Ingen vidste det.

Der forløb et Kvarters Tid uden Forklaring. Da lod der Vandet og Støj fra Pigekamret. Man saa en Kvindestikkelse med udslagent Haar, halvt paaklædt og Trækkene stivnede af Rædsel, flygte ud i Natten.

Det var Grete.

Men hvor var Miss Tysen?

Foreløbig var der ingen, der savnede ham. Men Stemmerne i Retning af Pigekamret blev mere og mere højroste. Der hørtes vilde Eder og harmfnygende Udraab mellem hverandre.

I Begyndelsen havde Soldaterne savnet Anførelsen. Paa Pigekamrets Gulv fandt man ham liggende i en Blodpøl, dræbt ved et Skud gennem Brystet. Hans Træk bar allerede Dødens Mærke.

Ved dette Skud og Meddelelsen om, hvad der var sket, syntes Rytterne paa een Gang at være blevne ædru. En Officer raabte med Tordenstemme, at man øjeblikkelig skulde skaffe ham Gaardens Ejer, Klavs Pajsen, hid.

Et Par Soldater kom slæbende med den Gamle.

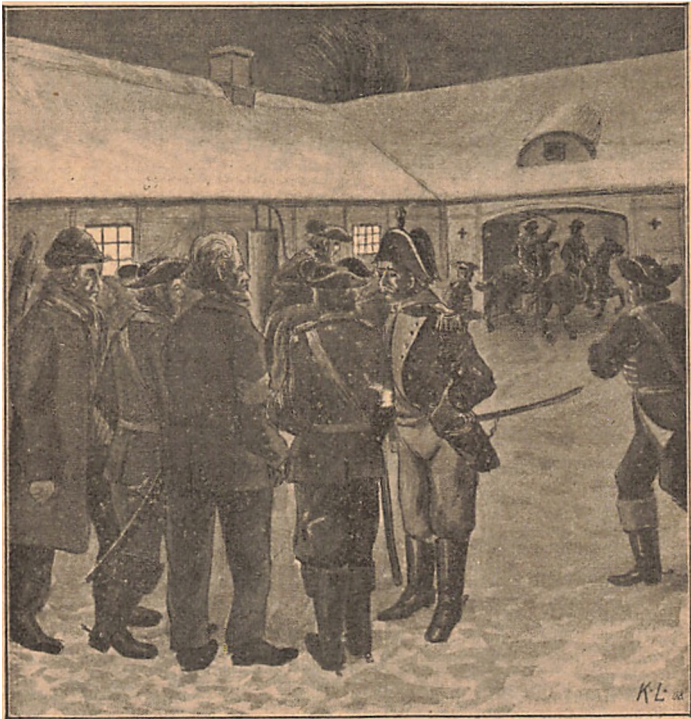
„Hvem har skudt vor Fører?“ tordnede Officieren, idet han satte Bonden Bøssen for Brystet. „Svar, eller du er Dødens, og Solen skal ikke mere komme til at skinne paa din Gaard!“

Men han fik næppe udtalt, før der fra Mørket lod flere Skud, en hel Salve.

Officieren opgav Forhøret. „Hestene frem og i Sadlen!“ kommanderede han, og efter saa Minutters Forløb red hele Delingen bort fra Gaarden, ud i Mørket og Snetykningen. Det

var vilde, forbovne Karle, der paa Ruslands og Polens Sletter havde prøvet det, der var værre.

Endnu en Times Tid hørtes der Stud i Vinternatten, og fra Landevejen lød Hornsignal, der kaldte Korpsets spredte Delinger til Samling. Saa blev det stille.

Paa Gaardene i Klangsbøl vovede man ikke at gaa i Seng. Man frygtede det værste, og ingen vidste, hvad der var sket. Man ventede, at Rytterne vilde vende tilbage. Var det maaske den danske Garde? — Man havde hørt, at den opholdt sig paa Øst-kysten i den senere Tid.

Men Svenskerne vendte aldrig tilbage. Det var sidste Gang, de gæstede Frisland. Faa Uger senere maatte Stenbock med hele

sin Hær, der havde været indesluttet i den gottorpske Fæstning Tønning, overgave sig til de Danske, og den 13. Marts samme Aar, 1713, tog Kong Frederik den Fjerde som Følge af Gottorpernes Forræderi den hertugelige Del af Slezwig i Besiddelse og lagde den ind under den danske Krone. Under sit Fangenskab i København angrede Maans Stenbock bittert sin grusomme Færd.

Det turde være unødvendigt at tilføje, at Helten i Drammet hin Nat paa Bombøl var Miss Ipsen, der sammen med andre unge Frijsere paa Mødets i Rikkelsbøl havde besluttet at jage Svenskerne bort fra Egnen. Tilfældet var kommen ham til Hjælp. Da den svenske Anfører vilde øve Voldtægt mod Grete, greb han sin Bøsse, uden at nogen mærkede det, og skød ham ned paa Stedet.

Derefter lykkedes det Miss Ipsen sammen med de andre at lede Rytterne paa Vildspor og indgyde dem den Tro, at de Danske var i Nærheden, mens Grete skjulte sig i sin Bedstemoders Hytte.

Om Miss Ipsens senere Skæbne melder det Sagn, hvorefter denne lille Fortælling er bearbejdet, følgende: *)

Den unge Frijer jatte Flugten ad Hamborg til; men det var en uvelig Rejse; thi han kunde ikke undgaa at møde svenske Tropper, og selv om det lykkedes at slippe gennem Tønningegnen, hvor Stenbocks Hær allerede paa dette Tidspunkt holdt til, var Faren ingenlunde overstaact; thi i Ditmarsken traf han paa russiske Soldater, og længere Ost paa laa de Danske, og en ung Sveind, der ikke formaacede at give troværdige Oplysninger om Marsagen til sin Rejse, var udfat for at blive betragtet som en mistænkelig Person og behandlet i Overensstemmelse dermed.

Han naaede dog omsider Hamborg, men solte sig ikke fitter der og tog derfor videre til Amsterdam. Dette blev hans Lykke, skønt der i Begyndelsen ogjaa her mødte han mange Farer.

Med Nød og Næppe undgik han Hververnes Efterstræbelser, der gik ud paa at leje unge Karle til hollandsk Krigstjeneste i Ostindien.

Efter nogen Tids Forløb lykkedes det Miss Ipsen at jaa Hyre, og han blev snart en dygtig Sømand, der foretog flere lange Sorejser til østasiatiske Havne. Samtidig søgte han at baue

*) Staatsb. Mag. IV S. 250. — N. Staatsb. Mag. II S. 620. — Joh. Jesen, Neue Curiositätenammlung, Hensborg 1780.

sig Vej opad. Han steg i Rang fra Aar til Aar, fik ikke alene selv Skib at føre, men gik endog som Kaptejnlojtnant over i Generalstaterne's Tjeneste.

Hans Løbebane blev skønnere og stoltere, end han nogen Sinde havde drømt om derhjemme i Frisland. I flere Søslag udmærkede han sig ved sit personlige Mod, hvorved hans Avancement yderligere begunstigedes. Der berettes blandt andet ogjaa om ham, at han personlig skal have dræbt den berøgtede Sørover Morgan.

Aarene gik, og hans Bedrifter lønnedes med Hæder og Ære. Den hollandske Regering udnævnte ham til Admiral, og han blev en ualmindelig rig Mand. Som Admiral kaldte han sig Nis de Bombell efter sin Hjemstavn.

Men hvad der taler mest til Heltens Gunst, er hans Trostak mod den fattige Frijerpige. Lige saa lidt som han glemte sin Fødeegn, sveg han sin Grete.

Hans Liv havde været som et Eventyr. Lykken havde fort ham ad forunderlige Baner. Vejen til Ansæelse og et stort Navn stod ham aaben. Men trods alt mindedes han det Løfte, han for Aaringer tilbage havde givet den forældreløse Bøndepige paa Klangebøl Sødige.

Brevet, som han sendte hende efter lang Ventetid, er bevaret i gamle Optegnelser og lyder overjat saaledes :

„Hvis du endnu nærer samme Følelse som den Gang, da vi tjente sammen paa Bombøl, saa kom til Haag og bliv min Husfru. Jeg er for Tiden hollandsk Admiral.

Nis de Bombell,
forhen Nis Ipsen, din trofaste Brudgom.

(I Originalsproget, der er en Blanding af Hollandsk og Plattysk :

„As du nog van der Gesynning bist, t' welk du weirst, do ick mit dy daglick op Bombell dende, so kam to my na der Haag un war myn Frou. Ick bin tegenwordig Hollandische Admiral.

Nis de Bombell,
vormalen Nis Ipsen, dyn getruwe Brydigam.

Aan myn Greethje“).

At Grete fulgte Opfordringen, er en Selvfølge, og saaledes slutter denne Fortælling, som enhver god Almanakhistorie bør gøre, med, at de to Elskende omsider fik hinanden og ventelig levede længe og lykkelig i Herlighed og Glæde.

Men den, der kommer til Frisland, skulde ikke forsjømme at tage den gamle Bombolgaard i Biding Herred i Djeshyn, hvis Historie gaar tilbage til Soroveren Stortebekker.

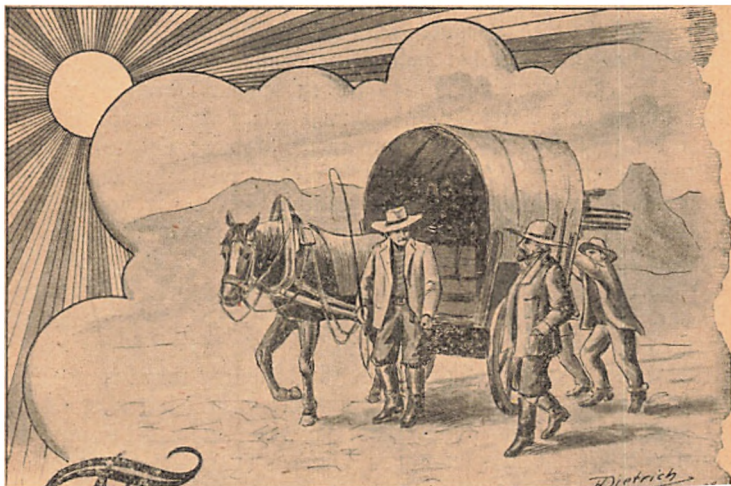
For 100 Aar siden i Lønder.

Red N. P.

Min Moder, der var jødt og opdragen i Lønder, fortalte: En Haandværksmester medede stundom efter Fisk i Vidaaen for at skaffe noget til Middagsbordet. De Fisk, der fangedes, var sædvanlig Skaller og Abborrer. En Dag havde han fanget en stor Fisk af hver Slags. Familien bestod kun af Mand og Kone; desuden havde de en Svend, der havde vundet Konens Indest. De 2 Fisk stegtes til Middagsmad. Konen, der ingen Fiskehuder var, fik sig et Stykke stegt Flæsk paa sin Tallerken. Stallen er, som bekendt, en smuk men simpel Fisk, Abborren derimod ikke saa smuk at se til men en fin Fisk. Konen lagde Stallen paa sin Mand's Tallerken og Abborren paa Svendens med de Ord:

„Stalle-Blintoje“, den konge Fisk, skal min Mand ha'e,
„Abborre-Krumrog“, den slemme Fisk, skal vor Svend ha'e.

og dermed var begge vel fornøjede.

Forgæves Rejse.

Fortalt af F. C. Hansen, Vøstertoft.

Med Bignettegning af Dietrich.

Det er sikkert ikke uden Grund, at den danske Sommer prises
 baade i Tale og Digt for dens Dejlighed. Hvor kan dog en
 Sommeraften og endnu mere en Sommermorgen være frisk og be-
 hagelig! Ligeledes kan Foraaret være ganske dejligt, men desværre
 er det kun undtagelsesvis med begge Dele. Som vort almindelige
 Foraar er, med afvekslende Storm og Regn, Frost og Sne, kom-
 mer alle uvilkaarlig til at længes efter Sol og Varme, og Tan-
 kerne ledes hen til de lykkelige Egne med stedsevarende Sommer.

Det er imidlertid dog jaaledes, at disse paa denne Maade
 begunstigede Egne ogsaa kan have deres Plager. Af Aviser, jeg
 i denne Tid har modtaget fra Melbourne, ses, at hele Landet i
 Januar Maaned har lidt haardt af en utaalelig Hede 35 Grader

Reamur og derover, der har foraarsaget mange Menneskers Død. Min gamle Ven Claus Grønn blev ligeledes ramt af Solstik derude, men han har dog forvundet det igen. At Befolkningen under disse Forhold med Længsel venter efter Regn og koldere Luft, er indlysende. Varmen har ogsaa sine stemme Skyggesider.

Af egen Erfaring mindez jeg en saadan Varmebolge, der ved Slutningen af Maret 1856 i mange Dage stod over Guldblandet, og i det følgende vil jeg skildre noget af mine Oplevelser derude.

Vi var den Gang 4 unge Slezbvigere i Kompagni og arbejdede i de ny Guldminer paa Dunolly. Der var mange Tusinde Folk paa Pladsen, saa Kampen om den guldholdige Jord var haard. Overfald og Røverier var dagligdags Begivenheder, der ej ansees videre; det var nu engang saadan Stik og Brug i de ny rigere Miner. Dette kendte vi af Erfaring meget godt. Man maatte tage Sagerne, som de forelaa. Det meste Guld, der fandtes paa Dunolly, bestod hovedsagelig af større Guldklumper indtil mange Punds Bægt. Dette var nu saa meget vakkert; men Ulykken var den, at de store Stykker var looligt tyndt saade. Som Regel gjaldt det imidlertid her, at hvis man paa Bunden af Hullet forefandt Spor af Guld, saa skulde man udarbejde hele Grunden, da der saa var Sandsynlighed for, at større Stykker vilde forefindes i Nærheden.

Det var Juleaftenstid i 1856. Luften var kvælende hed. En paa Formiddagen brændte Solstraalerne i en saadan Grad, at de fleste opgav Arbejdet og slygtede hjem i deres Telte, hvor Heden forresten var den samme som ude i det Frie. Vi havde over vort Hul udspændt et Sejl og besluttede trods Varmen at fortsætte Arbejdet, og henimod Aften naaede vi da ogsaa Bunden paa 46 Fod. Vi tog straks en Spandfuld af den sidst opgravede Jord, og ved Udvaadningen deraf fandtes en Del smaa Guldkorn, saa vi havde Sandsynligheden eller dog Muligheden for, at der i Grunden kunde forefindes større Guldklumper. Vi var derfor ganske paa det Nene med, at hele Grundstykket skulde udarbejdes, hvilket ingenlunde var vanskeligt, da Jorden var tør, og Klippebunden var meget bekvem at arbejde i, saa vi mente i Løbet af en 14 Dages Tid at kunne udtage al den guldholdige Jord.

Om Aftenen var jeg henne hos Købmanden for at gøre Indkøb. Der fortaltes, at der var funden meget rige Guldlejer oppe ved Mount Hope, et Navn, som ingen af os nogen Sinde havde hørt omtale, men jeg havde et Kort over Landet, og dér fandtes

nævnte Bjærg i nordlig Retning, omtrent 100 Mil fra vor Plads i Egnen ved Murrayfloden.

Af Erfaring vidste vi nu meget godt, at man ikke saadan uden videre kunde stole paa slige Rygter; men den følgende Dag var de rige Guldfund deroppe nord paa det fælles Samtaleemne, saa vi maatte antage, at helt uden Grund var de dog næppe fremkomne. Om Aftenen drøftedes Sagen: enten blive paa Pladsen og udarbejde vort Grundstykke eller straks bryde op til de ny Guldlejer, og enstemmigt toges saa den Beslutning allerede næste Morgen at rejse nord paa. Der blev straks indkøbt Proviant for en Maanedes Tid. Næste Morgen blev Teltet nedtaget, alt vort Bohave paa læsjet, Hesten forspændt, og aften drog vi til det ubekendte Distrikt, misundt af vore nærmeste Naboer, der selv intet Røretøj ejede og desaarjag ejheller var saa heldigt stillede som vi andre med at foretage en sliig Rejse.

Den første Dag fulgte vi Vejen til Broen over Loddonfloden, og her kamperedes den første Nat, dog ikke vi alene, thi en halv Snes Amerikanere med en Aspændig Vogn og en Del andre Fodgængere med deres Byldt paa Rakken sluttede sig i Løbet af Aftenen til os, alle paa Vej til de ny Guldlejer.

Der antændtes en stor Lejrild, og der var almindelig Raadslagning om, hvilken Retning vi nu havde at følge; thi den eneste Vej, der gik herfra Broen, løb mod Sydøst til Castlemaine. Foran os laa en udstrakt Slette uden mindste Trævækst; Flodens Løb gik imod Nordvest, saa begge Retninger duede ikke for os. Amerikanerne og vi, der havde Røretøj, besluttede at forsøge paa at krydse Sletten. Da vi baade havde Proviant og Vand med paa Vognen, haabede vi nok, at det kunde lade sig gøre; men vi havde ikke den fjerneste Ide om Slettens Udstrækning, og vi var temmelig sikre paa, at der intet Vand vilde forefindes, førend vi atter naaede enten Skov eller Bjærgene. Det vilde derimod være det rene Vandvid for Fodgængerne at have et slikt Forsøg. De var allerede i Forvejen haardt nok belastede med deres Bagage; for dem kunde der ikke være Tale om endnu at slæbe Vand med. Disse Foll blev tilraadede enten at følge Flodens Løb eller ogsaa at vende tilbage.

Bed Daggy næste Dag var vi rejseklar og kørte ud paa den med langt, tørt Græs bevoxede Slette. De enkelte af Fodgængerne fulgte trods vor Indsigelse med. I Førstningen gik det meget godt

men efterhaanden, som Solen steg højere paa Himlen, forværredes Stillingen. Vi maatte af og til gøre Holdt, mest for Hestenes Skuld, og da Fodgængernes Vandforraad var udtømt, slap vi da af med dem; thi der var da ingen Mening i, at de skulde forsynes af vort Vandforraad. Vi var meget godt kendte med at rejse i Landet, men det havde hidtil næsten stedsse været i Skovegne. Solens Straaler blev værre og værre; Luften var uendelig tør og gloende, og da vi atter gjorde Holdt henimod Middagstid uden at kunne øjne den mindste Forandring i Landstabet, hverken af Skov eller Bjerge, var vi alle betænkelige ved at forlænge Rejsen, ikke mindst for Hestenes Skuld, der var haardt medtagne af Heden. Det var ikke saa sjælt, at Amerikanerne kunde fremsette den Bemærkning, at hvis vi ikke allerede var i Helvede nu, saa vilde vi sikkert snart komme dertil, naar vi forlænge Vejen. I hvert Fald vilde de ikke køre længere og risikere deres Heste, og vi enedes da alle om at køre tilbage til vor gamle Lejrplads ved Floden, som vi naaede ved Solnedgang. Her traf vi flere Hundrede af Guldgravere, alle paa Vejen til de ny Miner.

Den følgende Morgen brød saa hele Karavanen op. Vi fulgte nu Flodens Løb. Her havde vi da foruden rigeligt Vand dog lidt Skygge af Skoven, og jaaledes forlænge vi i 3 Dage, men da mødte os en værre Forhindring, idet Serpentinefloden kom fra Øst og forenede sig med Loddon, jaaledes at vi med vore Røretøjer var indkilede imellem begge Floder. Thi skont Floderne kun var smalle, var Bredderne meget stejle og dybt udhulede, saa der var ikke den mindste Mulighed for, at vi med vore Røretøjer kunde passere Floden.

Vi, der var forsynede med Proviant, kunde tage Sagen med Ro. Vi opslug Teltet og gjorde os det bekvemt. Da vi var forsynede med Fiskestænger, fangede vi i Loddonfloden en Del Fiske, men særlig forefandtes der en ualmindelig Mængde Krebs. Efter nogle Dages Forløb var omtrent fem Tusinde Guldgravere samlede paa Pladsen som i en Fælde, og Stillingen begyndte at blive alvorlig; thi det store Flertal var til Fods og uden Proviant, og vi var under alle Omstændigheder flere Dagsrejser fjernet fra alle Menneskeboliger. Der holdtes daglige Møder for at raadslaa om Stillingen, thi en eller anden Udvej maatte findes; det kunde ikke gaa jaaledes i Længden, hvis en Katastrofe skulde undgaa.

Iblandt alle de mange Telte langs Floden fandtes ogsaa et

stort Telt af en irsk K obmand, der var kommen herop med 2 store bel asjede Bogne med Kolonialvarer, Redstaber og deslige. De sidste lod sig ikke j elge her paa Stedet, hvorimod alt, hvad der henhorte til Spijevare, jo var meget st arkt efterjpurgt, og da han var eneste K obmand, benyttede han sig af Lejligheden og var ubet antksom nok til at forlange omtrent den tredobbelte Pris for sine Varer. At denne Maade at handle paa jatte ondt Blod blandt M angden, var begribeligt, j erligt da der imellem Folkene vistnok var mange, der havde det knapt med Penge. Vi havde opslaaet vort Telt helt oppe i Spidsen af Trekanten; vi manglede intet, laa i Reglen nede ved Floden hele Dagen og blandede os kun lidt i de mange M oder, der afholdtes; men vi m erkede godt nok, at noget var der i G ere i M angden.

Da vi jaaledes en Eftermiddag laa nede ved Floden, blev vi opm erkksomme paa en ualmindelig St oj og Raaben. Da vi kom op for at se, hvad der var i Vejen, saa vi, at Folkene var i F erd med at plyndre K obmandens Lager. Han selv havde i Tide m erket Uraad, og idet han saa M angden storme los paa sin Butik, var han sprungen op paa en Hest og reddede paa denne Maade Livet. Thi havde de faaet fat paa ham, var der ingen Tvivl om, at det forbitrede Folk havde lynchet ham, dels paa Grund af de uforstammede Priser, han forlangte for sine Varer, og dels, fordi der n eredes Mistanke om, at det maaske var ham selv, der havde udspredt Rygtet om de rige Guldslejer for paa denne Maade at tjene Penge, skont heri var han rimeligvis helt uskyldig.

Dagen efter dette Overfald forlod omtrent alle Folk Pladsen og tog jamme Vej tilbage. At blive liggende her l angere var til ingen Nytte. Der var imidlertid bleven kappet et Par af de store Gummitr er, der stod ved Flodbredden, jaaledes at de laa tv ers over Floden og paa denne Maade daanede en primitiv Bro, hvor Fodg engere kunde passere. En Del af de Unge benyttede den da ogsaa for paa denne Maade muligen at kunne naa Minerne ved Mount Hope, hvilket j enere dog viste sig at have v eret forg aves. Da nemlig Rygterne om de stedfundne Dpt ojer kom til Politiets Kundskab, j endtes der en halv Snez ridende Politim and herop; men da var Folket borte og deres H ver let, thi her var nu No paa Pladsen. En Del af Politiet red over Floden. De havde Ordre til n ermere at unders oge Forholdene omkring Mount Hope, og da de kom tilbage et Par Dage efter uden at have fundet Guld-

minerne, fortalte de, at de paa Vejen ikke havde set et levende Menneske men derimod en Del døde Mænd, der var bukkede under af Tørst og Udmattelse.

Vi havde nu ligget paa Pladsen i 10 Dage og maatte altsaa tilbage. Den sidste Eftermiddag var mine Kammerater atter paa Fiskeri nede ved Floden, hvorimod jeg laa i Teltet og læste i en Bog. Jeg laa tyndt paaklædt og med bare Fodder, thi Solen brændte paa, og det var hedt derinde. Paa engang horte jeg udenfor en knitrende Lyd, som jeg straks kendte. Det var det lange tørre Græs, der var kommen i Brand. Jeg sprang ud og raabte til Kammeraterne om Hjælp. Til alt Held laa der udenfor Teltet nogle grønne Grene med Løv paa, det bedste Middel til at dæmpe en saadan Ild med. Men da det er uheldigt at gaa med bare Fodder, naar man skal slukke en Brand, saa formaede jeg ikke at faa Ilden kvalt i Fodslen, og inden Hjælpen kom op fra Floden, var det for jent. Med Nød og Næppe frelste vi Teltet og maatte lade Ilden løbe. Det viste sig paa Tilbagevejen, at Ildbranden havde udstrakt sig hele Vejen langs Floden paa den 3 Dages Rejse, og de mange tørre Grene i Skoven laa endnu og ulmede. Vi blev nu foruden af Hede tillige plagede af Røgen; men vi slap forresten godt igennem og naaede Loddon Broen.

Uf de gamle Kolonister derude havde jeg hørt paaستاet, at Solstraalerne var i Stand til at kunne stifke Ild i Græsset. Vi havde imidlertid altid kun antaget dette for en Overdrivelse; men da vi den omtalte Dag hverken havde haft Ild foran Teltet, hvor Ilden udbrød, og der ej heller havde været andre Folk der paa Stedet, saa kunde vi ej heller komme til andet Resultat, end at Solens Straaler havde foraarsaget Ilden. Den Mulighed var imidlertid ikke udelukket, at der kunde have ligget et Glasfaar i Græsset, hvorigennem Solen har kunnet virke som et Slags Brændglas. En saadan Løbeild er i Kolonien en hyppig og meget farlig Gæst om Sommeren, ikke saa meget for Bygningernes Skyld, thi den Gang laa disse med mange Miles Mellemrum, men især for de store Faareflokke, der, flygtende for Ilden, ofte tilsidst indhentes af denne, segner af Udmattelse og totalt odelægges. For selve Skoven er der ingen Fare. Ganske vist kan Ilden, særlig paa Fron- og Stringe-Barktræerne, løbe langs op ad Stammen, afsjvide den yderste, slossede Bark, og give dem et forfullet Udseende, men det skader ellers ikke Træerne videre.

Vi var altsaa igen i god Behold ved vort Udgangspunkt. Nu var Spørgsmaalet: hvorhen nu? Der var mange Sneje forskellige Gulbminer i Landet. Vi kunde arbejde, hvor vi havde Lyst; men i hvert Fald vilde vi dog først rejse til Dunolly og se efter vort saa ubesindigt forladte Hul, der, hvilket vi nok kunde tænke os, vist var taget i Besiddelse af andre. Det viste sig da ogsaa ved Ankomsten, at saantlige Huller der omkring blev helt udarbejdede, og det hed sig, at der var mange rige Huller derimellem. Vi indlod os i Samtale med Engelsekændene i vort Hul; men da disse var os aldeles ubekendte, fik vi selvfølgelig ingen anden Oplysning om Jordens Udbytte, end at de havde ingen Grund til at klage, og at deres Arbejde lønede sig tilfredsstillende. Som Sagerne her forefandtes, ansaa vi det ikke Umagen værd at genoptage Arbejdet. Vi kørte næste Dag til Carisbrook og vilde forsøge de der nylig opfundne ny Guldlejer.

For Læserne vil det maaske kunne synes, som om vi begit en stor Daarftab ved at forlade vort nedgravede Hul for at rejse til en fremmed Egn. Dertil vil jeg bemærke, at der i disse Aar blev funden mange rige Guldlejer omkring i Kolonien, og i Reglen var det de først Ankomne, der skummede Fløden; desuden nærede vi alle den Overbevisning, at der endnu vilde findes mange flere af nævnte Slags. Dertil kom, at der for os, der var unge og sunde, forelaa en stor Fristelse i at gennemstrejse ukendte og ubeboede Egne. Vi var forsynede med alt, hvad der udfordredes til en saadan Rejse, og man folte sig fri som Fuglen i Luften. Vi kunde jage og fiske, hvor vi vilde, kappe Træer og rode i Jorden saa meget vi lystede, der var ingen, der bekymrede sig herom; vi betragtede os som Ejermænd af det Hele.

Tankerne gaar ofte ud til det fjerne, solvarme, frie Land, og saa kan det ikke undgaa, at man uvilkaarligt kommer til at anstille Sammenligninger mellem disse Tider og Forholdene, som de er nu her i Hjemmet med al den Tvang, de Tusinder af Lovparagraffer, de ubegribelige Retssdomme, det Utaal af Embeds- og Bestillingsmænd, der alle helst vil agere Herrer, og andet mere. Det er da saa begribeligt, at man længes tilbage til den fri Tilværelse i den svundne Tid, trods de haarde Savn og de mange Stuffelser, den ofte førte med sig.

Mops ô Malén'.

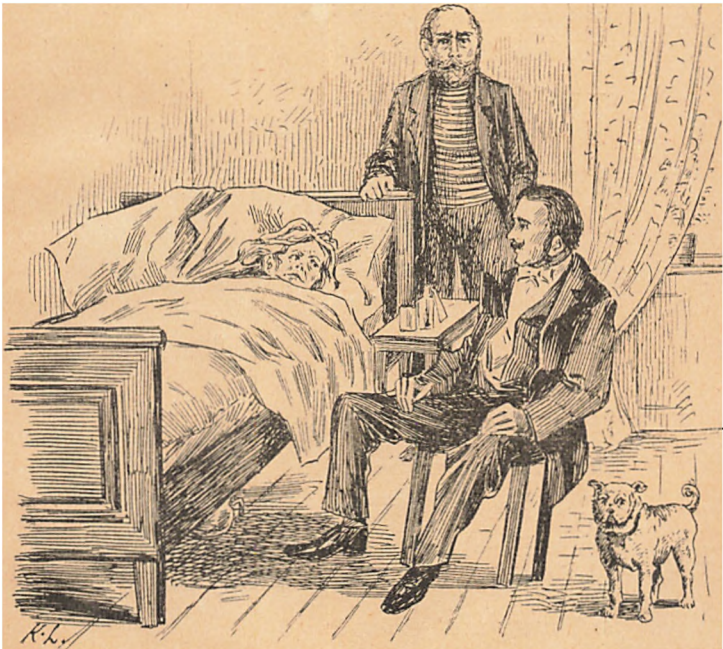
Af M. W. Med Tegnning af Dietrich.

Lig' etter den jer sidst Kri',
lav olting skuld' væ Tysk,
da va' de it saa glant en Tid
fo' dem, der kun kund' Jysk.
Tro kunis, te de her tit gov'n skidt
— de maatt' hun sand', Malén' —
især a e fø'st, no vil jo it
di mest vær' e' bekænd.

* * *

Malén' va' syg, ó de va' slemt,
fo' hun maatt' hold' e Seng.
No vee vi nok, de er it' nemt
aa blyw' i den ret læng'.
Saa fek di da e Dogte hint,
om han it' vidst et Raj,
te hun kund' kom' aa e Ben gesvindt:
Di tow h a m fra e Staj.
De va' just jen a' di jer ny,
Tysk kund' han — Dansk it godt;
han kom op fra hin Sie e Sli:
saa de kund' it' gaa flot.

Han skrøw saa op nove Medicin,
ó lav han de haj gø'e,
saa kom Malénes Mand derind
ó drist' sæ te aa spø'e,
om der va' nowe, te hun maatt' ha'
te hun kund' kom te Kræfter?
„Jawohl! Jawohl!“ e Dogte sva'e,
„doch das muss wæ' derefter:
Ein gut Glas Vin und dann de Sup'
von en gutem, fetten Huhn.“

„En Huend!“ — e Mand han bløw helt hop —
 „Skal hun ha' de, min Kuen?“
 „Jawohl! Jawohl! ein fottes Huhn,
 das ist doch nicht so schlem,
 wenn Sie woll' gø'e was fo' der' Kuen,
 di hem doch nok von dem.“
 Der hjaalp saa inne kære Mo'r,
 fo' Mops den maatt' lur' an,
 ó den va' baade tyk ó sto'r,
 — e Sup' den bløw' sòm Tran.
 Malén' hun gæspe', de nytt' it',
 saa fek hun et Glas Vin.
 Jo, hun fek baade Most ó Fedt,
 — en krafte Medicin.

*   *   *

No er hun snart en gammel Kuen,
 ó no vee' hun nok, hva'
 e Dogte meen' med „fettes Huhn“,
 jo, Mops haj kund' bløwn spae. —
 Men prøw aa kom te hind med de,
 di no vil bild' vos ind,
 te Folk hæ fra vaa Tyskere,
 læng før e Kri' begyndt.
 „Hold op med de!“ seje hun Malén',
 „vi vee' nok, hva' vi vaa';
 nej, vi hæ' maatt' gi' Læpeng,
 æ hovsse min' endno!“

(SVL) 5. 10. 1871

En Mikkelsaften.

Fortalt af N. N. Jensen. Med Tegning af H. Meyer.

Det havde været en ualmindelig jvunt Septemberdag med Sol-
skin og stille Vejr. Hvor man end saa, modte Djet det samme
Syn. Marker og Høstags var tilhullede med det fineste Slør af
Spindelvæv, som glitrede i Solhjet. Hvilken ufattelig Mængde
smaa slittige Spinderrter havde ikke her været i Virksomhed for at
frembringe alt dette! Jørgen Larsen havde hele Dagen haft travlt
med at føre Gødning. Rugen skulde helst være i Jorden til No-
vember; dette mente man var en passende Saetid derude paa
Bestkysten paa de sandede Jorder. Blev den saaet tidligere, var
den mere udjat for at blive اسپillet af de store Faatesflokte, som
senere hen paa Aaret strejfede omkring paa Markerne. Jørgen stod
ude ved Vandtruget og vadsfede sig. Thi selv om Vejret havde
været fint at føre Gødning ud i, kunde man nok trænge til at faa
sig ordentlig vadsfet efter dette Arbejde. Moddingen, som laa der-
inde i Gaarden, var ogjaa jvunden godt, en saadan Dag til, saa
var der ikke meget tilbage. I Aften var det Mikkelsaften, og da
skulde det være Mikkelsgrande. Jørgen var i Fjor bleven valgt
til Byformand og havde som saadan modtaget Protokollen; Gran-
derne blev egentlig afholdte skiftevis hos Gaardmændene. I Aar
skulde det have været hos Søren Jversen uden for Byen; men
Søren var bleven syg, og saa skulde det være omme hos Hanne
Kromand i Kroen. Da Jørgen var færdig med at skifte Løj og
havde saaet Madver, skulde han have Protokollen hentet, som laa
inde i hans Moders jernbeslaaede Kiste; thi i den laa den bedst
forvaret. Nu var Kloffen mange. Det var ikke for tidligt at
komme afsted. Som Formand vilde han ikke gerne være den sidste.
Bedstemoder, som vilde hente ham den, fulgtes af lille Lars. Han

var Bedstemoders Dreng. Men da hun kom ind til Kisten, kunde hun ikke aabne den, da Nøglen var borte. Der blev søgt alle Vegne. Hun havde haft den om Eftermiddagen; da havde hun haft noget Tøj ude i det dejlige Solfskinsvejr for at soles. Lille Lars saa lidt besippet ud, mens der søgtes, og da han blev spurgt, om han ikke vidste, hvor den var, pegede han fremad og løb ud i Gaarden, efterfulgt af Bedstemoder, og pegede ud over Brøndkarmen; der var den nede. Nu vilde Jørgen nok tale med lille Lars, men saa traadte Bedstemoder imellem. Lille Lars græd. „Kom nu med mig, nu maa du ikke græde, saa skal jeg se at finde et Stykke Sukker til dig!“ sagde Bedstemoder, mens hun forsvandt med lille Lars ved Haanden ind ad Døren. Nu blev Karlen sendt om efter Smeden, at han kunde komme og lukke Kisten op. Men Smeden var ikke hjemme; han var gaaet noget før Aften ud til Habet med sin Bøsse. Hvornaar han kom hjem, vidste Smedekonen ikke. Da Karlen kom med den Bæske, vidste Jørgen ikke, hvad han skulde gribe til. „Eh! at afholde et Grande uden Protokol er næsten ligejaa urimeligt som at ploje uden Heste!“ sagde Jørgen. Efter flere forgæves Forsøg paa at aabne Kisten kom Jørgen i Tanker om at slaa Laajen fra. Til dette Brug kom han med en gammel Harvetand, som han satte ind i Nøglehullet, og slog saa løs paa den med en Hardehammer, indtil Laajen sprang fra. Derpaa tog han Protokollen og gik om til Kroen. Jørgen var i Grundten ærgerlig, at Smeden saadan løb hjemmefra, naar man trængte til ham; men han turde ikke lade sig mærke dermed, eftersom Smeden var en klog Mand. Han lod sig endog undertiden forstaa med, at han kunde vise igen, stille løbste Heste, Ildebrand, dølge Blod og meget andet. Han var meget søgt af Byens og hele Omegnens Folk om Raad og Hjælp, naar Brændevinstøjet var forgjort, eller naar Folk ikke kunde kærne Smør, eller naar Farvegryden ikke vilde tage ved og lignende Anliggender. Jørgen fik ham gerne hvert Aar til at skrive Sedler mod Raskelbrok, som blev givet Kreaturerne ind i et Stykke Brød, forinden de skulde paa Eftergræsning ude i Engene. Da Jørgen kom ind i Kroen, var de fleste af Bymændene komne. Hanne Kromand havde Bordet besat med en Del Flasker og Glas, en Mjød- og en Brændevinsflaske stod sammen, saa kunde enhver skænke, som han vilde. Da Jørgen kom, sad Mændene hver med et fyldt Glas foran sig. Der blev gjort Plads til Jørgen for Bordenden, hvor han satte sig ligejom de andre og fik et fyldt Glas,

som Mads Klinker skænkede ham. „No Staal do!“ sagde Sorgen, „la vos drik den Knorres; a topper a er bløven tofte, saa ka vi vint lidt, saa kommer der vel mie Folk; e Smei maa jo osje kom knap, han vil vist ha de Greisning, han er von te aa ha; a ka sie i e Protokol, han haar it betaael for i Fjovver, o' e Skjel-linger ku vi ha Brug for; der er moi, der skal betaalles“. „Ja, e Pæng er knap“, siger Tjerkild Stomager, „haai do baaer ku hat dem, der e niergravet aa di sonne Mark, Søren, for deer ska nok væ' manne; de ka væ', der er micr, som do ka bær a jen Gaang. Der staar tit en Fld for em. Mi Ulmer haa fortaal, de vaa jen Gang tov Mænd, der gravet etter dem en Nat; de ka væ'e, de er aa sie enno, hvo' di haaer gravvet. Da di saa der stoi aa gravvet, kom di te aa sie, te di var tre. Der stoi en lille svot Mand ind i mæl' dem; han vaa hiel svot i æ Hu-e. Da di sov de, tov di djer Tøi o' gif. A ka it hovs, hvo di tov Mænd vau fraa; men de vist mi Ulmer!“ Nu hortēs Stemmer udenfor, og Smeden tillige med nogle andre traadte ind i Kroen. Da de nys ankomne havde faaet Plads, blev der atter skænket i Glasjene, og da der blev druffet, kunde man høre een sige: „De er novver grum Brennen, Hannu Kromand brenner; de blyvver en it' solle aa e baag etter. De er it' jaacen novver Kram, som en faar ind i e Stai, for de lisjom stoller jen ind i!“ Nu tog Granden sin Begyndelse, hvilket vi her vil forbigaa. Da Sorgen havde sluttet Protokollen, begyndte nogle nede ved Bordenden at spille Kort. Mads Klinkers Jens, som tjente i Kroen, stod henne og saa til. Folk i Byen vidste nok, at Jens og Knud Hansens Marie var gode Venner; Maries Moder Trine vidste det nok, men Knud, hendes Fader, maatte ikke vide det; thi Marie var deres eneste Barn og skulde som saadan arve Gaarden og deres hele Formue efter dem. For nogen Tid siden havde Knud været omme hos Smeden. Han var da kommen noget tavs hjem og gif ogsaa efter denne Tid, som om han grublede over noget. Trine kunde nok mærke, der var noget i Vejen med ham. Hun frygtede for, at Smedekonen skulde have fortalt ham noget om Jens og Maries Forhold til hinanden; men da han saa efter nogle Dages Forløb betroede hende, hvad han havde hørt, slog hun det hen som noget Sladder, der ikke var værd at høre efter. Da han nu saa Jens staa derhenne, kom han til at tænke paa det igen. Han havde egentlig ikke noget at udsætte paa ham, da han baade var en or-

dentlig og dygtig Karl; men — han var kunns Mads Klinkers Søn. —

Kortspillet gik helt i Staa, da Povel Nytter begyndte at fortælle fra sin Soldatertid. „Å stoi jo ve' e jysk Dragonregiment unne Oberst Davoust; vi laa i Lybæk, o' skuld' o' væt hen aa hjælp Napoleon, men jaa bløv han slooven ve' Leipzig. Saa maat' vi træf vos tebaag te Mensborre; men den Gaang, vi kom te Rahlstedt — de vaa javn den 8. December — der modt vi jaa baade Rusjere aa Preujere; o' di vaa manne mier jom vos, for vi vaa kon jen Regiment. Å haai en ro'snuippet Dg aa rie aa. De vaa en dovlens Styk Krik; den ku slo o' bid' lijsje godt jom mæ; men vi tov kæ'n hperanner ud o' ind o' vaa lijsje gue Venner, jom dei o' mæ Tammes. Saa kom der en Rusjer rien lig ind aa mæ. Han job ud te, han it' haai faan ji tue i manne Tier, saa svot vaa han. Han tænt vist med jen Hog aa vild' goe tov a mæ. No Snip! jeier a saa, o' jaa pirret a hin lidt i e Sier, no saa vi tov nok lidt aa bestil. Di tov fo'st Hog parit a, men jaa vendt a e Skarp te o' traadt ham jen ovver e hvyvter Arm, jaen te en heen lig nier aa ham. Saa rei han fraa mæ. Å roft endda etter ham: „Kom mal hier!“ Å vild' o' tein ham te Fang, men han vild' it' tov. Slav a jier mæ te, haai a en tov a tre Stykker aa mæ mier. No Snip! jeier a, no kommert e'ban' aa, om vi fa' jo dem pirret væk. Hun rappet u'e etter dem engang imel, ku a mærk; men a ku ingen regte Hog fo, for a haai nok i aa parrier. Saa kom der jen a' mi Kammerraater o' hjaalp mæ. De vaa e Prinds, jom vi koldt ham; han fortaal jengang, te den Nat han blev foi, gaa' et jaa ryjsjele mõi Sue, o' hans Faer vaa Sneefong den Nar. Saa koldt vi ham e Sneprins; o' han hjaalp vos jaa u' a den Barrikkel. Å slaap med aa fo mi Kap' skamfired, jaen bløv vi jaa ve' aa pel' ve', te vi fik dem slooven fraa vos. Vi haai enno 15 Mil te Mensborre, o' de tov 30 Stuen, innen vi naai de' te; men vi mærket effer it' mier te dem. Da vi jaa kom ind te Mensborre, — de vaa jo jaa den 9. December 1813, — jaa fik vi vo Hæst' avjallet o' furet, for di haai it' faan mõi aa den Tur, o' vi anne'r haai it' jaan ant aa æd end Brø' o' Brennen. Å gov osje Snip Brø' med noove Brennen heldt aa; de vild' hun gjen ha, o' de haai hun godt av. Spur a hin jaa, vil do ha mier Brø' aa Brennen Snip? Haa! Haa! Haa! joi hun jaa. Ja, do faat no it' mier dengang, for a er rei for, do

blyvver jo'follen. Saa hvirret hun med e Hu'e o' skraft ud med e Forbien. E Dav etter, vi vaa kommen ind te Krensborre, hor vi en grov Skyren med Kanoner ind a e Nordost. De begyndt om Monne knap o' blev ve te laant ud o æ Ettemeie; men den Gaang, di saa op o e Dav kom kjorrend med Soret, hor vi, de vaa vo Folk, som slovst ve' Sehested med baade Ruzsere, Preusere, Ty-skere og Sdenskere. Da de saa blev Noten, gif a hen i en Arue; hvor a vaa godt kæn, o' der vaa en Pig, som hie Sara. Hun kund' snak dansk. Hun blev glaa, da hun job mæ, o' a set baade aa æd' o' drik. Saa seier hun te mæ, te a kun godt go ind o' læg' mæ i hin Seng o' fo godt udsovet o' udhvil', for hun kom it' i Seng ihvvel i Nat. Hun skuld' nok taael aa mæ, skuld' et blyv novver ved et. Om Monne kom Lallemann o' Schulenburg med aal vo Folk ind i Krensborre, o' saa blev e Purt luffet." Da Poul Rytter holdt op at fortælle, spurgte een af Mændene, om han ikke havde hort fra Sara siden? „N snakker med hin hver Dav, svarede Paul."

Nu begyndte Jeppe Soldsjætter at fortælle ovre fra Nabo-hyen, hvor han og Else Mari havde været til Opstør hos Birret Hansens. Jeppe hjalp hende hvert Aar i Hosten. „Vi haer et grov Hovre, vi er saa glaa som fem Aar i jen Knip", forklarede Jeppe, „e Skolmæster gor' en Bis om et i Fjovver, den saang vi ijer, a ka got syng en for jer, for a ka en urven ad" og Jeppe begyndte at syng:

An Lisbet, Pigen let vaa Taa,
til Staden monne vinpe,
at lobe Kringler, Hvedemel,
Korendier til Klumpel — —

En gammel Vædder maatt' ræk Hals
til dette Opstovsgilde.
de aad og draf fra forjt til jidjt,
snart mere som de vilde.

Der Skrejer kom med hans Musik,
han Buen slittigt røre,
og Dansen den gif saa som saa,
som snart vi faar at høre.

Der Skrejer sendte ud en Væld,
af Toner ganske vilde,
slog Takt med højre Stovlehael,
fra Panden Sveden trilled.

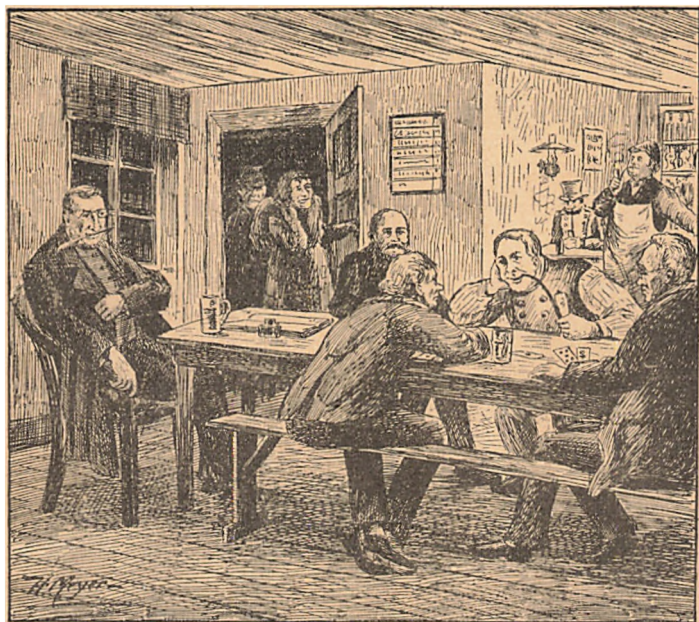
Jens Knue fik den første Dans
med Birret, Moer i Kusjet,
vanheldig det tilbage gif
og fik en Spindhjul knuset.

Saa maatte Truels og Jeppe op
med deres Koner begge,
de dansede i juld Galop
mod Borde og mod Vægge.

Hans Peter med Nu Lisbet kom
og frem paa Gulvet traadte,
en Vals Per Strejer iammenstrog,
jaa godt som han formaade.

Moer Birret leve højt, Hurra,
skal ogsaa leve længe! —
den Staal blev drukken mangen Gang,
for Gildet var til Ende.

Ligejom Jeppe holdt op med at jynge, traadte en Tigger-
kvinde med en Poje paa Ryggen ind i Stænkfestuen, efterfulgt af
Laust Stodderkonge. „No, do tæier da e Kuen med, Laust“, ytrede
Mads Klinker, hvortil Laust gav et vrantent Svar. „No, no Laust,
a tøvves, do er jaa pirren iadten, kom hen o jæt dei nier, saa skal
a jkenk dei en Glas Mjød“, jagde Mads. Laust havde taget Kvin-
den ude i Simon Madsens Halmstak, hvor hun vilde have over-
nattet. Nu, da det var jaa langt hen paa Aftenen, skulde hun
blive i Kroen om Natten, jaa vilde Laust komme tidlig om Mor-
genen og føre hende ud af Sognet. Kvinden tog Plads paa en
Stol henne ved Kaffeovnen. Hun var iført en Mandstrøje og havde
et Klæde bundet om Hovedet. Da hun løste Klædet, kom et stort
vanfirende Ar til Synne paa den højre Kind, som gav hende et lidet
tiltalende Udseende. Da Laust havde jaaet sig bænkset mellem de
andre og der var blevet stænket for ham, bød en af Kortpillerne
Kvinden et Glas Mjød, som hun med Tak modtog, og da hun
kom for at modtage Glasjet, spurgte de hende, om hun ikke kunde
spaa, og stod Kortene hen til hende. „Spaa!“ gentog hun, idet
hun stod Kortene fra sig. „Ja, hva' a løs a' mi Kort, lille Bøen,
ta J lid aa vil gaa i Opfyldelse; di narrer mæ aaller!“ Dervaa
fremdrog hun et Spil jnavsede Kort inde fra Trøjelommen og
blandede dem. Nu var der Uenighed om, hvem hun skulde spaa
først, og mens de droges om det, begyndte hun uden videre at
lægge Kortene ud for Jens, som stod her, idet hun ytrede: „Hva’

fier a her! en rig Pig'! — No, de' er novber i æ Vej, ja, de er der for vos old, lille Son, men læ vos saa sic vi'e! Haa, haa, en Goer! No, do foer hind! Do foer hind! Her kommer jen, den bringer osjaa Lh', en raft Bo'nstok!" Nu lod en munter Latter fra de Forjamlde. Jens lo med; men Knud Hansen, som ogsaa havde hørt til, lo ikke; han var blusfende rød i Hovedet, som om han havde Feber. Han rejste sig snart efter og forlod Kroen. Da Kvinden vilde til No, fik hun anvist et Leje ude i den lune Stald, men da Laust Stodderkonge kom for at føre hende ud af Sognet, havde hun forlængst forladt hans Kongerige. — —

Nogle Aar efter saas en Kvinde med en Poje paa Ryggen gaa ind i Knud Hansens Gaard. Folkene havde lige forladt Mid-dagsbordet, Knud sad i Koffenet med en 2 a 3aars Dreng paa sine Knæ. Da han saa Kvinden, tog han Barmet og gik ind i Stuen; men i det samme kom en ung Mand udefra, og da han

jaa Tiggerstken, gif han hen og hviistede den unge Kone, som var i Køkkenet, noget i Dret; det var Jens og Marie. Kvinden fik nu en god Middagsmad, tillige gav Marie hende en rigelig Usmiøse.

Meget i Byen har forandret sig siden den Tid. Smedens Hus er forlængst jævnet med Jorden. I Toften, hvori det laa, pløjes der endnu Slagger op, hvor Smedien har ligget. Et gammelt Ufkettræ staa endnu, hvor Kaalgaarden har været, og naar en Fremmed kommer til Byen og spørger, hvorfor dette Træ staa ene er ladet tilbage, svares der: For mange Aar siden kom Byens Smed en Aften silde ude fra Havet med sin Bøsse, han staa da Byen i Forbrand, men da han var en klog Mand, satte han det hen i et Ufkettræ, som stod hjemme i hans Kaalgaard. Saalænge dette Træ staaar Lov at staa, tror Folkene, at Byen ikke brænder.

Personer i dette

Blot Øret.

Genfortalt af E. C. Haugaard i Nabenraa. Med Tegning af Dietrich.

En Søndag Morgen for omtrent 40 Aar siden foretog jeg en længere Fodtur ind over det bakkede Land herhjemme i Nord-slesvig. Jeg havde ikke sat mig noget bestemt Maal for min Vandring, og da jeg kom forbi en Kirkegaard, hvor jeg staa i Klynge om en aaben Grav, gif jeg derind og sluttede mig til Digfølget for at høre, hvad Præsten, der var en dygtig dansk Prædikant, som Tyskerne endnu ikke havde faaet jaget bort, havde at sige. Af Digtalen var der især et, der satte sig fast i min Hukommelse og gav mig noget at grunde over. Præsten sagde nemlig: „Det var en ægte dansk Kvindeejæl, der boede i den Hedengangue; gid der altid maatte være mange af hendes Slags herne i Sønderjylland! Hun horte til dem, der kun sjældent findes i de Riges Huse; en Sjæl som hendes udbiller sig bedst under trange Raar.“

Præstens Ord lod længe i mine Øren, og jeg kunde ikke glemme dem, men var bleven meget videbegærlig efter at staa at vide, hvad han havde ment med denne hæderlige Omtale af den

Afdødes Virksomhed. Da Degnen var en god Ven af mig, trak jeg ham til Side og spurgte ham, hvem den Afdøde var. Han svarede: „Det var jo Most Gret.“ Dette Svar gjorde mig endnu mere nysgærrig, end jeg alt var, thi det lod som en aldeles selvfølgelig Forudsætning, at jeg maatte kende Most Gret. Jeg bad ham om nærmere Dplysning, men da Præsten i det samme vinkede Degnen hen til sig, bad denne mig om at komme igen næste Søndag, saa vilde han fortælle mig om Most Gret.

Ugen gik, og den næste Søndag gav jeg mig paa Vej hen til Degnen, der modtog mig meget forekommende og straks gik i Lag med at fortælle om Most Gret.

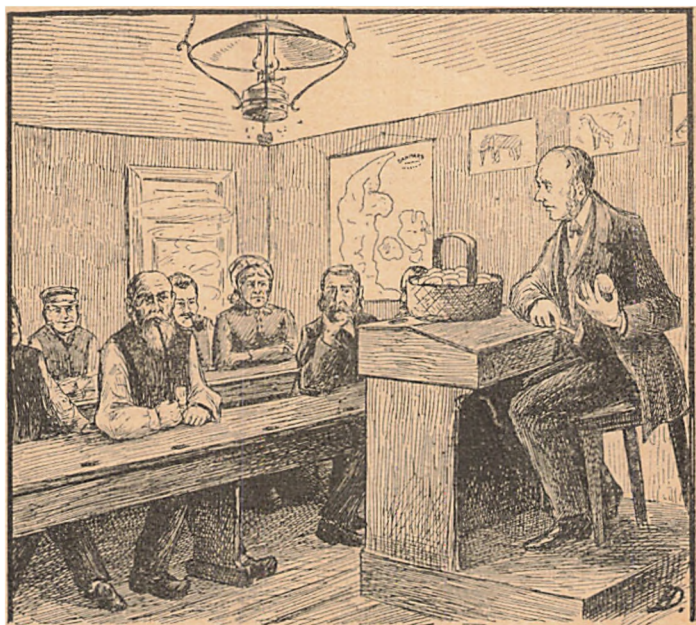
„Ser du det Smaapur derovre med de mange mørtegrønne Enebærbuske?“ spurgte Degnen. „Da jeg for nogle Aar siden blev Degn her i Byen, følte jeg mig straks tiltrukket af denne Plæt, der altid var lige yndesuld, hvad enten Solen shed Græsset af rundt om paa Bakkerne, eller Sneen dækkede enhver Spire med sit Liglagen. Jeg lagde snart Mærke til, at der i Udsigten, som du ser det midt i Kratfoven paa Bakkeansjen, maatte ligge et Hus; thi jeg saa daglig Nogen stige op over Egkrattets og Enebærbuskenes Toppe, og ved Vintertid, naar alt Løvet var faldet, kunde jeg skimte en Skorstenspipe over en mørk Stribe — Husets Monning. En Dag spurgte jeg saa min Nabo: „Hvem bor deroppe i det lille Hus bag Bakken?“ „Det er jo Most Grets Hus“, sagde Manden og gik videre. Aha, tænkte jeg, det er Mandens Kloster, som bor der. Hvad mon hun egentlig har forbrudt? Jeg mærkede godt, at han ikke skottede om at tale om hende, eftersom han havde travlt. — Heri gjorde jeg imidlertid Manden Utret, som jeg siden erfarede. Jeg besluttede da at udspørge ham senere, for jeg vilde vide, hvordan det forholdt sig med Most Gret.

Nogle Dage efter kom en gammel Kone hen til mig og spurgte, om jeg ikke vilde købe Æg. Da jeg var ugift, havde jeg ingen Brug for Æggene, eftersom jeg fik min Kost hos Bønderne. Hun spurgte da, om jeg ikke havde Brug for et Par Stromper. Det havde jeg heller ikke, da jeg var vel forsynet med den Slags. Da hun var gaaet, spurgte jeg en Nabo, der var til Stede, hvem denne Kvinde var. Han svarede: Det var jo Most Gret. „Da er det da herten din eller min Kloster. Du er jo lige saa gammel som hun“, sagde jeg. „Na nej“, sagde Manden, „det er hun da ikke, skont for Alderens Skyld kunde hun saamaend gerne være din

Moster. Jeg er fire Aar over de tre Sneje, og hun er mindst 10 Aar ældre. Alle Folk her i Sognet kalder hende imidlertid Most Gret.”

Hadde jeg været usægerlig for, saa blev jeg def mere nu. Jeg jatte mig det Formaal at lære denne mærkelige Kvinde og hendes Livshistorie nærmere at kende. Hun færdedes saa blid og stilfærdig omkring, og det var øjensynligt, at hun bar paa en stor Sorg. Imidlertid gik Tiden, og saa kom Aaret 1863. Budskabet om Kong Frederik VII.s Død kom som et Lyn fra klar Himmel; men straks efter begyndte Uvejrsstyernerne at trække op i Syd. Bismarck, som saa Aar for af Frederik VII. var bleven dekoreret med Storkorset af Dannebrog, undjaa sig ikke ved at paanode Danmark en Krig. Sleesvigholstenerne, som han for havde betegnet som Dyrørere, blev ham nu kærkomne Forbundsfæller og nodlidende Brodre, som han maatte hjælpe. Og saa kom Krigen 1864.

Senad Vinteren samlede vi i Skolen for at jende et Pengebeløb til vore Soldater i Felten. Ogjaa Most Gret kom med en Kurv paa Armen og jatte sig i et Hjørne af Stuen. Jeg gik nu rundt til hver enkelt og spurgte, hvad han vilde give. Nogle gav en Daler, andre gav 4 Skilling, hver efter sin Evne, og alt blev modtaget med Tak. Da jeg kom til Most Gret, spurgte jeg lidt undjeligt: „Kan Moster ogjaa give en Skærv?“ Hun svarede: „Penge har jeg ikke, men jeg har her fire Sneje Teg; er der ingen, der vil købe dem? Hvad jeg saar for Teggene, vil jeg give til vore Soldater.“ Da rejste Sognefogden sig og jagde: „Nej, Moster, behold dine Teg, du har selv Brug for dem. Gud være lobet, vi kan nok understøtte vore Soldater, uden at vi tør tage den Fattiges Brod.“ „Men J gør ikke Ret i at forjmaa Enkens Skærv“, jagde Most Gret. „Det gør vi heller ikke; du kan jo give et Par Stromper, om du synes.“ „Det kan jeg alligevel. Er der jaa ingen, der vil købe Teggene? Hvad skal jeg have for dem?“ „En Daler“, svarede jeg. „Jo“, jagde Sognefogden. „Fem Daler“, raabte Mølleren. Teggene kom paa 10 Rigsdaler; dem gav Most Gret alle til Soldaterne og kom jaaledes til at staa overst paa Listen. Da Præsten efterjaa Listen, spurgte han, om det ikke var en Fejltagelse, men da jeg forklarede ham Sammenhængen, jagde han: „Ja, det er mærkværdigt, hvor fattig hun end er, kan hun dog ofre alt paa Fædrelandets Alt, skont Fædrelandet, det ved Gud, har været hende dyrt nok.“ „Hvorledes det?“ spurgte jeg. „Hør og dom selv“, lod Svaret. „Hendes Mand faldt 1813 paa en Kanonbaad under et Sammenstød med en engelsk Fregat. 1848 blev hendes eneste Son ved en Fejltagelse indkaldt, skont han var for gammel. Der blev jøgt om at faa ham fri, men netop den Dag, da Anjogningen blev bevilget, faldt Sønnen ved Slesvig. Kort efter døde Sønnen, og nu stod Most Gret ene med to Smaadrenge, hendes Børnebørn. De to blev et Par raske Gutter og blev til stor Glæde for deres Bedstemoder. De tjente begge paa Bondegaarden histovre; nu er de begge indkaldt til Krigstjeneste.“ — „Ak ja“! jukkede Deguen, mens en Taare listede sig ned over hans Kinder, „nu hviler de begge i Graven. Sorgen faldt ved Dødbol og ligger begravet paa Dødbol Kirkegaard, og Niels blev jaaret og taget til Fange samme Dag. Ja, det var tunge Tider den Gang. Hver Gang, vi fik Efterretning fra Krigskuepladsen, samlede vi i Skolen, og de lange Listes over Døde og Saarede blev

oplæst. Most Gret modte hver Gang og jatte sig stille hen i en Kreg. Da saa Dybbøl den 18. April faldt i Fjendens Hænder, da kom Sorgebudstabet om Mosters Sønesønner. Moster sad paa den vaante Plads. Da lod det: „Førgen S. død, Niels S. saaret og taget til Fange“ Alles Dine rettedes paa Most Gret. Hun sankede Hovedet og brast i Graad; derpaa rejste hun sig og gik stille ud af Stuen og hjemester. Et Par Mænd fulgte med for at være ved Haanden, derjom Sorgen skulde overmande hende; men hun holdt sig rank. Siden den Dag kom hun ikke mere til vore Moder i Skolen.

Nogen Tid efter kom Most Gret hen til Præsten og spurgte, om der var flere Penge i de Fattiges Kasse. „Nej, Kassen er tom“, svarede Præsten, „men til Most Gret er der altid Penge; I skal ingen Nød lide.“ „Jeg lider ingen Nød“, svarede hun, „men her er 5 Daler til de Saarede.“ Og inden Præsten kunde sige et Ord, var Most Gret inde af Døren igen. Saa horte vi ikke fra hende i lang Tid. Senad Efteraaret kom den ulykkelige Fred. Vore fangne Soldater blev frigitte, og Mosters Niels kom hjem. Han var udfrevet som helbredet. Men Gud bedre det for Helbredelse! Han var ikke alene bleven en Krobling men havde tillige taget Skade i Brystet. Nedbrudt paa Legeme og Sjæl stod han en sildig Aftenstund i Bedstemoderens lille, lave Stue, og hun tog glædefstraalende imod ham for at pleje ham paa det bedste. Fra den danske Regering fik han en Pension, som han og Bedstemoderen ved lidt Hjælp fra os andre kunde leve af, og de to var lykkelige og glade, at de havde hinanden. Most Gret smilede ad sin Fattigdom. Nød led de jo ikke. Atter og atter maatte Sønesønnen fortælle om det skrækelige Tilbagetog fra Dannevirke og om de anstrængende og farefulde Uger ved Dybbøl, hvor Broderen faldt. Han fortalte, hvad han havde lidt paa Lajarettet i Magdeburg, og Moster smilede gennem Taarer ved Tanken om, at hun havde sin Niels. Begge haabede paa, at vi snart atter skulde blive danske hernede, og naar nogen mente, at det havde lange Udfigter, kunde de begge blive meget heftige og iltre. Baade jeg og flere af Sogneboerne besøgte dem ofte i Huset paa Bakken. Den stakkels Syge kunde jo nok trænge til lidt Udspredelse, og han holdt meget af at faa en lille Pasfiar med sine Klendinge. Desuden var det os jo magtpaaliggende, at de ikke trængte til noget.

Efterhaanden blev det daarligere og daarligere med Niels, og

tilfaldt maatte han helt holde Sengen. I samme Grad, som han afkræftedes og spandt hen, syntes Most Gret at blive stærkere og raskere. Hun plejede ham Dag og Nat og vilde ikke tillade, at andre vaagede ved den Syge. Han drog sit sidste Suk ved sin gamle Bedstemoders trofaste Hjerte og døde bogstavelig talt i hendes Arme 1865.

Da Niels var død, var ogsaa Mosters Kræfter udtømte. Ved hans Begravelse bar hun sin sorte Højtidsdragt, og siden bar hun den hver Dag. Den holder mig nok ud, sagde hun, og det gjorde den. Muret efter stedtes hun til Hvile paa den hjemlige Kirkegaard ved sine Kæres Side.

Kort før hun blev jengeliggende, rejste hun til Kolding for at se Kongen, der gæstede Byen. Da hun blev spurgt, om hun vilde tale med Kongen, jagde hun: „O Herre Gud, hvorledes skal en stakkels fattig Kvinde faa Kongen i Tale! Jeg har jo heller ikke noget at tale med ham om, da jeg ingen Hjælp har behov. Jeg vilde kun se ham, og jeg fik ham at se; det er jeg glad over“.

Hun var en ægte sønderjydsk Kvinde, der uden at knurre ofrede alt for Fædrelandet og endda var glad over, at hun kunde bringe et Offer. Gid vi aldrig maatte jævne jaadanne fromme, stærke Kvinder her i Nordflæsvig!“

Husk det, min Dreng, naar du staar som en Mand,
det er et Maal, mod det skal du stævne,
der er saa meget at vinde igen,
der er saa meget at hævne.

K. Vallo.

*

*

*

Tidens Hjul gaar centnertungt
over Verden blodigt:
Alt, hvad der er evig ungt
rejser sig dog frodigt.
Folk kan knuses, Slægter dø,
Landes Sæd forødes:
men af Ungdomsevæns Frø
nye Verdner fødes.

Holger Drachmann.

Ludvig Schrøder.

Født den 19. Januar 1836 — død den 7. Februar 1908.

Af J. N. S. Skrumager. Med Billede.

Det var slet ingen let Opgave, Ludvig Schrøder gik ind til, da han i 1862 afløste Sofus Høgsbro som Forstander for Nobding-Højskole. Her vilde blive meget at kæmpe imod.

Statsraad Flor, der var en saare klog Mand, havde nok forudsat det; hvorfor jeg antager, at han ogsaa af den Grund benyttede Lejligheden ved et offentlig Møde paa Højskolen forud for Schrøders og Nuthorns Komme til at anbefale dem paa det aller-

bedste. Jeg hufter hans Dmtale af Schrøders dybe religiøse Alvor og store historiske Sans, der særlig vilde komme til Nytte i hans ansvarfulde Gerning her, og af Nughorn med det spillende Liv og Sængens rige Gaver, om hvem det var en Rist inde i Kobenhavn for at faa ham til Lærer i forfællige Skoler, jaa der vilde blive stor Sorg, naar han nu rejste herover. Statsraad Florz Unbefaling kunde godt gøres behov og var paa sin gode Plads, thi de ny Lærere og da navnlig Schrøder blev ikke hilset Velkommen fra alle Sider. „Dannevirke“, der den Gang blev redigeret af Godfke Nielsen, gjorde sit til, at Skolen i Nodding herfra skulde faa jaa jaa Elever som muligt; idet Bladet foruden meget andet fremstillede Schrøder som en af de mest komiske af alle Grundtvigianere. Saadanne Udtalelser har sikkert nok gjort Schrøder, der i det Hele var om over for Kritikken, ondt, ligesom det i høj Grad skadede den Gerning, som han var jaa i Spidsen for. Han gif imidlertid sin stødte, rolige Gang til den Gerning, der fik jaa stor Betydning og blev til jaa rig en Veljignelse for vort Folk. Skont det kun var en kort Tid, han fik Lov til at virke paa Højskolen i Nodding, fik han dog meget udrettet i den Tid. Han fik Skolen betydelig udvidet, jaaledes at der kunde staffles Plads til flere Lærerkæjter og til flere Elever, hvad der er kommen til stor Nytte siden.

At vække, fremhjælpe, uddybe og berige Folke- og Menighedslivet iblandt sit Folk var den store Arv, som han, en af Grundtvigs trofaste Disciple, vilde jætte sit Liv og al sit Virke ind paa, og at det lykkedes jaa godt, har senere Tider afgivet Vidnesbyrd om. Paa Nodding Højskole var der fra dens Grundlæggelse begyndt med offentlige Foredrag i Ny og Næ; men Schrøder gif et Skridt videre, idet han i Winterhalvaaret indførte regelmæssige Maanedsmøder, der fik deres store Betydning for Folkelivets Udvikling.

Et stort kirkeligt Møde paa Højskolen, hvortil mange af Kirkens betydelige Ordførere stævnedes hid som Deltagere, var i Hovedsagen ogjaa Schrøders Værk. Dette Møde var det første af sit Slags paa denne Egn, og er en af de mange medvirkende Uarsager til, at større kirkelig Interesse er bleven vakt her end paa mange andre Egne.

Grundlovsfesterne i Nodding Præstegaards Skov var Schrøder ligeledes Sjælen i. De hjalp betydelig til at give Folket her en bedre Forstaaelse for, hvad en virkelig Folkefest kan yde af sund

og jand Glæde, der rækker ud over Fjstdagen med et anderledes Indhold end en Markedsdags Tomhed.

Ulykkesaaret 1864, der brød ind over Folk og Land og odelagde saa meget af det, der spaaede om en lykkelig Fremtid for os, trængte ogsaa Schröder ud af den i Rødning saa godt begyndte rige Virksomhed; men trods det tunge Slag opgav han ikke Troen paa eller Haabet om at forlætte den i Rødning begyndte Gerning saa nær som muligt ved det kære gamle Sted.

Ved Statsraad Florz Hjælp lykkedes det at saa nogle saa Lujnde Valer samlet, saa der kunde købes et Stuehus fra en nedlagt Bondgaard i Ustov, hvor Schröder kunde bo med sin Familie, og hvor ved der siden kunde bygges og blev bygget en yderst tarvelig Skolebygning.

Her under de mest bekedne og tarvelige Forhold optog saa Schröder sammen med Nuthorn og Rasmus Fenger den Gerning, de var trængt ud af i Rødning. Som det hovedsagelig var jævne Bønder, hos hvem de havde fundet den bedste Forstaaelse for deres Gerning og Virksomhed, saaledes blev det samme i lange Tider Tilfældet i Ustov. De andre Samfundsklasser, paa enkelte Lærere og Præster nær, stod ikke blot uden Forstaaelse, men betragtede Arbejdet, der blev udført paa Højskolen, som ikke blot unyttigt men som ligefrem skadeligt. Naar saa hertil kommer de saa yderst tarvelige (man kan godt sige fattige), økonomiske Forhold, da maa man i højeste Grad beundre Schrøders udholdne Trofasthed over for den fra de saakaldte højere Samfundsklassers Side saa lidt paaagtede Gerning. Havde han ikke haft sin udmærkede Hustru og forstaaende Medarbejdere ved sin Side, vilde Gerningen vel næppe være lykkedes, som den gjorde.

Det var ikke den glimrende Beltalenhed, der særtegnede Schrøders Foredrag; men det var det Vækkende, Dølysende, der fængslede hans Tilhørere og kastede Forstaaelse over det Emne, han tog fat paa, saaledes, at man altid gif beriget bort fra hans Talerstol. Der var det særegne ved hans Foredrag, at samtidig, som han kastede Lys over Emnet, maaned han stadigvæk til Daad, saa Tilhørerne modtog stærke Tilskyndelser til, hver paa sin Plads i Samfundet, at bruge deres Kræfter paa bedste Maade. Hans Valgsprog, „Dag og Daad er Kæmperim“ virkeliggjorde han i fuldeste Maal sin travle Arbejdsdag til Ende. Hans Virksomhed er kendt hele Norden over og har baaret rige Frugter

baade i Naandens og Haandens Verden. Vil man paa et mindre Omraade gøre sig fortrolig med Indsyldelsen af hans Virksomhed, kan man blot gaa til Nstovs nærmeste Omegn og se f. Eks. paa Landbruget, ikke at tale om en betydelig Fabriksdrift, da vil man finde Fremstridt og Udvikling der, som man vil næppe vil finde noget tilsvarende til paa andre Egne i Landet.

De rigeste Frugter af Schroders Virksomhed, der navnlig er kommet os til Gode her jyd for Naen, er:

„Opklaret Gang i ædle Fædres Spor,
med lige Værdighed i Borg og Nytte; —
med Tjet, som det Raabes himmelvendt
lysbægent for alt Stønt og Stort herneben,
men med de dybe Længsler velbekendt
kun fyldestgjort af Gtaas fra Evigheden“.

Det er denne rige jviredygtige Sæd, der fra hans Talerstol strøedes ud til alle, der samlede om den, og som har sat kendelig Frugt baade i vort Folkeliv og Menighedsliv til Trost og Styrke i trange Tider.

Alle, der tror paa, at den fri kirkelige Bevægelse, løst ud af Statsmagtens kolde Favntag, bærer en rigere og sandere Udfoldelse af et mere ægte og dybere Menighedsliv i sig, maa i højeste Grad føle sig i Taknemlighedsforhold til Schroder, der har saa stor en Del i, at den første Friemenighed blev dannet her med Appel som Præst.

Appels Præstevieelse i Nstov den 30. Juli 1874 var en stor kirkehistorisk Begivenhed i den danske Menighed, hvis Betydning og Rækkevidde for de herværende kirkelige Forhold ikke kan overjes.

Schroder og hans elskelige Hustrus store Gæstfrihed ved denne Lejlighed som baade for og siden, naar vi stævne til Nstov, vil blive bevaret i den venligste Erindring.

Var Schroders Virksomhed i lange Tider ikke bleven forstaaet eller anerkendt, saa blev det anderledes i hans senere Leveaar. Da kom Forstaaelsen frem, som gav sig et jærlig kont Udtryk ved hans Fordefærd paa forskellig Vis og i et Væld af Kranse, der i de mange Læs var i Stand til, ikke blot at smykke Kirken indvendig, men jelsv Kirkens ydre Mur ud mod Graven var stærkt prydet af dem.

En taknemlig Auerkendelse af Schroders Virksomhed blev her lagt for Dagen af baade Konge og Folk.

F.

Poul la Cour.

Født 13. April 1846— død 24. April 1908.

Paa Rødding Højskole virkede den dygtige Naturvidenskabsmand Dr. phil. E. M. Poulsen som Lærer i Aaret 1845—46, og han evnede at bruge de naturvidenskabelige Fag paa en saadan Maade, at hans Undervisning vandt en sideordnet Stilling med den historiske.

Dr. Poulsens Virksomhed i Rødding blev dog for kortvarig til, at han fik givet Naturkundskaben sitte Hjemstedstret indenfor Folkehøjskolens Døre. Selv om der paa Rødding Højskole ogsaa

ejter hans Tid var henlagt ikke faa Timer til den naturvidenskabelig Undervisning, saa havde denne nærmest et landøkonomisk Maal og kan sidestilles med Landbrugsskolernes Undervisning i Fysik, Kemi og Naturhistorie.

Det var først, da Poul la Cour 1878 kom til Åstov som Lærer i Matematik og Fysik, at Folkehøjskolen fik den Mand i sin Tjeneste, der løste den vanskelige men nødvendige Opgave at tage Naturforskningen op til Brug i den folkelige Undervisning, hvis Maal er Almendannelse.

Efter Ludvig Schrøders Raad gav Poul la Cour sig straks i Lag med at forsøge at meddele saavel Matematik som Fysik „historisk“, hvad jo betyder at fremstille de matematiske Sætninger og de fysiske Love, som de historisk er fremkomne.

Derved føres Eleverne ad de samme Veje som Menneskeslægten er gaaet frem ad til Klarhed, og ved at følge Udviklingen, som den er foregaaet indtil vore Dage, modtager Eleverne den bedste Hjælp til at forstaa det Samfund, de tilhører, og som paa indgribende Maade ogjaa er præget af Menneskenes Syjsjel med Naturen.

Poul la Cour har ved dette grundlæggende Arbejde — i hvis Spor mange ogjaa udenfor Højskolens Åreds siden er gaaet — tjent den danske Folkehøjskole saa vel, at hans Navn altid vil mindes med Tak i dens Historie. Han var baade ved sin ejendommeligt hjælfulde Personlighed og ved sin særlige Uddannelse i en sjældent Grad stikket til at uddybe og udvide Folkehøjskolens Undervisningsomraade.

Poul la Cour er født paa Gaarden Skærø ved Ebeltoft, hvor hans Fader var en anset Landmand. 1864 blev han Student fra Randers Skole, tog straks fat paa det naturvidenskabelige Studium og tog Magisterkonferens 1869. Hans Interesser var paa den Tid særlig knyttede til Vejrlæren, saa han foretog en Udenlandsrejse for at studere meteorologiske Institutter, og da Danmark fik sit meteorologiske Institut 1872, blev Poul la Cour dets Underbestyrer.

Imidlertid blev han ret snart stærkt optaget af elektriske Forsøg, der i den Grad tog ham fangen, at han opgav sin Stilling ved Institutet for at kunne anvende al sin Tid paa at udarbejde en Mlangefoldstelegrafi med Anvendelse af Stemmegassen og Tone-

hjulet, for hvilket han 1875 modtog Videnskabernes Selskabs Guldmedalje.

Han var 1873 bleven gift med Hulda Barfod, en Adoptivdatter af Forfatteren Frederik Barfod. Hans Hustru, som havde været Elev paa Ustov Højskole, havde et aabent Dje for hans uædvanlige Evne til at klarlægge en Sag, og da hun elskede Folkehøjskolen, tilskyndede hun ham levende til at gaa til Ustov 1878 som Højskolelærer, da Skolen der skulde udvides. De havde begge været med baade til Mødet i København i April 1878, hvor der blev besluttet at gaa et Skridt fremad mod den store Sorø Skole ved at forsøge en Udvidelse af Ustov Højskole.

Med Poul la Cour som Hjælper lykkedes dette Forsøg langt over Forventning. Ernst Trier havde ment, at kunde der komme 20 Elever paa den udvidede Skole, vilde det være store Ting. Der kom snart 100 og derover.

Det var ingenlunde Tanken, at Poul la Cour skulde lægge sine syvste Arbejder paa Hylben. Tværtimod, han skulde i Sommerhalvaaret kun optages et Par Timer ugentlig paa Skolen for at faa Tid til sine Forsøg.

Men Skolearbejdet tog ham stærkt. Som nævnt gif han straks i Lag med at udarbejde en historisk Fremstilling af sine Emner, og dette krævede meget Arbejde. Hertil kom, at hans Tjeneste som Foredragsholder snart blev paakaldt fra alle Landets Egne. Han havde et godt Ord at bringe netop i Tiden. En af hans Elever, Forfatteren Martin Andersen-Alexo har skrevet jukkt og træffende: „Det tjener Poul la Cour til Ære, at han bestandig var mere Menneske end Videnskabsmand. Mennesket var for ham undergivet større Love, end Forstanden kan eftervise; og imod Darvins nøgne Kamp for Tilværelsen havde han — paa en Tid, hvor den var Stikordet — det menneskelige Mod at jætte Kærligheden som Livsbærer“.

Heri er antydnet, hvad der var det betydeligste i Poul la Cours Livsgerning. Skønt hans Fag og Emner var naturvidenskabelige, var hans Paavirkning af dem, der fik ham til Lærer, ligejaameget af hjertelig som af ren oplysende Art. Og hans Fortrolighed med den syvste Verden svækkede ikke men gav en ejendommelig Fylde i Vidnesbyrd om hans Tro paa en almægtig og kærlig Gud. Derfor blev hans varme, enfoldige Tale om de store Livsspørgsmaal hjælpende og afgørende for mange Mennesker.

Som Ungdomslærer kom han stærkt med i Arbejdet for Udførelsen af gode Legemsøvelser. Selv deltog han i det første Kursus for mandlige Lærere i Rings Gymnastik, som han afholdt ved Universitetet i Lund, og som Medlem af Skytteforeningernes Over-

bestyrelse virkede han for den ny Gymnastiks Indførelse Landet over, ligesom han skrev en letfattelig og meget brugt lille Bog om „Menneskelegemet“.

I de senere Aar er hans Navn for mange Mennesker særlig

knyttet til Forjogsmøllen, som han med Statens Støtte byggede i Åstov, og hans Underjøgelse og Opfindelse har været og er stadig i betydelig Grad medvirkende til Electricitetens hurtige og voksende Udbredelse paa Landet.

Her er ikke Stedet til at gøre Rede for la Cours mangefidede Virksomhed. Det blev, som Nærene gik, næsten jaadan, at han var med allevegne, hvor der skulde sættes et Arbejde i Gang til vort Folks, særlig til Ungdommens Gavn og Støtte.

Der er jagt om Ludvig Schrøder, at han har været sit Land en god Søn; dette gælder i jamme Grad om Poul la Cour.

Gerne vilde han ogsaa støtte vort lille Land ved at knytte det fast og inderligt til vore Broderlande, ikke gennem politiske Bænd, men ved Fællesskab i Livsudvikling. Herom vidner hans Virksomhed som Formand i „Nordiskt Forening“.

Poul la Cour fik Tid til at lægge et Arbejde ind til mange gode Sagers Fremme. Hans Navn lygte med en egen Glans. Det var hans rene, kærlige, opofrende og livfulde Personlighed, der straaede mildt men dog synligt. Det bedste i én kom met end ellers til sin Ret i et Samarbejde, et Samliv med Poul la Cour; han ligejom kaldte paa det. Deri var i Virkeligheden hans Styrke. Han ejede noget af det, Mennesker indest inde længes efter at møde.

Derfor er det tungt at jævne ham, men derfor er ogsaa alle vi, der kendte ham, hjertelig nafnemlige for, hvad Gud gav os i ham.

J. A.

Krist sigue hver en god Dannesvend,
som haade med Mund og Haand,
uden Skæmt og Tant med Flid og Tro
vil tjene sit Fædreland.

Anders Vedel.

Danske Dreng! se dine Fædres Daad!
Lad dit Hjerte svulmende sig hæve!
Lær af dem at trodse Dødens Brod!
Lær af dem for Fædreland at leve!

St. St. Blicher.

F.

Johannes Clausen.

Den 21. Marts døde Pastor Johannes Clausen i Vonsild. — Der er i dette Aar 1908 faldt ujævnvalig mange bort af de Navne, som i den sidste Menneſtealder har haft god og lys Klang i det danske Folk. Johs. Clausen er fra sidste Halvdel af for-gangne Aarhundrede en af sit Lands bedste Sønner, en af den danske Menigheds betydeligste Bidner og den jønderjydſke Sags varmeste Talsmænd i Kongeriget. Det kan uden Forbehold navnlig

af enhver dansk Kristen siges ved hans Vortgang, og det skal ogsaa siges herneede fra, hvor hans Tanker var til enhver Tid. — —

Johannes Clausen blev født 1832, kom til at studere Teologi og oplevede i sine unge Aar en dyb kristelig Vækkelse og Omvendelse, der fra da af gjorde ham til et nidkært Vidne for Guds Riges Sag. Tidlig viste sig hans stærke Virketrang og Lyst til at være med, hvor der var noget at rejse i Folket. Han var saaledes sammen med Wilhelm Beck Medstifter af Foreningen „Indre Mission“ i Begyndelsen af Trederne. Han er bekendt for at have udført et stort Arbejde ved Foreningens Organisation, og var fra første Færd en af dette Arbejdes dygtigste Mænd. Sammen med Wilh. Beck har han rejst Landet rundt og talt ved Mængder af Møder, hvor altid store Skarer kom sammen. Efterhaanden fjernede han sig noget fra „Indre Mission“ og nærmede sig mere den grundtvigiske Retning. Det hang vel sammen med, at han her mødte et mere rummeligt Livsryn, jund Sands for alle gode Værdier og navnlig mødte Forstaaelse i sin dybe Kærlighed til Folk og Land.

Clausens varme Fædrelandskærlighed vakktes ret i 64, da han fulgte Hæren som Feltpræst. Tabet af Sønderjylland krungede ham, og efter Krigen begyndte han et virksomt nationalt Arbejde i flere Retninger. Da han blev Wilh. Birkebøls Aflojer som Sognepræst i Nyklinge, optager han her et Højskolearbejde. Det afbrødes, da han flytter fra Nyklinge, men han forstod altid dette Arbejde og blev ved at glæde sig over Højskolens Gerning blandt de Unge. Tidlig kaster han sig ind i en Virksomhed for Forsvarsjagen, og det fortsatte han varmt og energisk til sin Død. Nu glædede han sig over de lysere Udsigter til et forsvaret Forsvar.

I Midten af Tredserne blev han Præst i Slagelse, og i Begyndelsen af Halvfemserne flyttedes han til Bønsild som Stiftspræst. Mørk Hansens Efterfølger. Fra nu af optages hans Tid ved Siden af hans egentlige Gerning stærkt af den sønderjydske Sag. I det Hele stod det, at han søgte til Bønsild, i Forbindelse med hans Forhold til Sønderjylland. Han ønskede at komme i Nærheden af Grænsen, længtedes efter at komme Landet saa nær som muligt for at faa bedre Lejlighed til at hjælpe med, hvor det bare var muligt for ham at yde en Haandsrækning. Bekendte er de Grænsesmøder, han fik i Stand langs Grænsen. Desværre blev der efter en Tids Forløb lagt dem saadanne Hindringer i Vejen, at han maatte opgive dem. Men hans varme Hjerte og utrættelige

Virkefrang fandt altid ny Veje til Forbindelse med Nordflæsbygerne. Paa Skamling har han talt mangt et ildnende Ord til sønderjydske Stæder. Mange vil navnlig fra de senere Aar huse hans myndige og aandbæarne Tale deroppe den Dag, Bjørnstjerne Bjørnson var mødt som Hovedtaler. Det var forøvrigt Clausen, der havde kaldt Bjørnson herved.

Men navnlig skal Clausen mindes for hans Arbejde for Frimenighederne og den sønderjydske Ungdom. Her har han ydet Tjeneste som ingen anden Enkeltmand i Kongeriget. Han elskede Frimenighedsbevægelsen og den vaagne danske Ungdom og forstod, at der her maatte komme en Forbindelse tilveje. Det var hans store Glæde, at han saa gode Tegn i den Retning.

Pastor Clausen var en rig og original Personlighed, dansk til Liv og Sjæl og gennemdannet og præget af Vorherres Aand, et af de Menneker, som det er en Lykke at lære at kende. Der udgik daglig vækkende Paavirkning fra ham nationalt og kristeligt. Mange nordflæsbygske Unge staar i stor Taknemlighedsægte til ham i disse Retninger. De vil sammen med alle hans Venner hermede trofast bevare hans Minde.

Et tykt kirkeligt Blad skrev ved hans Død, at det kunde være med til at sænke Raarden for en aaben, usofsærdet og ædel Modstander.

Vi kendte ham som en trofast Ven og nidkær Forbundsælle, og vi vil sige: Tak for din Daad!

Jørgen Eriksen,
Frimenighedspræst.

En efter en de Gamle gaar
til Ro uovervundne.
Men aldrig de os Unge saar
ved Løgn og Rænker bundne!
Hvad de har talt, hvad de har tænkt,
det smeder vi til Vaaben,
og der blev Porten daarlig stængt,
Hvor Hjertets Vej staar aaben.

M. Kok.

Moderkærligheden.

Meddelt af Rr. Fenien, Ballum.

I Stormflodsnatten 1634 bortskylledes ogsaa det meste af den lille By Misthujum, som laa en Mil sydvest for Skærbæk paa 7 saakaldte Barster. Meget Kvæg omkom, og Bohabet fandtes Dagen efter inde ved Skærbæk. Nu fortæller Sagnet, at en Son af en Gaardmandsænte fra Misthujum blev va'r, at en Mand rannede af Bohabet, som stammede fra Misthujum. Herover blev Sønnen vred, greb en Raft og slog Ransmanden men ramte denne saa uheldigt, at han sank død om. Sønnen kom i Fængsel for denne Udaad og blev dømt til „at have Livet forbrudt“. — Moderen, altsaa Enken fra Misthujum, rejste over til Kong Kristian d. IV. og trnglede ham om Sønnens Liv. Kongen gif ind paa at lade Sønnen løs, hvis Enken, fra Sol stod op til Sol gif ned, kunde med Segl skære 1 Ager ($\frac{1}{3}$ Demat) Byg paa den Mark i Ballum, som ligger 400 Alen jyd for Kirken.

Enken gif i Færd med Arbejdet, og da Solen gled ned i Besterhavet, var Enken ogsaa færdig med Ageren. Men da hun vil rejse sig fra den, Dagen igennem krumbojede Stilling, knækker Ryggen paa hende.

Hun blev begravet paa Kirkegaarden i Ballum. Stenen, som rejstes til Minde om hende, er endnu bevaret. Seglen jes tydelig paa Stenen, medens Indskriften af Tidens Tand er bleven ulæselig.

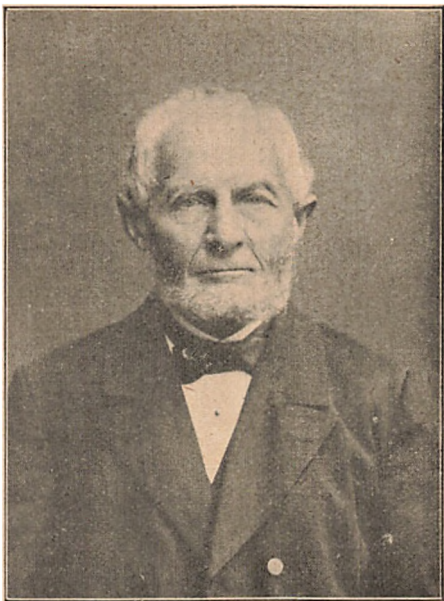
Den Ager og nogle tilstødende Agre, hvor Enken efter Dagens strenge Arbejde sank død om, kaldes endnu den Dag i Dag „e Sorreadder“, Sorgagrene.

Enken gif i Doden i Bevidstheden om, at hendes Arbejde ikke havde været forgæves. Kongen gav Sønnen Livet tilbage, som denne havde forbrudt.

Moderens Arbejde havde frelst Sønnen, medens hun af Moderkærlighed jatte Livet til for Sønnen.

F.

Andreas Raad.

Andreas Raad fødtes i Mintebjerg paa Als den 23. Oktober 1836 og nedstammer fra en gammel alsift Bondeflægt. Fædrengaarden i Mintebjerg er gaaet i Arv fra Fader til Søn helt siden 1524, med en Undtagelse i 1666, da den gik over fra Fader til Datter. Andreas Raad blev allerede Gaardmand i 1860 i 24 Aars Alderen og indtog tidlig en anset og agtet Stilling mellem sine Standsfæller. Han valgtes ind i den alsifte Landboforenings Bestyrelse og genvalgtes Gang paa Gang, indtil han, da det viste sig, at der var Unge, som kunde træde til, frabad sig Genvalg. Hans eneste Søn, Peter Raad, der i saa mange Maader og saa smukt har løftet Faderens Arv, valgtes senere ind i Bestyrelsen. Andreas Raad var ikke blot en dygtig alsift Bonde, han

havde tillige en levende Interesse, et varmt Hjerte for vort Folks aandelige Liv, baade jøkkeligt og kristeligt. Hørup Menighed valgte ham i en Narrække til Kirkealdste, en Stilling han gjorde udmærket Fyldest i. Den dybe, personlige Tak og det usædvanlige skønne Eftermæle, Sognepræst Beuck gav ham over den aabne Grav, vidner stærkt om, hvad Raad som Kristen og som Kirkealdste har været for sin Menighed og dens Præster. En Brevveksling mellem Raad og Pastor Evendjen, Hørup Sogns mangeaarige Præst, bærer Vidne om et lignende Forhold.

Folketirken var vel jareu, om den havde mange Mænd af Andreas Raads Stobning.

Raad var Medlem af Synoden fra dens Oprettelse og sad i en Narrække i Synodeudvalget. Paa Synoden tog han med Nidkærhed og Varme Ordet for Indførelsen af de danske Sprogtimee i Fulketolen. Hans Vidnesbyrd om Modermaalets Betydning for Ungdommens jædelige og kristelige Liv kolnedes ikke med Aarene men aflagdes stadig paany med uvækket Frished og den kolte Overbevisnings Varme. Det var altid Præsterne, han talte til og mindede om Ansvar et og Forpligtelsen overfor Menigheden.

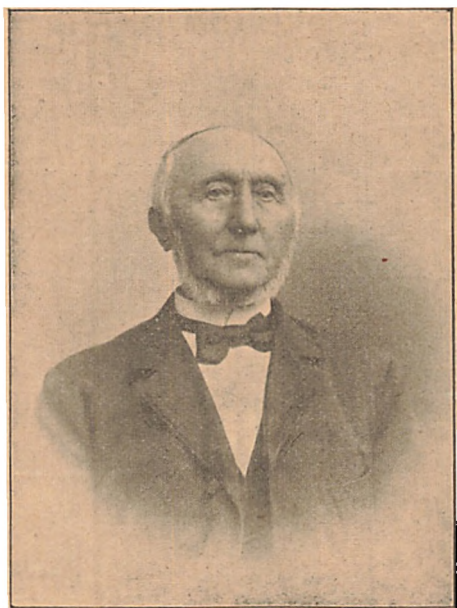
Raad var i mange Aar Valgmand til Landdagen og Tillidsmand for Sprogforeningen og Vælgereforeningen fra disses Oprettelse til sin Dødsdag. Baade disse og en Række andre Tillidshverv (Herredstraadsmedlem, Forligskommissær m. m.) blev rogtet med stor Pligtrofskab.

Raad var begavet med naturlig Veltalenhed. Ord et stod rigt og let fra hans Læber, præget af en alvorlig, ideel Personlighed. Henrik Ibsens Ord: „Digter er hver den i Tingtal, Skole eller Kirke, som øjner Idealet bag sit Virke“, finder god Anvendelse paa Raad. Han „øjuede Idealet bag sit Virke“ men var ogsaa paa anden Maade lidt af en Digter. Mange udmærkede Lejlighedsfange er udgaade fra hans Haand.

Andreas Raad var gift med Anne Marie Jakobsen, Datter af Gaardejer Jacob Jørgensen Jakobsen, Majbol, med hvem han levede et lykkeligt Samliv og havde 4 Børn, der tillige med Hustru en alle overlever ham. Han strantede en Del i Sommeren og Efteraaret 1907 og døde den 14. Januar 1908 i Troen paa sin Frelser, omgivet af sine Kære.

Vi Mennefter skønner ofte for lidt paa hinanden, mens vi lever sammen i denne Verden. Dette føler i hvert Fald Forfatteren af disse Linjer ved A. Raads Død.

Nis Nissen, Nordborg.

F.

E. A. Tolderlund.

Eduard Actoni Tolderlund var fra midt i Halvtredserne til 1863 Forpagter af Soggaard, hvorefter han købte Narup ved Abenraa. Efter nogle Aars Forløb solgte han igen Narup til Grev Brockenhuus-Schack og Lensbaron Rosenorn-Lehn men beholdt Gaarden i Forpagtning indtil 1890, da han flyttede til Binderup ved Kolding, hvor han havde købt en større Proprietærgaard. Et Par Aar efter solgte han dog igen denne og tog Ophold i Kolding, hvor hans Hustru døde. Dette Tab forvandt han aldrig. Siden den Tid boede Tolderlund hos sin ældste Datter, som er

gi t med Præprietær Caroe paa Nebbegaard ved Borkop, og her dode han efter længere Tids Svagelighed sidst paa Efteraaret 1907 i en Alder af 86 Aar.

E. A. Tolderlund var en varm Fædrelandsven, hvilket han bl. a. viste i Trearskrigen ved at gaa med som Frivillig iblandt Herregaardskysterne. Og da han boede her i vor Landsdel tog han til enhver Tid ivrig Del i vort nationale Forvarsarbejde, hvorfor der ogsaa blev ham betroet en Række Tillidshverv i forskellige Retninger.

I en længere Arrække og indtil sin Vortrejse var han saaledes Formand for „Nabenraa Amts Landboforening“, og han har i denne Egenstab og paa anden Maade bidraget ikke lidet til Landbrugets Fremme herneede.

Tolderlund var, indtil Alder og Skrobelighed lammede ham, en djærv og kraftig Personlighed, der sagde sin Mening, og der altid selv var rede til at træde i Stranken og bringe Dfere for enhver Sag, som han holdt for god.

Hans Minde vil derfor blive bevaret længe, ogsaa her i Nordflesøvig.

M. A.

Det er vemodigt at skilles ad
 For dem, som gerne vil sammen være,
 Men, Gud ske Lov! i Vorherres Stad
 For evigt samles de hjertenskære.

Grundtvig.

* * *

Fælles Minder, som vi eje,
 Lyse paa vor Fremtids Veje.

Ploug.

* * *

Gennem Striden gaar kun Vejen til Maalet!
 — Held den, for hvis Øjne det har straalet!

H. V. Kaulund.

F.

Dr. med. Simonsen.

Et Mindeord af Hans Petersen, Graasten. Med Villedc.

Just som den unge, ansete Læge, Dr. Simonsen i Landslet paa Uls, stod i Begreb med at hjemføre sin Hustru og i Begyndelsen af sin lovende Livsagering, kom i Slutningen af August 1906 Budskab om, at han var kaldt heden. Uventet kom det for de fleste, og det vakte Sorg, Beklagelse og dyb Deltagelse hos mange.

Og da Dr. Simonsen den 1. September blev stædet til Hvile paa sit Hjemjogns Kirkegaard, og det store Følge fra nær og fjern fyldte den rummelige Kirke, da var dette et Tegni paa, at han havde haft en stor Vennekreds, at man havde knyttet Forventninger til hans Gerning.

Simon Hanjen Simonjen blev født i den lille By Fæsted, en af de vestligste Byer i det udstrakte Hvgum Sogn, den 23. Maj 1879. Den opvakte og livlige Dreng kom i Almue-skolen og blev en af nu afdøde Lærer Jversens flinkeste Elever. Ved Siden af Skoleundervisningen modtog Simonjen i sine tidste Landsby-skoleaar Privatundervisning hos Læreren og hos Sognepræstens Kapellan. 15 Aar gammel fik han Plads paa Skolebænken i Haderslev lærde Skole. Begavet, flittig og lærvillig var han, og i mangt og meget forud for sine Fævnaldrende. Manglehaande Interesser tog hans Sind fangen nd over Skolens Arbejde. Først og fremmest jøgte han at faa Rede paa vort Folks Historie og at stifte Bekendskab med den nyere nordiske Bogverden. Som Latin-skoleelev deltog han i flere danske Foredragsmøder og var Gæst i adskillige af de Foreninger i Haderslev, i hvilke de Danskjendede færdedes.

Simonjen havde valgt Lægegerningen som sin Livsvej. Han mente, at denne Stand hørte til de mest uafhængige blandt de akademiske Leveveje, at han som Læge fik Udgang til mange Hjem, trængende til opmuntrende Ord i danstional Retning, og han derved kunde øve en lille Mission for det Sprog, han jatte højest af alle.

1901 blev Simonjen demitteret fra Haderslev lærde Skole. Hans Vej førte ham nu til Berlin, hvor han var Soldat et halvt Aars Tid og besøgte Universitetet et lignende Tidrum. Saa drog han til Universitetet i Freiburg, atter til Berlin og endelig til Kiel. Afslutningen af Studiet dannede et Aars Ophold i Gießen, hvor hans Statseksamen afsluttedes den 11. Decbr. 1904 med et særdeles udmærket Resultat. Ved samme Universitet erhvervede han sig den medicinske Doktorgrad for en Afhandling om en vis Djensygdom. Denne Afhandling giver et tydeligt Bevis paa Simonjens klare Maade at tænke paa og kan endog af Lægmænd læses med Interesse.

Simonjen opholdt sig derefter ved forskellige Kliniker, indtil han for et Par Aar siden bojatte sig som Læge i Tostlund, hvor Forholdene vel laa vanskelige, men hvor han dog som en af Egnens egne Børn og ved sin Dngtighed hurtig skaffede sig en Praksis.

Allerede i Tostlund begyndte han at virke for den nordslaviske Folkesag. Han holdt et Par Foredrag i forskellige Foreninger og stod ivrig interesseret i Egnens politiske Liv.

Da den tysk-jendede Læge i Landslet paa Als var flyttet, rettedes der fra Egnens dansk-jendede Folk en Henvendelse til Dr. Si-

monsen om at komme dertil, et Tilbud, som han efter nogen Overvejelse tog imod.

Det var nye, ukendte Forhold, han gik ind til. Der er Forskel paa den altsige og Vesteregns Befolkning — og der var vel dem paa Als, der mente, at deres nye Læge var altfor folkelig, altfor ligefrem. Men snart lærte man at skønne paa, hvad man havde fundet. Simonsens Praksis vakte, hans Dygtighed vandt Anerkendelse, og hans Fremtid jyntes lys.

Simonson tænkte nu paa at gifte sig. Under sit Ophold i Berlin havde han vundet sin Fæstemø i en norsk Dame fra Byen Nalefund. Did drog han nu hen — men vendte ene tilbage, da hans unge Hustru blev angrebet af Leddegigt. Da hun kort efter kunde rejse til sit nye Hjem, og hendes unge Ægtemand skulde bryde op for at mødes med hende og hendes Moder i Frederikshavn, blev han heftig angrebet af en tuberkuløs Dresygdom. Og da de norske Kvinder naaede Landslet, havde Dr. Simonson udstrikt.

Fra Landslet Lægebolig blev Dr. Simonsens Lig paa Vogu fort til Hjemmet i Fæsted og derefter under meget stor Deltagelse jordfæstet i Familiens Gravsted paa Hngum Kirkegaard.

Hans Liv var ingen lang og lykelig Drømmevej men en bevæget Sejlsads mod et stort Maal. Og den unge Læges Liv har sikkert været til Betsigelse for mange, som nu i Ærlighed jreder om hans Minde.

Dr. Simonsons Navn skal vedvarende nævnes med Tak blandt Navnene paa de unge Nordslævigere, der i den nationale Kamps haardeste Tider ej blot blev trofast overfor det Gamle men med Uvov meldte sig i de Skæmpendes Rækker, med Uforfærdethed og Kraft tog fat paa de nationale Opgaver og uden Vigen og Bakken med personlige Ofre gjorde deres til at løse dem og mildne vore Kaar.

Han var djærv, han var ærlig og ligefrem, han var hjælpsom, han var trofast. Han skal nævnes blandt Nordslævigis bedste Sønner.

Lad dem glemme os kun paa vor ensomme Vagi,

Lad dem vie til Døden os ind.

Ved den gryende Dag skal de se, hvilken Magt,

Der er lagt i det trofaste Sind.

M. Rosing.

5)

Hvad è Sandhed?

Af Nikolaj Andersen.

Med Hensyn til Betegnelsen af de Ord eller Stavelser, der i Sundevedsk afviger fra de tilsvarende i dansk Rigsmaal, bemærkes følgende:

1. En Prik foroven efter et Bogstav betegner, at vedkommende Lyd er lang, f. Eks. Hæ'nd (Haand), soj' (sagde), Bö'n (Børn).
2. Bogstavet ø betegner et saakaldt „aabent“ ø som i Kop, godt, nok o. s. v., altsaa f. Eks. ø (og), fo (for), Mø'n' (Morgen).

How'ser æ rigde, sū-va de i Row'bøl en Midsommes-Mø'n'stund. Omm' i e Skol' haj di godt fæt begyndt, ø di vöw'e no vi'e: føst haj di sunge en Salm' ø haj böjn et Pa Bönner, ø no va da sin e Ræj aa e Reggelion, som han sæje Pæ Sæltowt.

Opp' aa sin Pult sar e Skol'meste, Pedesen Skovrup, ø mønstre baade sin Ny Testament' ø sin Stok ø sin Biffelhistori. Law han haj leggen e lidt sin, begyndt' han å katekise'e lig' aa en Studs om de Stæj, hvo Pilatus han soj': „Hvad er Sandhed?“

Roler i Ræj sar e Bö'n aa dæ Bænk', som om old' di her ette; enkelt gar ø vel et Svar ind emeld', men di me'st' ga no ingen, lisom di spaaj': de è svæ't å gi Svar aa Pilatus'es Spøsmål.

Så for å lett' dem e Sag ø faa lisom pragt op i dæt Løj'de skotter e Skol'meste nen i sin Ny Testament' ø befa'ld' sin, te di skuld tæj' ø slaa op i dæ Biffel, så temler ebag omm', så'ndt' e lidt haste, de si'st' a Johannes'es Bröw'; ø så løst han. Føst kom de fæ'st' ø derette æc andt ø sin end'le de trir're Vess' fra „den æld'est te Cajus den elsk'le“; så vindt' han ø gum'meldt lisom e lidt, law han höw'er e Hæ'nd, ø så mæ'ld' ø bemærgt' han :

„Her i Johannes'es tredie Brev i det tredie Vers der staaer, som I ser, imod Slutningen, just hvor jeg slap: „om din Sandhed“, vel, „om din Sandhed, hvorledes du vandrer i Sandheden“, staaer der. Sig mig, Jes Hansen der heene — du sidder, god Dreng, jo og drømmer — dette: „hvorledes du vandrer i Sandheden“, hvad vil det sige?“

Jes, de va jen a di snild', blöw no ræ't i sin Ryg, o så snöwldt' han : „Vandre i Sandheden, ja de ö vistnok de sa'm' som ä sä'ndt' skuld Vä'j i e Sa'nd aa e Hed', fö de vidst' han, Johannes, gik sind'e“.

„Hvad!“ for e Skol'mester op, o så skældt' han : „Din vantrevne Æsel! Niffel du faar for din Næsvished eller Kladask for din Dumhed. Sandheden her har jo hverken med Sand eller Heden at gøre. Er der da ingen, der ved og kan sige, hvad Sandhed betyder?“

Sä tow da lild' Annä Lassen o höw'er e Ha'nd o så so'j' hun : „Sandhed æ tænker æ tem'le de sa'm' som en Bakk' fuld Rødbe're“.

„Nej“, soj e Skol'meste, „nu har jeg aldrig kendt Mage til Mening! Hvor i al Verden kan dog, lille Anue, du komme paa den Snak?“

„Jo“, soj hun Annä o satt' et Par Øjn, de va nok så fö'nöj'le, „Jo, fö min Old'emo sæje, te Sandhed er oldtid en sue Kost ä fö'döj', o se dä'fo da bare æ tændt' aa Rødbe're, gam'mel Agurke, Kautøffelsolaat' helle lignend med Erk' i.“

Rød i e Ka'm som en Kokkemand Skovrup han re'st' sä o skældt' sin : „Herre du milde, hvad maa jeg dog høre nu! Er der da ingen, ikke en eneste én iblandt Eder, der aner hvad Ordet Sandhed betyder? Nis Thaysen, jeg ser, at du smiler så smörret: véd du Besked, hvad jeg tænker, da skynd dig at tolke din Visdom!“

Nis gar et Nik, de skuld vi's', han va riss' i sin Sag, o så so'j' han : „Sandhed ö bare en Ting, en kan tæj' o sin simpelthen band' aa.“

Haster e Skol'meste höwe sin Stok med et Stamp i e Skol'gul, trow'end o mørk i sin Min' o sin Træk, men omsi'e sä so'j' han : „Sludder, du syvfolde Slubbert! Nu ret dig, din Rad, og saa sig mig bare i Korthed, du kender mig jo, om da jeg gaar og bander?“

„Nej“, soj han Nis, „men de passe jo godt, fö Pæ Fæste, min Farbro, men: for e me'st' ö de Lögn kun o Skidt, hvar e Skol'meste læ vos!“

Om Vand i en Have og dets Benyttelse til at gøre Haven smukkere.

[Af P. Jensen, Tombol.]

Enhver Landboer, som ejer lidt Jord, har en Have ved Huset, men kun faa er saa heldige at have Vand i Haven, enten i Form af en Dam eller en forbiløbende Aa eller Bæk. Hvor der ingen Dam er, kan der laves et Bassin af Cement, som kan faa Tillob af Tagrenderne, der ledes hen deri under Jorden. — Hvor der nu er en Dam eller Bæk, kan deres Bredder forskønnes med en Smule Ulejlighed og lidt Udgifter. Ved en saadan Dam maa Vandstanden først komme i Betragtning, at den nemlig er nogenlunde lige høj Aaret rundt; derefter maa der sættes en Kant af Cement lidt ude i Vandet, som kan holde Jorden indenfor fra at smuldre ud i Vandet. Er Jorden saa højere, maa den skræne jævnt ned til Vandet og denne Skræning renses og befries for alt Ukrudt, og er den mager, maa den gødes og derefter beplantes med dertil egnede Planter. — Uden for Cementmuren, der maa være lige med Middelvandstanden i Dammen, plantes saa i Mudderet paa Bunden, indtil 1 Meters Dybde den her i Landet vildtvoksende Nakande (*Nymphaea alba*), der kan købes billigt, naar den ikke kan faas paa anden Maade. Den har store Blade paa Vandet og hvide Blomster med gule Støvdragere. En gulblomstrende vokser ogsaa her men er mindre smuk. Desuden kan der i store Gartnerier købes en Mængde andre Sorter med røde, gule og hvide Blomster; men da de er dyre, er det ikke hver Mand's Sag. De plantes i en Kurb, der fyldes med Mudder og nedlægges paa Bunden med Sten. Ovenfor Muren, hvor det godt

kan staa Vand, plantes den smukke Iris fra Japan (Iris Kaempferi) i et Utal af Pragtforter, imellem dem forstellige Sorter af Dunhammer (Thypha angustifolia) og ligeledes den fra Japan indførte Kalmus med hvidstribede Blade (Acorus japonica sol. var.) De taaler enhver Vandstand. Lidt længere fra Vandet plantes Iris germanica i mange Farver og der imellem enkelte Siv som Junkus zebrina meget smaat med hoide Tverstriber og Junkus effusus sol. var med gule Langstriber. Ovenfor dem kan saa plantes (Caltha palustris stor plen.) Kobblomme med dobbelte gule Blomster, den vildtvoksende er enkelt, — og lidt højere oppe de haardsore Bambus og Eulalia zebrina fra Japan, høje og prægtige Græsjer, ligeledes det pragtfulde Græs Glyceria spectabilis, imellem dem, de forstellige Sorter Spiraea: Mjødurt med røde og hvide, dobbelte og enkelte Blomster, ligeledes det stribe Stærgræs (Ilex acuta sol. var.) forstellige Sorter Eggeblomme (Trollius). Det vilde fore for vidt at nævne alle de Planter, som kan gøre en Vandkant smuk og trives i Sump eller Vand, kun maa de ikke plantes for tæt og naturligvis holdes rene for ukrudt. Nogle af ovennævnte Planter er billige, enkelte dyrere; det kan jo alt afspejles efter enhver Gøner og Villie, og naturligvis maa der Lyst dertil. Alle nærmere Oplysninger er jeg stedse villig til at give dem, som interesseres sig derfor.

Dviflsom Kompliment. Den Besøgende: „Saa, saa vil jeg da sige Dem Farvel, Froken Hansen. Vær saa venlig at iige deres Familie, at jeg i høj Grad har beklaget ikke at træffe andre end Dem hjemme.“

* * *

Ubevidst Kritik. „Min Mand har igen fuldført et nyt Billede.“

„Hvad forestiller det?“

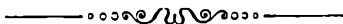
„Det véd jeg ikke, det har han endnu ikke skrevet paa.“

Indholdsfortegnelse

til

Sprogforeningens Almanak for 1909.

	Side
Marets Kalender med det sædvanlige Tillæg.	
Kniplingsindustrien paa Vesteregnet. Af Godsinspektør H. C. Davidien, Schackenborg. Med et Portræt	
Da Ganden tog Skrædderen. Af P. Skovroy. Med 4 Tegninger af P. Andersen	1:
Soren Bede's Stovl. Af M. M. Med Tegning af H. Meyer	3:
Minder fra 1808. Fortalt af N. H. Callefen. Med Tegning af Dietrich	30
Gamle Knud Smed. Af F. — J. Med 2 Tegninger af Dietrich	40
Evenskerne paa Bombol. Fortælling af Nicolai Svendsen. Med 4 Tegninger af K. L.	40
For 100 Aar siden i Tønder. Ved H. P.	62
Forgæves Rejse. Fortalt af F. C. Hansen, Løjtertoft. Med Bignetegning af Dietrich	63
Mops ó Malén'. Af M. W. Med Tegning af Dietrich	70
En Mikkelsaften. Fortalt af N. N. Jensen. Med Tegning af H. Meyer	7:
Most Gret. Genfortalt af C. C. Haugegaard i Abenraa. Med Tegning af Dietrich	80
Ludvig Schrøder. Af J. N. H. Skrumnsager. Med Billede	80
Poul la Cour. Af J. N. Med 2 Portrætter	90
Johannes Clausen. Af Jorgen Eriksen. Med Portræt	92
Moderkærligheden. Meddelt af Hr. Jensen, Ballum.	99
Andreas Raad. Af Nis Nisjen, Nordborg. Med Portræt	99
E. A. Tolderlund. Af M. N. Med Portræt	100
Dr. med. Simonfen. Et Mindeord af Hans Peterfen, Graasten. Med Billede	100
Hvad ó Sandhed? Af Nikolaj Andersen	100
Om Vand i en Have og dets Benyttelse til at gøre Haven fruktbare. Af P. Jensen, Tombol.	100
Udbefalinger og Annoncer.	

Dore nationale foreninger.

Sprogforeningen.

Bestyrelsen:

Tobaksfabrikant M. Andrejen,
Nabentraa, Formand.

Kaptein C. C. Fischer,
Nabentraa, Kæstformand og Kasserer.

Cand. math. N. Anderjen,
Nabentraa, Sekretær.

Foreningens Love.

Bevtagne paa Generalforsamlingen i Rødding den 13. Januar 1908.

§ 1. **Navn.** Foreningens Navn er Sprogforeningen.

§ 2. **Formaal.** Foreningens Formaal er at værne om det danske Sprog i Nordfrislevig, navnlig ved Udbredelse af folkelig Uplysning.

§ 3. **Sæde.** Foreningen har sit Sæde i Nabentraa.

§ 4. **Medlemmer.** Enhver Mand og Kvinde, der bor i Haderslev Nabentraa, Sønderborg, Tønder eller Flensborg Kreds eller i Flensborg By, som er tykt Underjagt og har fyldt sit 18. Aar, kan begære sig optaget i Foreningen enten ved Henvendelse til en af Foreningens Tillidsmænd eller direkte til Bestyrelsen.

Optagelse sker ved Bestyrelsen, som er berettiget til at antage eller forstøtte de anmeldte.

Udtrædelse af Foreningen, der anmeldes til Bestyrelsen enten direkte eller gennem Tillidsmændene, kan kun finde Sted een Gang aarlig, nemlig i April Maaned.

Bestyrelsen er berettiget til at udelukke et Medlem af Foreningen, men maa ved næste Generalforsamling forelægge denne Beslutning til Stadsfæstelse.

Naar et Medlem i 2 paa hinanden følgende Aar ikke har ivaret sit Bidrag, har Bestyrelsen forsigtdt sin Ret som Medlem og kan af Bestyrelsen sættes i Listen.

§ 5. **Medlemsbidrag.** Medlemsbidraget er mindst 2 Mark aarligt. Frivillige Bidrag modtages — ogsaa i Form af gode Bøger.

Bidragene opkræves af Foreningens Kredsformænd og Tillidsmænd ved Hjælp af dertil bestemte Listen, som tilsendes fra Bestyrelsen.

Opkrævningen foretages i April Maaned.

§ 6. **Bestyrelse.** Foreningen ledes af en Bestyrelse paa 3 Medlemmer, nemlig en Formand, en Kasserer, der tillige er Kæstformand, og en Sekretær.

Bestyrelsen vælges med absolut Fiertal paa 3 Aar. Hvert Aar afgaar 1 Medlem. Genvalg kan finde Sted.

Bestyrelsen, særlig Formanden, repræsenterer Foreningen udad til. Formanden leder Foreningens Virksomhed. Han sammensætter Bestyrelsesmøder, Fællesmøder og Generalforsamlinger, fører Forskødet og leder Forhandlingerne.

Kassierereren fører Regnskabet.

Sekretæren fører Foreningens Korrespondance, Medlemslisterne og Forhandlingsprotokollerne, ligejøm han forestaar Foreningens Hovedbogslager. Han modtager et af Bestyrelsen fastsat Vederlag for sit Arbejde.

§ 7. **Tilsynsraad.** Bestyrelsens Forretningsførelse godkendes af et Tilsynsraad paa 12 — fra 1909 paa 15 Medlemmer, som ud af sin Midte vælger en Formand og desuden 3 Medlemmer til at revidere Regnskaberne.

Afgaar et Bestyrelsesmedlem indenfor Valgperioden, vælger Tilsynsraadet en Stedsfortræder til at varetage hans Forretninger indtil næste Generalforsamling.

Valg af Tilsynsraadsmedlemmer gælder for 3 Aar. Hvert Aar fra-træder en Tredjedel. Absolut Flertal forlanges. Genvalg er tilladt.

§ 8. **Kredsformand, Tillidsmand og Bibliotekar.** Bestyrelsen udnævner Kredsformand, Tillidsmand og Bibliotekar, som opkræver Medlemsbidragene, forestaar Udlaansbogsamlingerne, besørger Uddeling af Bøger og andre lignende Hverv i Foreningens Tjeneste.

§ 9. **Generalforsamlinger.** Hvert Aar — i Reglen paa det danske Aarsmode — afholder Foreningen en ordentlig Generalforsamling. En overordentlig Generalforsamlingen skal sammensættes, naar mindst 50 Medlemmer forlanger det af Foreningens Formand.

Generalforsamlingen er Foreningens højeste Myndighed. Den vælger Bestyrelsen og Tilsynsraadet, vedtager og ændrer Foreningens Love, tager imod Aarsberetningen og drøfter den og tager Beslutning om Regnskabet's Godkendelse samt de Andragender, som forelægges den af Bestyrelsen, og som, for at kunne komme til Afgørelse, maa være indsendte 4 Uger inden Generalforsamlingens Afholdelse.

§ 10. **Regnskab og Aarsberetning.** Regnskabsaaret regnes fra 1. Januar til 31. December. Aarsregnskabet udarbejdes af Kassierereren og efterles af Revisorerne. Det reviderede Regnskab fremsendes til Godkendelse af Generalforsamlingen. Ligeledes aflægges af Bestyrelsen for Generalforsamlingen en Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar.

§ 11. **Forandringer i Lovene.** Forandringer i disse Love, som straks træder i Kraft, kan kun ske ved to Tredjedele af de paa en Generalforsamling tilstedeværende Medlemmer.

§ 12. **Almindelig Bestemmelse.** Forhold, som vedrører Foreningen og dens Virksomhed og ikke er omtalte i Lovene, ordnes af Bestyrelsen.

Vælgerforeningen for Nordflæsbyg.

Bestyrelsen:

Gaarbejer J. M. S. Skrumager,
København ved Eskoborg,
Formand.

Gaarbejer Niå Niåsen,
Nordborg,
Sekretær og Kassierer.

Foreningens Love.

Vedttaget paa Generalforsamlingen i Rødding den 14. Juni 1908.

§ 1. **Formaalet.** Foreningens Formaal er at vække, vedligeholde og

styrke Interessesjen for vore politiske Forhold og særlig at formaa Bælgerne til de forskjellige lovgivende Forsamlinger til at deltage i Valgene.

§ 2. **Sædet.** Foreningen har sit Sæde, hvor Sekretæren bor.

§ 3. **Medlemmerne.** Enhver Mand og Kvinde over 18 Aar, som er tujt Underjaat og bor i Haderslev, Aabenraa, Sønderborg, Lønder eller Flensborg Kreds eller i Flensborg By kan blive Medlem, naar de anbefales dertil af en af Foreningens Tillidsmænd.

§ 4. Indmeldelser af Medlemmer sker ved Tillidsmændene eller direkte til Bestyrelsen. Optagelsen sker ved Bestyrelsen, som er berettiget til at antage eller forkaste de Anmelbte.

Udtrædelsler af Foreningen kan kun finde Sted én Gang aarlig, nemlig i November Maaned ved Anmelbelse til Tillidsmændene eller direkte til Sekretæren.

Udtrædelsen finder først Sted den Dag, da Sekretæren modtager Ud-meldelsen.

Et Medlem kan udelukkes af Foreningen, naar Generalforsamlingen beslutter det med to Tredjedels Flertal.

§ 5. **Medlemsbidrag.** Til Fremme af Foreningens Formaal opkræves et Medlemsbidrag af mindst 1 Mark aarlig.

§ 6. **Bestyrelsen.** Foreningen ledes af en af Generalforsamlingen valgt Bestyrelse paa 2 Medlemmer, hvoraf den ene er Formand, den anden Sekretær og Kassjerer. Sekretæren modtager et af Tilsynsraadet fastsat Vederlag for sit Arbejde. Valget gælder for 1 Aar. Formanden og Sekretæren aigaaar Ristevis, første Gang Sekretæren efter 2 Aars Forløb.

Afgaaar et Bestyrelsesmedlem inden Udgangen af en Valgperiode, foretager Tilsynsraadet et Udvalbningsvalg til næste Generalforsamling.

Bestyrelsen kan med Tilsynsraadets Samtykke antage en lønnet Hjelpe-sekretær, hvis Nødvendighed nærmere bestemmes ved en af Tilsynsraadet godkendt Arbejdsplan.

§ 7. Bestyrelsen repræsenterer Foreningen udadtil. Formanden sammentalder og leder Bestyrelsesmøderne, Bestyrelsens og Tilsynsraadets Fællesmøder og ndover iøvrigt den Myndighed, der er bestemt i Foreningens Love.

Sekretæren og Kassjereren fører Foreningens Korrespondance, Medlemslisterne, Bestyrelsens og Fællesmødernes Forhandlingsprotokoller, han indkasserer med Tillidsmændenes Hjelv Aarsbidraget og fører Foreningens Regnskab. Naar Formanden er forhindret, er Sekretæren hans Stedfortræder.

Hjelpesekretæren er Sekretæren umiddelbart underordnet og forpligtet til at følge hans Anvisninger.

§ 8. **Tilsynsraadet.** Bestyrelsens Forretningsførelse kontrolleres af et Tilsynsraad, som bestaar af

- 1) de Rigsdagsmænd og Landdagsmænd, der er Medlemmer af Foreningen;
- 2) 25 valgte Medlemmer, hvoraf 5 skal være valgte i Haderslev Østeramt, 5 i Haderslev Vesteramt, 6 i Sønderborg Amt, 4 i Aabenraa Amt, 3 i Lønder Amt og 2 i Flensborg Amt.

For disse 25 Medlemmer vælges der endvidere efter jamne Fordeling 25 Stedfortrædere, en for hvert Medlem. Naar et Medlem er forhindret, indkaldes hans Stedfortræder. Til de Møder, hvor der tages Bestemmelse om Opstillingen af Valgkandidater til Rigsdagen og Landdagen, indkaldes ogsaa jaantlige Stedfortrædere, som i denne Sag har lige Stemmeret med Raadets faste Medlemmer.

Tilhynsraadet vælger sin egen Formand.

§ 9. Valget af Tilhynsraadets Medlemmer foretages distriktvis paa den Maade, at de i § 8 nævnte Aanter deles i lige saa mange Distrikter, som der skal vælges Medlemmer. Disse Distrikter afrundes joquevis saa godt som muligt, og hvert vælger 1 Medlem og 1 Stedfortræder. Valget maa, efter Opfordring fra Bestyrelsen, foretages jenseit tre Uger for Aarsmodets Afholdelse. Ethvert Distrikts Omraade fastsættes af Bestyrelsen og Tilhynsraadet.

§ 10. De i § 9 omtalte Valg foretages paa Møder, som sammenkalbes, anmeldes og aabnes af det nærmestboende Tilhynsraadsmedlem, i Forsaldstilsælde af Stedfortræderen.

Tilhynsraadets Medlemmer vælges for 4 Aar. Hvert Aar afgaar en Fjerdedel af Medlemmerne, henholdsvis deres Stedfortrædere. Genvalg er tilladt. Løbde, draget af Formanden paa et Tilhynsraadsmode, bestemmer, hvem der skal fratræde de første Aar.

Efter Opfordring fra Bestyrelsen foretages Valget i September Maaned.

§ 11. **Presjens Repræsentanter.** For at den danske Presse i Nordjyskig altid kan være velunderrettet, indbydes en Repræsentant for hvert af de Blade, hvis ledende Redaktorer er Medlemmer af Valgerforeningen, til Tilhynsraadets Fællesmøder. Presjens Repræsentanter paa disse Møder kan deltage i Forhandlingerne, men har ingen Stemmeret.

§ 12. **Tillidsmændene.** Bestyrelsen støttes af Tillidsmænd, saavidt muligt af flere Tillidsmænd i hver By og af mindst en Tillidsmand i hver Landkommune.

Naar en Tillidsmand fratræder, maa Sekretæren drage Omjorg for, at Medlemmerne i det paagældende Distrikt vælger en ny Tillidsmand i hans Sted.

Naar Flertallet af Medlemmerne i et Distrikt ved skriftlig Henvendelse til Valgerforeningens Sekretær begærer en Tillidsmand afløst, skal der afholdes nyt Valg.

Tillidsmændene optræder Medlemsbidraget, indsender aarlig Medlemslister og støtter i alle Henseender Bestyrelsen i dens Virksomhed indenfor deres Distrikt.

§ 13. **Generalforsamlingen.** Generalforsamlingen afholdes hver Sommer paa Aarsmodet. Den er Foreningens overste Mjndighed. Paa Generalforsamlingen er hvert Medlem stemmeberettiget. Generalforsamlingen vedtager og ændrer Foreningens Love, foretager Valget af Bestyrelsen, modtager og drøfter Aarsberetningen, vælger Aarsfondets Bestyrelse og fører Tilhyn med dens Anvendelse, prøver og godkender Aarsregnskabet.

§ 14. **Overordentlig Generalforsamling.** Naar mindst 25 Tillidsmænd eller 200 Medlemmer forlanger det ved skriftlig Henvendelse til Formanden, skal der sammendales en overordentlig Generalforsamling.

§ 15. **Regnskabsaaret.** Regnskabsaaret gaar fra 1. Januar til 31. December. Aarsregnskabet udarbejdes af Kasseren og revideres af 2 Medlemmer af Tilhynsraadet. Det reviderede Regnskab fremlægges til Godkendelse paa Generalforsamlingen.

§ 16. **Slutningsbestemmelser.** Alle i disse Love omtalte Valg foretages skriftlig og med absolut Flertal.

§ 17. Forhold, som ikke er omtalt i disse Love, ordnes af Tilhynsraadet.

Den nordflesbigske Skoleforening.

(Oprettet den 30. November 1892 i Skærbæk.)

Styrelsen:

Aftægtsmand N. Thysen-Hansen,
Randerup ved Bredebro,
Formand og Sekretær.

Medlem H. Thomsen,
„Villa Stragb“ ved Haderslev,
Kassjerer.

Foreningens Lov.

Revkberede paa Generalforsamlingen i Rødding den 13. Juni 1908.

§ 1. **Formaal.** Foreningens Formaal er at fremme Folkeoplysningen, navnlig ved paa lovlig Maade at drage Omjerg for Borneens og Ungdommens Uddannelse paa Moderemaalets Grund.

§ 2. **Medlemmer.** Enhver Mand eller Kvinde over 18 Aar, der er tykt Underjaat, har Uphold i Haderslev, Nabenraa, Sønderborg, Tønder eller Nslensborg Kreds, eller i Nslensborg Am, samt er i Besiddelse af sin borgerlige Væ, kan blive Medlem af Foreningen. Indmeldelser modtages til enhver Tid saa vel af Styrelsen som af Tillidsmændene, paa hvis Forslag nye Medlemmer optages i Foreningen af Styrelsen. Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted ved Regnskabsaarets Slutning efter forudgaaet Meddelelse til vedkommende Tillidsmand. Udmeldelsen gælder først fra den Dag af, da den skriftlig er kommen til Formanden.

§ 3. **Medlemsbidrag.** Til Fremme af Foreningens Formaal opkræves et aarligt Medlemsbidrag af mindst 1 Mark i Januar Maaned. Tillidsmændene bør sørge for, at de Medlemmer, som har Evne og Vilje dertil, svarer et højere Bidrag, og modtager ogsaa frivillige Bidrag til Foreningen.

§ 4. **Styrelse og Tilhørsraad.** Foreningens Bestyrelse bestaar af 2 Medlemmer, nemlig en Formand, der tillige er Sekretær, og en Kassjerer, som vælges af Generalforsamlingen paa 3 Aar, men kan genvælges. Formanden repræsenterer Foreningen, som har sit Sæde, hvor han bor. Han leder dens Virksomhed, anmelder og sammenkalder dens Møder, fører Forrådet og leder Forhandlingerne. Naar et Styrelsesmedlem dør eller fratræder før den udløbne Funktionstid, sammenkalder det andet Medlem en Generalforsamling, for at Nyvalg kan foretages. Indtil da bejorger han alle Forretninger, og Foreningens Sæde bliver uforandret, indtil Nyvalg har fundet Sted.

Styrelsens Forretningsforelse kontrolleres af et Tilhørsraad paa 9 Medlemmer, som vælges af Generalforsamlingen. De vælges paa 3 Aar. Hvert Aar afskaar $\frac{1}{3}$, de 2 første Gange ved Lodtrækning.

§ 5. **Tillidsmænd.** Styrelsen indbefatter Foreningsomraadet i Kredse og indvæner en Tillidsmand for hver Kreds. Tillidsmændene opkræver Medlemsbidraget, modtager Indmeldelser af nye Medlemmer og har i det hele at varetage Foreningens Interesser og at arbejde for dens videre Udbredelse.

§ 6. **Generalforsamlingen.** Den saarlige Generalforsamling afholdes hver Sommer. Enhvert Medlem er stemmeberettiget. Det af to Tillidsmænd reviderede Aarsregnskab fremlægges til Godkendelse, og de foretagne Valg foretages. Valgene sker ved Stemmebeder, og til et gyldigt Valg kræves absolut Flertal. Dog er Raaring tilladt. Beslutningerne fattes med simpelt Flertal, dog kan Lovene kun forandres og Foreningen kun opløses, naar Oplosningen foreslaas af Styrelsen, og $\frac{2}{3}$ af de paa en General-

forjamling tilstedeværende Medlemmer stemmer derfor. En overordentlig Generalforjamling skal sammenkalbes, naar mindst 50 Medlemmer forlanger det ved skriftlig Henvendelse til Foreningens Formand, eller Styrelsen finder det nødvendigt.

§ 7. **Regnskabet.** Regnskabsaaret følger Kalenderaaret. Regnskabet føres af Kassereren, til hvem Tillidsmændene indsender det optrævede Medlemsbidrag.

§ 8. **Almindelige Bestemmelser.** Naar Foreningen yder Skolehjælp til ubemidlede, skal der først og fremmest tages Hensyn til ubemidlede Medlemmers Børn, naar de anbefales til Understøttelse af den paagældende Tillidsmand.

§ 9. Forhold, som vedrører Foreningen og dens Virksomhed og ikke er omtalte i Lovene, ordnes af Styrelsen.

Den nordflesvigste Skoleforening.

Ved Foreningens Hjælp kan uformuende konfirmerede Børn — baade Dreng og Piger — komme paa Efterkole, og unge Mænd og Kvinder paa Højskoler, i enkelte særegne Tilfælde ogsaa paa Landbrugsskoler og Handelskøjskoler.

Foreningen har siden dens Oprettelse bevilget og ydet Hjælp til over 3800 Unge fra de forskjellige Egne i Nordflesvig. Der tages først og fremmest Hensyn til Begæringer om Medhjælp til Børn og unge Mennesker, hvis Forældre er Medlemmer af Foreningen. Begæring om Hjælp og anden Vejledning fremsendes til Foreningens Kasserer, Kentier P. Thomsen, „Villa Krage“ ved Haderstev, inden hvert Aars 1. Februar og 1. August for at komme paa Sommer-, henholdsvis Vinterkole. Paa Forespørgsel meddeles nærmere Oplysninger saavel af Tillidsmændene som af de Undertegnede, hvilke ligeledes til enhver Tid tager imod Indmeldelser af nye Medlemmer.

Foreningens Styrelse.

A. Thesen-Hansen.

P. Thomsen.

Her er Sommerol nok,
her er Sædejord nok,
bare vi, bare vi har Kærlighed nok.
Her er digtende Trang
gennem Arbejds Gang
til at løfte vort Land, blot vi løfter i Flok.

Bjørnson.

Opfordring!

Hvem der endnu ikke er Medlem af vore nationale Foreninger, bør inderst forstaa at blive det.

Enhver Mand og Kvinde over 18 Aar, som er thijs Undersaat og bor i Nordstedvig kan blive Medlem.

Bemyndiget ved Indmeldelse i „Sprogforeningen“ efterfølgende Blanket, som, efter at den er udfyldt, kan klippes ud af Bogen og sendes til „Sprogforeningen“'s Formand, M. Andresen i Nabenraa.

Jeg Undertegnede andrager hermed paa at blive optaget som Medlem af Sprogforeningen.

Navn:

Stilling:.....

Bopæl:.....

---

*Ældre Nargange
af „Sprogforeningen“s Almanak
kan, saa længe Forraadet rækker, faas
:: :: for halv Pris hos Udgiveren :: ::*

Bramminge Efterskole.

Vinterskole 3. November til 1. April.

Sommerskole 2. Maj til 1. Avgust.

J. N. Brande.

Hejls Efterskole ved Kolding

er beliggende i et af Østkystens jukkeste Sogne,
nær ved Lillebælt, Skamlingsbanke og Grensen.

Skole for mandlige Elever fra 1. November til
31. Marts og for Piger fra 1. Maj til 31. Aug.

Lærerefterne er: Fruen Thyra Topjoe, Pastor Christenjen
og Forstander J. Ravn, der giver nærmere Oplysninger.

Sprogforeningens * * * * *

* * * * * Almanak for 1909.

Har skaffet omnævnte Medlem til Sprogforeningen.

Sprogforeningen

Har i Maret 1907 fra Hovedboglageret i Mabenraa udleveret ca. 3500 Bind
Bøger til Indlemmelse i sine Bogamtinger, over 16000 Bind og desuden ca.
3000 Billeder til gratis Uddeling i Hjemmene.

Foreningen havde den 1. Juni 1908 3417 Medlemmer, hvilket var
266 flere end Maret tilforn.

Bogamtingernes Antal udgjor f. T. ca. 130.

Udlaanet her fra er som bekendt gratis for Medlemmer og Bidrag-
ydere samt for ubemidlede Familier.

For at kunne loie sin Dgave bestandig bedre trænger Sprogforeningen
til flere Medlemmer og flere Midler.

* * *

Frivillige Bidrag, ogsaa i Form af gode Bøger, udbedes og
modtages af Bestyrelsen.

„Hejmdal“

med dets Særudgaver

„Haderslev Dagblad“ og „Nordsborg Avis“

udgaar hver Søndag i et Dplag af

fra 3500—4000 Eksemplarer

i 7-spaltet Format og koster

2 Mark fjerdingaarlig foruden Postafgifterne.

Som gratis Tillæg medfølger et stort, rigt illustreret **Søndagsblad**, som bringer **Søndagsbetragtninger**, skrevne af fremragende Præster; **Fortællinger** og **Digte** af de bedste folkelige Forfattere; **oplysende Stykker** af historisk, geografisk og naturvidenskabeligt Indhold; **Smaating**: Gaader, Rebus'er, Anekdoter osv. samt i hvert Nummer flere fint udførte **Illustrationer**.

Hejmdal uden Søndagsblad

er en billig Udgave af „Hejmdal“. Det udgaar 6 Gange ugentlig i 7-spaltet Format, koster kun **1 Mk. 35 Pg.** fjerdingaarlig foruden Postafgifterne og er efter Storrelsen **det billigste Dagblad i Nordslesvig.**

A n n o n c e r

fra Forretningsdrivende beregnes efter **billigste Takster.**

Mindre Kundgørelser

om Auktionser, Pladsjogende, Ejendoms-handeler, Salg og Køb etc., som tilstilles „Hejmdal“, optages uden Prisforhøjelse i alle Bladets Særudgaver og finder derved meget stor Udbredelse over hele Nordslesvig.

Enhver Landmand i Nordslesvig

kan have Nytte af „**Sommebog for nordslesvigiske Landmænd 1909**“, Pris 1 Mark 75 Pg., og **Regnskabsbog for nordslesvigiske Landmænd**, Pris 1 Mark. Faas i alle Boglader samt direkte fra Forlaget.

Niels Hansens Boghandel, Tostlund.

„Modersmaalet“ og „Dannevirke“

med deres Særudgaver „Haderslev Avis“ og „Freja“ udgives af „Aktiefelskabet Modersmaalet“ i Haderslev og udgaar hver Søndags Eftermiddag. De koster paa Landet, frit bragte i Huset, 2 Mark 42 Pg. for tre Maanedes. Henter man det paa Posthuset, betales ingen Omberingspenge. I Haderslev By koster de, frit bragte i Huset, 1 Mark 75 Pg. for et Fjerdingaar.

„Modersmaalet“ og „Dannevirke“ bringer politisk Oversigt, ledende Artikler, Nyheder, Forfælligt, Telegrammer, Markedspriser m. m.

Med Bladene følger hver Fredag „Modersmaalet“s Søndagsblad som gratis Tillæg. Søndagsbladet er 8 Kvartfider stort, det trykkes paa fint Papir, indeholder Digte, en Prædiken, Beskrivelser, underholdende Læsning, Illustrationer m. m. Bladet egnar sig til Indbinding.

Da „Modersmaalet“ og „Dannevirke“ har en særdeles stor Læsefreds, især i Haderslev By og Amt, finder

Kundgørelser

i Bladet en meget stor Udbredelse. Staaende Annoncer for Rubmænd og Værvingsdrivende efter billige Takster.

Sønderjydske Arbeøger,

udgivne af H. P. Hanssen-Nørremølle, P. Skau og Nikolaj Andersen, udkommer 2 Gange aarlig i Hæfter paa 160 Sider. Subskription modtages i alle Boglader samt af Nikolaj Andersen, „Folketjem“, Aabenraa. Pris 4 Kroner aarlig.

Medlemmer af danske Foreninger i Nordflensvig
3 Mark aarlig.

„Flensborg Avis“

udtom i Vinterhalvaaret 1907 i et Dplag af

over 9000 Eksemplarer,

jaa at „Flensborg Avis“ er Hertugdømmet Slesvig's mest udbredte Blad. — Bladet har sin største Udbredelse i et Strøg, der gaar fra Flensborg Fjord og Alsund over til Vesterhavet, hvor det flere Steder findes i næsten ethvert Hus, menz det læses i alle dansttalende og de fleste sprogblandede Egne af Hertugdømmet Slesvig, og desuden af mange Slesvigere, som er bosat i Kongeriget Danmark og i andre Lande. Blandt alle slesvigiske Blade har Flensborg Avis jaaledes en enestaaende Udbredelse.

Flensborg Avis er tillige det Blad, der herhjemme benyttes mest til Kundgørelser. Prisen for disse er 20 Penning for hver Petitlinje, ved Gentagelse gives Rabat.

Flensborg Avis, Hovedudgaven, koster med Nordlesvigsk Søndagsblad, Postpenge medregnede, 3 Mark Fjerdingaaret foruden Omberingspenge 42 Pg.

Flensborg Avis, Mindre Udgave, der ligeledes udgaar hver Dag i jetsjaltet Format, koster med Postpenge 2 Mark foruden Omberingspenge, 42 Pg.

Flensborg Avis, Mindste Udgave, udgaar 6 Gange om Ugen og koster med Postpenge 1 Mark Fjerdingaaret foruden Omberingspenge, 42 Pg.

Med alle Udgaver følger hver fjortende Dag et Børneblad, hver ottende Dag et kristeligt Søndagsblad.

Omberingspenge betales ikke af dem, der jelo afhenter deres Postjager.

Anekdote.

Samvittighedsprogsmaal. „Har du nogen lille Søster?“ spørger Frits sin ny Skolekammerat. — „Nej.“ — „Men en lille Broder da?“ — „Heller ikke.“ — Efter en kort Pause siger Frits helt raadvild: „Ja, men Gud, hvem banker du da?“

„Dybbøl-Posten“

udgaar i **Sonderborg** om **Estermiddagen** og affendes saa tidligt med **Estermiddagstogene**, at man mange **Steder** paa **MIS** og i **Sundeved** faar **Bladet** i **Hænde** endnu samme **Dag**.

Som stedligt **Nyhedsblad** er „**Dybbøl-Posten**“ uundværligt i **Sonderborg Amt**, idet det har **Meddelere** i hvert **Sogn**. Dets stærkt tiltagende **Udbredelse** sikrer det ligeledes en **Forsteplads** med **Hensyn** til **Kundgørelser**.

Bladets Format er stort femspaltet.

Prijen er **3 Mark Kvartalet** foruden **42 Pg.** i **Om- bæringspenge** for dem, der ikke selv afhenter **Bladet** paa **Posthøjet**.

I **Sonderborg By** er **Prijen 2 Mk. 80 Pg. Kvar- talet**, bragt frit i **Huset**, **2 Mark 50 Pg.**, naar det afhentes.

Som **gratis Søndagstillæg** følger det store **16 Siders** rigt illustrerede **Ugeblad**

„De tusind Hjem“

med **Levedøjskildringer**, **Digte**, længere og kortere **Fortællinger**, **Ud- klipsromaner**, **Søndagsbetragtninger** osv

Fra 1. Oktober d. A. har **Bladet** ogsaa **Kontor** i **Nordborg** med **Andreas** **Grau** fra **Bro** som **Bestyrer** og fast **Medarbejder**. **Abonnementsprijen** er derefter ogsaa i **Nord- borg** **2 Mk. 80 Pg.** i **Kvartalet**, bragt frit i **Huset**, og **2 Mark 50 P.**, naar det afhentes paa **Kontoret**.

Nordslævigst

Landbrugs- og Mejeri-Tidende.

Udgivet af **Fælleslandbosforeningen** for **Nordslævig**. — Redigeret af **Konsulent H. Hansen**, **Graasten** og **Mejeribestyrer H. Jensen**, **Kristiansfeldt**. **Bladet** bringer foruden **originale Artikler** om vort hjemlige **Land- og Mælkeribrug**: **Uddrag af thjste og kongerigste Fagblade**, **Beretninger fra Forjog** ude og hjemme, **Svar paa Spørgsmaal** fra **Læjekredsen** osv.

Udgaar **ugentlig**. — **Bestilles hos Posten**. — **Koster 1 Mk. 37 Pg.** fjerdingaarlig. — **Kundgørelser** faar i **Bladet** god **Udbredelse** i **Landbo- og Mejerikredse** over hele **Nordslævig**.

Anbefalinger.

Fra Aabenraa By og Amt.

Nordflæsvigif

Frøavlerforenings fællesudsalg,

Kontor: Ransherred Nr. 32, Aabenraa,
Kontrolmark i Kolstrup,

der er oprettet af den nordflæsvigiske Frøavlerforening i Aabenraa 1886, forhandler **Græs- og Høstro**, avlet af Foreningens Medlemmer under Kontrol af Foreningen, og tillige samtlige gangbare **Frøsorter** i underjagt Vare fra de bedste Kilder.

Bestyrelsen.

Mads Jensen,
Haderølev.

Jørgen Jensen,
Saksgaard.

S. Michelsen,
Aabenraa.

P. Jensen (Jacob Basballes Eftfgr.)

Aabenraa.

Største Lager i Manufaktur- og Modevarer, Dame- og Herre-Konfektion.

Klædninger efter Maal med Garanti for godt Snit leveres i korteste Tid.

Damprensede Fjer og Dun, meget billige

G. G. Rode, Guldsmed

Storegade.

Aabenraa.

Storegade.

Stort Lager

i Guld- og Sølvvarer, Alfenside- og Nikkelvarer.

Hans Danielsen, Aabenraa.

Storegade Nr. 35.

Anbefaler sin

Telefon Nr. 72.

Kolonial-, Vin-,

Korn-, Foderstaf- og Frøforretning.

Lager af kunstig Gødning til Fabrikspriser.

Staldplads til 30 Heste.

Billig og reel Betjening tilfikkres.

C. Møller

Namshered 43, Aabenraa (ved Siden af Svane-Apoteket).
Urmager og Optikus.

„Hejmdal”s Trykkeri

(H. P. Hanssen)

Telef. Nr. 32. Aabenraa Telet. Nr. 32.

som er forsynet med 2 store Hurtigpresser, 1 Aksidenspresse, flere andre Maskiner, elektrisk Drivkraft, nye moderne Skrifter og stort righoldigt Papirlager, leverer med kort Varsel

. . . alle Slags Tryksager . . .

fint og smagfuldt udført til billige Priser.

Særlig fremhæves:

Tryksager for Mejerier og Sparekasser, Statutter, Kontobøger
Regnskabsbøger, Aregningsblanketter,
Foder- og Staldlister. Regninger, Policer, Aktiebrev, Skemaer
alle Slags Kort, Brevpapir og Kuverter.

Fineste Farvetryk i indtil 10 Farver udføres.

Forespørgsler besvares omgaaende.

A. H. MATZEN

Telef: 7057

Holmens Kanal
• 24 •
Leverer de bedste
Clichéer

Ogsaa Leverandør af Clichéerne til Sprogforeningens Almanak.

Prospektkort!

Ejendom for **20 Mark**. Hvert følgende 1000 for **10 Mark**.

H. Matzen, Københavns Clichéfabrik,
Holmens Kanal 24.

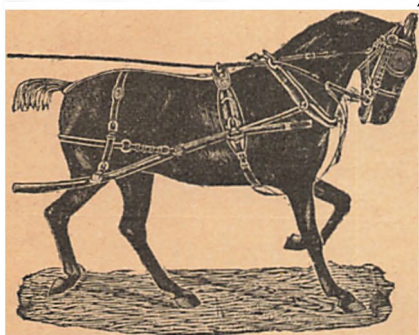
F. Sørensen's Boghandel,

Aabenraa.

Nyheder i dansk og norsk Litteratur.

Billeder indrammes og Bøger indbindes.

Alt Bogbinderarbejde udføres hurtigt og billigt.

C. F.

Rosenvold,

Sadelmagermester.

Aabenraa, Søndergade.

Største Lager af

∴ S E L E T Ø J ∴

Prima Fod-, Næve-, og
Tennisbolde.

Eget Fabrikat! Eget Fabrikat!

Herløv Møller, Maler,

Nyvej 1. • Aabenraa. • Nyvej 1.

Farvehandel.

Lager af Tapeter, Borter og Rammelister.

Billeder indrammes. Alt Maler- og Lakerarbejde udføres solid og billigt.

Indrammede Billeder, passende til Festgaver.

Th. Jacobsen, Farver, Aabenraa

anbefaler sit

●●● Farveri og sin Tøjrensings-Anstalt. ●●●

Endvidere et betydeligt Lager af

. . prima **Tvist, Hørgarn, Klæde, Kamgarn, . .**
Bukskin og Cheviot til billige, men faste Priser.

Chr. Askov

Aabenraa

Vestergade Nr. 17

anbefaler sin

Skrædder-Forretning for Damer
og Herrer

med stort Udvalg af de nyeste Stofprover
passende for enhver Aarstid.

For god Pasning og flot Snit garanteres.

S. P. Ewald

Aabenraa. Ramsherred. Aabenraa.

Jærn- og Kortevarer.

= Specialitet: Vejle Hakkellovne og Komfurer. =
Pumper og Vandledningsrør.

Richard Andresen

Aabenraa.

Storegade

Aabenraa.

Kolonialvarer. — Vin. — Spirituoser.

Tobak og Cigarer.

J. Christiansen

(N. J. Skottegaards Eftflgr.)

Søndertory Nr. 2.

Aabenraa.

Søndertory Nr. 2.

Bageri og Konditori.

Snedker N. Nielsens Møbelmagasin

Aabenraa

anbefaler alle Slags **Mobler** af eget Fabrikat, solid og billigt.

Brødrene Fink

Klingbjerg I.

Aabenraa.

Telefon 19.

Tegnekontor og Byggeforretning.

Stort Udvalg i alle Slags Bygningsmaterialer.

Lager og Udsalg af Morsø Støbegods.

J. G. Petersens Eftflgr.

Aabenraa, Storegade.

Største og billigste Lager af Herreklæder, Hatte, Fodtøj
samt alle Slags Underbeklædningsartikler,

fra de billigste til de allerfineste Artikler.

Marie Hansen, Tandtekniker.

Nørreport Nr. 8 I.

Aabenraa.

Nørreport Nr. 8 I.

Smertefri Tandudtrækning

under Gasbedøvelse.

Hvad er „Juma“?

„Juma“ er et nyt Mærke af Skraa tobak, meget mild
der faaes fra

J. P. Junggreen's Tobaksfabrik.

Købmænd og Handlende

bringes det i velvillig Erindring, at J. P. Junggreen's
Fabrikater af

Skraa-, Røg- og Snustobak

i enhver Henseende kan optage Konkurrencen med alle andre Fabri-
kater. Prislister og Prøver sendes paa Forlangende.

Telef. Nr. 123.

M. Andresen, Aabenraa.

Jørg. Petersen (Huusmanns Eftfsg.)
Aabenraa.

Stort Lager i

*Kolonial- og Kortevarer. Glas og Stentøj. Porcelæn og
email. Køkkenredskaber til billige Priser.*

Aabenraa Skraa,

hvoriblandt følgende Mærker: **Lady Tvist, Svicent-, Delika-
tesse-, Fin-, Skipper-, Mellem-, og Tyk-Skraa,**
anbefales fra

J. P. Junggreens Tobaksfabrik
i Aabenraa.

Telefon 123.

Forbrugere

bedes om at forlange hos
Kobmænd og Handlende i
Nordslesvig

Skraa-, Røg- og Snustobak

fra **J. P. Junggreens Tobaksfabrik**
i Aabenraa.

Jacob P. Tøgesen,
Ur- og Brillehandel

**Urmager og
Optikus.**

Storegade 17.

Aabenraa.

Storegade 17.

P. Th. Jørgensen

Aabenraa. ————— Farver. ————— Rømskerred.

anbefaler sig

med samtlige til Farveriet henhørende Arbejder.

Carl Hass, Aabenraa

Nørreport. Handelsgartneriet „Nizza“ Nørreport.

anbefaler

**Fro og Planter, Frugttræer og stedsgrønne Træer,
Roser og Potteplanter, Kranse og Buketter.**

D. Damms Eftflgr.

Namsherred.

Aabenraa.

Namsherred.

Kolonialvarer og Spirituoser.

Specialitet: Damp-Kaffebrønderi.

Hold Piben i Hævd og Ære!

Den vil altid smage, naar man ryger

Junggreens Tobakker,

som faas overalt hos de Handlende i Nordslesvig.

Af vore mest bekendte Mærker nævnes: **Let Landmands-, Let Melange-, Smaabane-Tobak, Fin Landmands-, Jæger Tobak, Brystkanaster, 4 Slags Portoricoer, Maryland, Rød G., Agrar-Tobak, Posetobak, Præste Tobak, Hollandsk Kanaster, Varinas Melange og Varinas Kanaster.**

Nyt: „Mit System“ 1 — 2 — 3.

Yndere af en særdeles saftig Skraa

anbefales

J. P. Junggreen^{'s}

efter dansk Mønster i Nordslesvig indførte

≡≡≡ Eksport-Skraa ≡≡≡

hvorved forstaaes Skipper- og Mellem-Skraa samt anden Skraa, der er nedlagt i selve Saucen i tætsluttende guldlakerede Metaldaaser, indeholdende et fuldstændigt helt, halvt eller trediedels Pund. — Ved denne Opbevaringsmaade kan Skraaen holde sig lange Tider uden at tabe i Saftighed eller Velsmag.

Da denne vor Artikel allerede er bleven efterlignet, bedes man om at agte paa, at Daaserne, man køber, er forsynet med vort Firma og Fabriksmærke.

J. P. Junggreen, Aabenraa.

Aabenraa Pianohus.

Judeh.: J. B. Jepsen & Søn, Aabenraa.
Instrumentmager, Ransherred 5.

Flygel-, Piano- og Harmonium-Fabrikslager.
Provincial-Agentur for de mest belendte og bedst renomerede
Verdensfirmaer.

Fagkyndig Udførelse af Reparaturer paa eget Værksted.

Den aarlige Stemning

af de af os købte Instrumenter udføres af os selv personlig.

Aabenraa Afholdsbeværtning

(Kirkegaardsvejen)

byder gode Spise- og Drikkevarer.

Enhver er hjertelig velkommen.

Det Forenede Danske Livsforsikrings-Aktieselskab

„Hafnia”

København

det ældste og største private danske Livsforsikringselskab
tegner alle Slags Livsforsikringer, Kapitalforsikringer
og Livrenter paa meget fordelagtige Betingelser.

Oplysninger meddeles til enhver Tid beredvilligst af
Selskabets Rejseinspektorer

J. Dons,

Brøns

J. Østergaard,

Hygumskov pr. Hygum

samt dets Hovedbefuldmægtigede for det tyske Rige

Redaktor **H. P. Hansson,** Aabenraa.

Motorer

leveres af

Heinr. Callesens Maskinfabrik

Aabenraa.

til Gas, Benzin
og Generatorgas
stationær og trans-
portabel,

D. Damms Eftflgr., Aabenraa,
Ramsherred.

Jærn- og Kortevarer samt Bygningsbeslag.
Stobegods, Landbrugsredskaber, prima Værktøj.
Vinduesglas, Husholdningsgenstande osv.

Specialitet: Eneforhandling af de udmærkede Vejle
Komfurer og Kakkelovne.

M. F. Johannsen

Aabenraa.

(K. C. Ries Estrilgr.)

Vestergade 15.

Dampfarveri,
Spinderi, Valkeri og kemisk Rensnings-Anstalt.

Kranse og Buketter

faas til enhver Tid fra

Chr. Jacobsens Gartneri,

Telef. 135.

Aabenraa, Nørrechausé.

„CIMBRIA“

Aktie-Selskab,

:: Aabenraa ::

— Tommerhandel og Kalkbrænderi. —

J. B. Oesten's Møbel-Magasin,

Nygade 57, Aabenraa,

anbefaler et stort og smukt Udvalg af **Møbler**,
forfærdigede paa egne Værksteder.

Garanti gives.

Specialitet:

Garanti gives.

Herkules-Madrasser T. R. P. Nr. 179,054.

Jørgen f. Christensen

Aabenraa, Slingbjerg.

Kolonialvarer. — VINE. — Spirituoser.
Tobak. Aflagrede Cigarer.

J. Skov, Aabenraa A. T. Stallknecht's
Eftfgr., Aabenraa.

Jærnstøberi.

Maskinfabrik.

Maskinhandel.

anbefaler sit store Lager i **Kakkelovne** og **Komfurer**, eget
Fabrikat, til Dagens billigste Priser.

Alle Slags **Støbegods** leveres efter indsendte Modeller
eller Tegninger.

Reparaturer af alle Slags Maskiner og andet Støbegods
udføres **prompt** og **billig**.

C. Jensen, Smedemester

Aabenraa, Nørretorv 15

bringer herved sit Lager i nye, moderne og gamle **Vogne**
i velvillig Erindring.

Reparaturer udføres hurtigst.

Prøv først, og døm saa selv!

om **Brød** saa vel som **Kage** fra **Rundemølle** ikke er
de **billigste** og **bedste**, thi de bages kun af **fint pudset**
Rugmel.

Chr. Jacobsen, Rundemølle ved Lojtkirkeby.

P. J. Damm.

Brunde Dampteglværk ved Aabenraa,
anbefaler

alt til Teglværksindustrien henhørende.

Prima Varer til moderate Priser.

Røde, hvide og gule Mursten, Tagsten, Fliser, røde og hvide
Façonsten, Solbænkesten, Hvelvingesten, Brøndsten.
Krybbesten, Klinker til Logulve og Drænrør i alle Størrelser.

C. Ødis

Rødekro

anbefaler

sin Skotøjs-Forretning.

Mod Kontant 5 pCt. Rabat.

Mod Kontant 5 pCt. Rabat.

Søren Sørensen, Hellevad.

Vogn- og Beslagsmed.

Udsalg af Cykler og Reservedele.

J. P. Petersen, Skræddermester,
Hellevad.

Færdig Herre- og Dreng-Garderobe.

*Leverer Stoffer til Klædninger og Klædninger efter Maal
i Løbet af kort Tid.*

P. Sørensen,

Hellevad.

Hjulmager-Forretning.

Hellevad.

Nye og brugte Vogne haves stadig paa Lager.

Reparaturer udføres hurtigt og billigt.

Harald Ludvigsen, Graasten.

Slakteri og Pølsemageri.

Hans Petersen, Graasten.

Telefon 18.

Udgiver og Redaktør af „Sundeved Annonce-Tidende“.

anbefaler sit

Bogtrykkeri

med alle til Faget henhørende Arbejder.

Som Generalagent for det velrenomerede Aktieselskab „Almindel. Rente-, Kapital- og Livsforsikringsbank „Teutonia“ i Leipzig“, stiftet 1852, anbefaler sig med Afslutning af Livsforsikringer, Borneforsikringer, Livrenter (med Tilbagebetaling af den ikke brugte Kapital), Ulykkesforsikringer, evtl. med Tilbagebetaling af Præmierne, Forsikringer uden Lægeundersøgelse.

Selskabets Formue er over 90 Mill. Mark. Af Overskuddet er der sidste Aar ydet 96 $\frac{2}{3}$ pCt. til de Forsikrede Fast Dividende 27 pCt. af den fulde Aurspræmie.

== Agenter søges. ==

Nyt! Livsforsikringer uden Lægeundersøgelse op til 10,000 Mk. med Udbetaling af den hele Kapital ved Død, henh. den hele eller halve Forsikringssum ved Opnaelsen af en bestemt Levealder og **alt** hele Kapitalen ved senere Død. Meget fordelagtig. Skriv efter Prospekt!

E. Møller & Graasten.

Eigarer en gros & en detail.

Guldsmed Julius Jacobsen, Graasten

anbefaler sit store Lager i Guld- og Sølvvarer.

Specialitet: Forlovelsesringe, Sølvspisestæker fra 4,50 Mk. af.

Cathrine & Elisabeth Nissen

Jærnbanegade, Graasten.

Modepynt- og Tapisseri-Forretning, Lighkrans etc. etc.

Chr. Jensen, Graasten.

Kolonial- og Jærubare-Forretning.
Kaffelovne og Komfurer — Pumper og Kor.

J. Hollensen, Graasten.

Største Udvalg i

Stueure. — Lommeure. — Vækkeure.

Guld-, Sølv- og Nikkelurkæder.

— Sølv-, Nikkel- og Pletvarer. —

Reparaturer udføres solid og billigt.

Briller, Barometre,
Kikkerter.

Forlovelsesringe og
Brocher.

Christian Thielsen, Graasten.

Jærn- og Kortevarer.

Bejle Kaffelovne og Komfurer.

N. Nissen, Skræddermester,

Graasten.

Klædninger efter Maal i korteste Tid. Stort Prøvelager forefindes.

H. Rasmussen,

Maskinværksted, Graasten.

Alt Maskinarbejde udføres hurtigt, solidt og billigt.

Anekdote.

Man ved det. Mama: „Vilde Fritz, hvorfor drager
Storkene om Vinteren mod Syd — ved du allerede det?“

Fritz: „Ja, Mama, det ved jeg meget godt.“

Mama: „Naa, hvorfor da?“

Fritz: „Fordi Folkene dernede ogsaa skal have Vorn.“

Gartneri i Tombøl.

Specialitet: Vedvarende Blomster i stort Udvalg, 100 Sorter med Navn 15 Mk., 20 Sorter 4 Mk. **Vedvarende Stenhøjsplanter** 100 Sorter 15 Mk., 20 Sorter 4 Mk. **Vandplanter** omkring Damme i 50 Sorter 10—15 Mk, 20 Sorter 4—5 Mk. **Alpeplanter** som **Edelweiss** og **Alpe-tidsel** 20—50 Pg. **Vedvarende Blomster fra Japan** 20 Sorter 4—5 Mk. **Engelske Stikkelsbær, Ribs** og **Solbær** i bedste Sorter 10 Stk. 3 Mk., for Gartnerne 100 Stk. 15—20 Mk. **Hindbær**, bedste rigtbærende Sorter 100 Stk 5 Mk. **Jordbær** i bedste rigtbærende Sorter 100 Stk. 2—3 Mk. **Roser** i 10 prægtige Sorter med Navn 3 Mk. **Slyngroser** i flere Sorter 50 og 75 Pg. **Vild Vin** og **Clematis** til Verandaer 10 Stk. 3 Mk. **Cactus Georginer** i 10 Sorter 3 Mk. **Lilliput Georginer** i 10 Sorter 3 Mk. Alt andet til Gartneriet henhørende billigt.

Peter Jensen, Tombøl pr. Felsted.

A n e k d o t e .

Fra den gode, gamle Tid. Engang i Begyndelsen af det forrige Aarhundrede skulde den kommanderende Underofficer paa Fæstningen Kronborg affende en Rapport til sin Kaptejn. Til dette Formaal kaldte han jaa en af sine Undergivne ind til sig.

„Har De Pen, Blæk og Papir ved Haanden?“

„Javel, Hr. Sergent!“

„Godt, skriv jaa: Kronborg den 8.“

„Javel, Hr. Sergent!“

„Hvad har De skrevet?“

„Kronborg den 8.“

„Godt, videre — Maj — har De skrevet det?“

„Javel, Hr. Sergent!“

„Hvad har De skrevet?“

„Maj!“

„Vel, læs jaa det hele op!“

„Kronborg den 8. Maj!“

„Videre — 1812 — har De skrevet det?“

„Javel, Hr. Sergent!“

„Hvad har De skrevet?“

„1812.“

„Godt, læs det jaa Altjammen forfra engang!“

„Kronborg den 8. Maj 1812.“

„Vel, jaa vil vi hvile os en halv Times Tid.“

Fra Haderslev By.

H. Frees (J. Nommensens Eftf.),

Haderslev.

Isenkram- og Udstyrsforretning.

Stort Lager af Avls- og Landbrugs-Redskaber.

Ene-Udsalg af de bekendte Morsø Kakkellovne og Komfurer.

Telef. Nr. 165

Oluf Thielst, Haderslev,
Kolonialforretning

Telef. Nr. 165

Lager af alle Slags
Gødningsstoffer og undersøgt Markfrø.

Hansen & Vinterberg, Haderslev.

Hjørnet af Norre- og Slotsgade Nr. 7.

Stort og nyt Lager i Dame-, Herre- og Børne-Konfektion.

Besætnings- samt Udstyrsartikler.

Sengefjer og Dun.

Klædninger efter Maal.

E. N. Knudsen,

(Theodor Voss),

HADERSLEV. Telefon Nr. 161. **Nørregade 89.**

Største Lager i Udstyrs-Artikler. Fjer og Dun.

Reform-Senge og Senge af amerikansk System.

Fjer-Damprensings-Maskine.

Kjolestoffer og Bukskin. Dame- og Herre-Konfektion.

Kløverblad-Uldgarn er det bedste.

M. H. Johnsen, Haderslev.

Gravene 441. · Skomager-Forretning. · Gravene 441.

„Modersmaalet“ s **Aktie-Selskab**
H A D E R S L E V .

Bogtrykkeri * * Motordrift med Hurtigpresse
og flere Aksidenspresser.

Al Slags Trykarbejde

hurtigt, smukt og billigt.

Specialitet: MEJERI-REGNSKABS BÖGER.

Særlig anbefales et nyt System, der giver
et overskueligt Regnskab, letter Arbejdet
∴ og er besparende ved Anskaffelsen ∴.

Prisbelønnet paa det 5. nordslesvigske Fælleslandbomøde i 1895 og
indført paa de fleste større Andelsmejerier i Haderslev Amt.

Sabroe's Boghandel

Haderslev. · (Carl Nielsen). · Haderslev.

Dansk Litteratur.

Salmebøger. Andagtsbøger. Skolebøger.

Stort Lager af Forretningsbøger og Kontorartikler.

Papir og Kuverter. Lædervarer og Galanterivarer.

Stor Billed-Udstilling (ekstra Afdeling).

Kobberstik, Raderinger, Malerier, Fotogravurer, Foto-
grafier, Farvetryk etc. med og uden Ramme.

Billeder indrammes. Lager af Rammelister.

Stort Udvalg i Urner, Runestene, Figurer.
Dansk Keramik- og Majolika-Vaser etc.

Fotograf-Apparater samt alt Til-
behør til Fotografiering.

Oluf Petersen jr.,

Haderslev. (J. H. Michelsens Efterfølger) Haderslev.

Gaaskærgade 418 (grundlagt 1842).

BILLED- OG STENHUGGERI.

Betydeligt Lager af smagfulde Gravmonumenter, Plader, Tavler etc.

C. L. Ohlmann,

Gaaskærgade. Haderslev. Gaaskærgade.

Aflagrede Vine og Spirituoser.

Specialitet: TAFFEL-AKVAVIT.

A. Hundevadt

Bispegade

Haderslev

Telef. 229

Største og billigste

Manufakturvare-Forretning

her paa Pladsen.

Stort Lager i alle Manufakturvarer, Herre og Dame-Konfektion.

Skotoj samt alle Slags Kortevarer.

Salg kun mod Kontant med lille Fortjeneste.

Billige, men faste Priser.

J. C. Hansen, Skibsmægler.

Kolonial- og Skibsprovianteringshandel.

Gæstgivergaarden „Danmark“, Haderslev.

Steffen P. Møller

Bispegade 368.

Haderslev.

Bispegade 368.

Sten- og Billedhugger.

Stort Lager af smagfulde Gravmonumenter og Plader.

Waldemar Schmidt

Haderslev

Norregade 15

Ved Søndertorv

Telefon 16.

Special-Forretning i Herre-Garderobe.

Største Udvalg i engelske og tyske Stoffer.

Klædninger efter Maal fra eget Værksted under Garanti.

Paa Grund af stor Omsætning kun moderne Ting paa Lager.

E. P. Thorsen

Haderslev.

Søndertorv 17.

Haderslev.

Stort Udvalg i

Manufakturvarer, Dame- og Herrekonfektion. Udstyrsartikler.

Peder Hansen, Haderslev,

Jomfrustien.

Møbler fra de billigste til de fineste
haves stedse paa Lager.

Franko Levering! Ingen Købetvang!

Mod Comptant 5 pCt. Rabat.

Peter Henningsen Haderslev.

P. C. Winterbergs Eftfg.

Telef. 169.

Storegade 454.

Telef. 169.

Ure, Guld- og Sølvvare-Lager.

Jørgen Iversen, Haderslev.

Nørregade. Herre- og Dreng- Garderobe- Nørregade.
Forretning. Sto- og Stovle-Magasin.

J. Lassen Ferdinand,

Haderslev.

Slagtergade 635.

Haderslev.

Møbel- og Bygningssnedker.

Færdige Ligkister haves stedse paa Lager.

Thomas Møller

anbefaler sit

Bageri, Slotsgade Nr. 32, Haderslev.

Nicolai Duken, Haderslev.

Smør-Eksporthandling.

Forretning med Korn, Foderstoffer, Gødningstoffer
og underjagt Markfrø.

Tandtekniker J. Johansen,

Jomfrustien.

Haderslev,

Jomfrustien.

anbefaler sig med

alle Nyheder paa Tandteknikens Omraade.

Særlig anbefales mine velbekendte
godtpassende Tandsætter i forskellige Indfatninger.

Smertefri Tandudtrækning
ved Bedøvelse, Gasbedøvelse og Lokalbædøvelse
til billigste, men faste Priser.

H. Fahrendorf, ∴ Haderslev ∴
Søndertorv 295
Konditori og Kafe samt Bageri.

A. Thulstrup, Haderslev,

Telefon Nr. 125. **Badstuegade 197.** Telefon Nr. 125.
Slakteri og Kreaturhandel.

V. Fahrendorff, Haderslev.

*Urmager- og Guldsmedforretning.
Nørregade Nr 2, ved Siden af „Høppners Hotel“.*

Chr. N. Iversen,

Molleplads 149. **Haderslev,** Molleplads 149.
anbefaler sin

Kolonialvareforretning og Farvehandel.

Kolonialvarer.

Haderslev
Hjørnet af Slagtergade
og Ringgade.
Albert
Fryndendal.

Forhen B. B. Thuesens Hus .

Erit Bløcher,

Storegade 518. Haderslev. Storegade 518.

Garveri og Produktforretning.

Judkob af Suder, Skind, Haar, Klude, Ben, Jærn
og Metaller til høieste Dagspriiser

Ed. Johansen,

Slagtergade Nr. 626. Haderslev. Slagtergade Nr. 626.

Malerforretning.

Jensen & Wind,

Haderslev. Storegade Nr. 466. Haderslev.

Mode-, Manufaktur- og Konfektionsforretning.

A. Clausen, Tømmermester,
Nørregade Nr. 15, Haderslev.

Haderslev Slotsvandmølle.

Mølleri. Korn. Foderstoffer.

J. G. Weppler, Mekaniker, Haderslev.
Cykle- og Symaskine-
Handel.

Reparatur-Værksted. Telefon-, Gas-, Vand- og elektriske
Anlæg. Tillige anbefales Motor-Cykler.

Haderslev Klædefabrik, M. Schaumann
Haderslev

Butik og Kontor:
Lavgade 228.

Telefon Nr. 167.

Fabrik:
Højgade 222.

Specialafdelingen for kemisk Rensning: Sdr. Otting 85.

Sandlæge J. Smith * * * *
Haderslev, Nørregade.
Smertefri Tandudtrækning under Gasbedøvelse.

Tverhübbe, Haderslev, Lavgade.
Cobak
og Cigarforretning.

J. D. Suurballe,
Urmager- og Guldsmed-Forretning, Haderslev.
Søndertorv Nr. 226.

J. Nicolaisen Falk,
Malerforretning.
Haderslev. Storegade 427. Haderslev.

Marius Langwadt, Urmager.
Haderslev. Nørregade Nr. 381. Haderslev.
Stort Lager af Brillor, Pince-nez,
Barometre, Ure samt Guld-, Sølv- og Pløtvarer.

Chr. Nielsen, Snedkermester.
Haderslev, Storegade 494.
Haderslevs største Møbel-Magasin.

Fra det største Lager paa Pladsen anbefales
direkt importerede

rene Drue-Vine

til billige Priser fra

Frederik Wartho, Haderslev,

Nørregade 1B.

en gros.

en detail.

Vi bringer herved vore Produkter i det ærede Publikums behagelige Erindring: **Hvidtol Nr. 1, Husholdningsol, Stjerneøl, Dobbeltøl og Mineralvand.**

Husk altid og forlang vort **Baiersk Øl**, et anerkendt fortrinligt Produkt.

Bryggeriet Hansborg o. G. m. b. H.

N. F. Kruse, Haderslev.
Storegade Nr. 519.
engros & en detail. **Klodsjemageri.** engros & en detail.

Chr. Lassen, Haderslev.
Uldvareforretning.
Sønderbro 243. Haderslev. Sønderbro.

Haderslev. **Hans Detlefsen,** Haderslev.
Telefon 171. · Storegade 610.

Kolonialvarer, Vin og Spirituoser.

Telefon 23. | **J. Schrøder,** Haderslev. | Telefon 23.
| **Æggesportforretning.** |
| **Dykøb af ethvert Kvantum Æg til højeste** |
| **Dagspriser.** |

Nis Schmidt, Haderslev.
Jomfrustien 404b.

Lager af fortrinlige **Klaverer** fra Bock & Hinrichsens renomerede Fabrik.

Ædel fuld Tone, uovertruffen i Holdbarhed.

Peter Jversen, Haderslev.
Specialforretning i Smør, Margarine og Væg.
en gros & en detail.

Rud. Sacks Radsaamaskiner

er de bedste.

R. Beck, Maskinforretning, Haderslev.

Haderslev ny Trifotageforretning

Brødrene Kjær (før Hans Kjær)

er det bedste Indkøbssted for

Uldvarer, Garn, Færdigvævet Børnetøj.
Sæt Maskinstrikkeri.

De bedste og mest praktiske
Landbrugsmaskiner og Redskaber

køber man billigst hos

Nikolai Duken, Maskinhandel, Haderslev.

M. J. Petersen, Haderslev.

Klejnsmed og Vægtfabrikant.

Lager af **Kreatur-** og **Decimalvægte** samt alle mulige **Jærn-**
gutte. Reparation af Vægte af ethvert System under justeramtlig
Kontrol.

↔ *H. P. Narø, Haderslev* ↔

anbefaler sin

*Special-Forretning i Udstyrs-Artikler
og garanteret fjertætte, fyldte Senge.*

Enkeltte Senge fra 20—55 Mark.

Dobbeltte Senge fra 25—65 Mark.

Magasin „du Nord“, Tomfrustien Nr. 43a.

Køb altid Brød

fra

Haderslev Brødfabrik!

Paa Grund af vort Bageris moderne Jndretninger og vore solide Forretningsprincipper er vi i Stand til at levere det bedste Brød til den billigste Pris.

Hvor ingen Udsalgssteder haves, sender vi paa Bestilling direkte.

Laujen Holm.

Storegade 457.

Haderslev.

Storegade 457.

Mode-, Manufaktur- og Konfektions-Forretning.

Jørgen Hauberg.

Haderslev.

Storegade 488.

Kolonial, Tobak og Cigarer.

Haderslev Wæghforretning.

Sønderbro.

Haderslev.

Telefon 8

Dpføber Wægh til højeste Dagspris.

Valdemar Møller's Eftlg. (Chr. Petersen)

Storegade Nr. 542.

Haderslev.

Hjørnet af Vestergade.

anbefaler sit velassorterede Lager i aslagrede

Tobakker og Cigarer.

Lassens Tandklinik

Jomfrustien. ————— Haderslev.

Jørg. Sorgenfri's Møbelsnedkeri,

Gaaskærgade 710. Haderslev. Gaaskærgade 710.

==== **Elgkister og Elgøj i stort Udvalg.** ====

Johs. Jensen, Haderslev.

Gravene. ————— Bogufabrik. ————— Gravene.

(Indehaver: J. P. Sildebrandt.)

N. Nielsen, Haderslev.

Telefon Nr. 164.

Gravene 436.

Telefon Nr. 164.

Slakteri og Pøsemageri.

Hans P. Møllers Gæte,

Sonderbro 240. Haderslev. Telefon Nr. 4.

Korn- og Boderstoffer-Forretning.

————— Guano og Markfrø. —————

H. P. Guldbrandt,

Storegade Nr. 507.

Haderslev.

Storegade Nr. 507.

Rebslageri

————— med alt til Køget henhørende. —————

M. S. Wismar, Haderslev.

Klostergade 285.

Klostergade 285.

Malersforretning.

Juhl & Boysen, Haderslev.

Kolonial- og Svine-Eksport-Forretning.

Sonderbro 253.

Telefon 137.

H. Sørensen, Vognfabrikant,

Gaaskærgade Nr. 422, Haderslev.

Stort Udvalg af ny, elegante, solide Vogne. — Reparation
solid og billig. — Brugte Vogne tages i Bytte.

G. Færdig & Søn,

Røttermed.

Haderslev, Apotekergade.

Brøndborer.

(Bed Siden af Love-Apoteket)

Artefist Brøndboring. Mejerigenstande.

Christian Petersen, Polsterer, Haderslev.

Søndertorv.

Mobelforretning.

Søndertorv.

Færksted, specielt for Polstermobler.

G. J. Orbesen.

Vognfabrik.

Lavgade 264.

Haderslev

H. P. Færdig, Haderslev.

Artefist Brøndboring og Pumpe-Forretning.

Paa Bævertingen. Opvarteren: „Er der mere, De
ønsker?“

Gæsten: „Ja, en Portion Dynamit til at sprænge denne
her Bøf med.“

Chr. Wogensen's

Gæstgivergaard

Sonderbro Nr. 254, Haderslev.

Joh. Iversen, Bygningsmester,
Sonder-Otting pr. Haderslev,
anbefaler sig

med alt til Byggefaget henhørende Arbejde.

H. B. Kjær, Brorsbøl pr. Haderslev,

anbefaler sin Forretning med

Osborne- Høste- og Slaamaskiner.

Et velassjorteret

Reservelager og eget Reparaturværktøed.

L. P. Dall, Brorsbøl
pr. Haderslev.

anbefaler sin

Maskinforretning.

Jørgen Mortensen, Slusefester,

anbefaler sin

Kolonialvarerforretning.

Jærn-, Kortevarer-, Stentøj- og Manufacturhandel.
Lager af Foderstoffer, Markfros og Kunstgødning.

Udgravningsarbejde.

(Heri findes et Udvalg af Brugter fra Haven.)

Op, ærede Ven! Gnid Soonen nu hurtig af Djæt,
højt straaler Himmelens Sol, bær nu dit Værktøj herhid!
Vid, at ved ærligt Stræb lever man glad og fornøjet,
Dødslen af Tid volder Tab, Lommen bli'er fuld ved din Flid.
Staa ej og døø, grib Staven og brug dine Kræfter!
Rask, driv al Nøden paa Flugt ved dit Arbejd herefter.
„Arbejdet adler en Mand“, er et Ord, som du nok vil sande,
naar du har arbejdet nok, væder end Sveden din Pande.

Telefon Nr. 10

Telefon Nr. 10.

Telef 17.

Telef. 17.

N. N. Njær, Tyrstrup.
Armagere- og Guldsmedforretning.

K. P. Gellert, Tyrstrup.

Slakteri og Pøsemagerforretning.

Th. Illgaard, Tyrstrup,
Malerforretning

Grundlagt 1810.

F. Ebbesens Enke,
Christiansfeld.

Guld-, Sølv-, Sølvplet- og Nikkelvarer.
Lommeure og Regulatorer.
Meteorologiske og optiske Varer.

Grundlagt 1810.

J. Guldberg's Skrædderforretning,
Christiansfeld.

H. Herre- og Dame-Garderobe.
De moderne Stoffer i stort Udvalg.

K. Ravn's Enke, Tyrstrup
anbefaler sin

Sadelmagerforretning.
Gamle Møbler modtages til Desinfisering.

Michael A. Jacobsen, Tagkær,
Møbel- og Bygningssnedker,
leverer saavel Fabrik- som hjemmelavede Møbler.

Joh. Nielsen, Kristiansfelt

(ved Siden af Sparekassen)

anbefaler sit velassorterede Lager af færdigt **Fodtøj**.
Reparationer udføres til moderate Priser.

Villads Martensen, Kristiansfelt,

anbefaler sig med

Tapeter og Bortter. Bog- og Papirhandel.
Galanteri- og Lædervarer. Figurer.

Dans Jacob Ravn,

Tagkær,

— **Hjulmagermester.** —

Iver Knudsen,

Tagkær ved Kristiansfelt,
Maskin- og Beslagsmed.

Julius Nielsens

Tømmerforretning i Vojens.

*Stort Oplag af Tømmer, Brædder, Planker
og Lægter, som anbefales til billigste Priser.*

J. Th. Jensen, Vojens,

Lømme- og Stueure, Guld-, Solv- og Nikkelvarer.
Harmonikaer, Mundharper, Barometre,
Termometre, Brillor, Ridehjul og Symaskiner.
en gros, en detail.

Stort Udvalg! Yderst billige Priser!

Reparationer

paa ovennævnte Artikler udføres hurtigt, solid og billigt.

Telefon Nr. 1.

Telefon Nr. 1.

Jørg. Jensen, Vojens,

anbefaler sit store Lager af

Manufaktur- og Modevarer, Dame-, Herre-
og Børne-Konfektion.

Lager af Herre-, Dame- og Børne-
Fodtøj.

Telef. 1. **J. Th. Jensen, Vojens** Telef. 1.

Jærn, Kul, Koks, Kalk, Cement,
Evinetruge, Rør, Giberørvæv, Tjære og Tagpap.

Hans Gram,

Maskinfabrik.

Indehaver: Hans og Aage Gram.

Vojens.

Christian Pauli's Gæstgivergaard

i Vojens.

Telefon Nr. 11.

Nicolai Sørensen, Vojens.

Støbogdsluger, Glas- og Stentøjs-Handel.

Kolonial-, Jærn- og Kortevarerforretning.

Tobak og Cigarer samt undersøgt Markfrø.

Lager af Vejle Komfurer og Kakkelovne.

A. W. Jensen, „Hotel Vojens“

Vojens.
Telefon No. 23.

H Biermann,

Bojens,

Rodkermester,
anbefaler jeg

Bojens,

med Ailetønder med og uden Patentspreder.
Prima Gfsvort = Smørræer, Saltkar og Skoldekar.
Lillige anbefales mit velindrettede Kogeri.

O. W. Friis, Steppinge,

anbefaler jin

Mode-, Manufaktur- og Herreekviperings-Forretning-
Lager af Skotøj.

Chr. Noose & Speth,

Sommersted Station.

Korn-, Foderstøj- og Markfrø-Forretning.

Th. Nesselberg.

Kr. Telefon Nr. 11.

Kr. Telefon Nr. 11.

Sommersted Banegaards-Hotel.

H. Kjestup, (C. Schulz' Efterflgr.)

Sommersted Station.

Kolonialvarer.

Lager af Herre-, Dame-, Børne-Fodtøj.

Alle Sorter Gødningstoffer.

Fabrikations-Lager af Saderslev Benmel.

Bernhard Bork, Sommersted St.

Farveri, kemisk Vaskeri og Trikotageforretning.

N. Suurballe, Smedemester,

Sommersted By.

anbefaler

Sommersted By.

nye og brugte Vogne.

Telefon Nr. 23.

H. Kjer, Sommersted By.

Telefon Nr. 23.

Billigste Indkøbssted i
Kolonial-, Jærn- og Hortevarer.

Stort Lager
i **Herre- og Dame-Støjtøj**, til billigste Priser.

H. M. Hansen, Smedemester, Jels,
anbefaler

===== nye og brugte Vogne. =====

J. Lastein, Blikkenslager i Jels,

anbefaler sit Lager af præmierede Mejerispaande.
Største Udvalg af Stald- og Bogulogter samt Lamper.
og Husholdningsgenstande.

Christian Hellesøe, Jels,

Telefon Nr. 1.

Kolonial-, Manufaktur-, Jærn- og Støjtøjshandel.
Lager af Tobak og Cigarer.

Støbtøjsartikler: Røstelovne, Komfurer, fritstaaende
Vaskedler og alt dertil hørende
anbefales til Dagens billigste Priser.

Jels Dampfarveri,

Appretur og Tøjrensning-Anstalt,
anbefaler sig

med alt til Faget hørende.

M. Hansen.

Hans N. Baagøe, Jels,

anbefaler sig som Bygningsmester.

H. P. Dinesen, Jels
anbefaler sit
Savskæreri og alt til Faget henhørende.

L. A. Schulte, Jels,
Strædermester
leverer saavel Herre- som Dame-Garderobe paa
Bestilling efter Maal i kort Tid.

J. J. Lund, Strædermester,
Jels,
anbefaler sit Stoflager.

P. Jensen, Jels.
Maler- og Katererforretning.

Marius Overbeck, Jels,
anbefaler sit Lager i Bygningsmaterialier.
Snedkerforretning og Lufistemaaasin.

H. Bruun, Jels Mølle.
Mølleri. = Korn. = Foderstoffer.

Hans Bording, Stodborg,
Smedemester,
anbefaler nye og brugte Vagge.

Skodborg |
Cyrstrup | *Manufakturhandel.*

A. P. Frehr.

Telefon Nr. 2.

J. E. Dahl, Skodborg,

Kolonial og Isenkram, Guano og underjagt
Markfrø.

Rul, Koks, Briketter, Tjære og Tagpap,
Glace-Nør og Krybber.

NB. Suder og Skind købes til højeste Dagspris.

Telefon Nr. 2.

Hans Christensen, Skodborg,

anbefaler sin

Kolonial- og Jærnvarer, Glas- og Stentøjs-handel.

Lager af

Markfrø og Gødningstoffer, Rul, Briketter og Koks.
Kaffelovne og Komfurer.

Alt leveres til billigste Dagspriser.

5 pct. Rabat.

Andreas Hollensen, Skodborg,

anbefaler sin

Kontantforretning i Kolonial- og
Kortevarer.

5 pct. Rabat.

A. H. Sterndorff, Skodborg-Mølle,

anbefaler

==== Korn- og Mølleriprodukter. ====

G. P. Jensen, Skodborg,

anbefaler sit

———— Bageri og Konditori. ————

Anekdote.

En Amerikaner blev af en Russer spurgt om sit Fædrelands
Grænser.

„Mod Norden“, svarede Amerikaneren, „grænser det til Nord-
lyset og mod Syd til den yderste Dag.“

L. J. Petersen, Over-Jersdal,

Telefon 3.

anbefaler sin

Telefon 3.

∴ Kolonial- og Manufaktur-Forretning ∴.

Stort Lager i

Raffelovne, Konjurer og fritstaaende Badstefebler.
Forhandling af F. P. Junggreen's Ekraa- og Røgtobakker.

L. P. Lange, Over-Jersdal.

Korn og Foderstoffer, Kunstgødning.

Hul og Cement. ——— Handel med undersøgt Markfrø.

M. Hansen, Over-Jersdal,

Møbel- og Bygnings-snedker.

Niels H. Nissen, O.-Jersdal,

Smed og Maskinbygger.

Specialitet med Opførelse af fine bekendte
Vindmøller.

Cathrine Jensen Over-Jersdal,

==== anbefaler sin Modepyntforretning. ====

D. Detleffen, Over-Jersdal,

anbefaler sit

Bageri, Konditori og Mølleri.

G. Hansen, Stomager, * * *

* * Over-Jersdal

anbefaler sin

==== Skotøjsforretning. ====

P. P. Westergaard, Over=Jersdal,
anbefaler sit
Mølleri, Rug= og Stribrøds=Bageri.

Hans Bruun, Over=Jersdal=Kro.

Gæstgiveri, samt Kjøretøj til Udlejning.

Niels U. Hansen, Bestoft. (S. Fjorngjen's
Efterflg.)

Kolonial-,
Manufaktur-, Stentøjs- og Grovvarer-Forretning.

Heinrich Dahl, Østerlindet.

Kolonial-, Jærn- og Kortevarer-Forretning.

Ribe Kaffebovne og Komfurer.

Byggematerialier, Kalk og Cement, Kul, Koks,
Briketter, Tjære og Tagpap.

Lager af Foderstoffer, undersøgt Markfros og
Guanøer, Tommer og Brædder.

Udsalg af Landbrugsmaskiner.

Telefon Nr. 1.

Telefon Nr. 1.

A. J. Marcussens

Urmager- og Guldsmed-Forretning i Rødning.

Dall & Jepsen, Rødning.

Jærn- og Kortevarer. Stentøj- og Glasvarer.
Kaffebovne, Komfurer og fritstaaende Vasketødder.

M. Hansen, Rødning,

Kontant-, Manufaktur- og Modeforretning.

Herre-, Dame- og Børne-Konfektion. Skotøjslager.

J. P. Coft & Rødning.

Sjulfmager-Forretning.

H. Chr. Andersen, Rødning.

Bog- og Papirhandel.

Udsalg af Fotografi-Apparater med Tilbehør.

J. H. Schmidt, Rødning,

Forhandling af

Hansborg Øl og Sodavand.

A. S. Bøggild Gundersen,

Rødning. Kolonialvareforretning. Rødning.

Lager af Kul og Briketter.

H. Hanlen, Rødning

anbefaler sin Ekomagerforretning.

H. J. Møller, Gramby.

Reparaturværksted for Landbrugsmaskiner.

Lager af bedste Patent-Hjlepumper

Cyklar og Tilbehør af forskjellige Fabrikater, fra de bedste til de billigste. Jærnpumper og Rør.

A. Hansen

• Handelsgartner •

Gram Slots Have.

Unbefaler:

Have-, Mark- og Korfro i de for vort Klima bedst passende Sorter. Frugttræer og Frugtbuske i forskjellige Sorter. Skov-, Hegn- og Læplanter. Alle nødvendige Ting til Haveanlæg i moderne og nyeste Sorter. Blomstrende Planter, Palmer m. m. i velfulterede Værelser. Kranse og Boquetter m. m. jaas med korteste Varjel. Træbestøring, **billigt.**
Anlæg af Haver udføres prompt og

Chr. J. Kræmer, Gramby.

Møbel- og Ligkiste-Magasin. ≧ Lager af Gravmonumenter.

Agentur for Livsforsikring. Garantipligt- og
Ulykkesforsikring, Brandforsikring og Hagel-
skadeforsikring ved solide Selskaber. — —

Thorvald Midtgaard, Gramby.

Kolonial- og Kortevarer,

≡≡≡ Glas- og Stenøjsforretning. ≡≡≡

J. M. Behrens, Gram.

Maskinværksted og Installationsforretning

P. Hansen's Gæstgivergaard,

≡≡≡ Gram. ≡≡≡

T. P. BECK, Harreby ved Fol.

Kolonial-, Jærn- og Kortevarerforretning.

Tømmer og Brædder. Markfrø og Guano.

Manufakturhandel.

Herre- og Dame-Konfektion.

Niels Hansen, Toftlund

*Bog-, Papir- og Kunsthandel, Bogbinderi.
Stort Lager af indrammede Billeder, passende til
Brude- og Festgaver.*

---

*N. H. Friis, Toftlund,
Sjølsmager,*

anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

M. Westergaard, Toftlund,

anbefaler sig som

☉ Vogn- og Beslagsmed. ☉

Axel Axelsens Eftflg., Toftlund

(Indeh.: W. Uldall).

*bringer sin velassorterede Jærn- og Korte-
vareforretning i velvillig Erindring.*

Rasmus Brik, Toftlund,

bringer herved sin

☉ Skotøjsforretning ☉

i velvillig Erindring.

==== Reparationer udføres hurtigt, solid og til moderate Priser. ====

P. N. Ries, Toftlund,

(Indeh.: Karl Borchert)

anbefaler et stort Lager i Kolonialvarer i kun bekendte
prima Kvaliteter.

Smukt Udvalg i Glas- og Stentøj.

P. P. Detleffsens Enke, Toftlund,

anbefaler et stort Lager i

Herre-, Dame- og Børne-Tødtøj

i alle nyeste og bedste Ting.

Jeg sælger kun prima Varer til billigste Priser.

☉ L. Lausten, Toftlund, ☉

anbefaler sit store Lager af

Cykler og Landbrugsmaskiner.

Borchert & Frosch, Toftlund.

Lager af
Korn og Foderstoffer. Undersøgt Markfrø og Guano.
Chili-Salpeter.

Heinr. Nielsen, Agerskov,

Maler og Vognlakerer.

Aug. Jensen,

Skærbæk. (P. Petersens Efterfølger) Skærbæk.
anbefaler sin Forretning i Kolonialvarer, Vine,
Spirituoser, Tobak og Cigarer .: Jærn-, Kortevarer
og Stentøj.

Stort Lager af Bygningsbeslag og Støbegods.
Danse Komfurer og Kaffelovne.

Sækkelse-, og Kornrensmaskiner og Plove.

Hans P. Petersen, Skærbæk.

Maler og Lakerer.

Udsalg af Tapeter, Diefarver, Laker og
Gulvolie.

Marius L. Hansen, Skærbæk,

Sadelmager-Forretning,
anbefaler alt til Faget henhørende.
Solid Arbejde. Billige Priser.

H. F. Hansen, Skærbæk.

Kolonial-, Kortevarer- og Stentøjsforretning.

Særligt anbefales

af aflagrede Tobakker og Cigarer, Vine
og Spirituoser.

Vaske- og Vridemaskiner. Tojrunder.

Telefon 34.

Telefon 34

J. Lorensen, Skærbæk.

Maskinværksted.

≡ Alle mulige Slags Landbrugsmaskiner. ≡
Reparationer udføres solid og til moderate Priser.

H. J. Jepsen, Skærbæk.

Pumpe- og Hjulmagerforretning.

Ajlepumper, Ajlespredere, Vandledningsrør og artesisk Brønd-
boring anbefales.

B. Nielsen, Hejsby ved Brøns.

Kolonial-, Korn- og Foderstof-Forretning.
Kul og Kunstgødning

Bon Thysen Skærbæk.

Kolonialforretning og Gulhandl.

Frans Fransen, Skærbæk,

anbefaler sin

Drejerforretning. Tobak og Cigarer.

H. Hansen, Skærbæk.

Byggeforretning.

Anbefaler

sit Lager af alle Slags Bygningsmaterialier.

Bendig Rosjen, Skærbæk,

anbefaler sit Bageri.

A. Davidsen, Skærbæk.

Maler og Lakerer.

Udsalg af Tapeter og klæbefri Gulvolic.

Fra Sønderborg By og Amt.

Min fineste Margarine

PRIMUS

smager, smelter og bruner som bedste Natursmør.

„Primus“ tilberedes efter en ny Fremgangsmaade af de nyeste Raamaterialier i Forbindelse med den bedste Mælk og Fløde.

„Primus“ burde ikke mangle i nogen Husholdning, da jamme besidder alle de Fortrin, som godt Smør har, smager som Smør paa Brodet, er overhovedet i Udsende og Smag ikke at fælte fra Smør.

„Primus“, omhyggeligt forarbejdet, er fast, kærnesuld og produktiv som Smør, da Vanddelene efter Mulighed er bortfjernede, noget, der særlig for Husmoderen er ensbetydende med en stor Besparelse.

„Primus“ anbefales enhver Husholdning. Den kommer ikkun frisk i Handelen og kan efter Dufte faas igennem enhver Detail-Forretning.

Margarinefabrik
Sønderborg.

Telefon Nr 22. P. Knarhøj.

Alle Slags Mel og Gryn,

sur Sennep samt forskellige Slags Fodervarer anbefales fra

Sønderborg Valsemølle,

Telefon Nr. 35.

Peter Hanson.

Tel. Nr. 52.

Th. J. Mørch,

Tel. Nr. 52.

Storegade Nr. 9.

Sønderborg.

Tidligere Nr. 58.

Jærn- og Kortevarer, Støbegods.

Svendborg og Vejle Kakkellovne og Komfurer. Porcelæn-, Fajance- og Glasvarer.

Mejeriredskaber, Jagtbøsser og Ammunition.

Harders Patent-Ajlepumper.

Hvidevare-Huset | **Største Lager af fyldte Senge.**
J. H. Kock
Sønderborg.

Komplette enkelte Senge:			
Nr. 1	12,50	Nr. 5 28,90	op til
„ 2	15,25	„ 6 35,00	Mark 120,00.
„ 3	19,50	„ 7 39,00	Dobb. Senge
„ 4	25,00	„ 8 44,40	til alle Priser.

Forsendes frit overalt. —

G. N. Due's Efterfølger., Sønderborg,
 Telef. Nr. 34.
 (Ejndehaver: N. Sønnichsen.)
Korn- og Foderstof-Forretning.

Stein & Meyland,
Jærnstøberi og Maskinfabrik, Sønderborg,
 Telefon Nr 14. anbefaler Telefon Nr. 14.
Raffelovne . . . Komfurer . . . Vinduer
 og alt til Faget henhørende, især
Støbegods efter indsendte Modeller eller Tegninger.
 — Reparaturværksted for Dampmaskiner. —
Dampkedler. Lokomobiler. Jærskemaskiner. Mejemaskiner.
 Specialitet:
Teglværksmaskiner og Støbegods til Ringovne.

A. Behn, Sønderborg.

Kolonial-, Vin-, Spirituosa-, Jærn- og Kortevare-
 Forretning.
 Lager fra J. P. Junggreen's Tobaksfabrik

Bossen & Bock, Sønderborg .: Broager.
 Tel. Nr. 57. Tel. Nr. 57.
Manufaktur- og Modevarer,
Herre- og Dame-Konfektion
 Udstyrsartikler. Salg imod Kontant.
Største Lager. Billigste Priser.

Jørgen Møller

Storegade 91—92. Sønderborg. Telefon Nr. 11
Jærn- og Kortevarer. — Hus- og Køkkenredskaber.
Glas, Porcellæn og Stentøj.

J. Staugaard, Sønderborg.

Telefon 299.

Special-Forretning for
en gross! Cykler og Symaskiner en detail!
Specialitet: **Alfa-Cyklar og Korea-Cyklar, Pfaff-, Vic-
toria-, Alfa- og Kohlers Symaskiner.** Stort Udvalg og
billigste Priser. Billigste Indkøbssted for Forhandlere og Forbru-
gere. Alle Reparaturer udføres solid og billig i mit store dertil
indrettede Værksted.

**Skal Kærlighed Dem Lykke bringe,
Køb Holger Hansen's Forlovelsesringe!**

Guldsmed Holger Hansen, Gravor.
Storegade 45. Telefon 74.

Chr. Otten, Sønderborg.
Storegade Nr. 78.
Bageri og Konditori.

Vi bringer i samtlige **Manufakturvarer**

 altid det Nigtige.

til vore bekendte yderst kalkulerede Priser.

Chr. Rode, **Indeb.:**
Andersen & Birkedal.
Sønderborg
Telefon Nr. 62.

B. Helmer, Sønderborg.

Kolonialvarer-Forretning.

Hør- og Blaar-Import.

Handel med tørre Larve.

Billige Emaillevarer.

Rodne Diefarver og Farver til Hjemmesarvning.

Helmer & Jørgensen,

Sønderborg.

Manufakturforretning.

Peder Stoffer, Sønderborg.

Specialforretning

i Herre- og Dreng- Artikler.

N. Møller, Sønderborg,

Bygningsmateriale-Forretning,

Tel. 298. Engros og en detail, Tel. 298.

anbefaler

alle til Byggefaget henhørende Artikler,

J. G. Hansen, Sønderborg,

Tel. 31

Berlegade 96,

Tel 31

anbefaler sin Forretning

— i Korn, Foderstoffer og Kunstgødning. —

Telefon Nr. 276. **Johs. Möller** Telefon Nr. 276.
Sæbefabrik i Sønderborg.

Odenseægforretning i Sønderborg

er Køber af Æg til højeste engelske Notering, som meddeles 8 Dage forud. Kontant Afregning, ingen Fragt, fri Emballage. Samlesteder overalt paa Als og Sundeved.

Leveringsbetingelser erfares hos Samlerne eller i Odense.

Ægforretning i Sønderborg, Berlegade.

NB. Hvor der endnu intet Samlested er, ønskes et saadant oprettet.

Marius Madsen, Sønderborg, Berlegade 29. Telefon 54.

Specialhus

i Mode-, Manufaktur-, Kortevarer, Uldvarer, Lærred- og Udstyr-sjager.

Fjer og Duv. Arbejder-Artikler.

Salg kun imod Kontant med lille Fortjeneste.

Jørgen Krogh, G. Möller's Eftflg.,

anbefaler sin Forretning med **Cyklar** under bekendte Mærker, som: **Triumph, Herkules, Mars** og billigere Slags fra **65 Mk.** af.

Ligeledes de

Original-Viktoria-, Tritonia- og Singer-Symafiner.

Desuden udføres **Reparaturer** af alle Systemer solid og billigt i mit eget Værksted.

Mine Børn

køber fine Manufaktur-Varer til hele Familien hos **Hans Hansen i Sønderborg,**

mine Børn

er smagfuldt og billigt påklædt fra

hans Forretning.

Special-Forretning

i Kaffe, The, Cacao, Chocolate af

Mathilde Oberg, Sønderborg,

Store Raadhusgade 7,

anbefaler friskbrændt Kaffe i prima Kvalitet pr. Pund 1 Mk., 1,20 Mk., 1,40 Mk., 1,60 Mk. The pr. Pd. 2,00 Mk., 2,40 Mk., 3,00 Mk., 4 Mk. Specialitet: Ceylon pr. Pd. 2,40 Mk. Grusthe. Cacao, garanteret ren, pr. Pd. 1,40 Mk., 2,00 Mk., 2,40 Mk. Koge-Chokolade, garanteret ren, pr. Pd. 1 Mk., 1,20 Mk., 1,50 Mk., 1,80 Mk. Fine Spise-Chokolade: Lindt, Cailler, Gala Peter, Köhler, Hildebrandt, Garotti, Wiese o. fl. Pralinés og Biscuits.

Enhver Bestilling fra 10 Mk. af frit til enhver Poststation i Sønderjylland.

Rabatmærker gives!

Hans P. Hansen,

Havnegade 20. Sønderborg. Telefon 110.

**Kolonialvarer, Stentøj,
Kortevarer og alle Slags Skibsdrustnings-Artikler.**

Georg Nielsen,

Sønderborg St. Jørgensgade 22

anbefaler sit **Reparaturværksted for Dampmaskiner-,**

Motorer, samt alt til Faget henhørende.

C. A. Petersen, Sønderborg,

Skomagermester,

for „Centralhalle“, nu i Huset ved Siden af Perlegade 6.

Største Lager af kun prima, solid og smukt

Fodtøj for Herrer, Damer og Børn.

Bestillinger efter Maal udføres i korteste Tid.

Andreas C. Sørensen,

Tandslet.

Kolonial-, Stentøj-, Glas- og Kortevarer-Forretning.
Tobak og Cigarer. Vin og Spirituoser. Droger.

Oplag af Havefrø

fra Ernst & von Spreckelsen i Hamborg.

Hønssekalk.

J. Rasmussen, Guderup,

anbefaler sit store Lager i

Herre-, Dame- og Børne-Fodtøj

til moderate Priser.

Handelsjelskabet „Svendstrup“,

Svendstrup.

Kolonial-, Stentøj-, Glas-, Jærn- og Kortevarer-
forretning Korn Fodevarer. Kunstgodning. Kul.
Roké Underjagt Mark- og Høfrø.

Anker Holst, Guderup

anbefaler sin

**Kolonial-, Jærn- og Kortevarer-Forretning,
samt Handel med undersøgt Markfrø.**

Specialitet: Kvarhojs Margarine, daglig frisk.

Brændt Kaffe, frisk 3 Gange ugentlig.

Peter Mannsen Petersen, Guderup.

Kolonial-, Jærn- og Kortevarer.

Glas- og Stentøj-Handel.

Lager af

Tobat og Cigarer. Vin og Spirituoser. Undersøgt Markfrø.

Heinr. Nissen, Nordborg.

Lager af Jærn-Vinduer og Bygningsartikler.

Ene-Udsalg af Holbæk Tærskemaskiner.

Chr. Schmidt, Broager,
anbefaler sit velassjorterede **Bager i Kolonial-, Færvarer**
og Stentøj.
Stort Udvalg! Billigste Priser!

Fra Tønder By og Amt.

S. C. Lorensen, Tønder.
Kolonialforretning.

== **Salg af Foderstoffer og Kunstgødning.** ==

Bager N. Lassen, Tønder,
anbefaler sit **Bageri.**

Tønder Landmandsbank

(Aktien-Gesellschaft)

i Tønder.

Oprettet 6. September 1901. Aktiekapital 400,000 Mk.,
fuldt indbetalt.

Indskud forrentes straks fra Modtagelsesdagen.
Filial i Skærbæk. Agentur i Højer.

Johannes Jensen, Tønder, Vestergade.

Lager af Fodtøj. Bestilling efter Maal.

Ikke passende byttes. **Skaftforretning og Utensilier.**

C. W. Hänsel, Tønder.

Snedkeri med Maskindrift.

Ligkister i Eg og Fyr. **Ligklædninger og Kranse.**

Asmus A. Matthiesen,

Tønder,

anbefaler sin **Kolonialforretning,**
Tobak og Cigarer.

Thomas Lasson, Tønder,

(for Severin Matthiesen)

anbefaler sig m.d. alt til Bog-, Galanteri-, Kunst-, Læremiddel- og Papir-Handel, Antikvariat og Forlagsforretning henhørende.

Stort Lager af danske Bøger og Tidsskrifter
:: :: :: samt Billeder og Kunstgenstande :: :: ::

S. E. Sønnichsen, Tønder.

— Lager af alle Sorter Kunstgødning. —

Agent for Brandforsikringskøjskabet, Danmark.

Hans Hansen, (tidl. Joh. D. Hansen).

anbefaler sin Kolonialforretning.

Prima Varer!

Billigste Priser!

Bager Th. Petersen.

Vestergade, Tønder,

:: :: anbefaler sig til Landbefolkningen :: ::

August Müllers Drogeri,

Tønder.

Alle frigivne
Apotekervarer,
Englepleje-Artikler,
Forbindsstoffer,
Parfumerier,
Toiletteartikler.

Kolonialvarer,
Delikateser,
Vin og Spiritioser,
Cigarer og Cigaretter,
Chokolade og Kakao.

Thomas Tygesen, Tønder,

Østergade, anbefaler sin Østergade,

Kolonialvareforretning.

Fine aflagrede Cigarer. Vin og Spirituoser.

Særlig anbefales min bekendte brændte **Kaffe** til 1 M. Pd.

Garanteret spiredygtigt Græs- og Kløverfrø.

Johannes Thomsen,

Tønder, Specialhus „Sanitas“ Tønder,

anbefaler i friske Varer

Smør, Æg, Fedt, Kaffe og Te.

Specialitet:

Ekstrafin Margarine, Bisquit, Kakao, Chokolade.

Urmager M. C. Sørensen, Tønder,

Stort Lager af

Ure, Guld- og Solvvarer, Brillor,

Kikkertor osv.

Reparationer under Garanti i mit eget Værksted.

J. H. Jensen,

Tønder.

anbefaler sin

Højer.

Gæstgivergaard i Tønder Vestergade

med Gæsteværelser, Staldrum etc.

Sammesteds

Lager af udsøgte Luksusvogne.

=====
Fra Flensborg By. =====

A. E. Colding, Flensborg,
anbefaler sin
=====
Vinhandel. =====

Skibbroen 3, Flensborg. „Sommers Hôtel”, Skibbroen 3, Flensborg.
ligeoverfor
Dampskibspavillonen og i Nærheden af Banegaardene.

J. Jessen & Co. Efterfølger,
Flensborg.
Kolonialvarer og Markfrø engros.
Sæbefabrik.

Jens M. Ferdinand, Flensborg,
Angelbogade 16.
=====
Kaffe-Special-Forretning. =====

„Magasin du Nord”, Flensborg,
Mode-, Manufaktur-
=====
og Konfektions-Forretning. =====
Udstyrsartikler.
H. C. Christiansens Efterfølger.
Indehaver: **Klüver & Petersen.**

H. Wohlenberg, Flensborg.
Nystaden 71. ===== Storegade 32.
EGEN LINIER-ANSTALT.

Elektrisk Drift! **Bogbinderi og Bogtrykkeri.** Elektrisk Drift!
Specialitet: Fremstilling af Forretningsbøger med enhver
Liniatur og efter enhver Opgivelse.
Mønsterark og Prislister sendes gerne.

De ærede Læsere af „Sprogforeningens Almanak“ anbefales et Indkøb i vore Forretningshuje:

Uldall & Møller og Hansen & Co. i Flensborg.

der med Hensyn til Billighed og Udvalg er eneſtaaende paa Pladsen.

Afdeling

for:

Herre-Klædninger,
Herre-Overfrakker,
Herre-Regnfrakker,
Herre-Benklæder,
Dreng-Overfrakker,
Dreng-Klædninger,
Hatte,
Kasketter,
Arbejder-Garderobe,
Underløj,
Skotøj
af alle Slags til
Damer, Herrer og
Børn
under Firma
Hansen & Co.,
Flensborg,
Nørregade 94-96.

Afdeling

for:

Sorte og kulørte Kjølestoffer,
Vaske-Kjølestoffer,
Sengeløjer,
Lagenlærreder,
Hvidevarer,
Uldvarer,
Fjer og Dun,
Færdigsyet Linned,
Korsetter, Forklæder,
ſamt alle Slags
Kortevarer
til jærdeles billige
Priser
under Firmaet
Uldall & Møller,
Flensborg,
Nørregade 124.

Günstigt Indkøbssted
for
Røbmænd og Forhandlere
i vor
Engros- og Hverforretning
Nørregade 86.

Telefon for
Uldall & Møller 717,
do. Engrosafdeling 725,
Hansen & Co. 504.

Ovenstaaende vifer en nøjagtig
Statistik over Forretningens
Vækst. Den grundlaegges 1902
med et Kapital af 3 Mand og
beskæftiger nu rigelig 30 Per-
søner.

